

Nr 192.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till byggnadsstadga; given Stockholms slott den 13 mars 1931.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för denna dag, inhämta riksdagens yttrande över härvid fogade förslag till byggnadsstadga.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

N. Gärde.

Förslag

till

Byggnadsstadga.

AVDELNING I.

Bestämmelser angående stad.

KAP. 1.

Om byggnadsordning.

§ 1.

För stad skall finnas *byggnadsordning*, upptagande de bestämmelser, som utöver vad i allmän lag eller denna stadga eller eljest i vederbörlig ordning föreskrivits äro erforderliga för ordnande av stadens byggnadsväsen.

I byggnadsordning må för överträdelse av dess stadganden föreskrivas böter från och med tio till och med femtusen kronor.

§ 2.

Byggnadsordning eller ändring däri antages av stadsfullmäktige, efter byggnadsnämndens hörande, men skall, för att bliva gällande, fastställas av Konungens befallningshavande.

Är stad i saknad av byggnadsordning och har sådan ej blivit av stadsfullmäktige antagen inom två år efter det denna stadgas bestämmelser angående stad blivit för staden gällande, ankommer det å Konungens befallningshavande att anmäla förhållandet hos Konungen.

§ 3.

Då byggnadsordning eller ändring däri fastställts, skall Konungens befallningshavande på stadens bekostnad ofördröjligen införa den i länskungörelserna samt insända fem exemplar därav till kommunikationsdepartementet och tre exemplar till byggnadsstyrelsen.

Det åligger magistraten att skyndsamt besörja, att kungörelse om fastställelsen införes i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för staden intagas, och att exemplar av byggnadsordningen finnas inom staden att tillgå för köpare.

KAP. 2.

Om byggnadsnämnd.

§ 4.

I stad skall finnas *byggnadsnämnd*, vilken det åligger att övervaka efterlevnaden av stadsplanlagen, denna stadga, stadens byggnadsordning och övriga i staden gällande författningar angående stadens byggnadsväsen samt fullgöra vad enligt berörda författningar ankommer på nämnden ävensom i övrigt handhava de uppgifter, som i laga ordning överlämnas åt nämnden.

§ 5.

Byggnadsnämnden åligger bland annat:

att med uppmärksamhet följa byggnadsverksamheten och den allmänna utvecklingen i staden och dess omgivning; att, då anledning därtill förekommer på grund av framställning från markägare eller eljest, till prövning upptaga fråga om antagande eller ändring av stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser eller ändring i byggnadsordningen; samt att i allmänhet söka främja en för staden gagnelig utveckling av dess bebyggande och för detta ändamål hos vederbörande myndigheter väcka de förslag och göra de framställningar, som finnas nödiga;

att handlägga frågor om tomtindelning eller ändring däri;

att tillse, att byggnadsarbete eller annan åtgärd icke företages utan nämndens tillstånd, där sådant erfordras;

att öva noggrann tillsyn över byggandet;

att övervaka efterlevnaden av gällande nybyggnadsförbud;

att i fall av förseelse göra anmälan till åtal hos vederbörande åklagare;

att där påföljd för underlåtenhet att ställa sig nämndens föreskrifter till efterrättelse icke finnes bestämd, göra sig hörsammad genom föreläggande av vite eller genom föreskrift om viss åtgärds vidtagande vid äventyr, att densamma i händelse av tredska verkställes genom nämndens försorg på den tredskandes bekostnad;

att vid utövande av den tillsyn över fastighetsbildningen och mätningväsendet i staden, som åligger byggnadsnämnden, i synnerhet övervaka, att tomtmätningar behörigen ske samt att avstyckningar och andra jorddelningsförrättningar ej så verkställas, att därigenom stadsplans genomförande eller lämplig tomtindelning försvåras eller tillämpningen av stomplan, utomplansbestämmelser eller avstyckningsplan motverkas; samt

att i fråga om förvaring av kartor och handlingar rörande stadsplan, stomplan, tomtindelning, tomtmätning, avstyckningsplan, avstyckning och arealavmätning så ock kartor och handlingar rörande andra mätningförrättningar, som angå ägogränser, ställa sig till efterrättelse vad därom är särskilt stadgat och att väl vårda de kartor, ritningar och handlingar, som skola genom nämndens försorg upprättas eller av nämnden förvaras.

§ 6.

Byggnadsnämnden skall låta upprätta karta över staden, upptagande de särskilda tomterna och stadsägorna med därå befintliga byggnader. Å kartan skall varje nybyggnad, som ej är att anse såsom tillfällig, till sina gränser utmärkas, så snart ske kan efter byggnadens uppförande. Med särskild färg eller på annat lämpligt sätt skall angivas det material, som för byggnadens uppförande huvudsakligen blivit använt. När byggnad rivits eller nedbrunnit, skall kartan i enlighet därmed ändras.

§ 7.

Byggnadsnämnden eller annan stadens myndighet, som i byggnadsordningen bestämmes, skall upprätta förteckning över fastighetsägare åliggande förpliktelser att till staden utgiva bidrag till gatukostnad. I förteckningen må jämväl, där så finnes lämpligt, upptagas övriga för fastighet i fråga om dess utnyttjande gällande villkor ävensom annat, som för fastighetens bebyggande kan vara av särskild betydelse.

§ 8.

Innan stadsfullmäktige avgöra ärende, som berör byggnadsnämndens verksamhetsområde, skall, såvida ej nämnden själv anhängiggjort ärendet, dess yttrande inhämtas.

Är stadsfullmäktiges beslut av beskaffenhet att bära underställas myndighets prövning, skall det av nämnden avgivna yttrandet åtfölja handlingarna.

§ 9.

Mom. 1. Byggnadsnämnden skall bestå av fem ledamöter; dock må i byggnadsordningen bestämmas, att antalet skall vara tre.

Av ledamöterna utser magistraten två, där ledamöternas antal är fem, och eljest en; övriga ledamöter utses av stadsfullmäktige.

Till ledamöter böra utses personer, som kunna antagas vilja främja sunt byggnadsväsen och god byggnadskultur samt såvitt möjligt hava praktisk erfarenhet i byggnadsfrågor och därmed sammanhörande spörsmål. En av de ledamöter, som magistraten äger utse, bör såvitt möjligt vara lagfaren.

Mom. 2. Uppdraget att vara ledamot av byggnadsnämnden gäller för fyra år. Avgår ledamot under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, anställs fyllnadsval; och skall den sålunda valde tjänstgöra under den tid, som för den avgångne återstår.

Mom. 3. För varje ledamot skall, med iakttagande av vad i mom. 1 och 2 stadgas, utses en ersättare.

§ 10.

Mom. 1. Ledamot eller ersättare i byggnadsnämnd kan ej vara:

- a) den, som icke uppnått tjugufem års ålder;
- b) den, som icke råder över sig och sitt gods;
- c) den, som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller

genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller den, som är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd;

d) den, som är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Mom. 2. Ledamot eller ersättare i byggnadsnämnden må kunna avsäga sig uppdraget:

a) om han icke är boende inom staden;

b) om han är ämbets- eller tjänsteman och av sin befattning hindras att fullgöra uppdraget;

c) om han efter fyra års tjänstgöring såsom ledamot i nämnden är i tur att därifrån avgå;

d) om han uppnått sextio års ålder eller eljest uppgiver hinder, som av den väljande myndigheten godkännes.

§ 11.

Mom. 1. Byggnadsnämnden utser inom sig ordförande och vice ordförande för ett år i sänder. Äro både ordföranden och vice ordföranden hindrade att bevista sammanträde, utses ordförande för tillfället.

Mom. 2. Byggnadsnämnden sammanträder minst en gång i månaden, där ej annat finnes i byggnadsordningen bestämt, samt däremellan så ofta omständigheterna det påkalla. Sammanträde skall ock äga rum, då Konungens befallningshavande eller magistraten det påkallar.

Består byggnadsnämnden av fem ledamöter, må ärende ej av nämnden företagas till avgörande, där ej minst tre ledamöter eller ersättare äro tillstädes samt, för det fall att de närvarande äro allenast tre, dessa tillika äro om beslutet ense. Består nämnden av tre ledamöter, må ärende icke företagas till avgörande med mindre samtliga ledamöter eller ersättare äro tillstädes. Vid val inom nämnden så ock vid tillsättande av tjänstebefattning sker omröstning med slutna sedlar, där så begäres, och skilje lotten mellan dem, som erhållit lika antal röster. I övrigt verkställs omröstning öppet, och blive den mening gällande, varom de flesta röstande sig förena. Äro vid öppen omröstning rösterna på vardera sidan lika många, gälle den mening, som biträdades av ordföranden.

Vid nämndens sammanträde skall föras protokoll, vars riktighet granskas senast vid nästa ordinarie sammanträde. Nämnden äger att, där sådant av behovet påkallas, uppdraga åt en eller flera av sina ledamöter att verkställa denna granskning.

Mom. 3. Nämnden skall på lämpligt sätt göra kunnigt, varest och på vilka tider till nämnden ställda ansökningar eller andra handlingar mottagas.

§ 12.

Mom. 1. Byggnadsnämnden skall till sitt biträde hava stadsarkitekt; dock må Konungen, när skäl därtill äro, medgiva befrielse från skyldighet härutinnan.

Stadsfullmäktige besluta, vilka tjänstebefattningar i övrigt skola finnas hos nämnden.

Mom. 2. Behörighet till befattning såsom stadsarkitekt tillkommer den, som avlagt fullständig examen från tekniska högskolans fackavdelning för arkitektur eller från motsvarande avdelning vid Chalmers tekniska institut samt dessutom styrkt sig äga praktisk erfarenhet inom byggnadsfacket och inom området för byggnadsnämndens administrativa verksamhet. När skäl därtill äro, må Konungen på ansökan av byggnadsnämnden och efter stadsfullmäktiges hörande medgiva, att såsom stadsarkitekt anställas person, vilken ej avlagt examen, som nyss sagts.

Mom. 3. Byggnadsnämnden antager och entledigar befattningshavare hos nämnden. Närmare bestämmelser härom skola, där så erfordras, meddelas i byggnadsordningen.

§ 13.

Stadsarkitekt skall vara tillstädes vid nämndens sammanträden med rättighet att deltaga i överläggningarna men ej i besluten och att, där han det begär, få sin mening till protokollet antecknad. Vad nu sagts gälle ock i stadens tjänst anställd mättningsman eller annan tjänsteman, vilken åligger att till föredragning hos nämnden bereda inkommande ärende, såvitt angår ärende, som berör hans verksamhetsområde.

Länsarkitekten, förste provinsialläkaren samt provinsial- eller stadsläkaren ävensom brandchefen äga likaledes att vara närvarande vid byggnadsnämndens sammanträden och deltaga i överläggningarna men ej i besluten, ävensom att, där de så önska, få sin mening till protokollet antecknad.

§ 14.

Frågor, huruvida ledamot av byggnadsnämnden må åtnjuta arvode, samt om arvodets storlek, så ock rörande befattningshavares avlönande och nämndens övriga utgifter avgöras av stadsfullmäktige.

KAP. 3.

Om stadsplan och tomtindelning.

Om stadsplan.

§ 15.

Vid uppgörande av stadsplan skall tillbörlig hänsyn tagas såväl till stadens behov av utrymmen för olika ändamål och dess förmåga att bära de med planens genomförande förenade kostnaderna som ock till markägares berättigade intressen. Med beaktande härav bör särskilt tillses:

att olika delar av staden avses för sådana ändamål, vartill de med hänsyn till läge, terräng och andra omständigheter äro bäst lämpade;

att hänsyn tages till markens höjd- och grundförhållanden samt förefintliga möjligheter för vattnets avledande;

att bostadsbyggandet lämpligen fördelas på olika områden, åtskilda medelst parkbälten;

att, där större områden för industri och dylikt anordnas, sådana områden avskiljas från bostadsområden medelst mark, som skall förbli i huvudsak obebyggd;

att största möjliga trygghet vinnes mot fara för elds utbredning över större område;

att bekväma samfärdsleder förbinda såväl olika delar av staden sinsemellan som även staden med angränsande samhällen, så ock att i övrigt god anslutning ernås mellan det för planläggning avsedda området och annat redan planlagt område i grannskapet, skolande därvid hänsyn tagas till de ytterligare planläggningsåtgärder, som kunna framdeles ifrågakomma;

att gator givas sådan riktning, lutning, bredd och anordning i övrigt, att de tillfredsställa trafikens fordringar och kravet på ett tilltalande utseende samt att möjlighet beredes till goda dager- och nivåförhållanden inom kvarteren och skydd mot förhärskande vindar ävensom till anordnande av erforderligt avlopp;

att avståndet mellan byggnadslinjerna å ömse sidor om gata i allmänhet icke göres mindre än 12 meter;

att torg, parkeringsplatser och andra för samfärdseln erforderliga allmänna platser anordnas i tillräckligt antal inom olika delar av staden med ändamålsenliga lägen samt lämplig storlek och form;

att parker och andra planteringar samt lek- och idrottsplatser anordnas i tillräckligt omfång och antal inom stadsplaneområdets olika delar;

att byggnadskvarteren givas med hänsyn till avsett bebyggande lämplig storlek och form;

att platser för allmänna byggnader, som äro eller antagas bliva erforderliga, i stadsplanen anordnas på sådant sätt, att byggnaderna bliva lämpligt belägna och väl inordnade i stadsbilden;

att även eljest skönhetssinnets fordringar beaktas och skäligen anspråk på utrymme, reda, sundhet, omväxling och trevnad bliva i stadsplanen tillfredsställda;

att historiskt och estetiskt värdefulla byggnader och stadsbilder eller sådana platser, som på grund av belägenhet, växtlighet eller säregna naturförhållanden äro särskilt tilltalande, i möjligaste måtto skyddas och bevaras samt ej utan tvingande skäl förstöras eller skadas;

att skyldigheten att bevara fasta fornlämningar iakttages;

att hänsyn tages till bestående ägo gränser, befintliga vägar och andra förhållanden, som kunna bidra till underlättande av stadsplanens genomförande, i den mån sådant kan ske utan att vad ovan är sagt väsentligen åsidosättes; samt

att i övrigt ett lämpligt utnyttjande av det i stadsplanen ingående området främjas.

§ 16.

Mom. 1. I stadsplanebestämmelser skola intagas de stadganden, vilka finnas erforderliga för reglering av byggnadskvarters bebyggande, såsom:

om kvarters användande för byggnader av visst slag;
 om förbud mot bebyggande av viss del av kvarter;
 om byggnadslinjer och byggnadsgränser;
 om gårds storlek, antal byggnader, som få å tomt uppföras, samt byggnads läge å tomt;

om byggnads höjd och våningsantal samt, där omständigheterna det påkalla, om antalet lägenheter, som få i byggnad inredas; samt
 om byggnadsmaterial och byggnadskonturer.

Vidare skola genom stadsplanebestämmelser meddelas erforderliga föreskrifter om användande i övrigt av mark inom byggnadskvarter, såsom:

om skyldighet att anordna plantering å tomtmark, som ej är avsedd till bebyggande;

om ordnande i övrigt av sådan mark; samt

om stängsels beskaffenhet.

Mom. 2. Vid uppgörande av stadsplanebestämmelser för byggnadskvarter bör, utöver vad i allmänhet gäller för uppgörande av stadsplan, bland annat iakttagas:

att bebyggandet av högt belägna eller eljest på större avstånd synliga platser regleras med hänsyn till god konturverkan;

att för varje kvarter föreskrives, huruvida byggnaderna skola uppföras fristående eller två och två sammankopplade i tomtgräns eller på annat sätt sammanbyggda;

att byggnader icke må uppföras till större höjd eller till större omfång i förhållande till tomten än som betingas av stadens allmänna utveckling och verkliga behov, under nödigt beaktande av ortens traditioner, byggnadsområdets belägenhet inom staden, markens beskaffenhet, avloppsförhållandena och avståndet mellan byggnadslinjerna å ömse sidor om gata och gård, i vilket hänseende bör särskilt tillses, att byggnad i allmänhet icke uppföres till större höjd än som svarar mot nämnda avstånd;

att byggnad av trä, som avses skola inrymma bonings- eller arbetsrum, icke må uppföras med flera än två våningar, dock att, när särskilda skäl föreligga, vinden därjämte må inredas i den utsträckning, som prövas lämplig, med iakttagande att i boningshus, inrymmande mera än en lägenhet, i regel ej större del av vindens yta må inredas än en tredjedel;

att goda dagerförhållanden inom kvarteren säkerställas och möjlighet i största utsträckning beredes till inredande i byggnaderna av lägenheter med genomgående luftväxling och direkt solbelysning;

att bebyggandet så anordnas, att svårighet icke uppstår vid släckande av eldsvåda; samt

att, där viss kvartersmark finnes vara från sundhetssynpunkt eller eljest mindre tjänlig till bebyggande, erforderliga bestämmelser meddelas om de åtgärder, som skola vidtagas innan marken må bebyggas.

Mom. 3. Avse stadsplanebestämmelser förut bebyggd stadsdel, skall vid tillämpning av vad i mom. 2 sägs nödig hänsyn tagas till förefintlig bebyggelse. Särskilt bör tillses,

att, där inom området finnas byggnader, vilka kunna antagas bliva för avsevärd framtid bestående, bebyggandet såvitt möjligt så ordnas, att enstaka byggnader eller byggnadsgrupper icke komma att störande bryta mot omgivningen i fråga om byggnadshöjd, bebyggandets täthet eller byggnadernas art i övrigt, samt

att sådana anordningar vidtagas, som äro ägnade att förbättra byggnadsförhållandena inom kvarteren.

§ 17.

Genom stadsplanebestämmelser skola jämväl meddelas erforderliga föreskrifter om användande av andra områden än byggnadskvarter, såsom:

om rätt att inom gata, torg, park eller annan allmän plats utnyttja utrymmet under eller över markens plan till inredande av lokaler eller för annat ändamål;

om gators korsning med varandra i olika plan eller om korsning mellan gata och särskilt trafikområde;

om gatas förläggande i tunnel under markens plan;

om anordnande av bro;

om byggande inom trafikområde, skydds- eller säkerhetsområde, idrottsområde, begravningsplats eller andra för särskilda ändamål avsedda områden, därvid bestämmelserna böra i möjligaste mån lämpas efter de för kvarterens bebyggande gällande grunder;

om vidmakthållande eller anordnande av vattenområde;

om bevarande av naturförhållanden, som äga betydelse för stadsbilden; samt om anordnande av plantering.

§ 18.

Mom. 1. Förslag till stadsplan skall avfattas å karta i skala, som ej får understiga 1:2,000.

På stadsplanekartan skola tydligt angivas gränserna för planen samt för de markområden, som skola för olika ändamål användas.

Gators och torgs höjdlägen skola, varhelst en lutning ändras, angivas genom siffror å stadsplanekartan, såvida lutningen skall anordnas efter rak linje, men genom särskild profilritning, om marken skall ordnas efter buktig linje.

Till planen hörande stadsplanebestämmelser skola avfattas i särskild handling samt tillika utmärkas å kartan genom särskilda beteckningar.

Mom. 2. Stadsplanekartan skall åtföljas av:

a) terrängkarta, visande den föreslagna planens anbringande på området, sådant detta befinnes med vägar, ägogränser, byggnader, trädbestånd, vatten, höjdförhållanden, vilka sistnämnda i regel skola angivas genom nivåkurvor för minst varje höjdmeter, samt övriga för stadsplanen betydelsefulla förhållanden; dock att särskild terrängkarta icke erfordras, där nu omförmälda uppgifter kunna införas på stadsplanekartan utan att dennas tydlighet lider därav;

b) beskrivning över stadsplaneförslaget, vilken beskrivning jämväl skall

innehålla erforderlig motivering för förslaget; skolande detaljer, som icke kunna till fullo tydliggöras å stadsplanekartan, särskilt upptagas i beskrivningen;

c) sådan utredning angående sättet för vattnets avledande, som kan erfordras för stadsplaneförslagets prövning.

§ 19.

Mom. 1. Innan stadsplan antages, skall förslag därtill genom byggnadsnämndens försorg hållas för granskning tillgängligt under viss tid, minst en månad, efter det därom utfärdad kungörelse blivit införd i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för staden intagas.

Markägare, vars rätt beröres av förslaget och vilka icke skriftligen godkänt förslaget, skola därjämte, där de äro kända och inom riket boende, underrättas genom särskilda kallelsebrev, vilka bevisligen skola avsändas med posten eller eljest tillställas vederbörande sist tre veckor före utgången av den i kungörelsen utsatta tid. Gränsar området till annan stad eller till stadsläkande samhälle å landet, skall i enahanda ordning kallelse tillställas sådant samhälle. Finnes inom området mark, som tillhör kronan eller enskilt trafikföretag och som i förslaget intagits såsom trafikområde, skola kopia och avskrift av förslaget i erforderliga delar tillställas den, som har att företräda kronan eller det enskilda trafikföretag, varom fråga är, med skyldighet för denne att inom viss av byggnadsnämnden angiven tid, minst en månad efter handlingarnas delfående, till nämnden inkomma med yttrande över förslaget.

Föranleda inkomna anmärkningar och yttranden ändring i förslaget, skall markägare, vars rätt beröres av ändringen, därom omedelbart underrättas på sätt i andra stycket sägs samt vid sammanträde inför nämnden eller eljest erhålla tillfälle taga del av ändringen.

Mom. 2. Sedan förslaget undergått granskning enligt vad i mom. 1 sägs, har byggnadsnämnden att överlämna förslaget jämte inkomna anmärkningar och yttranden samt eget utlåtande till stadsfullmäktige.

§ 20.

Sedan stadsfullmäktige antagit stadsplan, skall planen jämte till ärendet hörande handlingar insändas till Konungens befallningshavande, som har att med eget utlåtande överlämna planen och handlingarna till Konungen.

Kungörelse om stadsplanens antagande så ock om dess fastställande skall genom byggnadsnämndens försorg, så fort ske kan, införas i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för staden intagas.

Sist inom tre månader efter det stadsplanen fastställts skall planen med därtill hörande beskrivning och övriga bilagor i bestyrkt kopia och avskrift insändas till byggnadsstyrelsen samt, i två exemplar, till Konungens befallningshavande.

§ 21.

Vad ovan i detta kapitel är stadgat gälle jämväl i tillämpliga delar i fråga om ändring av stadsplan; dock skall vad i § 19 mom. 1 är stadgat ej äga till-

lämpning i fråga om ändring, som ej avser planens grunddrag och ej heller eljest innefattar väsentlig avvikelse från vad som förut varit gällande, såframt förslaget till ändringen blivit av samtliga sakägare godkänt.

§ 22.

Sedan stadsplan fastställts, skall plan för avledande av vatten eller flytande orenlighet från såväl gator och andra allmänna platser som byggnadsmark och andra områden (*avloppsplan*) av stadsfullmäktige antagas till efterrättelse. Planen skall bringas i verkställighet, i den mån sådant genom bebyggande varder erforderligt.

§ 23.

Väckes fråga om antagande av gatukostnadsbestämmelser eller ändring däri, och finna stadsfullmäktige, att frågan bör komma under närmare prövning, låte stadsfullmäktige verkställa utredning i ärendet och uppgöra det förslag, vartill utredningen må föranleda.

Sedan förslag upprättats, skall detsamma hållas för granskning tillgängligt under minst en månad efter det kungörelse härom blivit införd i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för staden intagas. Efter det den tid tilländagått och förslaget underkastats den ytterligare bearbetning, vartill anledning må hava förekommit, äga stadsfullmäktige besluta i ärendet.

Skola gatukostnadsbestämmelser underställas Konungens prövning, insändas de till Konungens befallningshavande, som har att med eget utlåtande överlämna dem till Konungen.

Om tomtindelning.

§ 24.

Vid byggnadskvarters indelning till tomter skall tillses, att tomterna erhålla sådan form och storlek, att de kunna ändamålsenligt utnyttjas i enlighet med gällande föreskrifter.

Till ledning för uppgörande av förslag till tomtindelning bör byggnadsnämnden i god tid låta utreda och å särskild karta (kvarterskarta) tydligt angiva, huru bebyggandet å de enskilda tomterna kommer att te sig såsom led i ett lämpligt bebyggande av kvarteret i dess helhet.

Visar sig vid upprättande av kvarterskarta, att ett ändamålsenligt bebyggande av kvarteret skulle främjas genom ändring av stadsplanebestämmelser eller eljest av stadsplanen, bör byggnadsnämnden skyndsamt vidtaga på nämnden ankommande åtgärder för sådan ändrings genomförande.

§ 25.

Vid tomtindelning skall tillses, att varje tomt såvitt möjligt får gräns mot gata, torg eller sådan del av annat för allmän samfärdsel avsett område, som kan befaras med åkdon.

Tomts gränser skola, där så lämpligen kan ske, göras raka och bilda räta

vinklar mot varandra. Fordra stadsplanen, höjdförhållandena eller markens beskaffenhet i övrigt annan anordning härutinnan, förfares därefter. I varje fall skall behörig hänsyn tagas till bestående äganderättsförhållanden samt av markens ägare framställda önskemål.

§ 26.

Är befintlig tomtindelning stridande mot gällande stadganden angående tomts form och storlek eller eljest icke ändamålsenlig, bör åtgärd vidtagas till förbättrings åstadkommande, i den mån så kan ske.

§ 27.

Förslag till tomtindelning skall utmärkas å karta, upprättad av person, vilken äger behörighet innehava befattning såsom mättningsman i stad. Kartan skall upprättas i skala ej understigande 1:400, där ej särskilda förhållanden föranleda användande av mindre skala. Kartan skall utvisa gränser för fastigheter och i fastighetsindelning ej ingående områden, såvitt de beröras av tomtindelningen, ävensom varje vid tomtindelningen nybildad tomt med dess gränser och belägenhet i förhållande till de tomter och andra områden, vilka gränsa till tomten. Kartan skall även utvisa å marken befintliga byggnader samt annat av beskaffenhet att kunna inverka å tomtindelningen. Till kartan skall höra beskrivning, utvisande för varje tomt storleken av vart och ett av de områden, av vilka tomten skall bildas, tomtens hela yttinnehåll och längden av dess särskilda sidor. För varje i tomtindelning ingående fastighet eller annat område skall, där fastighetsregister är för staden upplagt, dess beteckning i fastighetsregistret vara angiven å kartan och i beskrivningen.

§ 28.

Då förslag till tomtindelning uppgjorts, låte byggnadsnämnden genom brev, som med posten under rekommendation avsändas, eller eljest bevisligen underätta samtliga markägare, vars rätt beröres av tomtindelningen, samt drätselkammaren, att förslaget finnes hos nämnden tillgängligt under viss tid, minst fjorton dagar, efter det breven blivit till posten inlämnade eller delgivning eljest ägt rum, och att anmärkning mot förslaget må till byggnadsnämnden inom samma tid avlämnas. Är markägare ej boende inom riket eller är hans vistelseort okänd, utfärde nämnden kungörelse med tillkännagivande, att förslaget under viss tid, minst en månad, efter det kungörelsen blivit införd i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för staden intagas, hålles tillgängligt för ändamål, som nyss sagts. Sedan den av nämnden utsatta tid gått till ända, äge nämnden företaga ärendet till avgörande.

Där markägarna samt drätselkammaren därtill lämna medgivande, må nämnden utan förfarande, som här ovan sagts, fatta beslut om tomtindelning.

§ 29.

Sedan fastställelse meddelats å ny tomtindelning eller å ändring i förut bestående tomtindelning, skall beslutet av Konungens befallningshavande över-

lämnas till magistraten för att tillika med det beslut rörande tomt- eller registerbeteckning, som i anledning av den nya eller förändrade tomtindelningen kan varda meddelat av magistraten, delgivas byggnadsnämnden och den, som för fastighetsregistret.

KAP. 4.

Om ordnande av stads område utom stadsplan.

§ 30.

Vid uppgörande av stomplan skall hänsyn tagas till förefintliga orts- och äganderättsförhållanden och grannområdenas planläggning samt tillses, att möjlighet beredes till områdets utnyttjande på sätt, som ur allmänna synpunkter kan anses lämpligt.

Genom stomplan må angivas ej allenast framdeles erforderliga huvudgator och parker samt andra områden för allmänna behovs tillgodoseende, utan ock, där omständigheterna därtill föranleda, områden för enskilt bebyggande.

§ 31.

Genom stomplanebestämmelser, där sådana anses behövliga, skola meddelas närmare föreskrifter angående användandet av de i stomplanen ingående områden. Ingår i stomplan område för enskilt bebyggande, böra bestämmelserna för sådant område särskilt avse:

områdets utnyttjande för olika ändamål, såsom för bostäder eller industriella anläggningar;

storlek och beskaffenhet av tomtplats för bostadsbyggnad samt utfartsväg och avlopp därifrån;

byggnads läge å sådan tomtplats så ock del av platsen, som bör lämnas obebyggd;

sätt för bebyggandet, därvid bör tillses, att för bostadsbyggnader ej utan särskilda skäl medgives större höjd än 7,5 meter;

minsta avstånd mellan byggnad och väg; samt

åtgärder till förekommande av eldfara.

§ 32.

Mom. 1. Förslag till stomplan skall avfattas å karta i skala, ej understigande 1:4,000, där ej särskilda förhållanden föranleda användande av mindre skala.

På stomplanekartan skola tydligt angivas gränserna för planen samt för de markområden, som skola för olika ändamål användas.

Huvudgatornas ungefärliga höjdlägen skola, där lutning väsentligen ändras, angivas å kartan eller å särskild profilritning.

Till planen hörande stomplanebestämmelser skola avfattas i särskild handling samt tillika utmärkas å kartan genom särskilda beteckningar.

Mom. 2. Stomplanekartan skall åtföljas av:

a) terrängkarta, visande den föreslagna planens anbringande på området, sådant detta befinnes med vägar, ägo gränser, byggnader, vatten och övriga befintliga förhållanden; dock att särskild terrängkarta icke erfordras, där nu omförmälda uppgifter kunna införas å stomplanekartan utan att dennas tydlighet lider därav;

b) beskrivning över stomplaneförslaget, vilken beskrivning jämväl skall innehålla erforderlig motivering för förslaget; skoland detaljer, som icke kunna till fullo tydliggöras å stomplanekartan, särskilt upptagas i beskrivningen.

§ 33.

Utomplansbestämmelser skola innehålla de föreskrifter, som i avseende å byggnadsverksamheten inom området erfordras utöver vad därom föreskrives i denna stadga och stadens byggnadsordning.

I fråga om innehållet i sådana bestämmelser gäller i tillämpliga delar vad i § 31 är föreskrivet om stomplanebestämmelser.

§ 34.

Förslag till utomplansbestämmelser skall åtföljas av karta över område, som med förslaget avses. Sådan karta skall visa området i befintligt skick, på sätt i § 32 är stadgat om terrängkarta, samt angiva de med bestämmelserna avsedda förhållanden, vilka äro av beskaffenhet att böra medelst avfattning å karta tydliggöras. Till förslaget skall höra beskrivning med erforderlig motivering.

§ 35.

Angående handläggning av fråga om stomplan och utomplansbestämmelser eller ändring däri skall vad i fråga om stadsplan är stadgat äga motsvarande tillämpning; dock att föreskriften i § 19 om markägares underrättande genom särskilda kallelsebrev ej skall gälla förslag till utomplansbestämmelser.

KAP. 5.

Om byggande.

Om byggnads yttre anordnande m. m.

§ 36.

Mom. 1. Byggnad skall med avseende å höjd och antal våningar samt yt-innehåll och läge uppföras i enlighet med gällande stadsplanebestämmelser, stomplanebestämmelser eller utomplansbestämmelser.

Med byggnads höjd förstås byggnadens medelhöjd till och med taklisten eller, om sådan ej finnes, annan linje, varom bestämmelse meddelas i byggnadsordningen. För byggnad vid gata räknas hushöjden från gatan. För gårdsbyggnad räknas hushöjden från gården; dock skall hushöjden, om lokal an-

ordnas under gård och gårdsplanet lägges högre än gatan, räknas från gatan. För fritt liggande byggnad inne å tomt räknas hushöjden från markens medelnivå utefter den av byggnaden upptagna platsens konturlinjer.

Såsom våning anses källare, förlagd på sådan höjd, att golvet i närmast däröver varande våning blir beläget mer än 1,5 meter ovan angränsande markyta, där ej byggnadsnämnden med hänsyn till terrängförhållandena annorlunda bestämmer.

Mom. 2. Vad i detta kapitel stadgas om tomt skall gälla även annan för bebyggande avsedd fastighet.

§ 37.

Byggnad skall, såvitt ej annan byggnadslinje är bestämd, uppföras i gatulinje eller, där förgård finnes, i inre förgårdslinjen. Byggnadsnämnden må, där så med hänsyn till terrängförhållanden eller eljest prövas lämpligt, medgiva, att byggnad förläggas innanför byggnadslinjen.

§ 38.

Grundmur, sockel, portomfattning och dylikt må skjuta över fastställd byggnadslinje i den mån byggnadsordningen det medgiver.

§ 39.

Burspråk, utbyggt fönster, balkong eller annan liknande byggnadsdel må efter byggnadsnämndens särskilda medgivande utskjuta framför fasadytan. Medgivande härtill må lämnas i den mån sådant finnes vara för sundhet och trevnad tjänligt och icke ofördelaktigt inverka på byggnadens utseende. Närmare föreskrifter rörande anordnande av dylikt utsprång skola meddelas i byggnadsordningen.

§ 40.

Byggnads yttertak må icke, vare sig åt gata eller gård, skjuta över ett plan, som, för den händelse byggnaden uppfördes till största tillåtna höjd, från fasadytans överkant tänkes höja sig inåt byggnaden med en lutning av 45° och till en höjd av högst 6 meter.

§ 41.

Utan hinder av vad i § 40 stadgas må byggnadsnämnden medgiva, att tornpartier och andra anordningar, som finnas vara till fördel för byggnadens utseende eller äro av praktiska skäl påkallade och ej medföra olägenheter, må överskjuta takplanet.

§ 42.

Åt byggnads yttre skall i övrigt givas den arkitektoniska form och den färg, som gatu- och gårdsbilden fordra och som byggnadsnämnden finner lämplig såväl för byggnadens utseende i och för sig som för en god helhetsverkan.

§ 43.

För byggnad, som är avsedd att kvarstå endast viss kort tid, må i byggnadsordningen stadgas den lindring i gällande bestämmelser, som kan anses påkallad, där ej vanprydnad eller annan olägenhet därav föranledes.

§ 44.

Förgård skall vara planterad eller eljest på prydligt sätt anordnad samt hållas i vårdat skick. Den bör såvitt möjligt förläggas högre än eller i jämn höjd med angränsande gata. På byggnadsnämnden ankommer att föreskriva, om förgård skall lämnas öppen eller på visst sätt inhägnas.

Förgård skall beträffande såväl lutning och höjdläge som plantering och inhägnad anordnas med hänsyn till gatubildens helhetsverkan.

§ 45.

Från bebyggande undantaget område i kvarters inre skall så anordnas, att detsamma bereder trevnad för kringboende.

Byggnadsnämnden äger förelägga tomtägare att anlägga och vidmakthålla lämplig plantering eller annan prydlig anordning å sådant område.

§ 46.

Närmare föreskrifter om gård och dess anordnande samt om förbindelse mellan gård och gata skola meddelas i byggnadsordningen.

§ 47.

Kvartersmark, som icke tagits i anspråk för sitt ändamål, skall, där så av byggnadsnämnden prövas nödigt, på lämpligt sätt inhägnas.

§ 48.

Tomt, varå hus nedbrunnit eller rivits, skall för undvikande av vanprydnad skyndsamt ordnas.

Om byggnads inre anordnande m. m.

§ 49.

Bonings- och arbetsrum skola vara försedda med lämplig luftväxlingsanordning, varom i byggnadsordning må närmare stadgas.

I byggnadsordningen må jämväl meddelas bestämmelser rörande skyddsåtgärder mot kyla och fukt i bonings- och arbetsrum.

Vad i hälsovårdsstadgan föreskrives om boningsrums dagerbelysning, luftväxling, uppvärmning och skydd mot fuktighet samt dess storlek och beskaffenhet i övrigt skall i tillämpliga delar gälla jämväl om arbetsrum, dock att med hänsyn till arten av den verksamhet, för vilken rummet är avsett, eftergift må medgivas.

§ 50.

I boningsrum skall golvet läggas å sådan höjd över angränsande markens yta, att skäligen anspråk på sundhet och trevnað tillgodoses, dock minst 30 centimeter.

I boningsrum, som lägges i gräns mot grannes fastighet, så ock i arbetsrum må golvet läggas lägre än angränsande markens yta, där rummet väl isoleras mot fukt och kyla.

Vad ovan sagts om boningsrum skall ock gälla kök, som tillhör bostadslägenhet.

§ 51.

Bonings- och arbetsrum skall hava en höjd av minst 2,70 meter. I byggnadsordningen må dock stadgas, dels att vid öppet byggnadsätt eller i andra i byggnadsordningen närmare angivna fall rumshöjden må minska till 2,40 meter, dels att på byggnadsnämndens prövning må bero, huruvida i enstaka rum inom lägenhet eller eljest i särskilda fall höjden må vara mindre. I intet fall må höjden understiga 2,10 meter.

§ 52.

Uppföres byggnad av mer än en vånings höjd i gräns mot grannes fastighet, skall grundmuren i gränsen nedföras till vanligt källardjup, ändock att källare i byggnaden ej ifrågakommer; dock må byggnadsnämnden härifrån medgiva undantag, där nämnden med hänsyn till höjdförhållanden eller eljest prövar skäligt.

§ 53.

Byggnad, som uppföres i gräns mot grannfastighet, skall avskiljas från denna fastighet medelst brandmur av sådan beskaffenhet, som i byggnadsordningen angives.

Där särskilda skäl det påkalla må i byggnadsordningen meddelas bestämmelser om rätt att hava gemensam brandmur för byggnader, uppförda å varandra angränsande fastigheter, samt om rätt för byggnadsnämnden att i fall, som angivas i byggnadsordningen, medgiva befrielse från uppförande av brandmur.

Då särskilda skäl föreligga och grannar därom överenskomma, må byggnadsnämnden kunna medgiva, att fönster eller dörr anbringas i brandmur, med villkor att betryggande anordningar vidtagas för öppningarnas brandsäkra avstängande i händelse av eldsvåda. Byggnadsnämnden må, då grannar därom enas, medgiva anstånd med sådana skyddsanordningars vidtagande, såvitt eldfaran icke därigenom avsevärt ökas.

§ 54.

I byggnadsordningen skola meddelas erforderliga föreskrifter om byggnadsavdelande med väggar av eldsäkert material.

I byggnadsordningen må även bestämmelser meddelas om takets, vindens och källarens brandsäkra skiljande från byggnaden i övrigt samt föreskrivas, i vad mån bjälklag och andra bärande konstruktioner skola skyddas mot eld eller utföras av eldsäkert material.

§ 55.

Till taktäckning skall användas material, som prövas betryggande mot eldfara. I byggnadsordningen skola meddelas närmare föreskrifter härutinnan, varvid hänsyn bör tagas till gällande bestämmelser i fråga om byggnaders höjd och inbördes avstånd samt övriga orsforhållanden.

§ 56.

Skorstenar och eldstäder, såväl stadigvarande som tillfälliga, med därtill hörande rökrör skola på betryggande sätt skiljas från trävirke och annat i byggnaden ingående, lätt antändligt material. Erforderliga bestämmelser såväl härutinnan som i fråga om impipor, avgasningsrör och luftkanaler skola meddelas i byggnadsordningen.

§ 57.

Byggnad skall hava utgångar, förstugor och trappor i erforderligt antal och lämplig storlek. De skola vara så belägna och anordnade, att de vid eldfara bereda största möjliga trygghet för de i byggnaden varande personer. I fråga om byggnader, som upptaga lokaler, avsedda att samtidigt inrymma ett större antal människor, skall särskilt iakttagas, att dörrarna göras utåtgående, där ej andra betryggande åtgärder vidtagas.

§ 58.

I byggnadsordningen skola intagas de bestämmelser, som utöver de i denna stadga eller eljest meddelade finnas erforderliga i avseende å byggnads uppförande och inredande till förekommande av eldsvåda, varvid särskilda föreskrifter böra lämnas angående försiktighetsåtgärder vid eldfarliga inrättningar.

§ 59.

I byggnadsordning skola meddelas bestämmelser rörande anordningar å byggnad, som avse att bereda arbetare skydd vid verkställande av underhållsarbeten och dylikt.

§ 60.

Byggnad skall så underhållas, att hälsofara, osnygghet eller vanprydnad icke uppkommer och att brandsäkerheten och hållfastheten icke äventyras. Kan byggnad, som genom brand eller annorledes skadats eller eljest är av bristfällig beskaffenhet, medföra fara för människor eller egendom och kan den ej nöjaktigt iståndsättas, må byggnadsnämnden föreskriva, att byggnaden skall helt eller delvis nedrivras.

Om byggnadslov.

§ 61.

Mom. 1. Nybyggnad må ej företagas utan byggnadsnämndens lov.

Byggnadsnämndens lov erfordras jämväl för vidtagande av följande åtgärder, nämligen:

varje till-, på- eller ombyggnad;

varje annan ändring, som berör byggnads konstruktion eller lokalers storlek och anordning, såsom upptagande av fönster- eller dörröppning och sammanslagning eller uppdelning av lägenheter;

återställande av brandskadad byggnad;

användning av byggnad eller del därav till väsentligt annat ändamål än det; vartill den förut varit använd, eller som finnes angivet å fastställd ritning;

fastighets inhägnande;

rivning av byggnad;

schaktnings-, sprängnings- eller utfyllningsarbeten inom byggnadskvartér; samt

anordnande av virkes- eller annat varuupplag eller materialgårdar.

Mom. 2. I byggnadsordningen må bestämmelser meddelas, huruvida och i vad mån byggnadsnämnds lov erfordras för anläggning eller ändring inom tomt eller byggnad av ledning för vatten, avlopp, gas, elektricitet och liknande ändamål, varvid lämpligt ordnad samverkan med andra kommunala myndigheter, vilka handlägga sådana ärenden, bör föreskrivas, så ock för underhållsarbeten eller andra reparationsåtgärder å byggnad eller för åtgärd, som påverkar byggnads utseende eller stadsbilden, såsom utbyte av takbeläggningmaterial, omfärgning, skyltning och plantering.

§ 62.

Mom. 1. Ansökan om lov till nybyggnad skall göras skriftligen och åtföljas av:

a) bevis, att sökanden förfogar över den mark, därå byggnad eller annat arbete skall utföras, eller eljest är berättigad till arbetets utförande;

b) karta, motsvarande de fordringar, som gälla i avseende å tomtkarta, och upptagande angränsande gators bredd och höjdlägen, avstånd till motliggande byggnadslinje, för tomten gällande bestämmelser samt uppgift, huruvida skyldighet att gälda bidrag till gatukostnad åligger tomtägaren;

c) kopia av kartan, utvisande jämväl den tillämnade byggnadens läge;

d) ritningar, utförda i överensstämmelse med föreskrifter, som skola meddelas i byggnadsordningen, jämte till ritningarna erforderlig beskrivning;

e) bevis, att tomtägaren fullgjort honom åliggande skyldighet att anordna utfartsväg och avlopp från tomten eller utgiva bidrag till gatukostnad eller ock därför ställt nöjaktig säkerhet.

Erfordras för ärendets prövning uppgift om befintligt eller för utförande avsett avlopp, dess beskaffenhet, höjdläge och avstånd från tomtgränsen, ålig-

ger det byggnadsnämnden att införskaffa sådan uppgift, där den ej tillhandahållits av sökanden.

Mom. 2. Vad i mom. 1 är stadgat angående ansökan om lov till nybyggnad skall i tillämpliga delar gälla i fråga om annat byggnadslov.

§ 63.

Då byggnadsnämnden prövar ansökan om lov till nybyggnad, skall nämnden förvissa sig om att företaget överensstämmer med stadsplan, tomtindelning, stomplan eller utomplansbestämmelser och med övriga bestämmelser, som äro gällande för detsamma, ävensom att byggnaden är lämplig för den tomt, å vilken den skall uppföras, och ej förläggas så, att den försvårar granntomts bebyggande på lämpligt sätt.

Vad sålunda stadgas om nybyggnad skall i tillämpliga delar gälla även annat arbete, vartill byggnadsnämnds tillstånd erfordras.

Vid förändring av byggnad skall tillses, att dess hållfasthet ej äventyras och att lämpliga åtgärder vidtagas för ernående av förbättringar i hygieniskt avseende och av ökad trygghet mot eldfara.

§ 64.

Där så av förhållandena påkallas, må lov till nybyggnad göras beroende av att erforderlig torrläggning av marken vidtages, innan byggnad uppföres eller tages i bruk för avsett ändamål.

§ 65.

Byggnadsnämnden skall vid meddelande av byggnadslov lämna de närmare föreskrifter, som vid arbetets utförande böra lända till efterrättelse.

Där så erfordras, må byggnadsnämnden föreskriva, att hållfasthetsberäkning med tillhörande ritningar ävensom andra specialritningar skola ingivas till byggnadsnämnden för granskning. Närmare föreskrifter härom meddelas i byggnadsordningen.

§ 66.

Byggnadsnämnden skall vaka däröver, att byggnad av historisk eller konstnärlig betydelse icke förvanskas och att byggnader, som uppföras i grannskapet av sådan byggnad, på lämpligt sätt ansluta sig till eller underordna sig densamma.

Finner byggnadsnämnden vid prövning av fråga om byggnadslov anledning till farhåga i berörda hänseende, har byggnadsnämnden att, innan ärendet avgöres, inhämta byggnadsstyrelsens yttrande.

Är fråga om nybyggnad eller annat arbete, berörande fast fornlämning, skall nämnden tillse, att gällande föreskrifter till skyddande av dylika minnesmärken iakttagas. Innan ärendet avgöres, skall nämnden inhämta riksantikvarens yttrande.

§ 67.

De sundhetsföreskrifter i fråga om byggnads uppförande eller inredande, vilka äro meddelade i eller med stöd av hälsovårdsstadgan, skola iakttagas av byggnadsnämnden vid prövning av fråga om byggnadslov, liksom ock de föreskrifter angående brandskydd och andra säkerhetsanordningar av byggnadsteknisk art, som i särskilda författningar äro meddelade.

Avser ansökan om byggnadslov industriell anläggning, skall yrkesinspektören eller bergmästaren därom underrättas.

§ 68.

Är i allmän författning meddelad föreskrift, varigenom byggnads uppförande eller användande för visst ändamål är gjort beroende på prövning av annan myndighet än byggnadsnämnden, skall, utöver vad ovan är stadgat angående byggnadslov, sådan föreskrift lända till efterrättelse. Där så lämpligen kan ske, bör sagda prövning avbidas, innan frågan om byggnadslov avgöres.

§ 69.

Byggnadslov vare förfallet, såvida icke inom två år det medgivna arbetet påbörjats eller, efter inträffat avbrott, återupptagits. I intet fall äge byggnadslov giltighet för längre tid än fem år.

Om arbete avstannat och ej inom tre månader återupptagits, skall anmälan göras hos byggnadsnämnden, innan arbetet må fortsättas.

§ 70.

Byggnadslov erfordras icke för arbete, berörande allmän byggnad, vartill ritningar prövas av Konungen eller av byggnadsstyrelsen, eller annan allmän byggnad, såframt den tillhör kronan.

I byggnadsärende, som skall underställas Konungens eller byggnadsstyrelsens prövning, bör vid underställningen utlåtande av byggnadsnämnden åtfölja handlingarna. Innan arbetet påbörjas, skall anmälan om detsamma ingivas till byggnadsnämnden. Anmälan skall vara åtföljd av karta med kopia, som i § 62 sägs, ävensom för arkivering lämpliga byggnadsritningar med tillhörande beskrivning.

Skall för kronans räkning verkställas nybyggnad, vartill ritningar icke prövas av Konungen eller byggnadsstyrelsen, skall anmälan om byggnadsföretaget, åtföljd av handlingar, som nyss sagts, ingivas till byggnadsnämnden. Finer nämnden byggnaden ej motsvara skäligen anspråk på sundhet, säkerhet mot eldfara, prydlighet eller hänsyn till stadsbilden och ortsförhållandena, eller är anledning till erinran i fråga om byggnadens ändamål, läge eller inverkan å grannes rätt, må nämnden inom en månad efter handlingarnas mottagande hos vederbörande förvaltning begära, att frågan underställes Konungens prövning, och må i ty fall byggnaden ej uppföras, innan Konungen givit lov därtill.

Om tillsyn öfver byggnadet.

§ 71.

Byggnadsnämnden skall med uppmärksamhet följa byggnadsföretag och annat arbete samt därvid bland annat tillse:

att fastställda ritningar och i övrigt meddelade föreskrifter noggrant följas,

att byggnad uppföres av ändamålsenligt material och på betryggande sätt, att betryggande åtgärder vidtagas till förhindrande av att fukt intränger eller uppstår i byggnad, samt

att vad eljest kan förorsaka fara för byggnads bestånd eller medföra olägenhet för däri boende undvikas.

§ 72.

Innan byggnad uppföres, skall därom göras anmälan hos byggnadsnämnden, som på sökandens bekostnad låter utstaka byggnaden till dess rätta läge på marken samt utmärka dess höjdläge. Är byggnad till sitt läge direkt beroende av gräns mot grannes tomt, skall grannen kallas till utstakningsförrättningen. Vid utstakningen skall noga tillses, att byggnaden ej överskrider gällande tomtgräns.

Sedan fotmur uppförts, skall anmälan därom ske hos byggnadsnämnden, som ofördröjligen genom särskild besiktning skall tillse, att byggnaden blivit förlagd i rätt läge.

§ 73.

Mom. 1. För tillsyn å byggnadsföretag och annat arbete skola genom byggnadsnämndens försorg verkställas erforderliga besiktningar. Vid uppförande av byggnad böra besiktningarna i främsta rummet avse att utröna beskaffenheten av grundbotten, stommen samt byggnaden i färdigt skick.

Innan byggnad tages i bruk, skall anmälan om arbetets avslutande göras hos byggnadsnämnden.

Då arbete avser bonings- eller arbetsrum, bör vid besiktningarna lämpligt samarbete med hälsovårdsnämnden åvägabringas.

Mom. 2. Vid arbete, som utföres av staten eller under dess ledning, är byggnadsnämnden icke skyldig att företaga besiktningar i vidare mån än nämnden själf finner nödigt.

Finner nämnden, att vid arbete, som i § 70 avses, fastställda ritningar ej följas eller eljest gällande föreskrifter åsidosättas, äger nämnden därom göra anmälan hos den myndighet, som är ansvarig för arbetets utförande, eller, där nämnden så finner nödigt, hos Konungen.

Mom. 3. Närmare föreskrifter om besiktning av byggnadsföretag och annat arbete skola meddelas i byggnadsordningen.

§ 74.

Har tillåtet arbete påbörjats men ej fullbordats inom fem år efter det byggnadslov meddelats, äger byggnadsnämnden, där nämnden med hänsyn till

byggnadens hållfasthet, brandsäkerhet eller utseende finner sådant nödigt, tillhålla ägaren att inom viss tid färdigställa arbetet helt eller delvis eller ock vidtaga annan lämplig åtgärd.

Inställes påbörjad nedrivning av byggnad utan giltigt skäl, äger byggnadsnämnden, där så påkallas av omständigheterna, föreskriva viss tid, inom vilken rivningen jämte platsens planering skall fullbordas.

§ 75.

För varje byggnadsarbete, däri inbegripet rivning av byggnad samt schaktning eller sprängning för byggnadsföretag, skall finnas person, som utövar ledning och tillsyn av arbetet samt är ansvarig för detsammans utförande.

§ 76.

Befattning som arbetsledare må ej utövas av annan än den, som genom intyg från byggnadsyrkesskola eller på annat i byggnadsordningen stadgat sätt styrkt sig äga erforderlig teoretisk kunskap och därjämte besitter nödig praktisk erfarenhet, där ej byggnadsnämnden för visst särskilt fall prövar skäl föreligga att härifrån medgiva undantag.

För sådant arbete, vars ledning kräver speciell utbildning eller erfarenhet, må i byggnadsordningen stadgas ytterligare kompetensvillkor för arbetets ledning.

För trähus så ock för stenhus av en vånings höjd ävensom eljest för mindre betydande arbete må i byggnadsordningen medgivas eftergift i fråga om de eljest föreskrivna kompetensvillkoren.

§ 77.

Byggherre skall utse särskild arbetsledare, där han ej själv vill utöva ledningen av arbetet och är därtill behörig.

Före arbetets påbörjande skall byggherren till byggnadsnämnden avlämna skriftlig förklaring av arbetsledaren, att han under ansvarsförpliktelse åtager sig uppdraget.

Där byggherren vid arbetets utförande motsätter sig iakttagande av bestämmelserna i stadsplanelagen, denna stadga eller byggnadsordningen eller vad i övrigt kan vara angående arbetets utförande föreskrivet, har arbetsledaren att hos byggnadsnämnden skriftligen anmäla förhållandet; och stående där efter byggherren själv det ansvar, hans berörda förfarande kan medföra.

§ 78.

Byggnadsnämnden äger att, då synnerliga skäl därtill äro, för visst fall eller viss tid fräntaga arbetsledare rätt att i staden utöva ledning av arbete varom i § 75 sägs.

§ 79.

Vid byggnadsarbete böra noga iakttagas de försiktighetsmått, som äro erforderliga till förekommande av skada å person eller egendom.

Särskilt bör tillses:

att grundläggning och för densamma erforderlig grävning och sprängning verkställas med största försiktighet, så att grannes byggnad eller iordningställd gata ej lider skada;

att byggnadsställningar erhålla nödig hållfasthet; samt

att maskinella anordningar, tillfälliga uppvärmningsanordningar och dylikt så anordnas, att eldfara och andra olägenheter såvitt möjligt undvikas.

Särskilda bestämmelser om byggande utom stadsplan.

§ 80.

I fråga om byggande inom område, som ej ingår i stadsplan, skall, där ej stomplanebestämmelser eller utomplansbestämmelser fastställts, gälla ytterligare följande:

1. Tomtplats, som avses för bebyggande med boningshus, må icke givas mindre areal än 1,200 kvadratmeter.

Av tomtplats må högst en sjättedel bebyggas.

2. Byggnad må ej läggas närmare gräns mot väg än 3,5 meter och ej närmare vägs mittlinje än 9 meter. Byggnadsnämnden må dock vid mindre väg av ringa trafikbetydelse kunna medgiva mindre avstånd till vägs mittlinje, dock ej under 6 meter.

3. Byggnad skall, därest den ej sammanbygges med liknande byggnad å grannes fastighet, uppföras på minst 6 meters avstånd från fastighetens gräns.

Uthus eller annan gårdsbyggnad må i allmänhet icke förläggas närmare gräns mot grannfastighet än 4,5 meter, dock må byggnadsnämnden medgiva mindre avstånd, där nämnden efter grannens hörande finner detta med hänsyn till byggnadens ringa storlek eller andra omständigheter utan olägenhet kunna ske.

4. Avståndet mellan skilda byggnader å samma tomtplats må ej vara mindre än 12 meter. Byggnadsnämnden äger likväl, om hinder ej möter ur brandfaresynpunkt, medgiva mindre avstånd, dock ej under 9 meter. Därest ett ändamålsenligt bebyggande därigenom främjas, äger byggnadsnämnden att för mindre gårdsbyggnad eller flygelbyggnad till endast en vånings höjd medgiva mindre avstånd till huvudbyggnad, dock ej under 3 meter.

5. Boningshus må icke uppföras med flera än två våningar och ej till större höjd än 7,5 meter. Uthus eller annan gårdsbyggnad må icke uppföras till större höjd än 3 meter.

6. Vad ovan är stadgat skall ej tillämpas med avseende å ekonomibyggnader till jordbruksfastighet.

§ 81.

I byggnadsordningen må i fråga om byggande utom stadsplan stadgas undantag från föreskrifterna i detta kapitel, i den mån sådant betingas av ortsförhållandena eller eljest finnes påkallat. Sådant undantag må ock i särskilt fall medgivas av Konungens befallningshavande.

A VDELNING II.

KAP. 6.

Bestämmelser angående stadsliknande samhällen å landet.

§ 82.

Vad i denna stadga är försekrivet för stad skall äga motsvarande tillämpning för köping och annat samhälle å landet, som omförmäles i 56 § stadsplanelagen, dock med iakttagande:

att magistratens åliggande enligt § 3 skall ankomma på samhällets byggnadsnämnd;

att ledamöter och ersättare i byggnadsnämnden, vilka enligt § 9 utses av magistraten, skola utses av Konungens befallningshavande, skolande en av dessa ledamöter och hans ersättare, såvitt möjligt, vara lagfarna;

att vad enligt § 29 åligger magistrat skall ankomma på Konungens befallningshavande;

att, där ej i byggnadsordningen annorlunda föreskrives, byggnadsnämnden ej skall hava den byggnadsnämnd i stad tillerkända rätt att göra sig hörsammad genom föreläggande av vite eller äventyr, att åtgärd verkställes på tredskandes bekostnad, utan bör nämnden, där sådant föreläggande finnes i särskilt fall erforderligt, därom göra anmälan hos Konungens befallningshavande, som i ty fall äger enahanda befogenhet som byggnadsnämnden i stad.

§ 83.

Vad i § 82 är stadgat gälle ock i fråga om ort, för vilken Konungen jämlikt 57 § stadsplanelagen förordnat, att vad i nämnda lag är stadgat för stad skall äga tillämpning.

Finner Konungens befallningshavande omständigheterna påkalla sådant förordnande, har Konungens befallningshavande att till Konungen inkomma med amälan därom. Innan sådan anmälan göres, skola kommunalfullmäktige i orten samt ägare av jord inom det område, varom fråga är, ävensom befolkningen därstädes genom Konungens befallningshavandes försorg erhålla tillfälle att yttra sig i ärendet.

Vid anmälan, som ovan sägs, foge Konungens befallningshavande förslag till huvudgrunder med avseende å stadsplanelagens och denna stadgas bringande till verkställighet inom det blivande samhället.

A V D E L N I N G III.

Bestämmelser angående den egentliga landsbygden.

KAP. 7.

Om byggnadsplan och utomplansbestämmelser.

§ 84.

Vill markägare, kommun eller annan, att byggnadsplan skall upprättas för område å landet, för vilket bestämmelserna i stadsplanelagen angående stad icke äga tillämpning, göra hos Konungens befallningshavande framställning i ärendet. Vid framställningen skall fogas den förberedande utredning med förslag till planläggning, som sökanden kan vilja åberopa.

Konungens befallningshavande må ock utan ansökan upptaga sådan fråga, då anledning därtill föreligger.

§ 85.

Har fråga väckts om upprättande av byggnadsplan, och finner Konungens befallningshavande skäl föreligga att i planen upptages markområde, tillhörigt annan än markägare, som gjort ansökan om byggnadsplan, skall tillfälle beredas ägare av jord inom området att å sammanträde yttra sig i ärendet. Kungörelse om sammanträdet skall minst fjorton dagar förut uppläsa i församlingens kyrka och införas i ortstidning, varjämte underrättelse om sammanträdet skall i god tid med posten översändas till den kommun, inom vilken området är beläget, så ock till området gränsande stad eller stadsliknande samhälle. Finnes inom området mark, som tillhör kronan, skall i nyss angivna ordning underrättelse tillställas den, som har att i avseende å marken företräda kronan.

Sammanträdet skall ledas av Konungens befallningshavande eller den, som Konungens befallningshavande därtill förordnar. Vid sammanträdet bör närvara länsarkitekten eller, vid hinder för denne, annan i hithörande frågor sakkunnig person, som Konungens befallningshavande för ändamålet förordnar.

§ 86.

Efter det den ytterligare utredning ägt rum, som Konungens befallningshavande finner nödig, bestämmer Konungens befallningshavande det område, för vilket förslag till byggnadsplan skall uppgöras, samt prövar, därest så ej redan skett, huruvida förbud, som i 64 § stadsplanelagen sägs, bör meddelas för området eller del därav.

§ 87.

Där icke av sökande ingivet eller eljest förefintligt förslag till byggnadsplan finnes kunna godtagas, skall Konungens befallningshavande besörja, att för-

slag till byggnadsplan varder upprättat, därvid Konungens befallningshavande äger att anlita sakkunnigt biträde.

§ 88.

Byggnadsplan skall så uppgöras, att den tillgodoser de krav, som skäligen böra ställas på en planmässigt ordnad bebyggelse av förhållandevis tätare befolkade område.

Vid uppgörande av byggnadsplan jämte till densamma hörande byggnadsplanebestämmelser skall vad i §§ 15—17 är stadgat angående stadsplan och stadsplanebestämmelser i tillämpliga delar gälla. Särskilt skall iakttagas, att behovet av lämpliga trafikleder samt öppna platser inom och utfartsvägar från det i planen ingående området nöjaktigt tillgodoses ävensom att möjlighet beredes till anordnande av ledningar för belysning, för tillförsel av vatten och för avlopp.

Planläggningen bör så ordnas, att områdets framtida intagande i stadsplan icke genom densamma motverkas eller försvåras.

§ 89.

Mom. 1. Förslag till byggnadsplan skall avfattas å karta i skala, ej understigande 1:2,000.

På byggnadsplanekartan skola tydligt angivas gränserna för byggnadsplaneområdet samt för de delar därav, som skola för olika ändamål användas, ävensom höjdlägen i nödig omfattning.

Till planen hörande byggnadsplanebestämmelser skola avfattas i särskild handling samt tillika genom särskilda beteckningar utmärkas å kartan.

Mom. 2. Kartan skall åtföljas av erforderlig beskrivning. Där så finnes nödigt, skall vid förslaget fogas terrängkarta, upptagande vad som erfordras för bedömande av byggnadsplanens lämplighet.

§ 90.

Då förslag till byggnadsplan uppgjorts, skall förslaget, därest det icke blivit av samtliga sakägare godkänt, genom Konungens befallningshavandes försorg hållas för granskning tillgängligt under viss tid, minst en månad efter det därom utfärdad kungörelse blivit uppläst i församlingens kyrka och införd i ortstidning. I fråga om underrättelse till sakägare skall i tillämpliga delar gälla vad i § 19 andra och tredje styckena stadgas. Underrättelse skall därjämte städe tillställas den kommun, inom vilken området är beläget, ävensom vägstyrelsen.

I kungörelse och underrättelse skall föreskrivas, att anmärkningar skola före utgången av den för förslagets utställande utsatta tid ingivas till Konungens befallningshavande, eller ock att för anmärkningars mottagande skall efter nämnda tids utgång hållas sammanträden med sakägarne å angiven tid och plats.

Där anledning finnes till antagande, att förslaget berör fasta fornlämningar, bör Konungens befallningshavande inhämta yttrande från riksantikvarien.

§ 91.

Sedan byggnadsplan fastställts, besörje Konungens befallningshavande, att kungörelse därom varder, så fort ske kan, uppläst i församlingens kyrka och införd i ortstidning, ävensom att planen med därtill hörande beskrivning och övriga bilagor varder i bestyrkt kopia och avskrift insänd till byggnadsstyrelsen.

§ 92.

Vad ovan i detta kapitel är stadgat gälle jämväl i tillämpliga delar om ändring av byggnadsplan.

§ 93.

Vid tomtindelning inom område, för vilket byggnadsplan gäller, skola de i §§ 25—27 meddelade bestämmelser äga motsvarande tillämpning.

§ 94.

Vid uppgörande av utomplansbestämmelser för landet skola föreskrifterna i §§ 33 och 34 i tillämpliga delar gälla, dock att karta över område, som med bestämmelserna avses, må i fråga om återgivande av befintliga förhållanden vara av enklare beskaffenhet än där stadgas.

Angående handläggning av fråga om utomplansbestämmelser för landet eller ändring däri skall vad i fråga om byggnadsplan är stadgat äga motsvarande tillämpning; dock att föreskriften i § 90 om sakägares underrättande genom särskilda kallelsebrev ej skall gälla.

KAP. 8.

Om byggnadsordning.

§ 95.

För område, beträffande vilket byggnadsplan eller utomplansbestämmelser fastställts, äger Konungens befallningshavande, där så finnes erforderligt, utfärda byggnadsordning.

Fråga om byggnadsordning eller ändring däri kan väckas av jordägare eller byggnadsnämnd inom området eller av vederbörande kommun eller Konungens befallningshavande. Innan frågan avgöres, skall Konungens befallningshavande lämna vederbörande jordägare, byggnadsnämnd, kommun eller annan, vars rätt kan av byggnadsordningen beröras, tillfälle att avgiva yttrande över förslaget.

I byggnadsordning må för överträdelse av dess stadganden föreskrivas böter från och med tio till och med femtusen kronor.

KAP. 9.

Om byggnadsnämnd.

§ 96.

Närmaste inseendet över byggnadsverksamheten inom område, för vilket byggnadsplan eller utomplansbestämmelser fastställts, utövas av en byggnads-

nämnd, vilken det åligger att övervaka efterlevnaden av vad i detta kapitel stadgas och de i enlighet därmed givna föreskrifter samt vad i övrigt gäller beträffande området ordnande och bebyggande, att, där byggnadsplan icke finnes, tillse att sådan i mån av behov upprättas och underställes Konungens befallningshavandes prövning, att eljest ägna uppmärksamhet och tillsyn åt allt, som kan inverka på byggnadsverksamhetens sunda utveckling inom området, samt att hos kommunalfullmäktige, Konungens befallningshavande eller annan myndighet väcka de förslag och göra de framställningar, som finnas nödiga.

Byggnadsnämnden skall särskilt verka för:

att tomtplatser erhålla sådan form, storlek och belägenhet, att de kunna med iakttagande av gällande föreskrifter ändamålsenligt bebyggas;

att för samfärdseln erforderliga vägar utföras på tillfredsställande sätt å härför avsedd mark;

att vattenavloppet inom området ordnas enhetligt enligt härför uppgjord plan på det sätt, att dagvattnet lätt avrinner från vägar och allmänna platser och kan ledas från tomtplatserna ut till de allmänna avloppen samt spillvatten och annan flytande orenlighet avlägsnas från området utan att vålla olägenhet; samt

att, där erforderlig tillgång till vatten för hushållsändamål samt för eld-
släckning icke kan på annat sätt beredas, vattenledning anlägges.

Lämpligt samarbete bör i erforderliga delar åvägabringas med hälsovårdsnämnden.

§ 97.

Mom. 1. Byggnadsnämnden skall bestå av tre eller fem ledamöter.

Av ledamöterna utses en av Konungens befallningshavande och de övriga av kommunalfullmäktige.

Ledamöterna skola vara med ortens förhållanden väl bekanta personer. Minst en av nämndens ledamöter bör hava praktisk erfarenhet i byggnadsfrågor.

Mom. 2. Uppdraget att vara ledamot av byggnadsnämnden gäller för fyra år. Avgår ledamot under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, anställs fyllnadsval; och skall den sålunda valde tjänstgöra under den tid, som för den avgångne återstått.

Mom. 3. För varje ledamot skall, med iakttagande av vad i mom. 1 och 2 stadgas, utses en ersättare.

§ 98.

Byggnadsnämnden bör såvitt möjligt till sitt biträde hava en byggnadstekniskt utbildad, av Konungens befallningshavande godkänd person, byggnadskonsulent, som tillsättes av kommunalfullmäktige efter byggnadsnämndens hörande.

§ 99.

Stadgandena i §§ 10, 11, 13 och 14 skola äga motsvarande tillämpning å byggnadsnämnd inom område, som avses i detta kapitel, med iakttagande att

vad i § 13 sägs om stadsarkitekt skall gälla byggnadskonsulenten samt att vad i § 14 sägs om stadsfullmäktige skall gälla kommunalfullmäktige.

§ 100.

Underlåter någon att ställa sig byggnadsnämndens föreläggande till efterrättelse, göra nämnden därom anmälan hos Konungens befallningshavande, som i ty fall har enahanda befogenhet som byggnadsnämnd i stad.

§ 101.

Där så med häsyn till ortsförhållandena finnes lämpligt, må i stället för byggnadsnämnd utses en sakkunnig person, som förordnas av Konungens befallningshavande efter kommunalfullmäktiges hörande.

Å sådan sakkunnig skall tillämpas vad enligt denna stadga gäller om byggnadsnämnd, som i detta kapitel avses.

KAP. 10.

Om byggande.

Om byggnads yttre anordnande m. m.

§ 102.

Vid byggande inom område, för vilket fastställts byggnadsplan eller utomplansbestämmelser, skola de i §§ 36—43 meddelade föreskrifterna om byggnad i tillämpliga delar lända till efterrättelse med iakttagande:

att vad där sägs om stadsplanebestämmelser skall äga motsvarande tillämpning å byggnadsplanebestämmelser eller utomplansbestämmelser; samt

att, där byggnadsordning för området icke finnes, det ankommer å byggnadsnämnden att för varje särskilt fall meddela de föreskrifter, som eljest skolat meddelas i byggnadsordning.

I den mån undantag från eller jämkningar i de enligt nyssnämnda paragrafer gällande bestämmelser finnas med hänsyn till ortsförhållandena eller eljest påkallade, må därom i byggnadsordning eller annorledes förordnas av Konungens befallningshavande.

§ 103.

Mom. 1. Tomtplats skall, då byggnad därstädes blivit uppförd, i gräns mot väg och mot angränsande mark vara inhägnad med stängsel, där ej byggnaden är uppförd i sådan gräns. Dylikt stängsel skall till beskaffenhet och utseende godkännas av byggnadsnämnden. Där grannar därom ej kunna enas, äger byggnadsnämnden efter omständigheterna bestämma sättet för hägnadsutförande i gräns mellan deras områden.

När skäl därtill äro, äger nämnden medgiva befrielse helt eller delvis från skyldigheten att hava tomtplats inhägnad.

Mom. 2. Å tomtplats må ej vidtagas anordning, som är av beskaffenhet att synnerligen menligt inverka på dess utseende och trevnaden i omgivningen.

Mom. 3. Tomtplats skall hållas i vårdat skick.

Om byggnads inre anordnande m. m.

§ 104.

I boningsrum skall golvet läggas minst 30 centimeter högre än angränsande markens yta.

§ 105.

Boningsrum skall i allmänhet givas en höjd av minst 2,40 meter, med rätt för byggnadsnämnden att, där så befinnes lämpligt, i övre våningen eller i vindsrum eller eljest i enstaka rum samt i sommarstugor medgiva lägre rums-höjd, dock ej under 2,10 meter.

§ 106.

Boningsrum och andra rum, där personer komma att vistas större delen av dagen, ävensom fabriks- och samlingslokaler skola hava tillräcklig dagerbelysning och anordningar för nödig luftväxling samt förses med tillräckligt antal trappor och utgångar.

§ 107.

Byggnad får ej täckas med halm, spån eller annat lätt antändligt ämne, såvida icke detta genom av byggnadsnämnden godkänt förfaringssätt gjorts svårantändligt.

§ 108.

Skorstenar och eldstäder, såväl stadigvarande som tillfälliga, med därtill hörande rökrör skola på betryggande sätt skiljas från trävirke och annat i byggnaden ingående, lätt antändligt material.

Trävirke må ej anbringas närmare rökrörs insida än 25 centimeter; och skall mellanrummet fyllas med sten eller annat brandfritt ämne.

Å golvet framför eldstad skall inläggas ett skydd av sten, cement eller järnplåt.

§ 109.

Byggnad skall så underhållas, att hälsofara, osnygghet eller vanprydnad icke uppkommer och att brandsäkerheten och hållfastheten icke äventyras.

Om byggnadslov.

§ 110.

Nybyggnad må ej företagas utan byggnadsnämndens lov.

§ 111.

Ansökan om byggnadslov skall göras skriftligen hos byggnadsnämnden. Vid ansökningen skola fogas:

a) bevis att sökanden förfogar över tomtplatsen eller eljest är berättigad till arbetets utförande;

b) karta över tomtplatsen jämte kopia i skala, ej understigande 1:1000, upprättad av i ägomätning kunnig person och utvisande tomtplatsens läge, form och areal, befintliga byggnaders och den tillämnade byggnadens läge samt bredd och sträckning å tillfartsväg till tomtplatsen;

c) ritningar i två exemplar i skala, ej understigande 1:100, det ena exemplaret å material, som lämpar sig för arkivering, skolande ritningarna vara åtföljda av erforderlig beskrivning.

För mindre betydande byggnadsföretag må byggnadsnämnden efter omständigheterna medgiva eftergift i fråga om skyldigheten att förete bevis, karta och ritningar.

Det för arkivering utförda exemplaret av ritningarna jämte beskrivningen och kopian av byggnadskartan skola förvaras hos byggnadsnämnden, medan det andra exemplaret av ritningarna, försett med bevis om fastställelse, skall utlämnas till sökanden.

§ 112.

Då byggnadsnämnden prövar ansökan om byggnadslov, skall nämnden förvissa sig om att byggnadsföretaget överensstämmer med byggnadsplan eller utomplansbestämmelser och med övriga bestämmelser, som äro gällande för detsamma. Vid prövningen skall bland annat tillses:

- att byggnaden är lämplig för den plats, å vilken den skall uppföras;
- att byggnaden ej skjuter över gällande fastighetsgräns;
- att byggnaden ej förlägges så, att den onödigtvis förorsakar men för grannfastigheter eller försvårar deras bebyggande på lämpligt sätt;
- att byggnaden kommer att erbjuda skäligen trygghet mot eldfara;
- att byggnaden får sunt läge och mot sundhetens fordringar svarande inredning;
- att byggnaden blir konstruktivt tillfredsställande samt erforderligt isolerad mot fukt och kyla;
- att byggnadens yttre fyller skäligen anspråk på smak och prydlighet såväl i och för sig som med hänsyn till omgivningen; samt
- att mark, å vilken finnas fasta fornlämningar, såvitt möjligt icke upplåtes till tomtplats.

§ 113.

Där så av förhållandena påkallas, må byggnadslov göras beroende av att erforderlig torrläggning av marken vidtages, innan byggnad uppföres eller tagas i bruk för avsett ändamål.

§ 114.

I fråga om giltigheten av byggnadslov skall vad i § 69 första stycket stadgas äga tillämpning.

§ 115.

Byggnadsnämnden har icke utan särskilt uppdrag att taga befattning med allmän byggnad, vartill ritningarna skola enligt gällande författning prövas av statens myndighet.

Om tillsyn över byggandet.

§ 116.

För tillsyn att vid byggnadsföretag fastställda ritningar följas och gällande föreskrifter efterlevas skola genom byggnadsnämndens försorg verkställas erforderliga besiktningar. Då byggnad blivit fullbordad och innan densamma tages i bruk, åligger det den byggande att därom göra anmälan hos byggnadsnämnden.

A V D E L N I N G I V.

KAP. 11.

Allmänna bestämmelser.

§ 117.

Till nybyggnad är att hänföra ej blott uppförande av helt ny byggnad utan även till-, på- eller ombyggnad av befintlig byggnad, dess inredande helt eller delvis till väsentligen annat ändamål än det, vartill byggnaden förut varit använd, så ock andra förändringar i avseende å byggnads inredning av den genomgripande beskaffenhet, att de kunna anses jämförliga med ombyggnad. Därest sådan förändring av befintlig byggnad, varom ovan nämnts, är såväl i och för sig som i förening med annat arbete av enahanda beskaffenhet, som må hava å byggnaden utförts under de närmast föregående två åren, av ringa omfattning i förhållande till byggnadens värde, skall dylik förändring icke betraktas som nybyggnad.

§ 118.

Är fråga om att uppföra byggnad, avsedd att kvarstå endast viss kort tid, eller att vidtaga anordningar och uppföra mindre byggnader, som avse att tillgodose den allmänna trevnaden, må byggnadsnämnden, ändå att företaget strider mot stadsplan, stomplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser, därtill meddela tillstånd, där företaget prövas ej avsevärt försvåra markens användande för avsett ändamål.

§ 119.

Konungens befallningshavande äger på därom gjord framställning utfärda taxa för avgifter, som de byggande skola erlægga för erhållande av byggnadslov, för ritningsgranskning, för besiktningar och för andra förrättningar, som byggnadsnämnden enligt gällande bestämmelser har att verkställa.

§ 120.

Mom. 1. Vidtager någon åtgärd, varom i denna stadga eller gällande byggnadsordning förmäles, utan att hava erhållit byggnadsnämndens tillstånd, där sådant erfordras, eller underlåter han att ställa sig till efterrättelse vad i byggnadsordningen eljest kan vara stadgat för rätt att vidtaga dylik åtgärd, eller underlåter någon att vid utförande av arbete följa fastställda ritningar eller av byggnadsnämnden meddelade föreskrifter, böte från och med tio till och med femtusen kronor och vare dessutom skyldig att undanröja eller ändra det utförda, om byggnadsnämnden finner nödigt sådant förordna.

Förlägges byggnad i annat höjdläge än det som vederbörligen utmärkts å karta eller å marken, stånde ägaren själv den skada, som vid framtida ändring av gatans höjdläge kan följa av berörda förfarande.

Mom. 2. Till böter enligt denna stadga eller byggnadsordning må icke dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

Mom. 3. Böter, som nu sagts, så ock vite, som på grund av föreläggande enligt denna stadga eller byggnadsordning ådömas, tillfalle stad, samhälle eller kommun, där förseelsen ägt rum. Saknas tillgång till fulla gäldandet av böter eller vite, som här avses, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

§ 121.

Mom. 1. Förseelse mot denna stadga eller mot byggnadsordning åtalas hos polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan icke finnes, vid allmän domstol.

Mom. 2. Förseelse åtalas av allmän åklagare.

§ 122.

Är i fall, som avses i § 120 mom. 1, uppenbart, att påbörjat byggnadsarbete strider mot stadsplan, stomplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser eller övriga för områdets bebyggande gällande bestämmelser, äger nämnden rätt att förbjuda arbetets fortsättande.

§ 123.

Mom. 1. Över byggnadsnämnds enligt denna stadga eller gällande byggnadsordning meddelade beslut må besvär anföras hos Konungens befallningshavande inom en månad från det klaganden erhållit del av beslutet.

Protokoll över byggnadsnämnds beslut rörande tomtindelning skall, där beslutet icke blivit av drätselkammaren godkänt, skyndsamt delgivas nämnda myndighet, som äger att för bevakande av stadens rätt överklaga beslutet; och vare för drätselkammaren tid för klagan räknad från det delgivning sålunda skett.

Mom. 2. Över beslut, som Konungens befallningshavande meddelat på besvär över byggnadsnämnds beslut eller eljest på grund av denna stadga eller gällande byggnadsordning, må besvär anföras hos Konungen inom tid, som i

allmänhet är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

§ 124.

Mom. 1. Den allmänna uppsikten över stadsplane- och byggnadsväsendet i städer, samhällen och områden, som i denna stadga avses, tillkommer byggnadsstyrelsen, som äger att meddela erforderliga föreskrifter, formulär, råd och anvisningar.

Mom. 2. Konungens befallningshavande har att öva tillsyn över stadsplane- och byggnadsväsendet; och åligger det Konungens befallningshavande i sådant avseende:

att tillse, att stad eller samhälle i mån av behov förses med stadsplan, stomplan, utomplansbestämmelser och byggnadsordning av för samhället lämplig beskaffenhet;

att besörja, att område på landet, som därav är i behov, erhåller byggnadsplan, utomplansbestämmelser och byggnadsordning av för området lämplig beskaffenhet;

att övervaka, att stadsplanelagen, denna stadga, stadsplaner, stomplaner, utomplansbestämmelser, byggnadsplaner och byggnadsordningar samt övriga föreskrifter angående stadsplane- och byggnadsväsendet noggrant efterlevas;

att tillse, att byggnadsnämnder och andra lokala myndigheter, som hava befattning med stadsplane- och byggnadsväsendet, med nit och omsorg fullgöra sina åligganden; samt

att göra de framställningar och förslag till föreskrifter eller åtgärder, vartill förhållandena giva anledning.

§ 125.

De åligganden, vilka enligt denna stadga tillkomma magistraten, tillhöra i stad, där magistrat ej finnes, den för staden särskilt tillsatta styrelse, samt i Stockholm överståthållarämbetet, dock med iakttagande att det jämväl i Stockholm skall ankomma å magistraten att utse ledamöter och ersättare i byggnadsnämnden samt att vad enligt § 29 åligger magistrat skall i stad, där magistrat ej finnes, ankomma å Konungens befallningshavande.

I stad, där stadsfullmäktige ej finnas, skall allmän rådstuga och i samhälle på landet den myndighet, som utövar samhällets beslutanderätt, äga den befogenhet, som enligt denna stadga tillkommer stadsfullmäktige.

Vad i denna stadga sägs om drätselkammare skall för samhälle, där drätselkammare ej finnes, gälla den däremot svarande myndighet.

Övergångsbestämmelser.

§ 126.

Mom. 1. Denna stadga skall jämte vad här nedan sägs träda i kraft den 1 januari 1932.

Byggnadsordning, avsedd att träda i kraft nämnda dag, må jämväl dessförrinnan antagas och fastställas i enlighet med bestämmelserna i denna stadga.

Utlöper tid, för vilken ledamot i byggnadsnämnd är vald, den 31 december 1931, skall nytt val dessförrinnan företagas i enlighet med bestämmelserna i denna stadga.

Mom. 2. Genom denna stadga upphävas:

byggnadsstadgan för rikets städer den 8 maj 1874, i den mån ej annat följer av stadgandet i § 128 här nedan;

kungörelsen den 31 augusti 1907 angående bestämmelser i fråga om behandling av förslag till stadsplan och tomtindelning;

kungörelsen den 18 januari 1908 angående vad vid tillämpning av lagen angående stadsplan och tomtindelning är att till nybyggnad hänföra;

tillika med de särskilda stadganden, vilka innefatta ändring i sålunda upphävda bestämmelser.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till föreskrift, som ersatts med bestämmelse i denna stadga, skall sådan bestämmelse i stället tillämpas.

§ 127.

Så snart ske kan efter denna stadgas utfärdande och sist inom två år efter dess ikraftträdande skall med iakttagande av stadgans föreskrifter förslag till ny byggnadsordning för stad och stadsliknande samhälle hava upprättats och underställts Konungens befallningshavandes prövning. Underlåtes detta, ankommer det å Konungens befallningshavande att anmäla förhållandet hos Konungen.

Intill dess ny byggnadsordning fastställts, skall den inom staden eller samhället hittills gällande byggnadsordningen fortfarande lända till efterrättelse i den mån den icke strider mot stadsplanelagen eller denna stadga.

§ 128.

Hava för visst område i stadsplan eller därtill hörande bestämmelser föreskrifter ej meddelats i de ämnen, varom förmäles i §§ 23, 25 och 28 i byggnadsstadgan för rikets städer den 8 maj 1874, skall staden eller samhället så snart ske kan, i avvidan på stadsplanebestämmelsers fastställande, antaga provisoriska byggnadsföreskrifter för området, vilka skola, för att bliva gällande, fastställas av Konungen.

Intill dess sådana föreskrifter fastställts, skola nämnda paragrafer i byggnadsstadgan den 8 maj 1874 jämte i anslutning därtill meddelade bestämmelser i byggnadsordningen för staden eller samhället fortfarande gälla för området.

§ 129.

Byggnadsordningar och andra föreskrifter, som jämlikt 1 kap. 46 § första stycket i lagen om fastighetsbildning i stad meddelats för vissa områden å

landet, som icke äro samhällen, skola fortfarande lända till efterrättelse, intill dess Konungen annorlunda förordnar.

§ 130.

Har, före denna stadgas ikraftträdande, ansökan ingivits om byggnadslov eller annat tillstånd enligt hittills gällande byggnadsstadga, skall den ansökan bedömas enligt sistnämnda stadga.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars 1931.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Efter gemensam beredning med cheferna för social-, kommunikations- och jordbruksdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Gärde, ett inom departementet upprättat *förslag till byggnadsstadga* samt anför:

Gällande byggnadsstadga.

»Byggnadsstadgan för rikets städer av den 8 maj 1874 utfärdades på sin tid av Kungl. Maj:t med stöd av 29 kap. byggningsbalken i 1734 års lag, vari förutsattes, att särskilda stadganden skulle meddelas om 'huru hus i staden byggas och uppehållas skola, så ock vad eljest till stadens nytta och prydnad i akt tagas bör'.

Sedan det visat sig, att byggnadsstadgan, såsom tillkommen i administrativ väg, icke utgjorde en tillräcklig grundval för lösande av med stadsplane- och byggnadsväsendet sammanhängande tvistiga rättsfrågor, utfärdades för att fylla bristen i detta hänseende lagen angående stadsplan och tomtindelning den 31 augusti 1907, sedermera ersatt av 1 kap. i lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad.

Revision av byggnadsstadgan.

Den kommitté, vars förslag låg till grund för 1907 års lag, avgav även förslag till därav föranledda ändringar i byggnadsstadgan för rikets städer. Vid lagens utfärdande vidtogos emellertid icke några ändringar i nämnda stadga, ehuru sådana redan ur formell synpunkt skulle varit erforderliga för att åvägabringa överensstämmelse mellan stadga och lag. Detta torde sammanhänga med att frågan om revision av byggnadsstadgan vid samma tidpunkt i annan ordning upptogs till behandling. Genom beslut den 5 juli 1907 tillsatte nämligen Kungl. Maj:t en kommitté med uppdrag att verkställa en dylik revision. Denna byggnadsstadgekommitté avgav utlåtande den 20 mars 1909, innefattande förslag till byggnadsstadga för riket. Över detta förslag yttrade sig bl. a. överintendentensämbetet, vars utlåtande, dagtecknat den 17 mars 1914, utmynnade i ett fullständigt förslag till byggnadsstadga. Sedermera har bostadskommissionen den 4 december 1919 enligt uppdrag avgivit be-

tänkande i ämnet, likaledes innefattande ett fullständigt förslag i sådant hänseende.

Innan frågan om en ny byggnadsstadga vunnit lösning, hade emellertid fråga uppkommit om en mera genomgripande revision även av den nyligen tillkomna stadsplanelagstiftningen. Genom beslut den 15 december 1916 uppdrogs åt en kommitté att verkställa revision av gällande bestämmelser angående stadsplan och tomtindelning. Till denna kommitté överlämnades sedermera att avgiva yttrande jämväl i anledning av bostadskommissionens betänkande med förslag till byggnadsstadga i vad det ägde sammanhang med frågan om revision av gällande bestämmelser om stadsplan och tomtindelning. Kommitténs betänkande avgavs den 15 december 1920 och innefattade, förutom förslag till vissa följdförfattningar, förslag dels till stadsplanelag och dels till byggnadsstadga i vissa delar.

Kommittén framhöll, att lagstiftningen angående städernas jordförhållanden och bebyggande lämpligen borde uppdelas på två olika lagstiftningsområden: det ena stadsplanelagen med dess naturliga komplement byggnadsstadgan och det andra fastighetsbildningslagen med dess komplement fastighetsregisterförordningen. Vad byggnadsstadgan anginge, ansåge sig kommittén emellertid icke hava anledning eller ens — med hänsyn till det kommittén givna uppdrag — befogenhet att ingå på de tekniska föreskrifter angående själva bebyggandet, som borde ingå i en byggnadsstadga. Dit räknade kommittén de bestämmelser, som kunde finnas nödiga om byggnadsarbets övervakande och ledning samt byggnads underhåll, om gård, om sätt för bebyggandet (sammanträngt, radstående och fristående byggnadssätt), om boningsrum och andra lokaler samt om åtgärder mot eldfara med mera dylikt. Angående dessa ämnen hade kommittén således allenast velat angiva den plats, där de syntes kunna lämpligen intagas i en efter kommitténs förslag i övrigt uppgjord byggnadsstadga. Att de föreliggande förslagen till byggnadsstadga i nu angivna, av kommittén ej upptagna delar behövde undergå förnyad revision av formell och delvis även av saklig innebörd, innan de infogades i den ram, som kommitténs byggnadsstadgeförslag anvisade, fann kommittén vara självfallet.

Emellertid ansågs frågan om revision av stadsplanelagstiftningen och därmed sammanhängande bestämmelser, böra göras till föremål för ytterligare behandling; och tillkallade chefen för justitiedepartementet med stöd av nådigt bemyndigande den 6 februari 1925 och den 12 juni samma år sakkunniga att inom departementet biträda med ärendet.

De sakkunniga framlade den 27 februari 1928 betänkande med förslag till stadsbyggnadslag och författningar, som därmed hade samband (statens offentliga utredningar 1928:5).

De sakkunniga funno övervägande skäl tala för bibehållande av stadgandena om stadsplaneväsendet och om fastighetsbildningen i städerna i en gemensam lag. Därjämte föreslogo de sakkunniga, att någon byggnadsstadga icke vidare skulle förefinnas utan att från byggnadsstadgan till själva lagen borde överföras bestämmelser angående de grunder, enligt vilka stadsplan borde upprättas, angående byggnadslov, byggnadsnämnd och påföljd av underlåtenhet

att iakttaga meddelade föreskrifter m. m. Beträffande själva byggandet, i den mån detsamma ej borde regleras genom stadsbyggnadsbestämmelser, skulle lagen innehålla föreskrifter av beskaffenhet att kunna allmänt tillämpas, under det att övriga bestämmelser, framför allt innefattande detaljstadganden av byggnadsteknisk art, borde överföras till byggnadsordningarna. För att trygga tillämpningen av likartade stadganden för likartade förhållanden ansågo de sakkunniga mönsterbyggnadsordningar böra utarbetas för olika typer av rikets städer och stadsliknande samhällen.

Utkast till ny
byggnads-
stadga.

Samtliga de i ämnet avgivna förslagen hava med anledning av remisser varit föremål för ingående granskning av ett stort antal myndigheter och sammanslutningar, vilkas verksamhetsområden förslagen ansetts beröra. Med beaktande av de utlåtanden och yttranden, vartill denna granskning givit anledning, hava inom justitiedepartementet upprättats dels förslag till stadsplanerlag och därav föranledda lagförslag dels *utkast till byggnadsstadga*. Vid utarbetandet av nämnda utkast hava jämväl uppmärksammats vissa av 1918 års bostadssakkunniga, Svensk byggnadsdag 1919 och byggnadsingenjören Josef Norén gjorda framställningar angående revision av byggnadsförfattningarna, särskilt i syfte att åstadkomma ett enklare och billigare byggnads sätt (samtliga omnämnda i Kungl. Maj:ts proposition till 1920 års riksdag nr 314 sid. 155—156).

Efter det förslagen till stadsplanerlag med mera granskats av lagrådet, därvid utkastet till byggnadsstadga varit tillgängligt, samt underkastats ytterligare överarbetning inom departementet, har Kungl. Maj:t på min föredragning den 6 februari 1931 beslutat genom proposition nr 79 föreslå riksdagen att antaga förslagen.

Över utkastet till byggnadsstadga med därtill hörande motiv hava yttranden inhämtats från byggnadsstyrelsen, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser, svenska stadsförbundet, landskommunernas förbund samt åtkilliga enskilda sammanslutningar. Överståthållarämbetet, länsstyrelserna och svenska stadsförbundet hava i sin ordning hört, länsstyrelserna vederbörande länsarkitekter samt de övriga åtskilliga byggnadsnämnder och hos dem anställda stadsarkitekter med flera tjänstemän.

Utkastet jämte sammandrag av inkomna yttranden över detsamma torde såsom *bilagor* få fogas vid detta protokoll.

Förslag till ny
byggnads-
stadga.

Med ledning av yttrandena ävensom en av Stockholms stadsfullmäktige den 28 februari 1931 i ämnet gjord framställning har utkastet undergått överarbetning inom justitiedepartementet, och såsom resultat härav föreligger nu ett *förslag till byggnadsstadga*.

Den formella grunden för utfärdande av en byggnadsstadga är att finna i vissa av den föreslagna stadsplanerlagens föreskrifter, vilka bemyndiga Kungl. Maj:t att i angivna hänseenden meddela kompletterande bestämmelser. Sålunda stadgas i 76 § i nämnda lagförslag, att de närmare föreskrifter, som erfordras i fråga om bebyggande av stad, samhälle och annat område på landet, om byggnadsnämnd samt om tillämpningen i övrigt av nämnda lag, meddelas av Konungen. Närmare bestämmelser från Konungens sida i olika avseenden

förutsättas jämväl i 9 § (angående stadsplans och tomtindelings uppgörande och utställande för granskning), 12 § (motsvarande regler om stomplan och utomplansbestämmelser för stad), 51 § (om gatukostnadsbestämmelsers innehåll och uppgörande samt utställande för granskning), 67 § (om uppgörande och utställande för granskning av byggnadsplan, tomtindelning och utomplansbestämmelser för vissa områden å landet) samt i 76 § (om vilken förändring av befintlig byggnad är att hänföra till nybyggnad). Dessutom inrymmes i 13, 63 och 66 §§ åt Konungen en viss befogenhet att medgiva nybyggnad i strid mot stadsplan, stomplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser. I alla dessa hänseenden avser den föreslagna byggnadsstadgan att meddela de behövliga närmare bestämmelserna.

Vid stadgans utformning hava de tidigare förslagen lämnat det huvudsakliga materialet. I de delar, som äga motsvarighet i kommitténs stadgeförslag, har detta i huvudsak kunnat tjäna till ledning. I fråga om de delar av stadgan, som i kommitténs förslag lämnats öppna, hava dels bostadskommissionens förslag och dels de därpå i stor utsträckning byggda 17 och 18 kapitlen i de sakkunnigas förslag till stadsbyggnadslag kunnat begagnas såsom underlag för det nya stadgeförslaget. Emellertid förefinnas rätt betydande tillägg, särskilt i fråga om ordnandet av bebyggelsen å landsbygden, varjämte, efter undersökning av åtskilliga byggnadsordningar, vissa däri förekommande bestämmelser av mera allmängiltig art ansetts böra överflyttas till stadgan.

De väsentligaste skiljaktigheterna mellan förslaget och nu gällande byggnadsstadga torde kunna sammanfattas sålunda.

Stadgans giltighetsområde har utsträckts. Gällande byggnadsstadga innefattar endast regler om byggandet i städerna samt inom köpingar och vissa andra områden å landet, vilka på grund av sin sammanträngda befolkning ansetts böra i detta hänseende likställas med stad. Även inom stad och sådant stadslignande samhälle, som nu nämnts, anses stadgans tillämpning inskränkt till det stadsplanelagda området. I motsats härtill avser förslaget att bliva tillämpligt såväl inom städers och stadslignande samhällens *hela* områden som inom områden å landet, för vilka byggnadsplan eller utomplansbestämmelser gälla. Härutinnan ansluter sig förslaget till den tendens, som genomgått samtliga de tidigare framlagda förslagen till ny byggnadsstadga och vilka kommit till uttryck även i de sakkunnigas lagförslag. I enlighet härmed har den nuvarande benämningen 'byggnadsstadga för rikets städer' utbytt mot 'byggnadsstadga'.

Den utsträckta giltighet, som sålunda är avsedd att tillkomma själva stadgan, skall äga motsvarande tillämpning å de *byggnadsordningar*, som med stöd av stadgan skola utfärdas. Sådana skola nämligen kunna meddelas ej endast, såsom enligt gällande stadga, för städer och stadslignande samhällen, utan även för områden å landet, för vilka byggnadsplan eller utomplansbestämmelser fastställts; dock är byggnadsordning för sistnämnda områden ej avsedd att vara obligatorisk. Inom stad och stadslignande samhälle skall byggnadsordningen gälla ej endast inom det stadsplanelagda området utan jämväl utanför detta.

Skiljaktigheter mellan förslaget till byggnadsstadga och gällande stadga.

Byggnadsordnings *fastställelse* sker liksom enligt gällande stadga av Konungens befallningshavande.

Byggnadsnämnd skall enligt förslaget finnas ej blott i stad och stadsliknande samhälle utan även inom område å landet, för vilket fastställts byggnadsplan eller utomplansbestämmelser; dock skall inom sådant område nämnden kunna ersättas av en särskild tjänsteman med motsvarande befogenheter. Särskilda regler hava föreslagits i syfte att så vitt möjligt trygga byggnadsnämndens tillgång till erforderligt sakkunnigt biträde.

I stadgan hava intagits regler, motsvarande dem, som nu i kungörelse den 31 augusti 1907 finnas meddelade angående stadsplans och tomtindelning *utställande för granskning*. I motsvarande avseende meddelas även regler beträffande stomplan, byggnadsplan och utomplansbestämmelser.

Vissa regler om *tomtindelning*, som ansetts vara av mera instruksionsnatur, hava från gällande lag överförts till stadgeförslaget.

Beträffande reglerna för *byggandet i städerna* företer förslaget den väsentliga olikheten mot nu gällande stadga, att i förslaget ej upptagits någon motsvarighet till innehållet i §§ 23, 25 och 28 i gällande stadga, alltså reglerna om gårdsrum samt byggnads höjd och våningsantal. Det förutsättes nämligen att erforderliga regler i dessa hänseenden skola meddelas genom stadsplanebestämmelser. Särskilda föreskrifter hava föreslagits för ordnande av förhållandena under övergångstiden, innan sådana stadsplanebestämmelser tillkommit.

Ej heller har den nya stadgan ansetts böra innehålla några särbestämmelser angående *gammal stadsdel*. Detta begrepp har ansetts helt och hållet vara att betrakta såsom en övergångsföreteelse, som bör efter ett lämpligt tillmätt rådrum försvinna eller ock slutgiltigt regleras genom därför lämpade stadsplanebestämmelser.

Med hänsyn till den betydelsefulla roll, som såväl i nu nämnda hänseenden som i övrigt tillkommer stadsplanebestämmelserna enligt den föreslagna nya lagstiftningen, hava i förslaget meddelats utförliga vägledande föreskrifter för upprättande av stadsplanebestämmelser. Liknande riktlinjer, ehuru av mera summarisk art, meddelas beträffande stomplane-, byggnadsplane- och utomplansbestämmelser.

Reglerna om byggandet i stad gälla i princip stadens hela område. Vissa särbestämmelser hava dock ansetts påkallade i fråga om *byggandet utom stadsplan*.

Beträffande *byggandet inom område å landet*, för vilket byggnadsplan eller utomplansbestämmelser fastställts, innehåller förslaget vissa bestämmelser av mindre ingripande natur än de för stad gällande. Endast i avseende å vissa begreppsbestämningar och andra mera allmängiltiga regler har det ansetts möjligt att för dessa områden hänvisa till vad som gäller för stad.

Bestämmelserna om vad som är att hänföra till *nybyggnad*, vilka nu återfinnas i en särskild kungörelse av den 18 januari 1908, hava införts i stadgeförslaget.

Departements-
chefen.

Nära nog samtliga de i ärendet hörda hava funnit utkastet vara av beskaffenhet att böra läggas till grund för ny byggnadsstadga. Anmärkningar av

principiell art hava dock riktats mot vissa huvudgrunder i utkastet. Sålunda hava från vissa håll uttalats betänkligheter mot den föreslagna utvidgningen av stadgans giltighetsområde. Erinringar hava ock gjorts mot det sätt, på vilket frågan om kvarterens bebyggande blivit reglerad. Slutligen har anmärkts, att i utkastet upptagits detaljbestämmelser i allt för stor omfattning.

Vad först angår stadgans giltighetsområde har i samtliga tidigare förslag vitsordats, att kontroll är behöfelig över byggnadsverksamheten jämväl inom städernas och de stadsliknande samhällenas icke planlagda områden. Redan vid tillkomsten av 1907 års stadsplanelag beaktades detta behov och Konungen erhöll befogenhet att på framställning av stad eller samhälle förordna om tillämpning av särskilda föreskrifter med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande inom sådan del av stadens eller samhällets område, som ej upptagits i gällande stadsplan. Dylika föreskrifter hava utfärdats i åtskilliga fall och ansetts hava karaktär av särskild byggnadsstadga. De motsvaras i förslaget till stadsplanelag av stomplane- eller utomplansbestämmelser. Dylika bestämmelser böra emellertid upptaga allenast de grundläggande reglerna för byggandet och måste alltså, för att kunna fylla sitt ändamål, fullständigas genom föreskrifter i byggnadsstadgan och byggnadsordning. I sak torde en sådan anordning icke avsevärt skilja sig från vad för närvarande gäller. Emellertid läser man icke böra stanna härvid. Betydelsen av byggnadsverksamhetens kontrollerande icke blott inom område, för vilket fastställt stadsplan eller byggnadsföreskrifter, utan även inom de rent agrara delarna inom städer och samhällen torde under de senare åren hava blivit allt mer erkänd. Erfarenheten har visat, att på städernas ytterområden särskilt bostadsbyggandet utvecklats på ett mindre tillfredsställande sätt, huvudsakligen orsakat av bristande kontroll över bebyggelsen. Jag anser det därför vara ofrånkomligt, att byggnadsstadgan och byggnadsordning göras tillämpliga å stadens eller samhällets hela område. Endast härigenom torde möjlighet finnas till uppnående av god bebyggelse även å dessa områden. Då emellertid en viss artskillnad råder mellan sådan bebyggelse, varom här är fråga, och det mera stadsmässiga byggandet, böra givetvis lättnader medgivnas beträffande dessa områden. Så har ock skett i utkastet, och jag ämnar föreslå ytterligare eftergifter i sådant hänseende.

Vad nu yttrats om nödvändigheten av kontroll av byggnadsverksamheten inom stads eller samhällens icke stadsplanlagda områden torde äga tillämplighet även beträffande område, för vilket jämlikt förslaget till stadsplanelag fastställt byggnadsplan eller utomplansbestämmelser. De uttalade betänkligheterna mot intagande i byggnadsstadgan av vissa regler för byggandet inom sådana områden kan jag icke dela. Landskommunernas förbund har ock funnit bestämmelserna i utkastet härutinnan vara i huvudsak lämpligt avvägda och motsvara de krav, som nutida förhållanden ställa på en lagstiftning av denna art.

Såsom tidigare antytts bygger utkastet på den principen, att de grundläggande reglerna för byggandet, det vill säga bestämmelserna om byggnads höjd, våningsantal och gårdsrums storlek, icke skola intagas i stadgan utan meddelas i de till stadsplanen hörande stadsplanebestämmelserna. Denna fråga har varit föremål för skilda meningar under förarbetena och olika förslag till ordnande

av dessa förhållanden hava framkommit. Emellertid synes mig den ståndpunkt, utkastet intager, innebära en principiellt riktig lösning. Det lär icke låta sig göra att på tillfredsställande sätt meddela generella bestämmelser i dessa ämnen för all bebyggelse inom ett stadsplaneområde. Genom bestämmelsernas intagande i stadsplan kunna de däremot på ett smidigare och naturligare sätt anpassas efter förhållandena i varje särskilt fall. Verkningarna av gällande lagstiftning i denna del torde icke hava varit gynnsamma. Sälunda har exempelvis den i stadgan medgivna högsta hushöjden uppenbarligen icke varit lämplig för all slags bebyggelse. Uttalade farhågor att systemet skulle verka betungande torde knappast vara berättigade, då stadsplanebestämmelser givetvis i många fall kunna erhålla ett för större sammanhängande område inom planen ensartat innehåll. Jag har därför ansett mig böra i princip godtaga utkastet i denna del, vilket ock vunnit anslutning från ett stort antal av de i ärendet hörda. Till frågan huruvida och i vad mån undantag från principen bör ske beträffande redan bebyggda stadsdelar skall jag senare återkomma.

För att en byggnadsstadga skall fylla de krav, som numera skäligen kunna ställas på en sådan författning, måste den i större utsträckning än den nu gällande ingripa reglerande i fråga om själva byggandet. Å andra sidan bör tillses, att denna reglering icke göres i onödigt hög grad betungande för vare sig de enskilda eller kommunerna och att nödig frihet beredes dessa sistnämnda att inom bestämda, i stadgan angivna gränser närmare utforma reglerna för byggandet med hänsyn till förhållandena å varje särskild ort. Frågan, i vilken omfattning byggnadsstadgan bör innehålla reglerande bestämmelser i förevarande hänseende, torde i viss mån vara en lämplighetsfråga. Den ledande principen härvid synes böra vara, att bestämmelser av mera allmängiltig art upptagas i stadgan, under det att föreskrifter av lokal karaktär ävensom vissa tekniska detaljbestämmelser hava sin rätta plats i byggnadsordningarna. Den avgränsning mellan stadga och byggnadsordning, som skett i utkastet, torde ur angivna synpunkter i stort sett vara tillfredsställande. I vissa hänseenden har jag dock med tillmötesgående av framkomna anmärkningar funnit mig böra ersätta åtskilliga i utkastet upptagna detaljregler med föreskrifter av mera generell avfattning. Närmare redogörelse härför skall jag lämna vid behandlingen av de särskilda paragraferna.

AVDELNING I.

Bestämmelser angående stad.

KAP. 1.

Om byggnadsordning.

§ 1.

Byggnadsordningsgiltighetsområde. Paragrafen motsvarar § 1 och § 2 punkterna 1 och 3 i gällande byggnadsstadga, 1 § i stadsplanelagskommitténs förslag samt 1 kap. 7 § och 16 kap. 1 § i 1928 års sakkunnigas förslag.

Gällande byggnadsordningar hava, såsom tidigare framhållits, ansetts till- Gällande rätt.
lämpliga endast inom det stadsplanelagda området.

Kommittén har velat utsträcka byggnadsordningens tillämplighetsområde till även icke stadsplanelagd del av staden, dock endast till sådant område, för vilket utomplansbestämmelser gälla, och även detta blott i den mån så finnes erforderligt. De sakkunniga hava däremot, med stöd jämväl av åtskilliga över kommittéförslaget avgivna yttranden, i princip velat låta byggnadsordningen omfatta stadens *hela* område.

Tidigare förslag.

Utkastet ansluter sig i detta avseende till sakkunnigförslaget.

Utkastet.

Utkastets ståndpunkt i denna del har jag redan tidigare förklarat mig kunna godtaga.

Departementschefen.

Enligt gällande byggnadsstadga må i byggnadsordning för överträdelse av dess föreskrifter stadgas viten av 5—500 kronor.

Straffbestämmelser.

Byggnadsstadgekommittén, som anmärkte, att ett vite av 500 kronor mången gång visat sig ej vara tillräckligt stort, föreslog att beloppet skulle bestämmas till högst 1,000 kronor. Överintendentsämbetet föreslog en höjning av minimum till 25 kronor. Stadsplanelagskommittén, som ej angav något visst belopp, utbytte benämningen viten mot böter. Med bibehållande av denna ändring hava de sakkunniga höjt latituden till 25—5,000 kronor.

Gällande rätt.

Tidigare förslag.

Utkastet överensstämmer härutinnan med sakkunnigförslaget.

Utkastet.

I anledning av framställda erinringar har bötesminimum syns böra ned-sättas till tio kronor.

Departementschefen.

§ 2.

Paragrafen motsvarar § 2 punkt 2 i gällande byggnadsstadga samt 2 § första och tredje styckena i stadsplanelagskommitténs förslag och 16 kap. 2 § första, andra och fjärde styckena i de sakkunnigas förslag.

Byggnadsordningsantagande och fastställande.

Enligt gällande stadga tillkommer det Konungens befallningshavande att fastställa av stadsfullmäktige antagen byggnadsordning.

Gällande stadga.

I de tidigare förslagen hava vitt skilda ståndpunkter intagits till frågan om fastställelsemyndigheten. Medan byggnadsstadgekommittén och överintendentsämbetet bibehöllo gällande anordning, föreslog bostadskommissionen, att fastställelsen skulle tillkomma Kungl. Maj:t. Enligt stadsplanelagskommitténs förslag skulle denna befogenhet däremot tillkomma byggnadsstyrelsen. De sakkunniga hava föreslagit, att de nya byggnadsordningar, som skulle tillkomma i anledning av den nya lagen, skulle fastställas av Kungl. Maj:t, men att fastställelse av ny byggnadsordning i övrigt ävensom av ändringar eller tillägg skulle överlätas åt Konungens befallningshavande.

Tidigare förslag.

Utkastet överensstämmer i detta avseende i princip med bostadskommissionens förslag. I motiveringen anföres härom:

Utkastet.

Vissa av de skäl kommissionen anför hava väl med hänsyn till föreliggande förslag förlorat något av sin bindande kraft. Kvar står dock att stadsplanebestämmelser och byggnadsordning i väsentlig mån måste komma att komplettera varandra och därför lämpligen böra prövas av samma myndighet. I sak torde förslaget ej heller avsevärt skilja sig från stadsplanelagskommitténs

förslag, då Kungl. Maj:t givetvis under alla förhållanden i ärendet inhämtar byggnadsstyrelsens yttrande, vars innehåll icke kan undgå att bliva i hög grad vägledande för Kungl. Maj:ts beslut. Förslaget att låta byggnadsstyrelsen tjänstgöra såsom fastställelsemyndighet har emellertid väckt gensagor, till vilka hänsyn syntes böra tagas. Kommitténs syfte att i möjligaste mån decentralisera prövningen för att undgå en alltför betydande ökning av Kungl. Maj:ts arbetsböda synes emellertid vara värt beaktande. Detta syfte synes kunna i stället tillgodoses genom upptagande av de sakkunnigas tanke att åt Konungens befallningshavande överlämna prövningen av ändringar i byggnadsordningar. Att i detta avseende helt följa de sakkunnigas förslag torde dock icke vara lämpligt. I vissa yttranden över detsamma har framhållits såsom egendomligt, att en av Kungl. Maj:t fastställd byggnadsordning skulle kunna bliva föremål för hur vittgående ändringar som helst genom Konungens befallningshavande. Onekligen kunna skäl anföras för att här liksom beträffande stadsplan göra en åtskillnad, så att *väsentligare* ändringar underställas Kungl. Maj:ts prövning, medan åter mindre betydande sådana prövas av Konungens befallningshavande. I enlighet härmed föreslås, att beslut om ändring må av Konungens befallningshavande prövas, där beslutet icke innefattar väsentlig avvikelse från vad förut varit gällande.

Erinras må slutligen, att förevarande förslag på annat sätt tillgodoser behovet av decentralisation genom att Kungl. Maj:t befrias från prövningen av planer, bestämmelser och byggnadsordningar för områden å landet.

Departement-
schefen.

Frågan om vilken myndighet det bör tillkomma att fastställa byggnadsordning har varit föremål för uttalanden i yttrandena över utkastet och hava därvid olika åsikter yppats. Till förmån för bibehållande av Konungens befallningshavande såsom fastställande myndighet har bland annat åberopats dels att denna myndighet mer än Kungl. Maj:t kunde taga hänsyn till lokala förhållanden, varigenom en icke önskvärd uniformitet kunde undvikas, dels att prövningen av förslag till byggnadsordningar bleve fördröjd genom prövningens förläggande till Kungl. Maj:t. Å andra sidan har den i utkastet föreslagna anordningen vunnit gillande av åtskilliga av de i ärendet hörda. Ehuru olägenheter av denna anordning icke torde behöva uppstå i större utsträckning, har jag dock icke velat motsätta mig kravet på bibehållande av gällande ordning för prövning av dylika ärenden. Vissa av de fördelar, som ansetts komma att vinnas genom att prövningen förlades till Kungl. Maj:t, torde kunna ernås, därest, såsom synes böra ske, mönsterbyggnadsordningar upprättas på Kungl. Maj:ts föranstaltande.

Fastighetsägareförbundet har ansett, att intresserade medborgare och corporationer borde erhålla tillfälle framställa erinringar mot de förslag till byggnadsordningar, som framlades. Det synes mig lämpligt att under ärendets beredning även enskilda sammanslutningar få möjlighet yttra sig över förslaget. Någon uttrycklig bestämmelse härom torde dock ej böra intagas i stadgan. Då stadsfullmäktige måste anses företråda alla intressen i staden, lär möjlighet alltid finnas för de enskilda fastighetsägarna att där få sina synpunkter framförda.

Skulle stad utan skäl undandraga sig sin skyldighet att upprätta byggnadsordning, torde det tillkomma Konungen att utfärda byggnadsordning för staden. I paragrafens sista stycke har därför upptagits ett stadgande om skyl-

dighet för Konungens befallningshavande att anmäla förhållandet hos Konungen. Stadsgandet förekommer såväl i bostadskommissionens som i kommitténs förslag och torde fylla en lucka i gällande lagstiftning.

§ 3.

Paragrafen motsvarar § 2 punkt 4 i gällande byggnadsstadga, 2 § andra stycket i stadsplanelagskommitténs förslag och 16 kap. 2 § tredje stycket i de sakkunnigas förslag.

Bostadskommissionen ansåg, att, om byggnadsordningarna ej vidare skulle fastställas av Konungens befallningshavande, gällande stadgas föreskrift att byggnadsordning skall publiceras i länskungörelserna och insändas till vissa centrala myndigheter borde bortfalla, ävensom att publikationsskyldigheten i viss mån borde omläggas. Stadsplanelagskommittén och de sakkunniga hava däremot bibehållit gällande föreskrifter allenast med vissa smärre modifierationer.

Utkastet överensstämmer med kommitténs och de sakkunnigas förslag. I motiveringen anföres härom:

'Mot kommitténs förslag har väl anmärkts, att intagandet i länskungörelserna saknade betydelse och innebure en onödig utgift, då samhällena i allt fall själva måste gå i författning om tryckning av sina byggnadsordningar. Det synes emellertid vara av värde, att samtliga dylika för länet gällande författningar återfinnas i en fortlöpande samling. Erinras må, att liknande regler gälla beträffande hälsovårds- och brandordningar. Till nedbringande av kostnaden torde lämpligen kunna så förfaras, att samhället samtidigt med införandet i länsstrycket beställer erforderligt antal utdrag därav, varigenom särskild sättningskostnad inbesparas. Lämpliga riktlinjer i detta hänseende torde kunna meddelas av kommunikationsdepartementet vid prövningen av förekommande ärenden. — Skyldigheten för Konungens befallningshavande att insända exemplar av byggnadsordning till justitiekanslern och justitieombudsmannen har ansetts kunna uteslutas. Om för deras räkning sådana exemplar anses behöfliga, torde även därutinnan kommunikationsdepartementet kunna förfara efter omständigheterna. För detta ändamål har det antal exemplar, som skall insändas till departementet, ökats från 3 till 5.'

Vad vissa myndigheter anmärkt mot det föreslagna kungörelseförfarandet har icke syntts mig vara av beskaffenhet att böra föranleda ändring i utkastet.

KAP. 2.

Om byggnadsnämnd.

§ 4.

Paragrafen motsvarar § 3 punkt 1 och § 6 punkt 1 i gällande byggnadsstadga, 4 § första stycket i kommitténs förslag och 19 kap. 1 § första stycket i sakkunnigförslaget. I utkastet har själva uppräknigen av byggnadsnämndens åligganden, som i nämnda två tidigare förslag intagits i samma paragraf, ansetts lämpligen böra uppdelas på fyra särskilda paragrafer. Förevarande förslag överensstämmer med utkastet.

Byggnads-
ordnings-
kun-
görande.

Tidigare
förslag.

Utkastet.

Departement-
chefen.

Stads skyl-
dighet att
hava bygg-
nadsnämnd.

§ 5.

Byggnads-
nämnds-
huvudsak-
liga ållig-
ganden.

De i denna paragraf upptagna bestämmelserna motsvara § 6 punkt 2, § 7 punkt 1 och § 8 i gällande byggnadsstadga samt delar av 4 § i kommitténs förslag och 19 kap. 1 § i sakkunnigförslaget.

Utkastet.

I utkastet anföres till motivering av stadgandet:

'Av de sakkunniga föreslagen föreskrift om skyldighet för byggnadsnämnden att över ärendena föra löpande förteckning har ansetts kunna utgå.

Gällande byggnadsstadga innehåller i § 46 punkt 2 föreskrift om rätt för byggnadsnämnd att för särskilt fall förordna åklagare. Tidigare förslag, som bibehållit detta stadgande, hava i anslutning därtill såsom en av byggnadsnämndens skyldigheter angivit att för vissa fall förordna om åtals anställande. Då förevarande utkast icke bibehållit något stadgande, motsvarande det förstnämnda, har någon däremot svarande skyldighet för nämnden givetvis ej heller upptagits.

I yttrande över sakkunnigförslaget har ifrågasatts, att byggnadsnämnden borde kunna förelägga vite även i fall, då annan påföljd vore stadgad. Bestämelsen torde dock lika litet som motsvarande föreskrift i gällande stadga böra så tolkas, att, då exempelvis en byggherre utfört byggnad utan lov och härför ådömts böter, byggnadsnämnden skulle vara förhindrad att sedermera vid vite förelägga honom att borttaga byggnaden. Den föreslagna ändringen synes alltså icke behöfelig.

Ej heller har det syntts föreligga anledning att, på sätt byggnadsstadgekommittén föreslagit, fastställa vitesmaximum.'

Departementschefen.

Förevarande förslag överensstämmer i sak med utkastet, vari endast vissa ändringar av redaktionell art vidtagits.

§ 6.

Kartas upp-
rättande.

Bestämmelsen i förevarande paragraf motsvarar i huvudsak § 41 i gällande stadga, 4 § 8:e punkten i kommitténs förslag och 19 kap. 1 § sjunde att-satsen i de sakkunnigas förslag.

Utkastet.

I motiven till utkastet anföres om § 6:

'Nämnda två förslag avvika från gällande stadga bland annat genom fordran att ny byggnad skall, 'så snart den blivit uppförd', utmärkas å kartan. Lantmäteristyrelsen har i yttrande över sakkunnigförslaget anmärkt, att bestämmelsen torde vara svår att i praktiken genomföra vad beträffade mindre samhällen, som icke för ändamålet hade särskilda tjänstemän till sitt förfogande. Under antagande, att kompletteringen skulle verkställas av den inom samhället verksamme förrättningsmannen, har styrelsen uttalat, att, då denne i allmänhet icke vore bosatt å platsen, kompletteringen torde kunna ske exempelvis en gång om året och ej så snart ny byggnad uppförts.

Riktigt är, att man ej bör överdriva fordran på snabbhet i fråga om de nya byggnadernas införande å kartan. I den mån för kartans komplettering måste anlitas en å platsen icke bosatt förrättningsman, torde väl i praktiken dessa såväl som andra förrättningar i görligaste mån koncentreras till vissa mera sporadiska besök på orten. För att icke synas förhindra en dylik praktisk lösning har föreliggande utkast endast angivit, att den nya byggnadens utmärkande skall verkställas så snart ske kan efter dess uppförande. Denna formulering överensstämmer nära med byggnadsstadgekommitténs förslag.'

Departementschefen.

De i utkastet föreslagna bestämmelserna hava ansetts böra oförändrade här upptagas.

§ 7.

Denna bestämmelse, som icke återfinnes i gällande stadga, motsvarar 4 § 6:e punkten i kommitténs förslag. De sakkunniga hava upptagit motsvarande bestämmelse i ett särskilt kapitel, det 30:e, och därvid föreslagit en anordning, som mera närmar sig ordningen för fastighetsregistrets förande. Sålunda skulle magistraten förordna viss registerförare och jämväl utöva närmare tillsyn över registerarbetet, varjämte stadgades viss skyldighet för registerföraren att utfärda bevis med ledning av registret.

Gatukostnadsförteckning.

Tidigare förslag.

I motiven till utkastet anföres om denna bestämmelse:

Utkastet.

'Ehuru de sakkunnigas förslag vunnit viss anslutning från åtskilliga håll, har dock med hänsyn till de olika meningar, som gjort sig gällande, och med beaktande särskilt att Svenska kommunaltekniska föreningen och Svenska teknologföreningen ansett den föreslagna förteckningen böra handhavas av byggnadsnämnden, denna anordning ansetts vara att föredraga. Ej heller har ansetts lämpligt att, såsom påyrkats i vissa yttranden såväl över kommittéförslaget som över de sakkunnigas förslag, begagna fastighetsregistret såsom underlag jämväl för nu ifrågavarande förteckning. På grund av det sagda har kommitténs förslag i huvudsak följts, dock med viss modifikation i syfte att ytterligare understryka, att den fastighetslängd, som där omtalas, icke behöver omfatta *samtliga* i byggnadskvarter ingående fastigheter.'

Mot de i denna paragraf föreslagna bestämmelserna har anmärkts å ena sidan, att skyldigheten att föra förteckning över gatukostnadsbidrag vore alltför betungande och å andra sidan, att i gatukostnadsförteckningen borde obligatoriskt upptagas alla för fastighet i fråga om dess utnyttjande gällande villkor och annat, som vore av särskild betydelse för fastighetens bebyggande. Ur synpunkten av ordning och reda samt med hänsyn till fastighetsägarnas berättigade intressen läser det icke kunna eftergivnas, att förteckning upprättas över fastighetsägare åliggande förpliktelse att till staden utgiva bidrag till gatukostnad. Huru förteckningen bör vara uppställd är en lämplighetsfråga, som det bör tillkomma varje stad att själv reglera, eventuellt genom bestämmelser i byggnadsordningen. Tydligt är dock, att förteckningen för att fylla sitt ändamål måste vara av den fullständighet, att, i den mån vederbörlig uppskattning och fördelning skett, för varje fastighet angives det belopp, som skall utgå från fastigheten. Att gå längre, på sätt föreslagits i vissa yttranden, synes mig icke behöfligt. Med hänsyn till rådande lokal praxis torde i stadgan icke böra fastslås, att skyldigheten att föra förteckningen obligatoriskt skall åvila byggnadsnämnden utan synes staden böra kunna genom bestämmelse i byggnadsordningen stadga, att åliggandet skall fullgöras av annan stadens myndighet. I enlighet därmed har paragrafen jämkats.

Departementschefen.

§ 8.

I denna paragraf, som motsvarar § 7 punkt 2 i gällande byggnadsstadga och 19 kap. 1 § sista stycket i de sakkunnigas förslag, har vidtagits en mindre jämkning av redaktionell art.

Byggnadsnämnds hörande.

§ 9.

Byggnadsnämndens sammansättning.

1 mom. i förevarande paragraf innehåller bestämmelser om antalet ledamöter i byggnadsnämnd och deras kvalifikationer samt sättet för deras utseende.

Gällande stadga.

Uti § 3 punkt 2 och 3 i gällande stadga föreskrives, att byggnadsnämnden skall bestå av fem eller tre ledamöter, efter vad i stadens byggnadsordning bestämmes. Äro ledamöterna fem, skola de utgöras av: en lagfaren person, vilken stadens magistrat inom sig utser; en person, vilken magistraten äger välja inom eller utom sig; samt tre av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmänna rådstugan valda personer. Äro ledamöterna i nämnden tre, skola de utgöras av en lagfaren person, utsedd av och inom magistraten på sätt nyss är nämnt, samt två av stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan valda personer.

Tidigare förslag.

Bostadskommisionen föreslog, att minimiantalet skulle ökas till fem. Som stöd härför åberopades bland annat, att det hittillsvarande maximiantalet i allmänhet varit normerande. Kommissionen tänkte sig icke att något maximum skulle stadgas. Kommissionen föreslog vidare, att magistratens befogenhet skulle inskränkas till att utse endast en ledamot, vilken borde väljas bland dess egna lagfarna ledamöter.

Enligt kommitténs förslag skall byggnadsnämnden bestå av fem ledamöter, där ej i byggnadsordningen bestämmes, att antalet skall vara sju. Av ledamöterna väljes av magistraten en jämte suppleant för honom; skolande denne ledamot och hans suppleant, såvitt möjligt, vara lagfarna. En ledamot jämte hans suppleant väljes av stadens hälsovårdsnämnd; skolande denne ledamot och hans suppleant, vilka hava att inom nämnden särskilt företräda hygieniska krav, såvitt möjligt, vara läkare. Två ledamöter eller, om nämnden skall bestå av sju ledamöter, fyra jämte suppleanter för dem till lika stort antal väljas av stadsfullmäktige. Den återstående ledamoten jämte suppleant för honom, vilka skola vara byggnadssakkunniga, väljes av dem, som invalts i nämnden.

De sakkunniga hava föreslagit ett fixt antal av fem med möjlighet för staden att hos Konungen erhålla fastställelse å ett större antal. De förordade vidare, att magistraten skulle bibehållas vid sin rätt att utse två ledamöter, vilka såvitt möjligt borde vara lagfarna, samt att stadsfullmäktige utsåge övriga ledamöter, därvid hälsovårdsnämnden ägde avgiva förslag till en ledamot. Slutligen uppställde de sakkunniga krav att inom byggnadsnämnden skulle finnas företrädd god insikt i hembygdsvärd.

Utkastet.

Rörande dessa frågor anföres i motiven till utkastet:

'I flertalet municipalsamhällen består byggnadsnämnden av tre ledamöter. Svårighet torde ock i smärre samhällen stundom kunna yppas att lämpligt rekrytera en större nämnd. I yttrande av bl. a. en länsstyrelse över de sakkunnigas förslag har även uttalats, att i mindre städer antalet kunde begränsas till tre. Med hänsyn härtill har i förevarande förslag bibehållits nuvarande stadgas regel om att antalet må kunna minskas till tre.

Kommissionen tänkte sig ej att något maximum skulle stadgas, varemot kommittén föreslog valfrihet allenast mellan fem eller sju ledamöter. Detta högre antal torde hava ansetts nödigt i det fall, att, såsom kommittén föreslog

i 7 § och bostadskommissionen i § 10, byggnadsnämnden skulle kunna fördela sig på avdelningar.

Det behov i detta hänseende, som tidigare troddes vara att motse, torde hittills icke hava gjort sig kännbart i vidare mån än att i Stockholm byggnadsnämndens befattning med stadsplaneärenden i väsentlig del överflyttats å en särskild nämnd, stadsplanenämnden. Skulle ett sådant behov yppas i någon stad, torde detta, såsom de sakkunniga yttra, kunna tillgodoses genom en Konungen tillagd befogenhet att på framställning av vederbörande samhälle fastställa det antal ledamöter och den arbetsfördelning, som för varje fall kan påfordras. Icke desto mindre har ansetts böra inrymmas möjlighet att bestämma antalet till sju.

Regeln blir alltså, att antalet skall vara fem, men att i byggnadsordningen må bestämmas, att antalet skall vara sju eller tre.

För det fall, att nämnden består av fem ledamöter, äger enligt nuvarande stadga magistraten att utse en lagfaren ledamot inom sig och en ledamot inom eller utom sig. Bostadskommissionen har föreslagit, att magistratens befogenhet skulle inskränkas till att utse endast en ledamot, vilken borde väljas bland dess egna lagfarna ledamöter.

Kommittén har anslutit sig till bostadskommissionens förslag, dock utan att binda magistratens valfrihet i vidare mån än att den ifrågavarande ledamoten såvitt möjligt bör vara lagfaren. De sakkunniga åter förordade att magistraten skulle bibehållas vid sin rätt att utse två ledamöter, vilka såvitt möjligt borde vara lagfarna.

Mot de sakkunnigas förslag har anmärkts, att därigenom möjligheten att i nämnden insätta personer med byggnadsteknisk sakkunskap skulle alltför mycket inskränkas. Med hänsyn härtill har föreliggande utkast följt kommitténs förslag i denna punkt.

Enligt kommitténs förslag skulle en ledamot jämte ersättare väljas av hälsovårdsnämnden. De sakkunniga hava ansett lämpligare, att stadsfullmäktige bibehålla sin rätt att utse de ledamöter, som icke skola utses av magistrat, samt att hälsovårdsnämnden allenast får avgiva förslag till den ledamot och ersättare, som skola hava att inom byggnadsnämnden tillvarata bostadshygieniska krav. Förevarande förslag följer i detta hänseende de sakkunniga.

De sakkunniga uppställde i sitt förslag krav att inom byggnadsnämnden skall finnas företrädd god insikt i hembygdsvård. Med hänsyn till framställda anmärkningar har detta uttryck uteslutits och i stället såsom en allmän fordran angivits, att till ledamöter i nämnden böra utses personer, som kunna antagas vilja främja ett sunt byggnadsväsen och en god byggnadskultur.

Från flera håll har uttalats önskvärdheten av att gällande bestämmelser om ledamöternas antal och om sättet för deras utseende måtte bibehållas samt att föreskrifterna om vissa ledamöters kvalifikationer måtte ersättas med mera allmänt hållna regler, gällande för alla ledamöter. Onekligen tala åtskilliga skäl för bibehållande i huvudsak av gällande ordning på detta område, helst befogade erinringar däremot knappast hava framkommit. Utökningen av antalet ledamöter i vissa fall till sju synes sålunda knappast vara påkallad. Skulle behov av sådan ökning i något fall uppstå, lärer, på sätt framhållits i motiven till utkastet, detta behov böra tillgodoses genom att Konungen på särskild framställning medgiver ett högre antal. Ej heller lära skälen för den föreslagna inskränkningen i den magistraten för närvarande tillkommande valrätten till att avse allenast en ledamot vara avgörande. En av de av magistraten utsedda ledamöterna bör vara lagfaren, såvitt möjlighet finnes att utse lämplig sådan

Departement-
schefen.

person. Vad angår ledamöternas kvalifikationer i övrigt torde icke böra stadgas annat än att till ledamöter böra utses personer, som kunna antagas vilja främja ett sunt byggnadsväsen och en god byggnadskultur samt, såvitt möjligt, hava praktisk erfarenhet i byggnadsfrågor och därmed sammanhörande spörsmål. Att ett sådant stadgande innebär att erforderlig byggnadsteknisk sakkunskap, såväl högre som lägre, om möjligt bör vara företrädd inom nämnden, torde vara klart. Genom kravet på erfarenhet i spörsmål, som sammanhöra med byggnadsfrågor, avses även att tillgodose önskemålen om erforderligt beaktande av bostadshygieniska och brandtekniska synpunkter. Med nu förordade avfattning av stadgandet torde behovet av att låta hälsovårdsnämnden föreslå en ledamot hava bortfallit.

Paragrafens mom. 2 motsvarar § 3 punkt 5 i gällande byggnadsstadga, 5 § 2 mom. i kommitténs förslag samt 19 kap. 2 § tredje stycket i de sakkunnigas förslag.

Nämnda förslag hava, i anslutning till byggnadsstadgekommittén, å de av stadsfullmäktige utsedda ledamöterna tillämpat principen om successiv förnyelse. Med hänsyn till den tendens, som på senare tider framträtt, har föreliggande förslag härutinnan anslutit sig till gällande stadga, som icke upptager någon successiv förnyelse.

Mom. 3 motsvarar § 3 punkt 6 i gällande stadga samt föreskrifter i 5 § i kommitténs förslag och 19 kap. 2 § i de sakkunnigas förslag.

Ur stadgandet hava uteslutits alla regler angående den ordning, i vilken ersättare skola inträda. Sådana regler, i den mån de erfordras, synas lämpligen kunna meddelas i byggnadsordningen. Iakttagas bör därvid, att bestämmelserna torde böra vara olika, allt eftersom valet sker proportionellt eller icke.

§ 10.

Behörighetsvillkor för ledamot i byggnadsnämnd.

Paragrafen motsvarar § 3 punkterna 7 och 8 i gällande byggnadsstadga, 5 § 4 och 5 mom. i kommitténs förslag och 19 kap. 2 § sjätte och följande stycken i de sakkunnigas förslag. Den i tidigare förslag upptagna regeln, att gift kvinna icke är obehörig på grund av att hon står under mannens målsmanskap, har av de sakkunniga med hänsyn till den nya lagstiftningen i ämnet ersatts med ett stadgande, att hustru ej skall vara obehörig på den grund att äldre giftermålsbalken är tillämplig i fråga om makarnas förmögenhetsförhållanden. Då emellertid en sådan omständighet icke lärer kunna föranleda hennes obehörighet till uppdrag, varom här är fråga, har något motsvarande stadgande ej upptagits i förevarande förslag, som härutinnan överensstämmer med utkastet.

Enligt gällande stadga äger ledamot, som magistraten utsett inom sig, ej avsäga sig uppdraget. Emellertid hava tillräckliga skäl ansetts saknas att bibehålla denna begränsning. Förslaget överensstämmer härutinnan med sakkunnigförslaget och utkastet. Från detta föreligger ingen annan avvikelse än att bestämmelsen om rätt för kvinna att avsäga sig uppdraget uteslutits i förslaget med hänsyn till motsvarande ändring i förra årets beslut om kommunal lagstiftning.

§ 11.

Paragrafen motsvarar § 4 i gällande byggnadsstadga, 6 § i kommitténs förslag och 19 kap. 3 § i de sakkunnigas förslag; dock att vissa delar av förslagen utbrutits till en särskild § 13. I enlighet med framställda anmärkningar har införts föreskrift, att byggnadsnämnd skall inom sig utse ej blott ordförande utan även vice ordförande.

Byggnadsnämndens sammanträden m. m.

Rörande bestämmelsen i mom. 2 första stycket anföres i motiven till utkastet:

Utkastet.

'Mot den av de sakkunniga liksom av kommittén föreslagna skyldigheten för byggnadsnämnd att sammanträda minst en gång i månaden har framställts anmärkning. Det torde emellertid vara av vikt att alltför långa tidrymder icke tillåtas förflyta mellan nämndens sammanträden. Skulle för någon ort på grund av särskilda lokala förhållanden något längre mellanrum anses behöfligt, torde medgivande därtill kunna intagas i ortens byggnadsordning.'

Med hänsyn till vad som anmärkts mot föreskriften att byggnadsnämnden skall sammanträda minst en gång i månaden har jag ansett det böra i stadgan uttryckligen angivas, att i byggnadsordningen må medgivas längre tid mellan sammanträdena.

Departementschefen.

I det fall att byggnadsnämnden består av allenast tre ledamöter torde samtliga böra vara tillstädes för att nämnden skall vara beslutsmässig. Däremot lärer enhällighet mellan dem icke böra stadgas. I enlighet härmed har jag låtit omformulera andra stycket i mom. 2.

I övrigt har i utkastet icke vidtagits annan ändring än att reglerna för omröstning vid val inom nämnden gjorts tillämpliga å omröstning vid tillsättande av tjänstebefattningar hos nämnden.

§ 12.

Paragrafen motsvarar § 5 i gällande byggnadsstadga, 8 § i kommitténs förslag och 19 kap. 4 § i de sakkunnigas förslag. Vissa delar hava dock utbrutits och återfinnas i § 14 i förslaget.

Befattningshavare hos byggnadsnämnden.

I motiven till utkastet yttras om dessa bestämmelser:

Utkastet.

'Den egentliga nyheten i förhållande till gällande stadga är kravet på anställande av stadsarkitekt såsom biträde åt byggnadsnämnden. Detta krav har först uttryckligen uppställts av de sakkunniga.

På de av dem anförda skälen är det ytterst önskvärt, att byggnadsnämnderna i gemen beredes tillgång till sakkunnigt biträde. Då emellertid, såsom i vissa yttranden framhållits, ekonomiska svårigheter kunna tänkas lägga hinder i vägen för att, såsom de sakkunniga föreslagit som regel, å viss ort anställa stadsarkitekt, torde möjlighet uttryckligen böra beredas att i byggnadsordning meddela andra föreskrifter om sättet för beredande av sakkunnigt biträde. Såsom de sakkunniga framhålla möter intet hinder för flera orter i varandras närhet att anlita samma person såsom stadsarkitekt.

Mot de sakkunnigas förslag, att val av stadsarkitekt skall ske av stadsfullmäktige, har anmärkts, att i de städer, som hittills anställt sådan tjänsteman, valet anförtratts åt byggnadsnämnden. Med anledning härav föreslås sådan ändring i förslaget, att stadsarkitekt liksom övriga biträden utses av nämnden.

I åtskilliga yttranden har anmärkts såsom en brist, att regler saknas om anställande av stadsingenjör. I § 13 har med anledning därav gjorts visst tillägg. Att därutöver i stadgan intaga föreskrifter i ämnet synes ej nödigt med hänsyn till de föreskrifter om mätningsmän, som innehållas i fastighetsbildningslagen.'

Departement-
schefen.

Bestämmelsen om skyldighet för stad att anställa stadsarkitekt eller annat sakkunnigt biträde hos byggnadsnämnden har väckt betänkligheter hos många av dem, som yttrat sig över utkastet. Svenska stadsförbundet har ansett att dispensrätt borde finnas även från skyldigheten att hålla annat sakkunnigt biträde än stadsarkitekt. I andra yttranden åter har framställts krav på skärpning av stads skyldighet i förevarande avseende. Starka skäl torde tala för att härutinnan gå varligt fram. Jag har därför ansett, att möjligheten att meddela dispens från skyldigheten att anställa stadsarkitekt icke bör vara inskränkt på sätt i utkastet föreslagits. En sådan dispens torde ej heller böra meddelas genom bestämmelse i byggnadsordningen utan genom särskilt beslut av Kungl. Maj:t. I allt fall synes detta ofrånkomligt, därest byggnadsordnings fastställande bibehålles hos Konungens befallningshavande. Uppenbart är emellertid att denna dispensrätt icke bör komma till användning i andra fall än då beredande av sakkunnigt biträde skulle vara oskäligt betungande i ekonomiskt hänseende. Enligt vad i ärendet är upplyst har av en länsstyrelse tagits initiativ till att söka för rimliga kostnader ställa fackmän till disposition för länets byggnadsnämnder. Detta uppslag synes mig synnerligen beaktansvärt och det vore önskvärt, om möjligheterna att på sådant sätt uppnå det önskade resultatet kunde bliva mera allmänt undersökta. I enlighet med nu uttalade uppfattning har jag ansett mig böra något omarbeta bestämmelserna i paragrafens mom. 1.

De anmärkningar i övrigt, som framställts mot denna paragraf, hava ej synt mig böra föranleda någon ändring i utkastet.

§ 13.

Rätt att
närvara vid
nämndens
samman-
träden.

Paragrafen motsvarar § 3 punkt 4 i gällande stadga, 6 § 6 och 7 mom. i kommitténs förslag och 19 kap. 3 § 6 och 7 styckena i de sakkunnigas förslag.

I motiven till utkastet heter det om denna paragraf:

Utkastet.

'Det av kommittén framställda och av de sakkunniga biträdda förslaget, att länsarkitekt skall äga påkalla sammanträde med byggnadsnämnd, har nu liksom tidigare avstyrkts av ett stort antal myndigheter. Med hänsyn till denna till synes rätt allmänna opinion har denna befogenhet ej ansetts böra bibehållas i förslaget, helst länsarkitekten, om han anser sammanträde erforderligt, äger möjlighet att genom länsstyrelsen påkalla sådant. Däremot torde det vara angeläget att, såsom ock i förslagen skett, bereda länsarkitekten befogenhet att närvara vid byggnadsnämnds sammanträden och deltaga i överläggningarna samt få sin mening till protokollet antecknad.

I anledning av under § 12 omfördämd anmärkning har bland de tjänstemän, som skola vara tillstädes vid nämndens sammanträden, omnämnts även i stadens tjänst anställd mätningssman.'

Mot paragrafens andra stycke har bland annat anmärkts, att skyldighet borde åligga byggnadsnämnden att i vissa ärenden infordra brandchefens yttrande. Då det åligger byggnadsnämnden övervaka efterlevnaden av de i stadgan meddelade bestämmelser till förekommande av eldfara, synes uppenbart, att byggnadsnämnden även utan uttryckligt stadgande har att verkställa erforderlig utredning härom i fall, då tvekan rörande brandsäkerheten kan föreligga. Sådan utredning torde kunna enklast åstadkommas genom brandchefens hörande. — Vad i övrigt anmärkts mot paragrafen har ej ansetts böra föranleda annan ändring än mindre jämkningar av huvudsakligen formell natur.

Departementschefen.

§ 14.

Motsvarar delvis § 5 i gällande stadga, 8 § 1 mom. i kommitténs förslag och 19 kap. 4 § sjätte stycket i de sakkunnigas förslag.

Byggnadsnämndens utgifter.

KAP. 3.

Om stadsplan och tomtindelning.

Om stadsplan.

§ 15.

Ur gällande stadga §§ 12, 13 och 16, kommitténs förslag 9—12 §§ samt de sakkunnigas förslag 2 kap. 3 § och 5 kap. 2§ har här sammanförts vad som gäller grunderna för uppgörande av stadsplan. Ehuru stadsplanebestämmelserna äro att anse såsom en integrerande del av stadsplanen, har det dock befunnits praktiskt att till särskilda paragrafer hänvisa vissa regler, som hava speciellt avseende å stadsplanebestämmelsernas innehåll.

Grunderna för stadsplans uppgörande.

I motiven till utkastet anföres om de i denna paragraf föreslagna bestämmelserna:

Utkastet.

Genom den i femte att-satsen uppställda fordran på god anslutning till angränsande områden har bland annat avsetts att understryka vikten av samverkan mellan skilda kommuner för vinnande av en ändamålsenlig interkommunal planläggning.

I Svenska teknologföreningens yttrande över de sakkunnigas förslag har framhållits bl. a., att detsamma väl ensidigt toge sikte på de lokala traditionerna, särskilt i fråga om byggnaders tillåtna höjd, samt att för det framtida bebyggandet vore viktigast icke att byggnaderna inskränktes till en viss maxihöjd, men väl att ett lämpligt förhållande iakttoges mellan byggnadshöjd och husavstånd, i vilket hänseende framhållits, att enligt vad gjorda undersökningar gäve vid handen fullgoda belyningsförhållanden inom samtliga vänningar inom en byggnad kunde erhållas först då förhållandet mellan hushöjd och husavstånd närmade sig 1:2.

De sålunda framförda synpunkterna förtjäna helt visst synnerlig hänsyn och hava jämväl i viss mån beaktats i § 16, varjämte förevarande förslag, för att icke synas lägga hinder i vägen för tillämpning av de anförda synpunkterna, icke upptagit den punkt, mot vilken ifrågavarande kritik närmast riktade sig.

Därutöver torde dock dessa grundsatser icke genom uttryckliga bestämmelser i stadgan kunna fastslås, utan böra kunna vinna skäligt beaktande i praxis och eventuellt genom de instruksioneella bestämmelser, som byggnadsstyrelsen med stöd av § 124 i stadgan kan komma att meddela till ledning för stadsplanearbetet.

Från brandskyddssynpunkt har påyrkats införande av gällande byggnadsstadgas bestämmelser i § 12, i vad de avse beredande av trygghet mot eldsvådor. Med hänsyn härtill har en viss modifikation gjorts i vad kommittén och de sakkunniga föreslagit. Den i förslagen liksom även i bostadskommissionens förslag gjorda uteslutningen av nuvarande stadgas regel om en normal gatubredd av 18 meter och dess ersättande med ett generellt minimiavstånd av 12 meter mellan byggnader å ömse sidor om gata har däremot trots från brandskydds-sakkunnigt håll gjord erinran ansetts kunna godkännas, då de i anvisningarna rörande stadsplanebestämmelsers innehåll intagna påpekandena om behovet av hänsyn till husavståndet synas vara tillfyllest för att framkalla en större gatubredd, då husens höjd gör sådan erforderlig.

Kommittén hade i 13 § i sitt förslag till byggnadsstadga meddelat vissa särskilda regler beträffande gammal stadsdel, detta i anslutning såväl till gällande stadga som till de tidigare förslagen i ämnet. De sakkunniga åter upptogo icke i sitt förslag några bestämmelser i detta ämne. Rörande skälen härtill hänvisas till betänkandet (sid. 420—421). Såsom redan i inledningen omnämnts, har ej heller förevarande förslag upptagit några särskilda föreskrifter om bebyggande av gammal stadsdel.

Departement-
schefen.

Vid stadsplans uppgörande bör givetvis tillses, att det med planen avsedda ändamålet, visst områdes ordnande och bebyggande, icke förfelas. Uppmärksamhet bör alltså ägnas åt tillgodoseende av stadens behov av utrymmen för olika ändamål, såsom bostäder av skilda slag, allmänna byggnader, handel, industri, samfärdselleder, parker och dylikt och att området disponeras på sätt, som är lämpligast för områdets ändamålsenliga bebyggande. Med hänsyn till de ekonomiska förpliktelser för staden, som inträda genom stadsplans fastställande, är det emellertid nödvändigt att vid planens uppgörande iakttaga all varsamhet. De rent stadsplanemässiga önskemålen böra vägas mot de ekonomiska möjligheterna hos staden. En stadsplan, som staden av finansiella skäl icke kan genomföra inom överskådlig tid, är i regel av föga värde, den må tillfredsställa än så högt ställda tekniska anspråk. Stadsplans fastställande medför vidare rättsverkningar av största betydelse även för markägare. Sålunda är markägare efter stadsplans fastställande inskränkt i sin förfoganderätt ej blott över mark, som skall användas till gator, torg eller annat särskilt ändamål, utan ock över mark, som är avsedd för enskilt bebyggande. Rätt till ersättning för skada, som utan samband med avträdande av mark uppkommer i följd av stadsplans genomförande, tillkommer enligt förslaget till stadsplanelag — liksom enligt gällande rätt — markägare allenast i vissa uti lagen angivna fall. Vid stadsplans uppgörande bör därför tillses, att icke markägare genom alltför rigorösa stadsplanebestämmelser eller eljest genom stadsplanen påläggas förpliktelser, vilka icke stå i rimligt förhållande till den nytta, han i andra hänseenden må hava av planen. I överensstämmelse med nu uttalade uppfattning, vilken synes omfattas av åtskilliga av dem som yttrat sig i ärendet, har jag ansett nödigt att i förevarande paragraf intaga

uttrycklig bestämmelse därom, att vid uppgörande av stadsplan tillbörlig hänsyn skall tagas såväl till stadens behov av utrymmen för olika ändamål och dess förmåga att bära de med stadsplanens genomförande förenade kostnaderna som ock till markägarnas berättigade intressen.

Såsom en tredje att-sats har jag låtit upptaga en erinran om att bostadsbygandet lämpligen bör fördelas på olika områden, åtskilda medelst parkbälten.

I paragrafens detaljer i övrigt har jag funnit mig böra vidtaga allenast smärre jämkningar av huvudsakligen redaktionell art. I anledning av framställd anmärkning mot den i femte att-satsen förekommande bestämmelsen att hänsyn skall tagas till de ytterligare planläggningsåtgärder, som kunna framdeles ifrågakomma, må nämnas att därmed åsyftas att erforderlig uppmärksamhet bör ägnas åt dels huruvida i sammanhang med områdes läggande under stadsplan ändring kräves i redan befintlig stadsplan dels ock att ytterområdenas planläggning i framtiden icke försvåras genom den stadsplan, vars uppgörande är i fråga.

Såväl kommitténs som de sakkunnigas förslag upptogo vissa föreskrifter i syfte att efter större ellsolycka framkalla en undersökning av den befintliga stadsplanens lämplighet. För att icke handläggningen av ansökningar om tillstånd att åter bebygga tomterna måtte onödigtvis fördröjas har något motsvarande stadgande ej upptagits vare sig i utkastet eller i föreliggande förslag. På grund av de allmänna bestämmelserna om byggnadsnämnds skyldigheter åligger det givetvis nämnden att särskilt vid sådana tillfällen upptaga frågan om ändring i stadsplanen till prövning i vederbörlig ordning och i så god tid, att byggnadsverksamheten icke därigenom hindras.

§ 16.

I förevarande paragraf, vartill motsvarighet saknas i gällande stadga, hava i huvudsak upptagits föreskrifterna i 6 kap. 5 § av de sakkunnigas förslag; dock hava anvisningarna beträffande ordnande av koloniområde ansetts böra uteslutas med hänsyn bland annat till framställda anmärkningar.

Stadsplane-
bestämmelser för
kvarter.

I motiven till utkastet anföres om de där föreslagna bestämmelserna:

Utkastet.

'Det har ansetts lämpligt att i mom. 2 såsom första att-sats upptaga en föreskrift, att bebyggandet av högt belägna eller eljest på större avstånd synliga platser bör regleras med hänsyn till god konturverkan.

I bostadskommissionens förslag § 45 anges, att vid avfattande av byggnadsbestämmelser rörande kvarter skall bestämmas, huruvida byggnadssättet skall vara sammanträngt, radstående eller fristående, varjämte i senare paragrafer meddelas definitioner å dessa olika byggnadssätt. Mot denna kommissionens uppdelning av byggnadssätten ha riktats vissa erinringar. Lämpligare torde vara att begagna den i praxis gängse uppdelningen i öppet och slutet byggnadssätt. Med iakttagande härav har i andra att-satsen i mom. 2 av förevarande paragraf ansetts böra införas en antydning om önskvärdheten av att genom stadsplanebestämmelser fastslås, huruvida det ena eller andra av dessa byggnadssätt skall i visst kvarter tillämpas.

I tredje att-satsen har, i stället för vad de sakkunniga föreslagit om hänsyn till gatubredd, införts föreskrift om hänsyn till avståndet mellan byggnadslinjerna å ömse sidor om gata, varjämte stadgandet kompletterats med anvisning om motsvarande hänsyn till avståndet mellan byggnadslinjer å ömse

sidor om gård. Såsom ett sista stycke i paragrafen har dessutom intagits en anmaning att med avseende å byggnads höjd särskilt tillse, att byggnad i allmänhet icke uppföres till större höjd än som svarar mot det s. k. byggnadsavståndet. Skälen till detta uttalande framgå av vad anförts under § 15. Härigenom har man, så långt detta ansetts möjligt, tillmötesgått de framkomna önskemålen om ett lämpligt förhållande mellan hushöjd och husavstånd.

Ur fjärde att-satsen hava uteslutits av de sakkunniga föreslagna bestämmelser om s. k. landshövdinghus, då sådana torde böra betraktas som på vissa orter tillåtliga undantag, som dock icke förtjäna allmänare spridning.

De sakkunniga hava, efter mönster av bostadskommissionen och stadsplane-lagskommittén, uppställt fordran på byggnadernas anordnande sålunda, att möjlighet i största utsträckning beredes till inredande av lägenheter med genomgående luftväxling och dubbelsidig belysning. Med hänsyn till det allt vanligare uppförandet av hus med smärre lägenheter, vilka icke kunna beredas dubbelsidig belysning, har kravet därpå ej ansetts kunna upprätthållas. Detta synes ej heller nödvändigt under förutsättning, att behörigt beaktande skänkes åt de på senare tid gjorda försöken att åt byggnaderna giva en sådan placering, att alla fasader komma i åtnjutande av direkt solbelysning. Sistnämnda önskemål har därför ansetts böra i stället inflyta i stadgan (se femte att-satsen i mom. 2).

Såsom en sjunde att-sats i mom. 2 har införts en antydning om den hänsyn, som vid stadsplanebestämmelsers avfattande bör skänkas bebyggelsen inom sådan mark, som finnes vara från sundhetssynpunkt eller eljest mindre tjänlig till bebyggande (jämför kommitténs förslag till stadsplanelag 1 § och de sakkunnigas förslag 2 kap. 1 och 2 §§ samt uttalande av departementschefen i propositionen nr 79 sid. 53).

Såsom ett tredje moment hava upptagits de särbestämmelser, som ansetts påkallade beträffande avfattandet av stadsplanebestämmelser för redan bebyggd stadsdel. Klart är, att man vid reglering av sådan stadsdel icke kan genomföra de i mom. 2 uppställda grundsatserna i hela deras vidd, utan måste gå fram med stor försiktighet för att icke åsidosätta skälig hänsyn till befintlig bebyggelse och markägarnas intressen. Här föreligger alltså en motsvarighet till det i gällande stadga förefintliga, men ur utkastet uteslutna begreppet äldre stadsdel. En mera direkt motsvarighet till den nu föreslagna regeln finnes i gällande stadga § 15. Momentets innehåll överensstämmer med motsvarande delar av de sakkunnigas förslag.

Att de i § 16 meddelade direktiven kunna erhålla en viss betydelse även såsom normer för byggandet å ett område, innan stadsplanebestämmelser därstädes kommit i tillämpning, framgår av § 127 i föreliggande utkast.

Departementschefen.

Av första momentets avfattning torde tydligt framgå, att stadsplanebestämmelser icke behöva meddelas rörande samtliga i momentet angivna förhållanden utan endast i fråga om sådana, vars reglering anses nödig i det särskilda fallet för att trygga en ändamålsenlig bebyggelse. — Att i stadsplanen intaga bestämmelser om byggnads 'fasadgestaltning' har synts mig mindre lämpligt, och den i utkastet förekommande anvisningen härom har på den grund uteslutits. — Då uttrycken 'slutet byggnadssätt' och 'öppet byggnadssätt' icke lära vara erforderliga såsom teknisk term, hava de ansetts böra utgå. — Föreskrifterna om antalet lägenheter i byggnad och om inredande av vind till bostad synas hava i utkastet blivit allt för strängt fixerade och hava erhållit en mindre kategorisk avfattning. — Vad angår bestämmelsen i tredje att-satsen av mom. 2 om byggnadshöjden må anmärkas, att härmed åsyftas stadga,

att byggnads höjd i regel icke må överstiga avståndet mellan byggnadslinjerna. Skulle å någon trakt ett sådant avstånd icke medgiva nöjaktig dagerbelysning i byggnaden, bör antingen höjden minskas eller avståndet ökas. Den i paragrafen angivna relationen mellan byggnadshöjden och byggnadsavståndet torde i allmänhet icke böra få jämkas därhän, att hushöjden blir större än byggnadsavståndet.

Bestämmelsen i tredje momentets första att-sats enligt utkastet, att där omförmälda anordningar böra vidtagas 'så långt ske kan utan markägarnas uppenbara förnärmande' torde med hänsyn till den av mig förordade formuleringen av § 15 icke vidare vara erforderlig och har därför utgått.

Paragrafen har slutligen undergått vissa jämkningar av redaktionell art.

§ 17.

I denna paragraf, som saknar direkt motsvarighet i de tidigare förslagen, hava sammanfattats exempel på förhållanden, som i mån av behov skola regleras genom stadsplanebestämmelser beträffande annan mark än kvartermark. Viss motsvarighet finnes i kommitténs förslag 12 § 2 mom. Paragrafen överensstämmer med motsvarande paragraf i utkastet.

Stadsplanebestämmelser för andra områden än kvarter.

Uti yttrande över kommittéförslagets bestämmelser om stadsplans innehåll anmärkte stadsplanenämnden i Stockholm, att föreskrifter sänkades i 1 § rörande tunnel och att denna fråga icke heller berördes på annat ställe i lagförslaget. Tvekan kunde därför enligt nämndens förmenande uppstå, huruvida en tunnel, som förmedlade gatutrafik, skulle hänföras till gatumark eller till trafikområde eller eventuellt behandlas på annat sätt. Då det måste anses önskvärt, att klarhet härutinnan vunnas, föreslog nämnden paragrafens komplettering med en bestämmelse, huru tunnel i stadsplanehänseende skulle behandlas.

I de sakkunnigas förslag har behovet av föreskrift om tunnlar beaktats i 2 kap. 2 §.

Vid remissen till lagrådet av förslaget till stadsplanelag yttrade departementschefen härom, att de i anmärkta hänseenden nödiga föreskrifterna torde kunna inrymmas i stadsplanebestämmelserna (se propositionen nr 79 sid. 53).

I enlighet härmed har i förevarande paragraf angivits, att erforderliga bestämmelser rörande tunnlar samt angående användande i övrigt av utrymmet under markens plan kunna inrymmas i stadsplanebestämmelserna.

Genom stadsplanebestämmelser rörande korsning mellan olika trafikleder torde i allmänhet fullt uttömmande regler i ämnet ej kunna meddelas. Åtskilliga tekniska och ekonomiska detaljer torde vara av den art, att de kräva ett avgörande vid sidan av stadsplaneärendet, bland annat i syfte att detta icke må oskäligt fördröjas. Genom 44 § i förslaget till stadsplanelag har befo genhet i detta hänseende tillagts Kungl. Maj:t.

§ 18.

I denna paragraf hava meddelats närmare föreskrifter angående stadsplane-kartas beskaffenhet. Motsvarande föreskrifter återfinnas i gällande stadga

Stadsplane-karta.

under § 11 punkterna 1 och 2, i kommittéförslaget under 14 § och i de sakkunnigas förslag under 5 kap. 5 §.

Utkastet.

De föreskrifter i denna del, som upptagits i utkastet, följa i huvudsak kommitténs förslag, med uteslutande av vad däri nämnes om gammal stadsdel, varjämte någon särskild regel om mark, som är från sundhetssynpunkt mindre tjänlig till bebyggande, icke ansetts erforderlig i detta sammanhang (se uttalande härom av departementschefen i propositionen nr 79 sid. 53).

Till motivering av de i utkastet föreslagna bestämmelserna anföres:

'Kommittén föreslog, att förslag till stadsplan skulle avfattas å karta, i den mån planen icke utgöres av skriftligen avfattade stadsplanebestämmelser'.

Med anledning bland annat av framställd anmärkning har den citerade delen i kommitténs förslag uteslutits och ersatts med en anvisning, att stadsplanebestämmelser skola avfattas i särskild handling samt tillika, i den mån så är möjligt, utmärkas å kartan genom särskilda beteckningar.

I anledning bland annat av framställda anmärkningar hava vidare föreskrifterna om terrängkarta och om avloppsutredning något omformulerats.

Motsvarande bestämmelser i de sakkunnigas förslag återfinnas i 5 kap. 5 §. I sak skiljer sig vad där säges föga från kommitténs förslag utom i det avseendet, att de sakkunniga uppställt fordran på att förslag till stadsplan skall utarbetas av sakkunnig person. Mot de sakkunnigas förslag i detta avseende hava anmärkningar framställts i ett flertal yttranden, gående ut å ena sidan därpå att det borde tydligt utsägas, vilken kompetens som i detta hänseende fordrades, i vilket hänseende Svenska teknologföreningen framställt ett formligt förslag, å andra sidan därpå att inga föreskrifter om behörighet borde meddelas.

Att kravet på sakkunskap såsom villkor för upprättande av stadsplaneförslag i och för sig är befogat torde icke kunna förnekas. Att i byggnadsstadgan helt allmänt uppställa krav på sakkunskap för utarbetande av stadsplaner utan att tillika ange vilken kompetens som kräves torde emellertid icke vara lämpligt. Det förslag till kompetensfordringar, som framställts av Svenska teknologföreningen, torde dock icke heller lämpa sig att nu bringas i tillämpning, bland annat med hänsyn till den utredning rörande åstadkommande av förbättrad utbildning av stadsplanerare, som för närvarande pågår inom kommunikationsdepartementet. Först sedan denna utredning slutförts torde tiden vara inne att ånyo upptaga frågan till övervägande. I avbidan därå har i förevarande stadgeförslag icke upptagits någon mot de sakkunnigas förslag svarande bestämmelse.

Rörande betydelsen av den till stadsplan hörande beskrivningen hava olika meningar yppats. De sakkunniga hade i sin motivering gjort ett uttalande av innebörd att fastställelsen å stadsplan vanligen endast omfattade stadsplanekartan, men däremot ej den därtill hörande beskrivningen. Betydelsen härav visade sig, anförde de sakkunniga, särskilt i sådana fall då förslaget under ärendets behandling blivit ändrat; beskrivningen plögade då ofta ej undergå motsvarande ändring. Med anledning härav anförde fastighetsregisterkommissionen bl. a., att man in dubio måste anse fastställelsen avse det antagna stadsplaneförslaget med tillhörande beskrivning samt att det icke torde vara med god ordning överensstämmande att icke, om stadsplanekarta ändrades, jämväl ändra beskrivningen till överensstämmelse därmed.

Beskrivningar till stadsplaneförslag torde i regel vara upprättade i form av en utav stadsplanens författare avgiven, daterad och undertecknad skriftlig redogörelse för förslagets huvudgrunder. I sådant fall torde det icke låta sig göra att verkställa ändringar i beskrivningens text, utan bör eventuell änd-

ring ske antingen genom ett tillägg till beskrivningen eller genom upprättande av en ny beskrivning, som uttryckligen angives skola träda i stället för den gamla. I praxis torde man emellertid ansett sig sakna anledning att påfordra sådan åtgärd i fall, då kartan i sitt ändrade skick fullt tydligt åskådliggör förslaget, sådant det skall fastställas. Beskrivningen torde hava betraktats mera såsom ett moment i utredningen än såsom en obligatorisk förutsättning för planens giltighet. Att genom en ny byggnadsstadga åvägabringa någon ändring i denna praxis torde icke vara påkallat. Det torde få bero på de granskande myndigheterna att vid verkligt behov kräva beskrivningens omarbetning eller komplettering på ovan angivet sätt. I enlighet med denna uppfattning är ock förevarande förslag avfattat.'

Vad till en början angår kravet på sakkunskap såsom villkor för upprättande av stadsplaneförslag kan jag härutinnan ansluta mig till uttalandet i motiven till utkastet. Innan frågan om förbättrad utbildning för stadsplanerare blivit slutgiltigt löst, torde i stadgan lämpligen icke böra upptagas bestämmelse i antydd riktning. En sådan till sin innebörd oklar bestämmelse skulle säkerligen i många fall vålla tvekan. Bäst synes mig därför vara, att tills vidare liksom hittills städerna själva få till stadsplans uppgörande anlita person, till vilken de hava förtroende. Givetvis ligger det i städernas eget intresse, att därtill utses person med nödig erfarenhet på området.

Departementschefen.

Mot föreskriften i mom. 1 tredje stycket att gators och torgs höjdlägen skola angivas genom särskild profilritning, om marken skall ordnas genom buktig linje, har anmärkts, att det hittills visat sig tillfyllest, att dessa höjdlägen angivas i vertikalplanets brytningspunkter. Då emellertid det för kringliggande markägare kan vara av betydelse, att utmärkandet i dylikt fall sker genom profilritning, har bestämmelsen härom ansetts böra kvarstå.

I åtskilliga av de inkomna yttrandena har vidare anmärkts, att stadsplanebestämmelserna städse borde utmärkas på kartan och att praktiska svårigheter att upprätthålla detta krav icke föreläge. Med hänsyn härtill hava orden 'i den mån så är möjligt' i mom. 1 sista stycket fått utgå.

Angivandet av varje höjdmeter med nivåkurvor torde i vissa fall vara onödigt. På grund härav har i mom. 2 punkt a) stadgats, att sådant angivande bör ske 'i regel', d. v. s. där ej förhållandena å platsen onödiggöra nivåkurvor.

Vad i övrigt anmärkts mot utkastet i denna del har ej ansetts böra föranleda ändring i förevarande bestämmelser.

§ 19.

Bestämmelserna i förevarande paragraf motsvara dels vad som för närvarande stadgas i kungörelsen den 31 augusti 1907 angående bestämmelser i fråga om behandling av förslag till stadsplan och tomtindelning dels ock § 15 i kommitténs förslag och 2 kap. 6 §, jämförd med 5 kap. 6 §, i de sakkunnigas förslag.

Stadsplans
utställande
för granskning.

De i utkastet föreslagna bestämmelserna överensstämma i allt väsentligt med 1907 års kungörelse med de ändringar i och tillägg till denna, som kommittén föreslagit, varjämte därutöver vissa jämkningar föreslagits i anslutning till de sakkunnigas förslag. Till motivering av utkastets bestämmelser anföres:

Utkastet.

'Kommittén föreslog, att stadsplaneförslag skulle hållas för allmänheten tillgängligt under viss bestämd tid, ävensom att viss tid därutöver, minst åtta dagar, skulle utsättas, inom vilken anmärkningar mot förslaget finge avlämnas till byggnadsnämnden. Då utsättande av särskild tid för anmärkningars avgivande ej torde vara erforderligt, har i förevarande utkast stadgats, att anmärkningar mot förslaget må inom den i kungörelsen bestämda tiden av en månad avlämnas till byggnadsnämnden. Detta innebär dock icke, att anmärkningar, som inkommit efter nämnda tid, men före ärendets avgörande, ej må upptagas till prövning; såvitt möjligt bör hänsyn även kunna tagas till anmärkningar, som inkommit en eller annan dag för sent, såvitt ej ärendets avgörande därigenom skulle i oskälig grad fördröjas. Tidsbestämmelsen är alltså icke att anse såsom preklusiv.

Även annat bevisligt delgivningssätt än utsändande med posten har ansetts kunna godtagas. Sker utsändandet med post, har rekommendation ej ansetts böra krävas.

I yttrande över kommittéförslaget hemställde järnvägsstyrelsen, att minimi-tiden för kronan eller enskilt företag att efter handlingarnas delfående avgiva yttrande måtte avsevärt förlängas. Tillika anmärkte järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen, att, i likhet med vad som föreslagits beträffande trafik-område, det borde stadgas skyldighet för byggnadsnämnden att beträffande i stadsplaneförslag intaget säkerhetsområde inhämta markägarens respektive vederbörande kraftverksföretags yttrande. Vad sålunda anförts har icke syntts böra föranleda ändring i kommittéförslaget.

De sakkunniga hade föreslagit (se 2 kap. 6 § jämförd med 5 kap. 6 §), att, därest inkomna anmärkningar föranledde väsentlig ändring i ett utställt stadsplaneförslag, detsamma skulle ånyo utställas, men under en till åtta dagar förkortad kungörelsetid.

Nuvarande praxis i detta hänseende torde innebära, att ändring i ett redan utställt förslag anses böra i princip utställas i samma ordning som det ursprungliga förslaget. Dock lär man beträffande ändringar, som icke anses nämnvärt beröra allmänhetens intressen, nöja sig med att de markägare, som beröras av ändringen, under hand erhålla tillfälle att yttra sig över förslaget.

Sistnämnda tillvägagångssätt synes för tids vinnande böra tillämpas även vid större ändringar. De personer, som intressera sig för ärendet utan att såsom markägare vara direkt berörda därav, bliva visserligen på detta sätt icke offentligen underrättade om vidtagen ändring. Möjlighet torde emellertid ändock icke saknas för dem att, om de så önska, följa ärendets behandling.

Det föreslås alltså, att, därest inkomna anmärkningar och yttranden föranleda ändring i stadsplaneförslaget, ägare av mark, som därav beröres, skall omedelbart därom underrättas samt erhålla tillfälle att taga del av ändringen. Underrättelsen skall ske i den ordning som i andra stycket sägs, d. v. s. genom särskilda kallelsebrev, som med posten eller eljest bevisligen tillställas vederbörande. Delgivandet av förslaget kan däremot ske på sätt, som byggnadsnämnden finner lämpligt, och utan iakttagande av de i andra stycket angivna tidsfrister. Det har emellertid ansetts lämpligt att här anvisa den möjligheten, att byggnadsnämnden för stadsplaneärendets behandling håller ett sammanträde med markägarna, vid vilket förslaget och eventuella anmärkningar och ändringsförslag kunna muntligen diskuteras. Detta förfaringssätt torde ej sällan visa sig vida mera praktiskt än en rent skriftlig procedur, som enligt vad erfarenheten visar ofta resulterar i en mängd anmärkningar, vilande på missförstånd och felaktiga förutsättningar. Genom en muntlig procedur torde dylika anmärkningar oftast kunna avvärjas, vilket utan tvivel vore ägnat att underlätta och påskynda ärendenas fortsatta behandling.'

På sätt framhållits i vissa av yttrandena torde icke endast ägare av mark inom det i förslaget ingående området böra underrättas genom särskilda kallelsebrev. Jämväl ägare av angränsande mark kan hava direkt intresse av planen. Med hänsyn härtill torde böra stadgas, att markägare, vars rätt beröres av förslaget, skola underrättas på sätt i paragrafen närmare angives. I övrigt har jag icke ansett mig böra i sak vidtaga ändring i utkastet.

Departementschefen.

§ 20.

Bestämmelserna i denna paragraf motsvara föreskrifter i kungörelsen den 31 augusti 1907 angående behandling av förslag till stadsplan och tomtindelning samt § 11 punkt 3 i gällande byggnadsstadga.

Stadsplansinsändande för fastställelse m. m.

Till motivering av utkastets bestämmelse i denna del anföres:

Utkastet.

Föreskriften om kungörande av antaget stadsplaneförslag, som uteslutits av de sakkunniga, har i enlighet med kommitténs förslag (se 15 § sista stycket) ansetts böra bibehållas.

I detta sammanhang må erinras om innehållet i kungl. kungörelsen den 18 juli 1928 angående expediering av beslut rörande ändring i rikets indelning m. m., genom vilken beträffande såväl stadsplaner som vissa andra ärenden föreskrivits tillhandahållande av kartkopior i viss utsträckning på statens bekostnad. Denna har icke avsett att beträffande stadsplaner befria städerna från den i gällande byggnadsstadga föreskrivna skyldigheten att insända stadsplane-kopia till byggnadsstyrelsen. Fastmer skulle det kunna ifrågasättas att, såvitt angår stadsplaner, å vederbörande samhällen överflytta skyldigheten att bekosta även de ytterligare kopior, som i nämnda kungörelse avses. Då emellertid förhållandena i detta avseende äro något olikartade i olika fall, och då Kungl. Maj:t torde äga befogenhet att, om så skulle visa sig önskligt, efter omständigheterna förordna om skyldighet för samhällena att bekosta även nämnda kopior, har något tillägg icke i förevarande avseende ansetts påkallat i byggnadsstadgan.

Föreliggande förslag överensstämmer i huvudsak med utkastet. Det har emellertid ansetts böra tydligt utsägas, att ej blott stadsplaneförslaget utan även därtill hörande handlingar, såsom avgivna yttranden m. m., skola insändas till den fastställande myndigheten, varjämte med hänsyn till de moderna reproduktionsmetoderna tiden, inom vilken stadsplan med beskrivning m. m. skall i kopia och avskrift insändas till vissa myndigheter, ansetts kunna nedsättas till tre månader. Vidare har på grund av framställning från länsarkitektshåll införts bestämmelse om att insändandet till Konungens befallningshavande skall ske i två exemplar.

Departementschefen.

21 §.

Bestämmelserna i förevarande paragraf motsvara § 1 i kungörelsen den 31 augusti 1907, 17 § i kommitténs förslag och 2 kap. 9 §, jämförd med 5 kap. 7 §, i de sakkunnigas förslag.

Ändring av stadsplan.

I utkastet har någon väsentligare ändring icke vidtagits i gällande och tidigare-föreslagna bestämmelser.

Utkastet.

I vissa över utkastet avgivna yttranden har framhållits önskvärdheten av att smärre ändringar kunde fastställas utan iakttagande av den långa utställ-

Departementschefen.

ningstiden, såvida vederbörande intressenter därtill lämnade medgivande. Vad sålunda framhållits synes mig värt beaktande. Klart är emellertid att vid stadsplaneändringar, som mera avsevärt ingripa i förut rådande förhållanden, man ej bör eftergiva kungörelseproceduren. Gränsen synes mig lämpligen böra dragas på sätt som skett i 3 § förslaget till stadsplanelag. Jag anser därför, att vad i § 19 mom. 1 är stadgat ej bör äga tillämpning i fråga om ändring, som ej avser planens grunddrag och ej heller eljest innefattar väsentlig avvikelse från vad som förut varit gällande, dock endast under förutsättning, att förslag till ändringen blivit av samtliga sakägare godkänt. Med sakägare avses uppenbarligen såväl markägare, vars rätt beröres av ändringen, som övriga intressenter, varom förmåles i § 19 mom. 1. Jag har därför låtit till § 21 i utkastet foga ett tillägg av nu angiven innebörd. I övrigt har jag icke funnit erforderligt föreslå ändring i paragrafen.

§ 22.

Avloppsplan.

Bestämmelserna i denna paragraf motsvara § 22 punkt 1 i gällande byggnadsstadga och 18 § i kommitténs förslag.

De sakkunniga hade i sitt förslag 5 kap. 1 § 4 mom. föreslagit skyldighet för stad att, om underjordiska avloppsledningar skulle anordnas, vid stadsplanen foga plan utvisande huvudsakliga anordningen av dylika ledningar (avloppsplan). Mot detta förslag framställdes vissa anmärkningar, i det att detsamma ansågs skola bliva för städerna onödigt betungande. Med hänsyn härtill har i utkastet upptagits kommitténs med gällande stadga nära överensstämmande förslag. Föreliggande förslag överensstämmer med utkastet.

§ 23.

Gatukostnadsbestämmelser.

I förevarande paragraf har införts bestämmelse, anslutande sig till 49 och 51 §§ i förslaget till stadsplanelag, angående sättet för åstadkommande av gatukostnadsbestämmelser. Stadgandets lydelse motsvarar väsentligen 55 § i kommitténs förslag till stadsplanelag i de delar, som icke upptagits i nu föreliggande lagförslag. Motsvarande ämne behandlas av de sakkunniga i 14 kap. 3 §. Föreliggande förslag överensstämmer med utkastet; dock har företagits en mindre, av ändring i förslaget till stadsplanelag föranledd jämkning av redaktionell art. Att, såsom de sakkunniga gjort, fordra samma omständliga utställningsförfarande som i fråga om förslag till stadsplan har icke ansetts nödigt.

Enligt 51 § i förslaget till stadsplanelag ankommer å Konungen jämväl att meddela närmare föreskrifter om gatukostnadsbestämmelsers innehåll. Detta har emellertid ej ansetts böra äga rum i själva stadgan, utan torde lämpligare ske i form av särskilda mönstergatukostnadsbestämmelser, som torde komma att upprättas på Kungl. Maj:ts föranstaltande.

Om tomtindelning.

Denna avdelning motsvarar i huvudsak 3 kap. i stadsplanelagskommitténs förslag till byggnadsstadga, innefattande 19—23 §§, samt 8 kap. i de sakkun-

nigas förslag. Förslaget ansluter sig i huvudsak till kommittéförslaget, dock med undantag av § 24.

§ 24.

De i denna paragraf föreslagna bestämmelserna om kvarterskarta sakna motsvarighet såväl i gällande lag som i de tidigare förslagen och hava upp- tagits först i utkastet.

**Kvarters-
karta.**

Till motivering av desamma anföres:

Utkastet.

'Såsom av förslaget till stadspanelag framgår, har däri ej ansetts böra inrymmas rätt för byggnadsnämnden att taga initiativ till tomtindelande av förut ej tomtindeland mark samt till ändring i gällande tomtindelning i den utsträckning, som de sakkunniga föreslagit, liksom ej heller i övrigt tomtindelningsförfarandet underkastats de omläggningar, som de sakkunniga föreslagit i syfte att göra tomtindelningen mera schematisk och därigenom mera giva densamma karaktär av en *plan* för tomtbildningen. Detta utesluter emellertid ej, att vissa fördelar, som skulle kunnat vara förenade med en tillämpning av sakkunnigförslaget, böra i möjligaste mån tillvaratagas. Så har byggnadsstyrelsen i sitt utlåtande anført, att styrelsen ej hölle för otroligt, att ett tomtindelningförfarande enligt de sakkunnigas förslag skulle kunna giva upphov till ett annat och mera vidgat betraktelsesätt beträffande själva tomtindelningsplanen. För den erfarne stadsbyggaren stode det, yttrar styrelsen, klart, att uppgörandet av tomtindelningsplan även måste innefatta ett från stadsplan fortsatt detaljstudium av kvarterets blivande bebyggande. Men denna angelägenhet hade hittills i allmänhet alltför litet beaktats. Såväl tomtindelningar som avstyckningar betraktades i regel såsom uteslutande rent mätningstekniska frågor, och den blivande tomtplatsens lämpligaste bebyggande ägnades ringa uppmärksamhet. Oavsett huruvida fastställandet av tomtindelning skulle förbliva av mer eller mindre fastighetsbildande verkan, vore dock alltid den frågan av mycket stor betydelse, att tomtindelningsplanen så utfördes, att den bleve en god och lämplig plan för det blivande bebyggandet. Oftast vore det först i samband med kvarterens indelning för bebyggande, d. v. s. i den större tomtindelningsskalan, som stadsbyggaren vore i tillfälle att lämna fullgoda och i detalj mera ingående anvisningar för det blivande bebyggandet. Skulle, såsom anledning funnes att antaga, dylika önskvärda utredningsarbeten angående kvarterens bebyggande komma att på ett bättre sätt befordras genom det föreslagna mera schematiska tomtindelningförfarandet, så vore mycket därmed vunnet.

Om önskvärheten, att stadsplanearbetet fortsattes genom ett mera detaljerat studium av kvarterens lämpliga bebyggande, torde delade meningar icke kunna råda. Däremot synes det icke vara nödvändigt att för vinnande av detta önskemål uppföra de fördelar, som från fastighetsbildningssynpunkt ansetts vara förenade med det nuvarande systemet. Byggnadsnämnden, som ju är den myndighet, som uppgör förslag till tomtindelning och sedermera prövar dessa, bör givetvis låta sig angeläget vara att tillse, att sådana förslag bliva så långt möjligt är ägnade att uppfylla sitt huvudsakliga syfte, nämligen att bilda det bästa möjliga underlag för kvarterens blivande bebyggande. För detta ändamål måste det i många fall bliva nödigt att underkasta varje särskilt kvarter en grundlig och sakkunnig undersökning till utrönande av det lämpligaste sättet för markens uppdelning i byggnadstomter. Något särskilt stadgande torde icke erfordras för att bereda byggnadsnämnden befogenhet därtill. Däremot synes i byggnadsstadgan böra intagas erinran om det lämpliga tillvägagångssättet härvidlag.

Med anledning härav hava i förevarande paragraf meddelats vissa råd och anvisningar i detta hänseende. Särskilt har därvid ansetts böra tillrättas, att byggnadsnämnden upprättar en särskild karta över kvarteret, -därå bebyggelsen instuderas, innan tomtindelningsförslag uppgöres. Detta arbete kan och bör byggnadsnämnden givetvis av egen drift igångsätta i god tid, så att det samma icke behöver uppehålla det slutliga tomtindelningsarbetet, då tiden därför är inne.'

Departementschefen.

Uti 5 § i förslaget till stadsplanelag göres ett principuttalande rörande tomtindelning. Däri stadgas att tomtindelning skall ske sålunda, att kvarteret kan ändamålsenligt bebyggas i överensstämmelse med stadsplanen. Då såväl ekonomiska som hygieniska, brandtekniska och estetiska synpunkter skola beaktas vid stadsplanens uppgörande, torde särskilt stadgande härom i förevarande paragraf icke erfordras. Såsom första stycke i paragrafen torde därför endast böra intagas det i § 25 i utkastet förekommande stadgandet att tomterna skola erhålla sådan form och storlek, att de kunna ändamålsenligt utnyttjas i enlighet med gällande föreskrifter.

Från olika håll har ifrågasatts, huruvida icke stadgandet om kvarterskartas upprättande borde utgå och har därvid gjorts gällande, att erforderliga preliminära utredningar rörande tomtindelning böra ske redan i samband med stadsplans utarbetande. Klart är, att hinder icke möter att redan på sådant tidigt stadium upprätta kvarterskartor, där detta låter sig göra. Emellertid lärer ett dylikt förfarande i flertalet fall visa sig icke möjligt. Framkomna farhågor, att ett uppskjutande av det närmare studiet av kvarterens lämpliga indelning till bebyggande skulle medföra ständiga stadsplaneändringar, torde knappast vara berättigade. Det ligger nämligen i sakens natur, att stadsplanebestämmelser böra givas sådan omfattning, att de lämna rum för ett lämpligt utformande av tomtindelningen. Med hänsyn härtill har jag ansett de i utkastet upptagna bestämmelserna om kvarterskarta böra kvarstå.

§ 25.

Närmare bestämmelser om tomtindelning.

Denna paragraf motsvarar 1 kap. 5 § andra och tredje styckena i fastighetsbildningslagen (i huvudsak härrörande från byggnadsstadgan § 18), kommitténs förslag 19 § 1 och 2 mom. och de sakkunnigas förslag 8 kap. 5 §.

Utkastet.

I motiveringen till utkastet anföres om motsvarande bestämmelse:

'De sakkunniga hade till kommitténs förslag tillagt en bestämmelse av innehåll, att inom kvarter, där enligt stadsbyggnadsbestämmelse genomfartsöppning över för bebyggande avsedd kvartersmark finge anordnas för att bereda tomt utfart, tomt finge utläggas utan gräns mot gata, torg eller annat dylikt för allmän samfärdsl avsett område. Ehuru här detta tillägg uteslutits, avses icke någon saklig ändring i de sakkunnigas förslag i detta avseende. För att markera detta har ur kommitténs uttryck 'annat dylikt för allmän samfärdsl avsett område' ordet 'dylikt' uteslutits, därvid under för allmän samfärdsl avsett område avsetts skola inbegripas jämväl sådan kvartersmark, som enligt stadsplanebestämmelse får användas för utfart.

Liksom i de sakkunnigas förslag har 3 mom. i kommitténs 19 §, motsvarande § 19 punkt 1 i gällande stadga, här uteslutits. Rörande skälet härtill hänvisas till yttrandena över kommitténs förslag (sid. 245—6).'

Bestämmelsen att vid tomtindelning skall tillses, att varje tomt får gräns mot för allmän samfärdsel avsett område har i föreliggande förslag erhållit en mindre kategorisk avfattning än i utkastet.

Departementschefen.

§ 26.

Den här föreslagna bestämmelsen motsvarar § 19 punkt 2 i gällande byggnadsstadga. De sakkunniga hade intagit en motsvarande punkt i stadgandet rörande byggnadsnämnds skyldigheter, 19 kap. 1 §. Stadgandet har emellertid ansetts här böra överföras till avdelningen om tomtindelning och återfå den mera framträdande ställning, som det har enligt gällande författning.

Förbättring i tomtindelning.

Motiven till utkastet innehålla rörande motsvarande paragraf:

Utkastet.

'För undvikande av den med nuvarande lag förknippade olägenheten, att genom ändring i stadsplan, berörande visst kvarter, nybyggnadsförbud inträder även beträffande sådan tomt inom kvarteret, som uppenbarligen ej kommer att bli föremål för ändring i anledning av stadsplaneändringen, ansågo de sakkunniga, att det redan i samband med stadsplaneändringen borde avgöras, beträffande vilken del av kvarteret tomtindelningen i följd av stadsplaneändringen borde rubbas. De sakkunniga hava därför i 8 kap. 2 § föreslagit bestämmelse därom att, därest stadsplan skall ändras beträffande kvarter, som undergått tomtindelning, ändringen i stadsplan skall angivas omfatta endast den del av kvarteret, beträffande vilken i följd av stadsplaneändringen tomtindelningen finnes böra ändras.

I förslaget till stadsplanelag har detta de sakkunnigas förslag ej upptagits. De olägenheter, som de sakkunniga härigenom ville undgå, hava ansetts kunna undvikas genom att byggnadsförbud i anledning av stadsplaneändringen icke inträder i vidare mån än såvitt fråga om ändring i tomtindelningen blivit väckt samt att byggnadsnämnden har i sin hand att själv väcka sådan fråga och därvid förordna, huru stor del av kvarteret ändringen bör omfatta. Det har emellertid i förevarande sammanhang ansetts önskvärt att påpeka vikten av att byggnadsnämnderna beakta och i god tid vederbörligen fullgöra den uppgift, som sålunda tillkommer dem, när eljest den faran ligger nära till hands, att byggnadsföretag kunna, trots stadsplaneändringen, komma till stånd, som i hög grad försvåra de i följd av stadsplaneändringen behövliga ändringarna i tomtindelningen.'

Den i utkastet föreslagna bestämmelsen har upptagits oförändrad.

Departementschefen.

§ 27.

De i förevarande paragraf upptagna bestämmelserna om tomtindelningsskarta motsvara 1 kap. 6 § i fastighetsbildningslagen, 22 § i kommitténs förslag och 8 kap. 6 § i de sakkunnigas förslag.

Tomtindelningsskarta.

I motiven till utkastet anföres om de här föreslagna bestämmelserna:

Utkastet.

'Av de sakkunniga föreslagen ändring av uttrycket 'förrättningsman för tomtmätning' till 'stadsmättningsman' har ansetts ägnad att framkalla den missuppfattning, att här ovillkorligen fordrades en person, som innehade anställning såsom sådan, under det meningen endast är att han skall innehava den för sådan anställning erforderliga kompetensen. För att förebygga en sådan missuppfattning stadgas i förevarande utkast, att kartan skall vara upprättad av person, vilken äger behörighet att innehava befattning såsom mättningsman i stad.

I stadgandet har ansetts böra införas föreskrift om den skala, vari kartan skall upprättas. Därvid har såsom minimum valts den skala, som nu gäller för tomtmätningsskarta och som även i regel torde användas för tomtindelningsskarta, nämligen 1:400. Det har dock ansetts böra medgivas att upprätta kartan i mindre skala, där särskilda förhållanden föranleda detta.

I huvudsaklig anslutning till de sakkunniga stadgas, att kartan över tomtindelningen skall upptaga å marken befintliga byggnader samt annat av beskaffenhet att kunna inverka å tomtindelningen.

Den i gällande lag förekommande uppräknningen av olika slag av områden, som kunna ingå i tomt, har i anslutning till de sakkunnigas förslag ansetts såsom överflödigt kunna uteslutas. Däremot har här icke följts de sakkunnigas förslag att ur stadgandet utesluta fordran å måttuppgifter rörande längden av tomts särskilda sidor. Såsom framhållits i anmärkningar mot sakkunnigförslaget, har redan med nuvarande lagstiftning förekommit, att tomtindelningsslag grundats å ett kartmaterial, som från mätningsteknisk synpunkt icke varit tillfredsställande. De olägenheter, som härav följt, skulle med de sakkunnigas formulering hava blivit ännu mera framträdande. Med anledning bland annat härav har de sakkunnigas förslag beträffande tomtindelningsslag förfarandet icke följts, utan har i detta hänseende gällande rätts ståndpunkt ansetts böra vidhållas.

Härmed avses emellertid å andra sidan icke att legalisera ovannämnda förfaringsätt att företaga tomtindelning utan tillgång till mätningstekniskt riktiga kartor. Fastmer måste lydelsen av § 27 liksom av motsvarande stadgande i gällande lag givetvis anses innebära, att de uppgifter å gränser och yttinnehåll, som där fordras, skola vara riktiga och att alltså uppgifter av mera summarisk beskaffenhet icke kunna godtagas. Uppenbarligen böra byggnadsnämnderna vid tomtindelningar iakttaga detta. Behovet av en mera förberedande undersökning såsom grundval för tomtindelningen får tillgodoses på det sätt, som anvisas i § 24.

Departementschefen.

Vad i yttrandena anmärkts mot förevarande paragraf har jag icke ansett vara av beskaffenhet att böra föranleda ändring i densamma. I anledning av vad förste stadsingenjören i Göteborg yttrat må framhållas, att syftet med den av honom förordade lydelsen av paragrafen torde i huvudsak vara tillgodosett med bibehållandet i stadgan av bestämmelserna om kvarterskarta.

§ 28.

Tomtindelningens utställande för granskning.

I denna paragraf hava upptagits bestämmelser, motsvarande kungörelsen den 31 augusti 1907, i vad den avser tomtindelning, 21 § i kommitténs förslag samt 8 kap. 8 § i de sakkunnigas förslag. Kommitténs förslag att efter utställningstiden utsätta ytterligare tid för ingivande av anmärkningar har icke här upptagits. I enlighet med sakkunnigförslaget har ansetts böra medgivas även annan bevislig delgivning än genom rekommenderat brev. I förhållande till utkastet föreligger i huvudsak ingen annan ändring än att uttrycket 'ägare av mark, som skall ingå i delningen' ansetts böra utbytas mot 'markägare, vars rätt beröres av tomtindelningen'. Härutinnan ber jag få hänvisa till vad jag yttrat vid behandlingen av § 19. Med hänsyn till vad i ett yttrande anmärkts må framhållas, att de föreslagna bestämmelserna uppenbarligen icke kan givas annan tolkning än att drättselkammaren skall underrättas, även om kungörelseförfarandet kommer till användning.

§ 29.

Bestämmelserna i förevarande paragraf motsvara § 17 mom. 2 i gällande byggnadsstadga, dock med uteslutande av andra stycket, vars innehåll torde få anses följa av § 125. Paragrafen överensstämmer med utkastet. I anledning av vad i ett yttrande anmärkts rörande svårighet att erhålla bevis, att tomtindelning vunnit laga kraft, må erinras att dylik svårighet torde bliva undanröjd genom bestämmelsen i 75 § första stycket i förslaget till stadsplanelag.

Delgivning
av beslut
om fastställ-
else å tomt-
indelning.

KAP. 4.

Om ordnande av stads område utom stadsplan.

Detta kapitel avhandlar beskaffenheten av stomplan och utomplansbestämmelser, de sistnämnda i den mån de avse stads område, samt sättet för deras åstadkommande. Bestämmelserna äga vissa motsvarigheter i kommitténs förslag 70—72 §§ ävensom i 2 och 6 kap. i de sakkunnigas förslag.

§ 30.

Denna paragraf innefattar grunderna för uppgörande av stomplan. Den saknar motsvarighet i kommitténs förslag. Andra stycket svarar i huvudsak mot 2 kap. 3 § första punkten i de sakkunnigas förslag.

Stomplans
upp-
görande.

I motiven till utkastet anföres rörande paragrafen:

Utkastet.

'Stadgandet avser att betona å ena sidan stomplanens egenskap av förberedelse till blivande stadsplan, å andra sidan att den dock icke behöver vara inskränkt till huvudgator och andra områden för allmänna ändamål, utan kan redovisa jämväl områden för enskilt bebyggande. Av stomplanens allmänna karaktär följer, att den i allt fall endast kommer att avspegla *grunddragen* av den blivande stadsplanläggningen.'

Med hänsyn till innehållet i 10 och 11 §§ i förslaget till stadsplanelag har paragrafen undergått viss omredigering. Att, på sätt yrkats i vissa yttranden, utesluta bestämmelsen att hänsyn skall tagas till äganderättsförhållanden har jag icke ansett lämpligt.

Departement-
chefen.

§ 31.

I förevarande paragraf hava upptagits föreskrifter om grunderna för stomplanebestämmelserns innehåll. Motiven till utkastet innehålla följande uttalande härom:

Stomplane-
bestäm-
melser.

'Såsom 10 § stadsplanelagen angiver, skall, om särskilda bestämmelser erfordras angående bebyggande eller användande i övrigt av i stomplan ingående område, stomplanen innehålla sådana bestämmelser. Dessa kunna tydligen avse användningen av de områden, som avsättas för allmänna ändamål. I den mån så är fallet, erfordras inga närmare direktiv angående bestämmelsernas innehåll. Detta får tydligen bero på omständigheterna i varje särskilt fall. Ingår åter i stomplanen område för enskilt bebyggande, komma stomplanebestämmelserna för dylikt område i regel att till sitt innehåll nära motsvara de utomplansbestämmelser, som kunna meddelas för icke planlagt om-

råde. För detta fall har ansetts lämpligt att angående stomplanebestämmelsernas innehåll meddela vissa direktiv i närmaste överensstämmelse med de riktlinjer, som kommittén meddelade för utomplansbestämmelser (se 70 § i dess stadgeförslag).

Såsom framgår av kap. 5 är meningen ej att vare sig stomplane- eller utomplansbestämmelserna skola behöva uttömmande reglera byggandet inom resp. område utom stadsplanen. Bestämmelserna i nämnda kapitel gälla (med vissa modifikation; se § 80) även icke stadsplanlagda områden. Därjämte kunna i stadens byggnadsordning meddelas undantag rörande dessa områden. Givetvis möter ej hinder att genom stomplane- eller utomplansbestämmelser upphäva eller ändra dessa författningsbestämmelser. Det torde dock få antagas, att inom exempelvis ett stomplanlagt område stomplanebestämmelserna i regel komma att innehålla, förutom en allmän markdisposition för området, i den mån sådan ej ingår i planen i övrigt, vissa modifikation av de i § 80 meddelade föreskrifterna om byggnads höjd och våningsantal samt storleken av tomtplats och obebyggd del av tomt, men att i övrigt kap. 5 i byggnadsstadgan kommer att gälla med de tillägg och undantag, som byggnadsordningen kan innehålla.

Departementschefen.

Med anledning av vad som anmärkts mot uttrycket 'byggnadsplats' har det samma i såväl denna som åtskilliga efterföljande paragrafer ersatts med uttrycket 'tomtplats'.

I vissa yttranden har hemställts, att måttbestämmelsen 7,5 meter för bostadsbyggnads höjd måtte utgå. Då en sådan bestämmelse, som ju icke är ovillkorlig, torde vara av viss nytta för de byggande, har den ansetts böra kvarstå. Uttrycket 'synnerliga skäl' torde dock böra ändras till 'särskilda skäl'. — De i paragrafen upptagna bestämmelserna torde tillgodose även de hygieniska kraven och lära därför några ytterligare bestämmelser härutinnan, varom yrkande framställts, icke vara erforderliga.

§ 32.

Stomplane-karta.

Föreskrifterna om beskaffenheten av förslag till stomplan ansluta sig i viss mån till de sakkunnigas förslag (2 kap. 5 §) rörande beskaffenheten av förslag till generalplan, dock med uteslutande av de sakkunnigas fordran på att förslaget skall vara upprättat av sakkunnig person. Härom hänvisas till vad som anförts under § 18. Även i övrigt har § 32 anpassats efter vad i § 18 föreskrivits om förslag till stadsplan.

I förhållande till utkastet föreligger allenast skiljaktigheter därutinnan, att dels mindre skala än den i paragrafen angivna ansetts böra tillåtas, där särskilda förhållanden därtill föranleda, dels ock stomplanebestämmelser, liksom stadsplanebestämmelser, ansetts städse böra utmärkas jämväl å kartan.

§ 33.

Utomplansbestämmelserns innehåll.

I denna paragraf meddelas föreskrifterna om utomplansbestämmelserns innehåll. Med hänsyn till deras förut påvisade nära frändskap till stomplanebestämmelserna har stadgandet kunnat väsentligen inskränkas till en hänvisning till vad i § 31 stadgas om innehållet i sådana bestämmelser. Paragrafen överensstämmer med utkastet.

§ 34.

Paragrafen, som avhandlar beskaffenheten av förslag till utomplansbestämmelser, ansluter sig i sak till 71 § i kommitténs förslag och överensstämmer med utkastet.

Förslag till utomplansbestämmelser.

§ 35.

I förevarande paragraf hava upptagits bestämmelser om handläggning av fråga rörande stomplan och utomplansbestämmelser.

Motiven till utkastet innehålla följande uttalande om föreskrifterna i denna paragraf:

'Paragrafen motsvarar kommitténs förslag till stadga 72 §, med iakttagande att paragrafen gäller även stomplan. Härav följer att för tillkomsten av stomplan och utomplansbestämmelser ansetts böra föreskrivas samma procedur, som fordras beträffande förslag till stadsplan. Detta innebär beträffande utomplansbestämmelser en väsentlig skärpning av nu gällande regler. I gällande författningar meddelas i detta hänseende inga uttryckliga föreskrifter, men i praxis lär man hava ansett sig böra fordra ett kungörande av förslaget, dock utan särskilda kallelsebrev till markägarna. Mot kommitténs förslag att å dessa bestämmelser tillämpa det mera omständliga stadsplaneförfarandet restes åtskilliga gensagor i de avgivna yttrandena. Med hänsyn till bestämmelsernas natur att kunna innehålla en viss disposition av mark för olika ändamål synes det dock icke rådligt att eftergiva på de föreslagna formerna. I sådana fall, då bestämmelserna icke innehålla sådana dispositionsregler, kunde det däremot möjligen låta sig göra. Att i olika fall stadga olika procedur för samma slag av bestämmelser synes dock vara ägnat att skapa förvirring och har därför icke ansetts böra ifrågakomma.'

Handläggning av fråga om stomplan och utomplansbestämmelser.

Utkastet.

Med hänsyn till vad som anmärkts mot det föreslagna kallelseförfarandet vid handläggning av fråga om utomplansbestämmelser har jag härutinnan föreslagit ett enklare förfaringsätt.

Departementschefen.

KAP. 5.

Om byggande.

Om byggnads yttre anordnande m. m.

I detta kapitel meddelas föreskrifter om byggandet i stad. De avse ej blott område, som är intaget i stadsplan, utan även utom stadsplanen belägen mark. Endast av praktiska skäl hänföra sig stadgandena i första hand till byggande å tomt. Enligt § 36 mom. 2 gälla dessa stadganden emellertid även om annan fastighet än tomt, således bland annat just tomtplats å icke stadsplanlagt område. Angående vissa särbestämmelser, som ansetts nödiga för område av sistnämnda slag, hänvisas till §§ 80 och 81.

Enligt gällande lagstiftning finnas på detta område inga klara gränslinjer uppdragna. För kvarterens bebyggande, exempelvis i avseende å de viktigaste momenten, gårdsrums storlek och byggnads höjd, finnas regler ömsom i byggnadsstadga och byggnadsordning, ömsom i särskilda stadsplanebestämmelser. Svårigheter i tolkningsavseende lära därigenom stundom hava framträtt.

Gällande lagstiftning.

Tidigare
förslag.

Bostadskommissionen, som icke närmare ingick på denna frågas principiella sida, uttalade emellertid i § 45, att för varje kvarter eller del av kvarter byggnadsättet skulle regleras genom lämpliga byggnadsbestämmelser med avseende å gård och byggnads läge å tomt, byggnads höjd och antal våningar jämte vissa andra angivna förhållanden. Samtidigt intog dock kommissionen i sitt stadgeförslag utförliga bestämmelser i dessa avseenden, vilka — i den mån icke i byggnadsordningen strängare föreskrifter meddelats — skulle gälla i avseende å byggnadsättets reglering, intill dess lämpliga byggnadsbestämmelser bleve gällande.

Kommittén, som framhöll, att stadsplanen och således även de särskilda stadsplanebestämmelser, som inginge såsom delar av densamma, ingrepe direkt i den enskilde jordägarens rätt att förfoga över sin mark samt därutinnan ålade honom förpliktelser, som han ej kunde undandraga sig, ansåg, att i denna ordning borde bestämmas exempelvis det sätt, varå byggnadskvarteren inom olika delar av samhället finge utnyttjas (till sammanbyggda boningshus, fristående boningshus, industribyggnader, offentliga byggnader o. s. v.), att inom vissa byggnadskvarter husen skulle mot gatan uppföras i särskild byggnadslinje (förgårdar) eller att inre del av byggnadskvarter skulle lämnas obebyggd, att endast hus av viss beskaffenhet eller viss storlek finge inom vissa byggnadskvarter uppföras (stenhus, våningsantal, höjd) med mera dylikt. Innehörden av dessa och dylika stadsplanebestämmelser vore, framhåller kommittén, otvivelaktigt av den art, att åt dem måste beredas det civilrättsliga stöd, som tillkomme stadsplan i övrigt, liksom det även måste finnas befogat, att vid deras fastställande åt den enskilde bereddessa samma tillfälle att bevaka sina intressen och göra sin rätt gällande, som då fråga vore om stadsplanen i övrigt. Sedermera ankomme det, yttrar kommittén, på byggnadsstadgan och lokal byggnadsordning att komplettera och närmare utforma de regler, efter vilka bebyggandet finge försiggå, att således, i den mån icke stadsplanebestämmelserna därom bestämt, reglera gårdsutrymme, byggnadshöjd, byggnadsmaterial, beskaffenheten av boningsrum och andra lokaler, åtgärder mot eldfara med mera dylikt.

De av kommittén sålunda uttalade åsikterna omfattades i huvudsak även av de sakkunniga. Vid den bearbetning, de sakkunniga verkställde av de utav kommittén förbigångna delarna av byggnadsstadgans ämnesområde, sökte de sakkunniga på ett möjligast skarpt sätt uppdraga den gränslinje mellan stadsplanebestämmelser och administrativ författning, som kommittén sålunda antytt. Genom vad de sakkunniga benämnde stadsbyggnadsbestämmelser, innefattande bland annat stadsplanebestämmelserna, skulle enligt de sakkunniga regleras alla moment av betydelse för själva stadsbilden, medan till byggnadsordningarna skulle hänföras endast föreskrifter av teknisk och administrativ natur, som mera avsåge verkställigheten av den genom stadsbyggnadsbestämmelserna skeddast regleringen.

De sakkunniga liksom bostadskommissionen funno det dock icke möjligt att genomföra detta system annat än såsom ett framtidsprogram. I likhet med

kommissionen ansågo de sakkunniga nödvändigt att, i avvaktan på stadsbyggnadsbestämmelsers fastställande för alla i stadsplan upptagna kvarter, erbjuda något surrogat att användas under mellantiden.

I motsats till kommissionen upptogo de sakkunniga dock icke i detta hänseende några bindande regler i sitt förslag utan ansågo, att de bestämmelser, som i detta hänseende kunde erfordras, borde för varje ort upptagas såsom ett särskilt kapitel i ortens blivande nya byggnadsordning.

Beträffande reglerna för byggandet i stad företer utkastet en väsentlig olikhet mot nu gällande stadga, nämligen i fråga om avgränsningen mellan å ena sidan byggnadsstadgan och byggnadsordningarna och å andra sidan de bestämmelser, som skola meddelas i samband med stadsplanen (de s. k. stadsplanebestämmelserna). I motiveringen anföres härom efter redogörelse för de tidigare förslagen:

Utkastet.

'I likhet med samtliga nu omförmälda förslag bygger även förevarande förslag på den (i förslaget till stadsplanlag uttryckta) grundsatsen, att stadsplanen *skall* innehålla de bestämmelser angående däri ingående områdets byggande eller användande i övrigt, som finnas erforderliga. Med denna principiella ståndpunkt synes det mest förenligt att, i överensstämmelse med de sakkunniga, icke i den centrala författningen (här byggnadsstadgan) upptaga några allmängiltiga regler angående de ämnen, som böra regleras genom stadsplanebestämmelser. De av bostadskommissionen i detta hänseende föreslagna reglerna, motsvarande i huvudsak innehållet i gällande stadga §§ 23, 25, 26 och 28, hava alltså här, liksom i de sakkunnigas förslag, uteslutits. De interimistiska föreskrifter, som kunna för en ort erfordras i avbidan på stadsplanebestämmelsers tillkomst, återfinnas här liksom hos de sakkunniga i övergångsbestämmelserna. I motiveringen till dessa lämnas en mera detaljerad redogörelse för dessa föreskrifters innebörd, vilken i viktiga hänseenden skiljer sig från de sakkunnigas förslag. Här må allenast nämnas, att det torde vara oundgängligt att, liksom även de sakkunniga föreslogo, i blivande byggnadsordningar för de särskilda orterna intaga vissa interimbestämmelser i ovan angivna hänseenden.'

På sätt framgår av vad jag tidigare anfört har jag ansett mig kunna i princip godtaga den i utkastet föreslagna anordningen i fråga om avgränsningen mellan å ena sidan byggnadsstadgan och byggnadsordningarna och å andra sidan stadsplanebestämmelserna. Att under övergångstiden vissa svårigheter kunna befaras uppstå läser icke kunna förnekas. Svårigheter av den i yttrandena angivna art torde icke kunna helt undgås vilket system man än väljer. Då emellertid påtagliga fördelar äro förenade med det nu föreslagna systemet, har jag icke ansett mig, av hänsyn till nyss antydda svårigheter, vilka dock äro av övergående art, böra i stadgan intaga föreskrifter i ämnen, vilka rätteligen böra regleras genom stadsplanebestämmelser. I detaljbestämmelserna åter har jag med anledning av vad i yttrandena anförts funnit mig böra vidtaga åtskilliga ändringar, för vilka jag skall redogöra under de särskilda paragraferna.

Departementschefen.

Underrubriken till de följande paragraferna har syntts mig lämpligen böra erhålla följande avfattning: 'Om byggnads yttre anordnande m. m.'

§ 36.

Byggnads
höjd m. m.

I förevarande paragraf hava upptagits vissa allmänna bestämmelser om byggnad.

Utkastet.

Uti motiven till utkastet anföres om de där föreslagna bestämmelserna:

'Såsom mom. 1 upptages här en allmän föreskrift, att byggnad skall med avseende å byggnads höjd och antal våningar samt gårdsrumms storlek uppföras i enlighet med gällande stadsplanebestämmelser. Stadgandet motsvarar närmast § 45 i bostadskommissionens förslag. Å område utom stadsplan gäller det sagda beträffande stomplanebestämmelser och utomplansbestämmelser.

I ett andra moment i paragrafen hava sammanförts definitioner å vad som härvid förstås med byggnads höjd, med våning och med gårdsrum.

Regeln om vad som förstås med byggnads höjd återfinnes i gällande stadga § 28 punkt 5, bostadskommissionens stadgeförslag § 51 och de sakkunnigas förslag 17 kap. 13 §.

Angående våningsberäkning stadgas i gällande stadga § 28 punkt 1, bostadskommissionens förslag §§ 60 och 61 samt de sakkunnigas förslag 17 kap. 13 §.

Definition å bonings- och arbetsrum finnes ej i gällande byggnadsstadga. Gällande hälsovårdsstadga bestämmer däremot begreppet boningsrum. Av bostadskommissionen upptogs i § 63 i dess förslag till byggnadsstadga en definition, som omformulerades något av de sakkunniga (17 kap. 14 §). Förevarande förslag ansluter sig till sakkunnigförslaget, dock med viss ytterligare modifikation, föranledd av att det icke ansetts nödigt att meddela någon allmängiltig föreskrift om i vad mån kök må anses hänförligt till den ena eller andra kategorien (jämför § 50).

Bestämningen av begreppet gårdsrum motsvarar i viss mån § 47 mom. 2 tredje stycket i bostadskommissionens stadgeförslag. Egentlig motsvarighet finnes ej i gällande stadga (jämför dock § 12 punkt 2).'

Departement-
schefen.

Den föreslagna bestämmelsen i mom. 1 har ansetts böra fullständigas med uttrycklig föreskrift att byggnad ej heller må uppföras i strid mot stomplanebestämmelser eller utomplansbestämmelser.

Med hänsyn till vad som anmärkts mot beteckningen 'gårdsrum' har detta i förevarande och vissa efterföljande paragrafer ersatts med andra uttryck, som mera direkt angiva vad som i varje särskilt fall åsyftas.

Vid angivande av vad som avses med byggnads höjd ha i utkastet givits regler även för det fall, att taklist saknas. Då dylika undantagsfall torde böra regleras lokalt efter förhållande i varje stad, torde härutinnan erforderliga bestämmelser meddelas i byggnadsordningen. I detta sammanhang må framhållas att med uttrycket 'byggnad vid gata' givetvis även innefattas byggnad med förgård.

De i utkastet förekommande definitionerna å våning, boningsrum och arbetsrum hava såsom onödiga och möjligen mindre noggranna uteslutits. Därjämte hava bestämmelserna om vind i enlighet med framställt yrkande fått utgå, då fråga härom torde få regleras olika i de särskilda fallen.

I ett yttrande har anmärkts, att det vore olämpligt att, såsom skett i utkastet, lämna byggnadsnämnd full frihet att efter terrängförhållandena medgiva undantag från stadgans bestämmelse om vad som är att hänföra till våning i förhållande till källare. Då det torde vara nödvändigt att giva byggnads-

nämnden möjlighet att härutinnan handla efter omständigheterna, har paragrafen i denna del lämnats utan ändring.

§ 37.

Förevarande paragraf innehåller bestämmelser huru byggnaden skall placeras å tomten. Paragrafen motsvarar § 26 punkt 1 i gällande byggnadsstadga samt delar av § 47 mom. 4 i bostadskommissionens stadgeförslag. Den överensstämmer i sak med utkastet, dock har viss jämkning av redaktionell art vidtagits. Då förgård finnes i ett stort antal äldre stadsplaner, lära regler för sådant fall icke böra saknas i paragrafen.

Byggnads
läge.

§§ 38 och 39.

I dessa paragrafer meddelas föreskrifter rörande utsprång å byggnad, motsvarande dem, som återfinnas i bostadskommissionens förslag till byggnadsstadga § 57 samt de sakkunnigas förslag 10 kap. 4 §. Närmare föreskrifter om beskaffenheten av de utsprång, varom här är fråga, äro avsedda att intagas i byggnadsordningarna.

Utsprång å
byggnad.

Utsprång av här ifrågavarande slag kunna under givna omständigheter komma i strid mot det i 13 § i förslaget till stadsplanelag stadgade förbudet mot nybyggnad i strid mot stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser. Härutinnan ber jag få hänvisa till vad departementschefen anfört vid remissen till lagrådet av förslaget till stadsplanelag (se propositionen nr 79 sid. 71). Uti förevarande paragrafer meddelas det generella undantag från nämnda byggnadsförbud, som enligt nyssnämnda paragraf i förslaget till stadsplanelag må av Kungl. Maj:t medgivnas beträffande estetiska anordningar å byggnader.

Från utkastet föreligga skiljaktigheter därutinnan att dels sockel upptagits i § 38, varemot listverk såsom utgörande ett moment i fasadbehandlingen ansetts böra utgå, dels ock de i § 39 intagna måttbestämmelserna uteslutits, varjämte vissa redaktionella jämkningar vidtagits i sistnämnda paragraf. Ytterligare ändringar hava icke ansetts påkallade.

Uti § 41 i utkastet hava föreslagits vissa bestämmelser om anbringande av fönster till bonings- och arbetsrum. Bestämmelser härom lära icke lämpligen böra upptagas i stadgan. De förhållanden, varom här är fråga, torde icke kunna allmängiltigt regleras lika för alla platser och för alla fall. Därest föreskrifter i ämnet erfordras, lära dessa böra meddelas i form av stadsplanebestämmelser. På grund härav har paragrafen uteslutits.

Utesluten
paragraf.

§§ 40 och 41.

Dessa paragrafer motsvaras i utkastet, § 40 av första stycket i § 42 och § 41 av andra stycket i samma paragraf.

Yttertak.

I motiveringen till utkastet anföres om dessa bestämmelser:

Utkastet.

Bestämningen av den tillåtna takkonturen är hämtad från bostadskommissionens förslag till byggnadsstadga § 59. Direkt motsvarighet finnes ej i gällande byggnadsstadga. På grund av anmärkningar mot kommissionens för-

slag hava de regler, kommissionen föreslagit om rätt att i vissa fall tillämpa en lutning av mer än 45 grader, uteslutits. Därjämte har såsom ett ytterligare maximum för taknockens höjd angivits 6 meter över yttertaketets skärning med fasadytan, vilket mått ansetts i regel tillfyllest. Erfordras i särskilt fall större takhöjd, läres frågan böra prövas i samband med stadsplanen.'

Departementschefen.

De i förevarande förslag upptagna bestämmelserna överensstämma i huvudsak med utkastet; dock hava i enlighet med framställda yrkanden orden 'yttertaketets skärning med fasadytan' ersatts med 'taklistens överkant', varjämte byggnadsnämnden erhållit befogenhet medgiva, att även anordningar, som av praktiska skäl äro nödvändiga och ej medföra olägenheter, må anbringas utöver takplanet. Övriga mot utkastet i denna del framställda anmärkningar hava icke synts vara av beskaffenhet att böra föranleda ändring i paragraferna.

§ 42.

Fasad.

Till denna paragraf finnes icke direkt motsvarighet i gällande byggnadsstadga (jämför dock § 30). Bestämmelser i ämnet pläga i regel meddelas i byggnadsordningarna. Emellertid synas i stadgan icke böra saknas bestämmelser av här föreslaget innehåll. Paragrafen motsvarar § 40 i utkastet, som dock med hänsyn till vad däremot anmärkts blivit omredigerad. Bestämmelserna hava ansetts böra upptagas efter de tekniska detaljföreskrifterna i §§ 40 och 41 i förslaget.

§ 43.

Provisoriska byggnader.

I denna paragraf är lämnat medgivande att i byggnadsordning i vissa fall stadga lindring i gällande bestämmelser för provisoriska byggnader. Paragrafen motsvarar 36 § i kommitténs förslag och 17 kap. 8 § i sakkunnigförslaget. I sistnämnda förslag gjord begränsning till stadens mark eller byggnader har dock ansetts böra bortfalla i enlighet med åtskilliga erinringar i de överförslaget avgivna yttrandena.

Mot upptagande av de här föreslagna bestämmelserna hava framställts åtskilliga erinringar. Även om det i och för sig varit önskvärt, att byggnadsstadgans bestämmelser kunnat bringas i tillämpning jämväl å tillfälliga byggnader, torde det dock av praktiska skäl vara ofrånkomligt att medgiva vissa lindringar beträffande sådana byggnader. Det läres icke behöva befaras, att större olägenhet härav skall uppstå. Jag har med hänsyn härtill ansett mig böra behålla bestämmelserna oförändrade.

§§ 44—48.

Obebyggda områden inom kvarter.

I dessa paragrafer regleras ordnandet av obebyggda områden inom kvarter. Där kvartersindelning saknas, böra bestämmelserna analogivis tillämpas. Vissa motsvarigheter finnas i gällande stadga § 12 punkt 2 och § 26 punkt 2 ävensom i byggnadsordningar. I bostadskommissionens förslag finnas regler i ämnet i §§ 21 och 27 samt i kommitténs förslag i 11 § 3 och 4 mom. och 69 §.

Det har icke ansetts erforderligt att i byggnadsstadgan intaga närmare föreskrifter rörande gårds belägenhet och anordnande i övrigt samt om förbin-

delse mellan gård och gata, liknande dem som intagits i bostadskommissionens förslag §§ 47, 48 och 56, utan förslaget intager den ståndpunkten, att dylika regler skola givas i byggnadsordningen. Stadgande härom finnes i § 46.

Från motsvarande bestämmelser i utkastet föreligga åtskilliga skiljaktigheter av huvudsakligen formell art, vilka icke torde tarva närmare motivering.

Om byggnads inre anordnande m. m.

Reglerna i denna underavdelning — vilken syntes lämpligen böra erhålla överskriften: 'Om byggnads inre anordnande m. m.' — motsvara i huvudsak de av bostadskommissionen föreslagna, av de sakkunniga med vissa ändringar upptagna bestämmelser om bonings- och arbetsrum samt särskilda anordningar till förekommande av eldfara m. m.

§ 49.

Bestämmelsen, som är hämtad från de sakkunnigas förslag 17 kap. 18 §, ersätter vissa av bostadskommissionen föreslagna mera detaljerade föreskrifter om bonings- eller arbetsrums beskaffenhet. Beträffande boningsrum äro, såsom de sakkunniga påpeka, de av kommissionen föreslagna bestämmelserna numera till stor del ersatta med föreskrifter i nya hälsovårdsstadgan, och beträffande arbetsrum, där så icke är fallet, fylles behovet av föreskrifter enklast genom den här meddelade hänvisningen till vad som gäller om boningsrum. De föreskrifter, som härutöver kunna erfordras, böra, såsom de sakkunniga uttalat, givas genom byggnadsordningarna.

Vissa sanitära anordningar.

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med utkastet.

§ 50.

I förevarande paragraf hava upptagits bestämmelser om golvetts läge i förhållande till markytan.

Golvets läge.

Gällande stadga innehåller i § 32 första stycket bestämmelse att golv i boningsrum skall läggas minst 30 centimeter högre än angränsande jordyta. Bostadskommissionen föreslog (§ 65) ökning av detta mått till 40 centimeter. De sakkunniga (17 kap. 16 §) hava föreslagit återgång till gällande mått därutinnan. Även i övrigt hava de sakkunniga i viss mån avvikit från kommissionens förslag. Rörande skälen till dessa avvikelser hänvisas till betänkandet (sid. 308).

Gällande stadga och tidigare förslag.

Utkastet överensstämmer med de sakkunnigas förslag, med viss omformulering. Särskilt har ansetts nödigt att utesluta stadgandet om skyldighet för markägaren att tåla visst intrång å sin tomt.

Utkastet.

Förevarande förslag överensstämmer i huvudsak med utkastet. Kravet på dagerbelysning i arbetsrum, där golvet förlagts lägre än markytan, har dock icke ansetts böra bibehållas. Därjämte hava vissa i huvudsak formella jämförelser vidtagits.

Departementschefen.

§ 51.

Rums-
höjden.

Denna paragraf, som innehåller regler om rumshöjden, motsvarar § 32 i gällande byggnadsstadga.

De sakkunniga hava uti 17 kap. 17 § föreslagit, att den normala rumshöjden, 2,70 meter, i byggnadsordning må kunna nedsättas till 2,50 meter. I vissa ytt-randen har påyrkats nedsättning av sistnämnda mått till 2,40 meter; och har detta önskemål tillmötesgått i utkastet. Föreliggande förslag överensstämmer med utkastet, mot vilket i denna del anmärkning icke förekommit.

§ 52.

Grundmur.

Bestämmelserna om grundmur i förevarande paragraf motsvaras av 17 kap. 19 § första stycket i de sakkunnigas förslag. Förhållandet har tidigare endast reglerats genom byggnadsordningarna å vissa orter.

Utkastet.

Bestämmelsen har ansetts böra inflyta i utkastet. Såsom skäl härför har åbe-ropats, att behovet av bestämmelser torde vara allmängiltigt och att det dessutom syntes mindre lämpligt, att bestämmelser, som så nära berörde grannelags-rätten, tillkomme i den ordning som gällde om byggnadsordning. Andra styc-ket i nämnda paragraf i sakkunnigförslaget har inarbetats i § 79.

Departe-
mentschefen.

Uti ett yttrande har ifrågasatts, huruvida paragrafens formulering kunde komma att medföra den trygghet, som avsåges; och har med hänsyn härtill före-slagits, att bestämmelserna borde ersättas med föreskrift därom, att efter lokala förhållanden bestämda regler skulle intagas i byggnadsordning med rätt för byggnadsnämnd att i vissa fall medgiva undantag. Då det uppenbarligen icke möter hinder att dessa frågor närmare regleras i byggnadsordningen, har an-märkningen icke ansetts böra föranleda ändring i paragrafen.

§§ 53 och 54.

Brandmur.

Förevarande paragrafer innehålla bestämmelser om brandmur. Liknande be-stämmelser återfinnas i gällande byggnadsstadga huvudsakligen i § 34. Bo-stadskommisionen upptager motsvarande föreskrifter i § 74 och de sakkunniga i 17 kap. 20 §.

Utkastet.

I motiven till utkastet anföres om där upptagna bestämmelser om brand-mur:

Förevarande förslag överensstämmer närmast med de sakkunnigas. Sär-skilt har här ansetts lämpligt att införa av de sakkunniga föreslagna bestäm-melser om rätt att mellan tomter hava gemensam brandmur. Även här gäller det en fråga, som hittills reglerats endast i byggnadsordningarna men som med hänsyn till sin natur icke synes lämpa sig att ordnas utan stöd i byggnads-stadgan.

Till de sakkunnigas förslag har i enlighet med framställd anmärkning fo-gats en föreskrift om möjlighet att bemyndiga byggnadsnämnden att även eljest i särskilda fall, som i byggnadsordningen skola angivas, medgiva befrielse från uppförande av brandmur.

I fråga om eldsäkra avdelningsväggar och bjälklag inom byggnad har, liksom i de sakkunnigas förslag (17 kap. 20 §), förutsatts, att bestämmelser skola meddelas i byggnadsordningen.

Mot bestämmelserna om rätt att hava gemensam brandmur har anmärkts, att risk föreläge att det å vissa orter hävdvunna bruket av gemensamma brandmurar måste i avsevärd grad inskränkas, vilket innebure ett fördyrande av byggnadskostnaderna. Av bestämmelsernas avfattning torde med tydlighet framgå, att därmed icke avses hindra fortvaron av sådan lokal praxis. Anordningen med gemensam brandmur kan vara lämplig för mindre byggnader men knappast i andra fall. För att tvekan om stadgandets innebörd icke skall råda, har en viss omredigering därav skett.

Departement-
chefen.

Det i § 53 upptagna stadgandet om trähus, som icke är uppfört i fastighetsgräns, torde vara överflödigt, då för dem i förevarande hänseende erforderlig reglering lärers böra ske genom stadsplanebestämmelser. För äldre stadsplaner, där sådan reglering icke förekommer, är avsikten att mot § 23 i gällande byggnadsstadga svarande föreskrifter skola intagas i de provisoriska byggnadsföreskrifterna. Stadgandet har därför uteslutits.

Från brandtekniskt håll hava riktats anmärkningar mot bestämmelserna i tredje stycket av § 53 om rätt för byggnadsnämnden att medgiva anbringande av fönster eller dörr å brandmur och tillika framhållits, att i detta hänseende bestämmelsen i § 34 av gällande byggnadsstadga vore mera tillfredsställande och betryggande, i följd varav anledning saknades att frångå dem. Uti gällande stadga saknas, såsom tidigare antytts, bestämmelser, varom nu är fråga. Däremot har i ett stort antal byggnadsordningar, bland annat i Stockholm, lämnats medgivande till dylika anordningar. Då det icke lärers böra ifrågakomma att helt förbjuda anbringande av fönster eller dörr å brandmur och bestämmelserna härom synas hava sin rätta plats i byggnadsstadgan, har jag icke funnit skäl vidtaga ändring i desamma.

Med hänsyn till vad som i vissa yttranden anförts om uttrycken 'brandsäker' och 'eldsäker' må framhållas, att dessa givetvis avses hava samma innebörd som i brandstadgan. Det synes obehövt att i byggnadsstadgan införa definitioner å nämnda begrepp.

Övriga i förevarande paragrafer vidtagna jämkningar hava föranletts av yttrandena och torde icke tarva närmare motivering.

§ 55.

I denna paragraf hava upptagits bestämmelser för att säkerställa användningen av betryggande taktäckningsmaterial. Paragrafen motsvarar § 35 i gällande byggnadsstadga, dock med uteslutande av vissa detaljer. Formuleringen överensstämmer i huvudsak med de sakkunnigas förslag i 17 kap. 21 § och utkastet, som lämnats utan anmärkning.

Tak-
täcknings-
material.

Mot sakkunnigförslaget har anmärkts, att detsamma, såsom intaget i lagen, icke inrymde någon dispensmöjlighet, vilket dock ansågs kunna erfordras. Genom bestämmelsens intagande i den nya byggnadsstadgan vinnes tydligen möjlighet att i detta hänseende tillmötesgå skäligen önskemål.

§ 56.

Skorstenar m. m. Bestämmelserna i denna paragraf motsvaras av föreskrifter i § 36 mom. 1 i gällande stadga. Formuleringen överensstämmer med 17 kap. 22 § i de sakkunnigas förslag och motsvarande paragraf i utkastet; dock har i anledning av yrkande från brandtekniskt håll föreskrift intagits jämväl om avgasningsrör. Ett tidigare från samma håll uttalat önskemål om närmare föreskrifter rörande undersökning av rökrör m. m. före användningen torde i mån av behov kunna tillgodoses vid utarbetande av förslag till mönsterbyggnadsordningar.

§ 57.

Utgångar m. m. De i denna paragraf upptagna bestämmelserna motsvara § 33 i gällande stadga, § 77 i bostadskommissionens förslag och 17 kap. 23 § i de sakkunnigas förslag.

Utkastet. I motiven till utkastet anföres rörande de där föreslagna bestämmelserna: 'Erinras må i detta samband, att regler om hotell m. m. finnas i särskild författning samt att sådan är under utarbetande beträffande biograflokaler. Med hänsyn härtill har ur paragrafen uteslutits den i förslagen gjorda uppräkningsen.

Sista stycket i de sakkunnigas förslag, avseende hissar, har uteslutits med hänsyn till väckt fråga om utfärdande av en för hela landet gemensam författning om hissar. Intill dess så sker, falla även hissarna i avseende å eldfaran under den allmänna föreskriften i § 58.'

Departementschefen. Förevarande förslag överensstämmer med utkastet; dock har föreskriften att utgångar m. m. skola hava nöjaktig dagerbelysning ansetts kunna uteslutas, varjämte en mindre jämkning vidtagits i texten.

§ 58.

Bestämmelser i byggnadsordning. Här meddelas en allmän bestämmelse, motsvarande gällande stadga § 36 punkt 2, om skyldigheten att i byggnadsordning intaga erforderliga ytterligare föreskrifter till förekommande av eldsvåda. Motsvarande stadgande återfinnes i de sakkunnigas förslag 17 kap. 24 § första stycket.

Utkastet. I motiven till utkastet yttras om förevarande paragraf:

'Bland eldfarliga inrättningar, som falla under detta stadgande, märkas bland annat garage. Vidkommande garage meddelades genom ett kungl. cirkulär den 4 december 1925 vissa normalföreskrifter, avsedda att kunna införas i de särskilda orternas byggnadsordningar. Denna form torde fortfarande få anses vara den lämpligaste i fråga om de ganska detaljerade bestämmelser, som i detta avseende erfordras, därest icke den utvägen väljes att även beträffande garage utfärda en särskild författning.

En i andra stycket av samma paragraf i sakkunnigförslaget upptagen bestämmelse om möjlighet att i byggnadsordning förbjuda trähus har ansetts kunna utgå, enär sådant förbud torde böra meddelas genom stadsplanebestämmelse.'

Departementschefen. Förevarande förslag överensstämmer i denna del med utkastet. Jag har icke ansett lämpligt att, på sätt ifrågasatts i vissa yttranden, närmare specificera i vilka hänseenden bestämmelser må erfordras. Vad i yttrandena sär-

skilt angivits faller givetvis under paragrafen med den lydelse, den erhållit i utkastet.

§ 59.

Denna paragraf motsvarar § 43 andra stycket i bostadskommissionens förslag och 17 kap. 26 § andra stycket i de sakkunnigas förslag. I förhållande till utkastet föreligger ingen ändring. **Skyddsauordningar.**

§ 60.

Här föreslagna bestämmelser motsvara bostadskommissionens förslag § 44 och de sakkunnigas förslag 17 kap. 25 §. I förevarande förslag har allenast uttryckligen tillagts, att till bristfällig byggnad är att räkna jämväl byggnad, som genom brand eller annorledes skadats, samt att, om ej rivning verkställes inom förelagd tid, byggnadsnämnden äger låta utföra sådan på den tredskandes bekostnad. Förslaget överensstämmer med utkastet; dock har med hänsyn till innehållet i § 5 sjunde att-satsen viss omformulering av paragrafen ansetts böra ske. **Underhåll av byggnad.**

Om byggnadslov.

§ 61.

Paragrafen motsvarar del av § 37 samt § 42 första stycket i gällande byggnadsstadga, 24 § i kommitténs förslag och 17 kap. 1 § i de sakkunnigas förslag. **Skyldighet att söka byggnadslov.**

Med anledning av den påverkan, innehållet i denna avdelning av stadgan måste röna av det sätt, varpå begreppet nybyggnad bestämmes, må här erinras om vad under förarbetena till förslaget till stadsplanlag därom förekommit.

Enligt 40 § i 1907 års lag om stadsplan och tomtindelning (motsvarande 1 kap. 45 § fastighetsbildningslagen) tillkom det Konungen att förordna om vilken förändring av befintlig byggnad, som skulle vara att hänföra till nybyggnad. Med anledning härav utfärdades den ännu gällande kungörelsen av den 18 januari 1908 angående vad vid tillämpning av lagen angående stadsplan och tomtindelning är att till nybyggnad hänföra. **Föarbetena till förslaget till stadsplanlag.**

Byggnadsstadgekommitterade upptogo i sitt förslag till byggnadsstadga samma bestämmelse angående vad till nybyggnad vore att hänföra som 1908 års kungörelse, men en reservant var av skiljaktig mening och ansåg, att då stadsplanlagen och byggnadsstadgan avsåge att reglera helt olika förhållanden, det icke vore möjligt att åt begreppet 'till nybyggnad hänförligt byggnadsföretag' giva samma lydelse som i 1908 års kungörelse. Denna mening vann understöd av såväl överintendentensämbetet som av bostadskommissionen i deras förslag till byggnadsstadga.

1916 års kommitté stadgade i 83 § i förslaget till stadsplanlag enahanda befogenhet som enligt gällande lag för Konungen att meddela de närmare föreskrifter i ämnet, som erfordrades. Dessa föreskrifter har kommittén ansett böra inrymmas i byggnadsstadgan och de återfinnas till sitt innehåll överensstämmande med 1908 års kungörelse uti 92 § i dess förslag till byggnadsstadga.

Emellertid införde kommittén i 20 § i förslaget till stadsplanelag stadgande av innebörd, att såsom nybyggnad enligt de i 13—19 §§ föreslagna bestämmelserna om nybyggnadsförbud ej vore att anse vissa tillfälliga byggnader eller stadigvarande mindre anordningar. Rörande skälen för införande av detta stadgande hänvisas till kommitténs motivering (sid. 162 i betänkandet). Kommittén anför vidare (se betänkandet sid. 355—356), att den icke kunnat biträda den mening, som kommit till uttryck under förarbetena till de tidigare byggnadsstadgeförslagen, eller att under begreppet nybyggnad skulle innefattas, i stadsplanelagen ett visst slag av byggnadsåtgärder och i byggnadsstadgan ett annat mera omfattande slag av dylika åtgärder. Ville man bringa under byggnadsnämndens obligatoriska förprovning och tillsyn vissa byggnadsåtgärder, som enligt det uppställda nybyggnadsbegreppet icke vore att anse såsom nybyggnad, borde enligt kommitténs uppfattning detta ske genom bestämmelse i byggnadsordning, att byggnadsnämnds tillstånd erfordrades även för vissa underhållsarbeten eller förändringar å byggnad, som icke vore att hänföra till nybyggnad (jfr 33 § 2 mom. i förslaget till byggnadsstadga).

Åtskilliga av de myndigheter, som yttrade sig över kommittéförslaget, ställde sig på samma ståndpunkt, som enligt vad nyss nämnts intogs av överintendentensämbetet och bostadskommissionen. Tillika anmärktes, att genom den av kommittén föreslagna definitionen i byggnadsstadgan vissa byggnadsföretag kommit att undandragas byggnadsnämndens kontroll; och förordades därför från skilda håll, att då begreppet nybyggnad i stadsplanelagen ej lämpligen kunde bliva fullt identiskt med samma begrepp enligt byggnadsstadgan, stadsplanelagen borde upptaga särskilt stadgande om vad som vore att enligt den samma hänföra till nybyggnad.

I de sakkunnigas förslag återfinnas hithörande bestämmelser i två särskilda iagrum. Enligt 10 kap. 4 § utgör vad i samma kapitels 1 § är stadgat (förbud att uppföra nybyggnad å bl. a. gatumark och parkområde) ej hinder för att å gatumark eller parkområde vidtaga anordningar och uppföra mindre byggnader, som avse att tillgodose den allmänna trevnaden. Vidare har i 32 kap. 18 § bestämts vad till nybyggnad är att hänföra, vilken bestämmelse i huvudsak överensstämmer med 92 § i kommitténs förslag till byggnadsstadga.

Vid remissen till lagrådet av det nu framlagda förslaget till stadsplanelag m. m. yttrade departementschefen följande:

'Det under förarbetena framkomna förslaget att införa ett nybyggnadsbegrepp i lagen och ett annat i byggnadsstadgan kan jag icke biträda. I likhet med kommittén anser jag, att bestämmelser om vad som är att hänföra till nybyggnad böra såsom för närvarande äger rum meddelas i administrativ ordning. I den mån ett på sådant sätt tillkommet nybyggnadsbegrepp icke skulle vara lämpligt med hänsyn till stadsplanelagens föreskrifter om byggnadsförbud, gatas upplåtande och skyldighet att utgiva ersättning till gatumark m. m., bör detta avhjälpas icke genom skapande i stadsplanelagen av ett nytt nybyggnadsbegrepp utan medelst undantagsbestämmelser.'

Utkastet.

I motiven till utkastet yttras efter åberopande av departementschefens anförande:

I anslutning till det sålunda anförda har vid stadgeförslagets avfattande undersökts, i vad mån gällande bestämning av nybyggnadsbegreppet kan behöva ändras. Det har därvid icke förbisetts, att det hade varit önskvärt att kunna tillmötesgå de i vissa anmärkningar mot kommittéförslaget uttalade önskemålen om ett nybyggnadsbegrepp, som från stadgans synpunkt vore mera tillfredsställande än den i 1908 års kungörelse innefattade, mera efter stadsplanlagens fordringar lämpade bestämningen. Vore nybyggnadsbegreppet i lagen endast av betydelse med hänsyn till förbudet i 13 § mot nybyggnad i strid mot stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser, skulle detta önskemål kunna tillgodoses genom att, sedan ett för stadgan lämpat nybyggnadsbegrepp bestämts, Kungl. Maj:t med stöd av sin i 13 § givna dispensbefogenhet meddelade undantag beträffande ombyggnad, som vore av ringa värde i förhållande till byggnaden i dess helhet. Emellertid har ju nybyggnadsbegreppet betydelse även beträffande andra nybyggnadsförbud liksom även beträffande gatas upplåtande och skyldighet att utgiva ersättning för gatumark m. m., och i dessa fall är någon motsvarande dispensrätt icke Kungl. Maj:t meddelad i lagförslaget.

Vid sådant förhållande synes annan utväg ej återstå än att meddela en bestämning av nybyggnadsbegreppet, avpassad efter lagens fordringar, men gällande även för stadgan. Den oegentlighet, som därvid från stadgans synpunkt måste anses uppstå genom att sålunda vissa byggnadsföretag av ringa värde undantagas från nybyggnadsbegreppet, får då undanröjas genom uttrycklig bestämmelse, att även dessa byggnadsföretag, ehuru ej hänförliga till nybyggnad, skola i avseende å skyldigheten att söka byggnadslov och byggnadsnämndens tillsyn i övrigt vara fullt jämställda med nybyggnad. Förfarandet, ehuru formellt mindre tillfredsställande, leder dock i realiteten till det önskade resultatet.

I enlighet härmed är förevarande förslag avfattat. Nybyggnadsbegreppets bestämning har emellertid liksom i kommitténs och de sakkunnigas förslag ansetts böra ske i de allmänna bestämmelserna (se § 117).

Med denna ändrade uppställning har det syntts mera praktiskt att i förevarande paragraf sammanföra alla de fall, där byggnadstillstånd fordras, vilka i kommitténs förslag fördelats på 24 och 33 §§. Motsvarighet i de sakkunnigas förslag finnes i 17 kap. 1 §, där jämväl sådant sammanförande skett.

Bland de byggnadsföretag, som kräva byggnadsnämndens tillstånd, har införts även återställande av brandskadad byggnad, varjämte i övrigt vidtagits vissa smärre jämkningar i formuleringen. I fråga om användning av lokal till annat ändamål, där de sakkunniga föreslagit viss begränsning i kommitténs förslag, har i anledning av framställd anmärkning en återgång till sistnämnda förslag skett.

Uti vissa yttranden har hemställts, att byggnadsnämnds tillstånd jämväl borde sökas för rättighet att anordna hiss i uppförd byggnad. Då en dylik anordning innebär så genomgripande förändring av byggnad, att tillstånd därtill måste sökas på grund av övriga bestämmelser i paragrafen, har särskilt stadgande härutinnan icke ansetts erforderligt. Ej heller läres bestämmelse erfordras om skyldighet att söka tillstånd till schaktning och dylikt utom kvarter, då vad härom stadgas i 20 § av förslaget till stadsplanlag torde innebära nödig trygghet mot olämpliga sådana åtgärder.

Med hänsyn till vad i yttrandena anmärkts har jag ansett det böra bestämmas i byggnadsordningen och ej i stadgan, huruvida byggnadsnämndens lov erfordras för vidtagande av åtgärd, som påverkar byggnads yttre, såsom utbyte av

Departementschefen.

takbeläggningsmaterial, omfärgning, skyltning och plantering. På grund härav har paragrafen i vissa hänseenden omformulerats. Jämväl i övrigt hava jämkningar av huvudsakligen redaktionell art vidtagits.

§ 62.

Ansökan om byggnadslov.

I förevarande paragraf hava meddelats bestämmelser rörande vilka handlingar skola åtfölja ansökan om byggnadslov. Paragrafen motsvaras av § 37 i gällande byggnadsstadga, 25 § i kommitténs förslag och 17 kap. 1 § i de sakkunnigas förslag.

Utkastet.

Uti motiven till utkastet anföres rörande de föreslagna bestämmelserna:

Gällande regler om de handlingar, som skola åtfölja ansökan om byggnadslov, återfinnas i § 37 byggnadsstadgan. Dessa regler hava i samtliga de föreliggande förslagen betydligt fullständigats. I de sakkunnigas förslag (17 kap. 1 §) hava dock bestämmelserna i ämnet gjorts relativt kortfattade, enär de sakkunniga förutsatt, att närmare föreskrifter skulle meddelas i byggnadsordningarna. Med hänsyn till förevarande förslags allmänna uppställning har det ansetts lämpligt att i huvudsak återgå till kommittéförslagets mera utförliga bestämmelser härutinnan (se 25 § i kommitténs förslag till byggnadsstadga). Avvikelserna härifrån äro huvudsakligen följande.

Den av kommittén tillämpade benämningen tomtkarta för nybyggnad har icke bibehållits, då den icke lämpar sig för det fall att byggnad uppföres å mark, som ej är tomt.

Situationsplanen har ansetts lämpligen kunna utgöras av en kopia av kartan, å vilken jämväl den tillämnade byggnaden skall vara inlagd.

Bland erforderliga handlingar har upptagits jämväl uppgift om vem som ansvarar för byggnadsarbetet samt att denne, om det ej är byggherren själv, åtagit sig arbetet.

Med hänsyn till framställda invändningar har icke upptagits av de sakkunniga föreslagen föreskrift, att i byggnadsordning må föreskrivas att, därest ritningarna äro upprättade av ledamot i byggnadsnämnden eller av någon hos nämnden i byggnadsärenden föredragande tjänsteman, ärende, som avser uppförande av nybyggnad, skall underställas Konungens befallningshavandes prövning.

Ej heller har ansetts nödigt att, såsom de sakkunniga föreslagit, stadga, att de givna föreskrifterna om handlingar, som skola åtfölja ansökan om byggnadslov, skola gälla även då ansökan om tillstånd till byggnadsföretag skall ingivas till Konungens befallningshavande.

I anslutning till sakkunnigförslaget har angivits, att byggnadsritningarna skola vara så utförda, som i byggnadsordningen närmare bestämmes. Däremot har här icke följts de sakkunnigas förslag, att ritningarna skola vara upprättade av sakkunnig person. Huru önskvärt det än kunde vara att uppställa en dylik regel, vilken givetvis för såväl den byggande allmänheten som samhällena själva endast skulle medföra fördelar, så torde dock tiden ännu icke vara mogen för att i lagstiftningen upptaga detta krav. Det är att hoppas, att i allt fall samhällena skola vid avfattandet av byggnadsordningarna söka tillse, att vederbörliga krav på ritningarnas beskaffenhet upprätthållas, och att allmänheten skall snart lära sig inse fördelarna av att i dylika för densamma så viktiga ärenden försäkra sig om ett fullgott arbete.

Vid remissen till lagrådet av förslaget till stadsplanelag yttrade departementschefen beträffande 19 § — innefattande reglerna för det fall, att byggnad uppförts utöver tomtgräns — att bestämmelsen i gällande lag om tillstånd

av markägaren för vidtagande å sådan byggnad av ändring, som är att hänföra till nybyggnad, lämpligen syntes böra upptagas i byggnadsstadgan.

I enlighet härmed har här såsom ett andra moment i § 62 upptagits nämnda regel, motsvarande 1 kap. 10 § sista stycket i lagen om fastighetsbildning i stad.

Mom. 3 motsvarar i viss mån § 37 punkt 2 i gällande stadga samt 25 § näst sista stycket i kommitténs stadgeförslag.

I förenklings syfte hava åtskilliga ändringar vidtagits i utkastet. Sålunda har stadgandet under mom. 1 b) ansetts kunna utgå. Den i paragrafen omnämnda kartan torde böra innehålla uppgift även huruvida skyldighet att gälla bidrag till gatukostnad åligger tomtägaren. Uppgift om avlopp, dess beskaffenhet, höjdläge och avstånd från tomtgränsen synes däremot byggnadsnämnden själv böra införskaffa, där sådan uppgift fordras för ärendets prövning och sökanden ej tillhandahållit den. Det torde vara onödigt betungande att i varje ärende fordra sådan uppgift och i allt fall synes dess införskaffande icke böra åvila den som upprättat kartan och beskrivningen. — Den avfattning, 19 § i förslaget till stadsplanelag erhållit, har vidare medfört utslutande av mom. 2 i förevarande paragraf. Vissa redaktionella jämkningar hava ock vidtagits. — Slutligen har, i anledning av uttalande i vissa av yttrandena, givna bestämmelser förklarats gälla allenast ansökan om lov till nybyggnad, medan i särskilt moment intagits föreskrift, att bestämmelserna skola i tillämpliga delar gälla i fråga om annat byggnadslov. I samband därmed har mom. 3 utslutits.

Departement-
schefen.

§ 63.

I denna paragraf hava meddelats vissa direktiv för byggnadsnämnden vid prövning av ansökan om byggnadslov. Paragrafen motsvarar § 38 punkt 1 i gällande stadga, 28 § i kommitténs förslag och 17 kap. 3 § i de sakkunnigas förslag. Då de i tidigare förslag föreslagna bestämmelserna synts vara allt för detaljerade, har åt paragrafen givits en allmännare avfattning. Med hänsyn till den ändrade lydelsen av 18 § i förslaget till stadsplanelag har intagits bestämmelse om att byggnadsnämnden skall tillse, att byggnadsarbetet även överensstämmer med tomtindelning. Härigenom har stadgandet att byggnad ej må skjutas över gällande tomtgräns blivit överflödigt. Att byggnadsnämnden för meddelande av byggnadslov har skyldighet tillse, att tomtägaren fullgjort honom åliggande skyldigheter beträffande gatukostnad m. m. följer av 18 § i förslaget till stadsplanelag.

Prövning av
ansökan om
byggnads-
lov.

§ 64.

Denna paragraf innebär en nyhet i förhållande till gällande stadga; dock finnes en viss motsvarighet till paragrafen uti § 22 punkt 3. Paragrafen motsvarar sista stycket i 17 kap. 3 § i de sakkunnigas förslag.

I utkastet hava upptagits jämväl de av de sakkunniga uti andra stycket av sistnämnda paragraf föreslagna bestämmelserna; rörande motiven till dessa bestämmelser hänvisas till vad de sakkunniga anfört (sid. 304). I utkastet

Villkor för
byggnads-
lov.

Utkastet.

har sista styckets regel ansetts böra gälla ej allenast byggnad, som skall inrymma bonings- eller arbetsrum, utan regeln har i utkastet utvidgats till att avse alla byggnader, där så av förhållandena påkallas.

Departementschefen.

Mot bestämmelserna i motsvarande paragraf i utkastet har anmärkts, att de innebure en allt för stor stränghet mot markägarna, och har tillika ifrågasatts, huruvida utkastet i denna del stode i god överensstämmelse med 24 § i förslaget till stadsplanelag. Då det syfte, som avsetts med stadgandet, lär kunna ernås i annan och enligt min mening riktigare ordning, har jag ansett mig böra utesluta stadgandet. I vissa fall torde det utan vidare vara klart eller ligga i sakens natur, att genomförandet av en stadsplan förutsätter viss byggnads borttagande. För sådana fall erfordras icke någon särskild åtgärd. I övriga fall lærer den utvägen bära anlitas, att frågor av förevarande natur klarläggas redan före antagandet av stadsplanen samt att nödiga föreskrifter intagas i de till stadsplanen hörande stadsplanebestämmelserna. Härigenom bliva frågorna i sista hand underställda Kungl. Maj:ts prövning i samband med fastställandet av stadsplanen.

§ 65.

Närmare föreskrifter om byggnadsarbete.

Denna paragraf saknar motsvarighet i gällande stadga. Uti 17 kap. 6 § sista stycket i de sakkunnigas förslag har föreslagits ett stadgande av innehåll, att byggnadsnämnden vid meddelande av byggnadslov skall lämna de närmare föreskrifter, som vid arbetets utförande borde lända till efterrättelse.

Utkastet.

Då ett uttryckligt bemyndigande för byggnadsnämnden i detta hänseende icke ansetts böra saknas i stadgan, har enahanda bestämmelse upptagits i utkastet.

Departementschefen.

Till den i utkastet upptagna bestämmelsen har på därom gjord hemställan fogats ett andra stycke av innehåll att byggnadsnämnden, där så erfordras, må föreskriva, att hållfasthetsberäkning med tillhörande ritningar ävensom andra specialritningar skola ingivas till byggnadsnämnden för granskning. Närmare bestämmelser om dessa handlingars beskaffenhet m. m. torde böra meddelas i byggnadsordningen.

§ 66.

Historiska byggnader m. m.

Paragrafen motsvarar 31 § i kommitténs förslag och 17 kap. 7 § i sakkunnigförslaget. Sista stycket, avseende fasta fornlämningar, är nytt hos de sakkunniga. Den av dem föreslagna föreskriften, att nämnden skall tillse att fornlämningarna såvitt möjligt lämnas orörda, har dock ansetts böra utbytas mot en anmaning att tillse, att gällande föreskrifter till skyddande av dylika minnesmärken iakttagas, varjämte en anvisning lämnats nämnden att före ärendets avgörande inhämta riksantikvariens yttrande. Från utkastet föreligger ingen annan avvikelse än att ordet 'bör' i paragrafens sista mening ändrats till 'skall'.

§ 67.

Sundhetsföreskrifter m. m.

Denna paragraf motsvarar § 27 i gällande stadga, 29 § samt 30 § första stycket i kommitténs förslag samt 17 kap. 4 § i de sakkunnigas förslag.

I motiven till utkastet anföres rörande de föreslagna bestämmelserna:

Utkastet.

'Kommittén hade i 30 § andra stycket intagit föreskrift, att, om ärende angående bygnadslov är av beskaffenhet att från brandteknisk synpunkt påkalla särskild uppmärksamhet, yttrande bör inhämtas av den kommunala brandmyndigheten, innan ärendet av byggnadsnämnden avgöres. De sakkunniga uteslöto detta stadgande under framhållande att detta förfarande syntes höra till de inre angelägenheter, som finge regleras genom bestämmelser i byggnadsordningen eller i varje fall på annat sätt än genom stadgande i lag. Ehuru nu icke är fråga om införande av förevarande stadganden i lag utan endast i den administrativa byggnadsstadgan, synes det dock önskvärt att undgå reglering av denna sak i förevarande sammanhang, detta med hänsyn till de olikheter i organisation, som kunna förefinnas å skilda orter. Bäst är naturligtvis om en dylik remiss kan undvikas genom att en sakkunnig brandchef deltager i ärendenas prövning i byggnadsnämnden (jämför ovan § 13).'

Första stycket i förevarande förslag överensstämmer, bortsett från en mindre redaktionell jämkning, med utkastet.

Departementschefen.

I samband med Kungl. Maj:ts remiss till lagrådet den 21 november 1930 av förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd har chefen för socialdepartementet ifrågasatt införande i en ny byggnadsstadga av bestämmelse om skyldighet för byggnadsnämnd att, då tillstånd sökes till byggnadsföretag, som berör industriell anläggning, därom underrätta vederbörande yrkesinspektör eller bergmästare. I yttrande häröver har flertalet myndigheter tillstyrkt den ifrågasatta anordningen. Med föranledande av vad sålunda förekommit har jag låtit i ett andra stycke införa stadgande därom, att yrkesinspektör eller bergmästare skall underrättas, då ansökan om bygnadslov avser industriell anläggning.

§ 68.

Denna paragraf motsvarar 32 § i kommitténs förslag och 17 kap. 5 § i sakkunnigförslaget. Paragrafen har oförändrad upptagits från utkastet, mot vilket anmärkning icke framställdts.

Prövning av annan myndighet.

§ 69.

I denna paragraf meddelas bestämmelser om bygnadslovs giltighetstid. Paragrafen motsvarar § 38 punkt 2 i gällande stadga, 38 § i kommitténs förslag och 17 kap. 5 § i de sakkunnigas förslag.

Byggnadslovs giltighetstid.

I motiven till utkastet anföres om ifrågavarande bestämmelser:

Utkastet.

'Medan de sakkunniga ville hänvisa alla bestämmelser om bygnadslovs giltighet till byggnadsordningen, har kommittén i sitt förslag upptagit vissa positiva regler i ämnet. Dessa hava i huvudsak följts; dock har i enlighet med framställda anmärkningar giltighetstiden för samtliga av byggnadsnämnd meddelade tillstånd till byggnadsåtgärder satts till fem år i enlighet med nuvarande stadga § 38 punkt 2. Däremot har den av kommittén föreslagna tiden, inom vilken byggnadsföretag skall hava påbörjats, minskats från tre till två år.

I sista stycket har i anledning av framställd anmärkning vidtagits sådan avvikelse från kommitténs förslag, att såsom förutsättning för ny anmälnings-

skyldighet till byggnadsnämnden efter inträffat avbrott i byggnadsarbete angivits viss tid, tre månader.'

Departementschefen.

Jag har icke funnit anledning vidtaga saklig ändring i utkastet i denna del.

§ 70.

Allmänna byggnader.

Gällande bestämmelser om kontroll å allmänna byggnader återfinnas i byggnadsstadgan § 43 samt i kungl. brevet den 5 november 1875. Motsvarande bestämmelser hava upptagits uti 39 § i kommitténs stadgeförslag samt 17 kap. 10 § i de sakkunnigas förslag.

Utkastet.

Till motivering av utkastets föreskrifter i denna del har anförts:

'De sakkunniga (17 kap. 10 §) hava i motsats till kommittén (39 § i förslaget till byggnadsstadga) icke ansett sig böra föreslå ett lättande av byggnadsnämndernas allmänna kontroll i fråga om allmänna byggnader i andra fall än då ritningarna prövas av Konungen eller byggnadsstyrelsen. Då emellertid från Svenska stadsförbundets sida ett undantag i detta hänseende i den utsträckning kommittén förordat ansetts vara lämpligt, torde anledning saknas att i detta hänseende frågå kommittéförslaget.

Däremot har undantaget i fråga om ritningar, som granskas av byggnadsstyrelsen, bibehållits i enlighet med sakkunnigförslaget. Det är nämligen att märka, att den ritningsgranskning, som numera tillkommer byggnadsstyrelsen enligt gällande föreskrifter om det offentliga byggnadsväsendet, förut i huvudsak var Konungen förbehållen.

Undantaget för ritningar, som genom byggnadsstyrelsen granskas för annan myndighet, har däremot ansetts böra uteslutas.

Sista stycket i 39 § i kommitténs förslag har överförts till § 73, som handlar om byggnadsarbetes övervakande.

I detta samband må erinras, att i yttranden över sakkunnigförslaget från åtskilliga hamnstyrelser och andra uttalats önskemål om en viss befogenhet att inom hamnområde ordna bebyggandet under friare former än eljest. Bland annat har Svenska kommunaltekniska föreningen framfört önskemål om beredande av möjlighet för hamnägande samhällen att liksom enligt gällande stadga tilldela sina hamnförvaltande organ viss befogenhet i frågor rörande hamnplanens utformning och byggnadslov därstädes. Vid lagförslagets remiss till lagrådet yttrade departementschefen, att frågan om skyldighet att för byggnadsföretag inom sådant område inhämta tillstånd hos byggnadsnämnd syntes böra upptagas till närmare behandling vid utformandet av förslaget till byggnadsstadga.

Att i byggnadsstadgan medgiva någon generell befrielse från skyldigheten att beträffande byggnadsföretag inom hamnområde inhämta byggnadsnämnds tillstånd synes icke vara lämpligt. Härigenom skulle kunna riskeras bristande hänsyn till stadsbilden och andra bebyggelsesynpunkter, vilket vore så mycket beklagligare, som det här ofta gäller just de mest centrala och ömtåliga delarna av en stads område. Detta utesluter icke, att i särskilda fall ett visst eftergivande av byggnadsnämndens granskningsbefogenhet kan vara lämpligt. Frågan om den lämpliga avgränsningen mellan byggnadsnämndens och hamnförvaltningens befogenhet i dylika fall torde emellertid få lösas i samband med fastställandet av byggnadsordning.'

Departementschefen.

Vad i yttrandena anmärkts mot förevarande paragraf i utkastet har icke synt mig böra föranleda ändring i densamma. Därest förslaget att fastställelse av byggnadsordning skall ankomma på Konungens befallningshavande godtages,

lärer därav följa, att införande i byggnadsordning av vissa undantagsbestämmelser i fråga om granskning av byggnadsföretag, varom här är fråga, ej kan ske med mindre Konungen efter sökt dispens därtill givit sitt tillstånd. En mindre jämkning av redaktionell art har vidtagits i tredje stycket.

Om tillsyn över byggandet.

§ 71.

I denna paragraf hava meddelats bestämmelser om skyldighet för byggnadsnämnden att med uppmärksamhet följa byggnadsföretag och annat arbete. Paragrafen motsvarar § 40 i gällande byggnadsstadga samt § 41 mom. 2 i bostadskommisionens förslag. De sakkunnigas förslag har ingen motsvarighet härtill, men torde hava avsett att hithörande föreskrifter skulle meddelas genom byggnadsordning. Utkastet liksom förevarande förslag följa i huvudsak bostadskommisionen.

Byggnadsnämnds tillsyns-skyldighet.

§ 72.

Förevarande paragraf innehåller bestämmelser om utstakning av byggnad. Bestämmelserna motsvara § 40 första och tredje styckena i bostadskommisionens förslag. De sakkunniga hava uteslutit stadgandet, tydligen emedan det ansetts för detaljerat att upptagas i lagen. I en ny byggnadsstadga torde ett dylikt stadgande icke böra saknas. § 40 andra stycket i kommissionens förslag har icke synts böra upptagas med hänsyn till de regler om tomtmätning, som numera finnas i annan ordning meddelade. I förhållande till utkastet föreliggande allenast skiljaktigheter av huvudsakligen redaktionell art.

Utkastning av byggnad.

§ 73.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om skyldighet för byggnadsnämnden att verkställa erforderliga besiktningar av byggnadsföretag och annat arbete. Gällande stadga innehåller inga motsvarande bestämmelser utom den allmänna regeln i § 40; brukligt är emellertid att regler i ämnet meddelas i byggnadsordningarna. Mom. 1 och 3 motsvara § 41 mom. 3 och 4 i bostadskommisionens förslag och 17 kap. 11 § i de sakkunnigas förslag.

Besiktning.

I motiven till utkastet anföres rörande de där i ämnet föreslagna bestämmelserna:

Utkastet.

Föreliggande förslag följer i det väsentliga bostadskommisionen med viss omformulering och med den avvikelse att besiktningsbevis ansetts böra utfärdas först efter det de förelägganden och villkor, vartill besiktningen givit anledning, blivit uppfyllda.

Sista stycket är hämtat från de sakkunnigas förslag.

Första stycket i mom. 2 är föranlett av ett utav byggnadsstyrelsen i yttrande över sakkunnigförslaget uttalat önskemål om meddelande av bestämmelser, i vad mån byggnadsnämnderna skulle äga verkställa besiktning av sådana allmänna byggnadsföretag, vartill ritningar visserligen prövades av Kungl. Maj:t eller byggnadsstyrelsen, men där själva byggnadsarbetena icke utfördes eller övervakades av byggnadsstyrelsen eller annan statlig myndighet. I samband härmed har ansetts böra åt byggnadsnämnden inrymmas befogenhet att

verkställa besiktningar även å byggnad, som uppföres av staten eller under dess ledning.

Såsom ett andra stycke i detta moment har synts lämpligen kunna inpassas sista stycket i kommitténs stadgande rörande prövning av byggnadsföretag för allmänt ändamål, 39 §.

Departementschefen.

Mot utkastet har, bland annat anmärkts, att de där föreslagna bestämmelserna vore alltför detaljerade. Med hänsyn härtill har jag givit paragrafen en mera allmän avfattning. De ytterligare detaljbestämmelser, som kunna erfordras, böra lämpligen meddelas i byggnadsordningen.

§ 74.

Ofullbordat arbete. Dessa bestämmelser, vilka sakna motsvarighet såväl i gällande stadga som i de tidigare förslagen, förekomma först i utkastet.

Utkastet. I motiven till utkastet yttras härom:

'Bestämmelserna ha hämtats från vissa byggnadsordningar. Med hänsyn till bestämmelsernas ingripande beskaffenhet har det ansetts tvivelaktigt, huruvida desamma lämpa sig att fastställas genom byggnadsordning. Då deras behövlighet emellertid torde vara ovedersäglich, och då desamma synas vara av allmängiltig art, ha de ansetts böra upptagas i byggnadsstadgan.'

Departementschefen.

De skäl, som föranlett bestämmelsernas upptagande i stadgan, torde äga giltighet. Med hänsyn till vad som anmärkts mot paragrafens andra stycke har jag ansett det böra av texten tydligt framgå, att ett ingripande ej må ske, där ej rivningsarbetet inställts utan giltigt skäl. Stadgandet har därför kompletterats. Klart är, att därest arbetet fördröjts på grund av arbetsnedläggelse eller dylikt, förutsättningarna för åtgärders vidtagande enligt stadgandet icke kunna anses hava inträtt. — I övrigt har jag funnit mig kunna lämna paragrafen utan ändring. Av redaktionella skäl hava dock orden 'genom föreläggande av vite' såsom obehöfliga uteslutits, då rätten att förelägga vite följer av § 5.

§§ 75—78.

Byggnadsarbetsledning.

I dessa paragrafer meddelas föreskrifter om byggnadsarbetsledning, motsvarande innehållet i gällande byggnadsstadga §§ 44 och 48, bostadskommisionens förslag § 42, kommitténs förslag 93 § och de sakkunnigas förslag 17 kap. 27 § och 32 kap. 20 §.

Utkastet.

Utkastet motsvarar i huvudsak kommissionens förslag, dock att byggnadsnämndens rätt att såsom arbetsledare för enklare byggnadsföretag godkänna även mindre kvalificerad person uttryckligen ansetts böra inskränkas till trähus samt till stenhus av en vånings höjd.

Departementschefen.

Förutom vissa redaktionella jämkningar, som icke torde behöva närmare motiveras, har jag i förevarande paragrafer icke ansett mig böra vidtaga annan ändring än att frågan om den eftergift i kompetensvillkoren för arbetsledare, som enligt tredje stycket i § 76 må medgivas, bör regleras genom bestämmelser i byggnadsordningen och ej fritt överlämnas till byggnadsnämndens avgörande.

Med hänsyn till vad mot § 78 anmärkts må framhållas, att fall av grov försummelse hos arbetsledare inträffat. Redan förekomsten av en sådan bestämmelse torde vara ägnad att medföra ökade möjligheter för byggnadsnämnden att upprätthålla kravet på god arbetsledning. På grund härav och då det icke kan vara rimligt, att föreskriften om skyldighet att vid byggnadsföretag hava särskild arbetsledare skall vara fylld, huru försumlig den av byggherren utsedde än är, har jag ansett mig böra bibehålla stadgandet.

§ 79.

I denna paragraf hava upptagits bestämmelser om försiktighetsmått, som vid byggnadsarbete böra iakttagas till förekommande av skada å person eller egendom. Paragrafen motsvarar i viss mån § 42 andra stycket i gällande stadga, men omfattar, i likhet med bostadskommissionens förslag § 43 och de sakkunnigas förslag 17 kap. 26 §, ej blott ställningar utan även uppvärmningsanordningar m. m. Hit har även överförts en del av 17 kap. 19 § i de sakkunnigas förslag (jämför under § 52).

I förhållande till utkastet föreligger ingen annan skiljaktighet än att en erinran ansetts böra intagas om angelägenheten av att vid sprängning och dylikt skada ej sker å iordningställd gata.

Särskilda bestämmelser om byggnade utom stadsplan.

Såsom redan i inledningen till kapitlet omnämnts, upptagas här de särskilda regler, som ansetts behöfliga rörande byggnade utom stadsplan vid sidan av kapitlets övriga, jämväl för sådant byggnade gällande stadganden.

§ 80.

Denna paragraf motsvarar i viss mån kommitténs förslag 75 § och de sakkunnigas förslag 18 kap. 2 §, dock med tillägg av bestämmelser rörande del av byggnadsplats, som skall lämnas obebyggd, och om uthus, varjämte reglerna om avstånd mellan byggnader och mellan byggnad och väg i någon mån modifierats. Bestämmelserna, sådana de föreligga i utkastet, hava avpassats efter vad som under senare tid pläгат föreskrivas med stöd av 1 kap. 42 och 46 §§ i fastighetsbildningslagen.

I åtskilliga av yttrandena har anmärkts, att den i utkastet föreslagna miniarealen av 1,500 kvadratmeter för tomtplats, som avses för bebyggande med boningshus, vore oskäligt hög. Då vad sålunda anmärkts icke torde sakna fog, har jag ansett mig böra nedsätta arealen till 1,200 kvadratmeter. Att gå än lägre torde icke vara lämpligt eller med hänsyn till stadgandet i § 81 behöfligt. Vad angår övriga i paragrafen angivna mått, synas dessa motsvara vad som i regel kan anses skäligt för bebyggelse, som ej avser jordbruksändamål. På grund härav och då genom stadgandet i nyssberörda § 81 möjlighet beretts staden att i mån av lokala förhållanden medgiva undantag i byggnadsordningen, har jag icke funnit behöfligt att i nämnda hänseenden ändra utkastet. Beträffande däremot ekonomibyggnader för jordbruksända-

Vissa försiktighetsmått.

Vissa byggnadsbestämmelser.

Departementschefen.

mål torde det vara nödvändigt att helt undantaga dem från paragrafens bestämmelser; och har i sådant hänseende erforderligt tillägg fogats till paragrafen.

§ 81.

Undantag från stadsgans föreskrifter.

Genom bestämmelserna i denna paragraf har möjlighet beretts stad att i byggnadsordning stadga undantag från byggnadsstadgans föreskrifter vid byggande utom stadsplan. Paragrafen motsvarar delar av 18 kap. 2, 3 och 4 §§ i de sakkunnigas förslag.

Utkastet.

Rörande dessa bestämmelser anföres i motiven till utkastet:

'En föreskrift sådan som den här meddelade, möjliggörande undantag från de allmänna reglerna, är givetvis nödvändig, om man såsom här skett vill å det icke stadsplanelagda området i princip tillämpa de för stadsplanlagt område gällande reglerna om byggandet. Undantagen kunna efter stadgandets ordalydelse avse vad som helst. I den omständigheten att prövningen skall ske genom Kungl. Maj:t ligger dock en garanti mot alltför stor efterlåtenhet i detta avseende. Det har ansetts böra särskilt påpekas, att undantag ej må avse skyldigheten att inhämta byggnadsnämndens tillstånd till nybyggnad.'

Departementschefen.

Den omständigheten att byggnadsordnings fastställande av mig förordats skola överflyttas från Kungl. Maj:t till Konungens befallningshavande har icke syntts mig böra föranleda ändring i paragrafen.

Mot den i utkastet föreslagna bestämmelsen, att undantag från byggnadsstadgans föreskrifter ej må avse skyldigheten att inhämta tillstånd av byggnadsnämnden till nybyggnad, hava särskilt från industriens målsmän riktats anmärkningar i vissa av yttrandena. Då det givetvis i åtskilliga fall kan vara onödigt betungande att för byggande utom stadsplan uppställa fordran på sådant tillstånd, har bestämmelsen uteslutits.

A V D E L N I N G II.

KAP. 6.

Bestämmelser angående stadsliknande samhällen å landet.

§ 82.

Vissa samhällen.

I denna paragraf meddelas i första stycket huvudregeln, att vad i avdelning I är stadgat även skall gälla samhällen, som avses i 56 § stadsplanelagen. Enligt första stycket i § 83 äger stadgandet tillämpning även å ort, för vilken Konungen jämlikt 57 § stadsplanelagen förordnat, att vad i nämnda lag är stadgat för stad skall äga tillämpning.

I andra stycket meddelas vissa särbestämmelser av väsentligen formell art, motsvarande 78 § i kommitténs förslag samt 20 kap. 5 § och 32 kap. 29 § i de sakkunnigas förslag.

Utkastet.

I motiven till utkastet anföres härutinnan följande:

'Klart är, att de byggnadsordningar, som komma att fastställas för dylika samhällen, böra taga vederbörlig hänsyn till samhällenas mera lantliga för-

hållanden samt att även vid uppgörande av stadsplaner för dessa samhällen skälig hänsyn måste tagas till deras ekonomiska bärkraft. Särskild erinran härom, på sätt kommittén föreslagit i 77 §, har därför ansetts obehövlig. Att, där Konungen enligt 58 § stadsplanelagen medgivit lindring i stadgandena om iordningställande och upplåtande av gata m. m., därav följande lindring skall äga rum vid tillämpningen av byggnadsstadgan, torde också vara självfallet och har därför ej ansetts behöva särskilt stadgas.

De sakkunniga (se 20 kap. 6 §) ansågo sig böra uttryckligen undantaga dessa samhällen från skyldigheten att anställa stadsarkitekt. Med hänsyn till den avfattning, stadgandet om stadsarkitekt erhållit i § 12 i förevarande utkast, har särskilt sådant undantag här ej ansetts påkallat. Erforderliga modifieringar böra alltså meddelas i byggnadsordningen. Ett av sakkunniga föreslaget stadgande, att Konungens befallningshavande skall äga förordna, att nämnden skall hava att underställa byggnadsritningar prövning av länsarkitekt eller annan lämplig person, har i anledning av framställda anmärkningar ansetts likaledes böra utgå. Skulle någon dylik särskild ordning för granskningen å någon ort anses påkallad, möter givetvis ej hinder att tillgoda detta behov i byggnadsordningen.

Då i samhällen, varom här är fråga, vad enligt § 29 i stadgan åligger magistrat torde böra ankomma på Konungens befallningshavande, har paragrafen kompletterats med stadgande härom. Med hänsyn till den avfattning, som i föreliggande förslag givits åt § 9, har tredje att-satsen i utkastet utslutits. I fråga om föreläggande av vite eller visst annat äventyr torde i samhällena Konungens befallningshavande, där ej annat är i byggnadsordning bestämt, böra äga enahanda befogenhet som byggnadsnämnden i stad, och paragrafen har därför försetts med tillägg av sådan innebörd. I paragrafen hava slutligen vidtagits mindre jämkningar av redaktionell art.

Departementschefen.

§ 83.

Genom bestämmelsen i paragrafens första stycke hava byggnadsstadgans för samhälle gällande bestämmelser gjorts tillämpliga även för ort, för vilken meddelats förordnande jämlikt 57 § i förslaget till stadsplanelag.

I andra och tredje styckena har upptagits en motsvarighet till nuvarande fastighetsbildningslags och byggnadsstadgas bestämmelser om Konungens befallningshavandes befattning med åtgärder för åstadkommande att de för stad gällande bestämmelser om reglering av byggnadsverksamheten erhålla tillämpning inom område å landet. Det föreskrives, liksom i gällande lag, att Konungens befallningshavande skall efter hörande av kommunens beslutande myndighet samt invånarna i orten till Kungl. Maj:t inkomma med anmälan om behovet av förordnande i ämnet. Dessutom har från gällande byggnadsstadga upptagits föreskriften om Konungens befallningshavandes åliggande att till Kungl. Maj:t avgiva förslag till huvudgrunder med avseende å tillämpningen av stadsplanelagen och byggnadsstadgan inom det blivande samhället.

Förslaget överensstämmer med utkastet, mot vilket i denna del ingen anmärkning i sak framställts.

Förordnande om stadsplanelagens tillämpning.

A V D E L N I N G I I I .

Bestämmelser angående den egentliga landsbygden.

§ 84.

Framställning om byggnadsplan. Denna paragraf motsvarar 79 § i kommitténs förslag och 21 kap. 3 § i sakkunnigförslaget och är lika lydande som de i utkastet upptagna bestämmelserna, mot vilka anmärkning i sak icke framställts.

§§ 85—87.

Behandling av fråga om byggnadsplan. I dessa paragrafer hava givits regler angående vad Konungens befallningshavande har att iakttaga, då fråga väckts om upprättande av byggnadsplan. Till §§ 85 och 86 saknas direkt motsvarighet i de tidigare förslagen; § 87 motsvarar 80 § i kommitténs förslag samt i viss mån 21 kap. 2 § i de sakkunnigas förslag.

Utkastet. I utkastet anföres till motivering av de föreslagna bestämmelserna:

'Det har syntts lämpligt att Konungens befallningshavande, då fråga om byggnadsplan blivit väckt, först utreder och avgör frågan om omfattningen av det område planen skall omfatta. Detta sker lämpligast genom att Konungens befallningshavande å sammanträde inhämtar markägarnas mening i saken. Sådan åtgärd är dock givetvis av nöden endast då i planen ifrågasättes att upptaga område, tillhörigt annan än den som gjort framställning om planen.'

Departementschefen. Mot det i § 85 föreslagna förfaringssättet har anmärkts, å ena sidan, att detsamma vore allt för omständligt, och å andra sidan, att sammanträde inför Konungens befallningshavande borde hållas även i det fall, då det till planläggning ifrågasatta området vore i en ägares hand. Med hänsyn till den Konungens befallningshavande uti 60 § av förslaget till stadsplanelag tillagda befogenhet att besluta om plankostnadernas fördelning mellan markägarna torde eftergift icke böra ske i den här föreslagna proceduren. Det är uppenbarligen av vikt att markägarna på ett tidigt stadium få kunskap om planläggningen och omfånget av den mark, som skall ingå i planen. Är däremot hela området i en ägares hand, föreligger icke detta skäl för sammanträdes hållande. Jag har därför anslutit mig till utkastet i denna del. — Övriga hithörande bestämmelser har jag oförändrade upptagit från utkastet. Även i övrigt har jag upptagit utkastets bestämmelser med allenast den ändring, att jämväl Konungens befallningshavande självfallet skall kunna leda sammanträde. Anmärkas må, att klagan över åtgärd under plans upprättande endast kan föras i sammanhang med klagan över det beslut, varigenom planen fastställts.

§ 88.

Byggnadsplans uppgörande. I förevarande paragraf hava meddelats erforderliga direktiv för uppgörande av byggnadsplan. Paragrafen motsvarar 81 § i kommitténs förslag, dock med tillägg av vissa ytterligare fordringar, motsvarande vad som finnes

stadgat rörande avstyckningsplan. Det har nämligen ansetts oegentligt att beträffande avstyckningsplan uppställa fordran på exempelvis beredande av utrymme för ledningar, men ej ställa samma krav å byggnadsplan. Paragrafen överensstämmer med utkastet, i vars bestämmelser ändring i sak icke ansetts böra vidtagas.

§ 89.

Denna paragraf, som motsvarar 82 § i kommitténs förslag, överensstämmer med utkastet; dock har av skäl, som anförts vid behandlingen av § 18, orden 'i den mån så är möjligt', uti tredje stycket av mom. 1 uteslutits. **Byggnadsplanekarta.**

§ 90.

Reglerna för utställandet av förslag till byggnadsplan hava upptagits i denna paragraf. Paragrafen motsvarar 83 § i kommitténs förslag med den huvudsakliga ändring, att i stället för det sedvanliga utställningsförfarandet med skriftliga anmärkningars ingivande må anordnas av Konungens befallningshavande sammanträde med sakägarna, där eventuella anmärkningar kunna muntligen framställas — ett förfaringssätt, som särskilt å landsbygden kan tänkas erbjuda vissa fördelar (jämför § 19). Sista stycket innefattar ett tillägg avseende att trygga vederbörlig hänsyn till förefintliga fasta fornlämningar. I förhållande till utkastet föreligger skiljaktighet allenast därutinnan, att underrättelse om förslaget ansetts böra tillställas såväl kommunen som vägstyrelsen, oavsett om förslaget utställts eller icke. **Byggnadsplaneförslags utställande.**

§ 91.

Bestämmelserna i denna paragraf om kungörande av byggnadsplans fastställande och om insändande av planen jämte beskrivning och övriga bilagor i bestyrkt kopia och avskrift till byggnadsstyrelsen motsvara 83 § sista stycket samt 84 § i kommitténs förslag. Paragrafen överensstämmer med utkastet. I anledning av vad i vissa yttranden anförts må framhållas, att Konungens befallningshavande självfallet har att utan särskild kostnad vidtaga de i paragrafen omförmälda ämbetsåtgärderna. Klart är ock, att originalhandlingarna böra förvaras hos Konungens befallningshavande. **Kungörelse om byggnadsplans fastställande.**

§ 92.

Då vad i kapitlet är stadgat om byggnadsplan i tillämpliga delar bör gälla jämväl om ändring av sådan plan, har stadgande härom upptagits i förevarande paragraf. Stadgandet, som motsvarar 85 § i kommitténs förslag, överensstämmer med utkastet. **Ändring av byggnadsplan.**

§ 93.

Jämlikt 62 § i förslaget till stadsplanelag må Konungens befallningshavande i vissa fall fastställa tomtindelning för byggnadsmark, som ingår i bygg- **Tomtindelning.**

nadsplan. Vid sådan tomtindelning böra givetvis de i §§ 25—27 meddelade bestämmelserna äga motsvarande tillämpning; och har föreskrift därom intagits i förevarande paragraf.

Paragrafen motsvarar 86 § i kommitténs förslag och överensstämmer med utkastet, som härutinnan lämnats utan anmärkning.

§ 94.

Utomplansbestämmelser. Utomplansbestämmelser för område å landet ägde icke någon motsvarighet i kommitténs förslag. I de sakkunnigas förslag motsvaras dessa bestämmelser närmast av de i 21 kap. 1 § omnämnda allmänna stadsbyggnadsbestämmelserna.

Utkastet. I motiven till utkastet anföres om de där upptagna bestämmelserna:

'Angående vad som är att iakttaga i fråga om utomplansbestämmelsers innehåll gäller detsamma som i stad med en mindre modifikation i fråga om beskaffenheten av den karta, som skall i ärendet företes.

I fråga om åstadkommande av utomplansbestämmelser för landet har ansetts böra föreskrivas samma procedur som i stad, vilket innebär att även här det relativt omständliga kallelseförfarandet skall äga tillämpning. Detta innebär beträffande landet liksom förut påvisats beträffande stad en skärpning i förhållande till nu gällande föreskrifter. Dessa återfinnas beträffande landsbygden i 1 kap. 42 § fjärde stycket i fastighetsbildningslagen. I och för sig har den där stadgade proceduren ej givit anledning till anmärkning. De skäl, som föranlett upptagande av visst kallelseförfarande i fråga om utomplansbestämmelser i stad, torde emellertid äga giltighet jämväl beträffande sådana bestämmelser på landet.'

Departementschefen.

Förevarande förslag överensstämmer med utkastet. I anslutning till vad jag anfört vid § 35 har jag dock ansett obehövt att stadga skyldighet att underrätta markägare om förslag till utomplansbestämmelser.

KAP. 8.

Om byggnadsordning.

§ 95.

Byggnadsordning. Enligt nu gällande praxis meddelas beträffande område, för vilket fastställts stadsplan enligt 1 kap. 42 § fastighetsbildningslagen, närmare föreskrifter om byggnadsverksamhetens reglering — förutom i de till planen hörande särskilda byggnadsbestämmelserna — genom särskilda 'byggnadsordningar', som Kungl. Maj:t utfärdar med stöd av det allmänna bemyndigandet i 1 kap. 46 § första stycket i samma lag. Dessa byggnadsordningar pläga innehålla regler om byggnadstillsynens utövande genom en särskild byggnadsnämnd eller eventuellt en särskild person, byggnadsinspektör, vidare om värden av tomtplats samt om påföljd för överträdelse av gällande föreskrifter.

Gällande rätt.

I motiven till utkastet anföres därom efter redogörelse för gällande rätt:

Utkastet.

Vad angår de områden, för vilka meddelats föreskrifter enligt 1 kap. 42 § fjärde stycket, innehålla dessa föreskrifter allt vad som gäller för områdets bebyggande. Däri innefattas dels föreskrifter i de ämnen, som på sätt ovan nämnts pläga regleras i byggnadsordningarna för stadsplaneområden på landet, och dels bestämmelser om bebyggandets art och omfattning, i viss mån motsvarande dem, som beträffande stadsplaneområde bruka meddelas genom de till planen hörande byggnadsbestämmelserna. I den förra delen — de tekniska och administrativa bestämmelserna — överensstämman de vanliga reglerna för föreskriftsområdena och stadsplaneområdena i hög grad med varandra, även såtillvida att bestämmelserna för skilda orter i själva verket förete ganska små skiljaktigheter sinsemellan. Detta sammanhänger med att innehållet i desamma i väsentlig grad påverkats av genom byggnadsstyrelsens försorg utarbetade normalföreskrifter och i övrigt givna anvisningar. I själva verket torde det också förhålla sig så att behov av skiftningar i nu avsedda bestämmelser — alltså de tekniska och administrativa — endast sällan föreligger. Med hänsyn härtill har i förevarande stadgeutkast gjorts ett försök att i själva stadgan inrymma normalbestämmelser i dessa hänseenden. Dessa bliva alltså automatiskt gällande för varje område, för vilket Konungens befallningshavande fastställer byggnadsplan eller utomplansbestämmelser. Föreskrifterna motsvara nära vad som tidigare enligt praxis plägat bestämmas för stadsplaneområden och föreskriftsområden på landet. För vissa avvikelser och nyheter kommer att närmare redogöras här nedan.

Vid sidan av de i stadgan intagna föreskrifterna har det emellertid ansetts nödigt att inrymma någon möjlighet till lokal reglering även i dessa ämnen. Detta har skett genom att för ifrågakvarande områden medgiva Konungens befallningshavande rätt att, där så finnes erforderligt, utfärda *byggnadsordning*. I denna må meddelas undantag från de i stadgan givna allmänna reglerna, i den mån så med hänsyn till ortsförhållandena eller eljest finnes påkallat. Till ledning för vad i övrigt må kunna avhandlas i sådan byggnadsordning torde i samband med den nya lagstiftningen komma att utsändas direktiv i form av mönsterbyggnadsordning.

Vad åter angår de mera rättsligt betydelsefulla reglerna om byggnadsrätten inom ifrågakvarande områden komma dessa givetvis att beträffande byggnadsplaneområdena återfinnas i de till planen hörande byggnadsplanebestämmelserna. Beträffande område för tillämpning av utomplansbestämmelser ankommer i första hand å dessa bestämmelser att meddela sådana regler.

I § 95 meddelas föreskrift om den byggnadsordning, som, på sätt ovan nämnts, kan meddelas för här ifrågakvarande områden.

Det har ansetts lämpligt att här — i olikhet mot vad fallet är i stad — uttryckligen föreskriva, att tillfälle att yttra sig över förslag till byggnadsordning bör beredas vederbörande jordägare, byggnadsnämnd, kommun eller annan, vars rätt kan beröras av byggnadsordningen.

Däremot har icke någon föreskrift meddelats om kungörande av fastställd byggnadsordning. Det lärer emellertid få anses självfallet, att sådan kommer att av Konungens befallningshavande införas i länskungörelserna.

Förevarande förslag överensstämmer med utkastet, dock att bötesminimum jämväl här ansetts böra bestämmas till tio kronor. I fråga om kostnaderna för byggnadsordnings kungörande hänvisar jag till vad jag anfört vid § 91.

Departementschefen.

KAP. 9.

Om byggnadsnämnd.

§ 96.

**Skyldighet
att hava
byggnads-
nämnd.**

Genom bestämmelserna i denna paragraf stadgas såsom huvudregel, att byggnadsnämnd skall finnas för område, varom här är fråga. Regeln är emellertid icke ovillkorlig; av stadgandet i § 101 framgår, att det undantagsvis i byggnadsnämnds ställe kan tillsättas en särskild tjänsteman. Reglerna om byggnadsnämndens åligganden hava utformats i nära anslutning till de av Kungl. Maj:t i motsvarande fall utfärdade byggnadsordningarna.

Från utkastet föreligger ingen annan avvikelse än att bestämmelsen om fasta fornlämningar ansetts hava sin rätta plats i § 112 och därför uteslutits i förevarande paragraf.

§ 97.

**Byggnads-
nämndens
samman-
sättning.**

I denna paragraf hava upptagits bestämmelser om byggnadsnämndens sammansättning.

I motiven till utkastet anföres härom:

Utkastet.

'Även denna paragraf motsvarar i allt väsentligt de regler, som pläгат meddelas av Kungl. Maj:t enligt hittillsvarande praxis. Ett ledamotsantal av endast tre personer i byggnadsnämnden har vanligen ansetts tillräckligt för de mera utvecklade områden det här gäller. Endast då föreskrifter på en gång meddelats för större områden, exempelvis en hel socken, har ett antal av fem ansetts behövt. Hinder möter givetvis ej att i framtiden sådan ökning av ledamotsantalet stadgas i byggnadsordning.'

Departementschefen.

Med hänsyn till vad som anförts av landskommunernas förbund m. fl. har ansetts böra stadgas, att byggnadsnämnd, varom här är fråga, skall kunna bestå även av fem ledamöter. Vad förbundet anmärkt mot nämndens beslutförhet och mot dess skyldighet att hålla sammanträden torde hava förfallit genom de av mig vidtagna ändringarna i bestämmelserna för stad.

Förbundet har även anmärkt på den föreslagna rättigheten för Konungens befallningshavande att tillsätta en ledamot i byggnadsnämnden. Till förbundets uppfattning i denna del kan jag icke ansluta mig. Det synes mig angeläget, att det allmänna erhåller den möjlighet att utöva nödig tillsyn, som ifrågasvarande rättighet innebär.

Bestämmelsen att en av byggnadsnämndens ledamöter skall vara byggnads-sakkunnig har synts mig för kategorisk; det torde vara lämpligare att i anslutning till vad som föreslagits vid § 9 ifråga om kvalifikationerna för ledamot i byggnadsnämnd i stad föreskriva, att en ledamot bör hava praktisk erfarenhet i byggnadsfrågor.

För den händelse område, för vilket byggnadsnämnd skall tillsättas, är beläget inom flera kommuner, torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela sådana föreskrifter angående val av ledamöter, att varje kommun blir behörigen representerad inom nämnden. Någon särskild bestämmelse här om i stadgan torde icke vara erforderlig.

På sätt framhållits i vissa av yttrandena torde det understundom vara lämpligt, att enskild korporation, t. ex. egnahemsförening, utser ledamot i byggnadsnämnden. I sådant fall synes det icke böra möta hinder för Kungl. Maj:t att efter särskild ansökan, över vilken kommunen givetvis höres, medgiva tillstånd härtill.

§ 98.

I denna paragraf har införts en bestämmelse, att byggnadsnämnden såvitt möjligt bör hava till sitt biträde en byggnadstekniskt utbildad person, byggnadskonsulent.

Byggnads-
konsulent.

I motiven till utkastet heter det härom:

Utkastet.

'Regeln att byggnadsnämnden om möjligt bör hava till sitt biträde en byggnadstekniskt utbildad person, byggnadskonsulent, är likaledes hämtad från gällande praxis. Den innebär ett försök att för dessa byggnadsnämnders vidkommande lösa frågan om beredande av tillgång till sakkunnigt biträde. Om än inom redan befintliga föreskriftsområden något allmänare anställande av byggnadskonsulenter icke ännu torde hava skett, så synes det dock finnas anledning att fortgå på den inslagna vägen. Något obehörigt tvång utövas icke därigenom, då ju bestämmelsen endast har karaktären av ett önskemål utan bindande verkan.'

Jag har icke funnit anledning vidtaga ändring i förevarande paragraf. Av dess ordalydelse torde tydligt framgå, att kravet på byggnadskonsulent icke är ovillkorligt. Rörande denna fråga ber jag i övrigt få hänvisa till vad jag anfört vid behandlingen av § 12.

Departement-
chefen.

§ 99.

Rörande behörighetsvillkor för ledamot i byggnadsnämnd, byggnadsnämndens sammanträden, rätt att därvid närvara och byggnadsnämndens utgifter har ansetts böra gälla detsamma som för stad. Föreskrifter härom hava upptagits i förevarande paragraf.

Behörig-
hetsvillkor
för ledamot
i byggnads-
nämnd m.m.

I motiven till utkastet anföres härom:

Utkastet.

'Valet av ledamöter i byggnadsnämnden liksom övriga ärenden, som kräva en beslutande myndighet, hava ansetts böra i princip tillkomma kommunens beslutande organ. Detta överensstämmer med redan stadgad praxis. Endast i undantagsfall, såsom då fråga är om staten tillhörig mark eller ett enskild exploatör tillhörigt mindre område, har områdets bebyggande ansetts vara av alltför ringa intresse för kommunen för att dess medverkan skulle krävas.

I fråga om kommunernas anlåtande för ordnandet av byggnadsverksamheten inom deras områden hava de sakkunniga i sitt betänkande (sid. 329 och följande) understrukit önskvärdheten av att landskommunerna kunde intresseras i landsbygdens byggnadsväsen. Såsom de sakkunniga där erinra, har redan bostadskommisionen ställt sig sympatisk till tanken på landskommunerna såsom organ för befattningen med byggnadsväsendet. I förevarande stadgutkast finnes så mycket mindre anledning att i detta hänseende i princip ställa sig på annan ståndpunkt, som redan i förslaget till stadsplanelag förekommer uttryck för samma tanke (se 60 §). De sakkunnigas förslag torde emellertid, att döma av framställda anmärkningar, i detta hänseende hava syftat längre än åtminstone för närvarande vore överensstämmande med den all-

männa uppfattningen. Vid sådant förhållande har det synts lämpligast att, med avstående från det tvång, som de sakkunniga i vissa fall förutsatte såsom möjligt, låta kommunernas medverkan i vad den avser åtgärder, som kunna medföra kostnader, helt och hållet bero på frivilligt beslut av vederbörande kommun.'

Departement-
schefen.

De i utkastet föreslagna bestämmelserna hava oförändrade här upptagits.

§ 100.

Åtlydnad
av bygg-
nadsnämnds
föreläggan-
de.

Denna paragraf innehåller bestämmelser för fall av underlåtelse att ställa sig byggnadsnämndens föreläggande till efterrättelse. Liksom inom stadsliknande samhälle å landet (se § 82, sista att-satsen) så bör ej heller inom område å landet, där byggnadsplan eller utomplansbestämmelser gälla, byggnadsnämnden äga rätt att meddela vitesförelägganden. Nämnden bör i fall, där ett sådant föreläggande anses påkallat, hänvända sig till Konungens befallningshavande. Då Konungens befallningshavande torde böra äga befogenhet att vidtaga erforderliga åtgärder för att framtvunga åtlydnad av nämndens beslut, har här upptagits enahanda tillägg som vid § 82.

§ 101.

Tjänsteman
i byggnads-
nämnds
ställe.

Här återfinnas reglerna om anställande i de fall, då sådant synes lämpligt, av en sakkunnig tjänsteman i byggnadsnämnds ställe. Stadgandet har motsvarighet i 72 § i kommitténs lagförslag och 21 kap. 7 § 2 mom. i de sakkunnigas förslag. Påpekas må, att den i båda dessa förslag förekommande möjligheten att förplikta markägare, som har fördel av plan, att återgälda kostnad för sådan tjänstemans anställande, icke upptagits i nu föreliggande förslag till stadsplanelag. Det har ansetts lämpligare att ordna denna fråga på frivillighetens väg.

Departement-
schefen.

Föreliggande förslag överensstämmer i denna del med utkastet. Med hänsyn till vad i vissa yttranden anförts om ersättning åt sakkunnig tjänsteman, varom här är fråga, må framhållas, att det uppenbarligen åligger Konungens befallningshavande att, innan förordnande meddelas, tillse, att ersättningsfrågan ordnas. En utväg härutinnan, som torde vara lämplig, är fastställande av viss taxa för varje tjänsteåtgärd. Under inga förhållanden torde emellertid kostnaderna för sådan tjänsteman böra gäldas av statsverket.

KAP. 10.

Om byggande.

Om byggnads yttre anordnande m. m.

I överensstämmelse med vad som föreslagits i fråga om rubriken till motsvarande underavdelning i kap. 5 har förevarande underavdelning erhållit överskriften 'Om byggnads yttre anordnande m. m.'

§ 102.

Denna paragraf innehåller de huvudsakliga allmänna reglerna om byggnadsbeskaffenhet inom här ifrågakvarande områden. Den motsvaras beträffande byggnadsplan av kommitténs förslag 87 §, varemot de sakkunniga tänkte sig byggnadsverksamheten reglerad genom byggnadsordning.

Byggnadsbeskaffenhet.

I motiven till utkastet anföres härom:

Utkastet.

'Huvudregeln är att föreskrifterna i §§ 36—43 skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse. Undantag må dock meddelas i den för området tilläventyrs utfärdade byggnadsordningen. Dessutom har i förevarande paragraf åt Konungens befallningshavande inrymts en rätt att i särskilda fall förordna om undantag från samma föreskrifter.

Där byggnadsordning för området icke finnes, måste någon myndighet meddela föreskrifter i de ämnen, som eljest obligatoriskt skola regleras i byggnadsordning. Detta värv har ansetts kunna anförtros åt byggnadsnämnden.'

Med hänsyn till vad som anmärkts mot andra att-satsen i utkastet må framhållas, att innebörden i där föreslagna bestämmelser givetvis icke är, att byggnadsnämnden skall äga meddela några allmänna bestämmelser såsom ersättning för byggnadsordningen. Meningen är, att byggnadsnämnden skall för varje särskilt fall, då behov av föreskrifter uppstår, meddela sådana. För att detta må tydligt framgå av texten har visst tillägg där införts.

Departementschefen.

§ 103.

I förevarande paragraf hava meddelats bestämmelser om tomtplats' inhägnande och hållande i vårdat skick. Paragrafen motsvarar de i §§ 44—48 för stad meddelade bestämmelserna men äro mindre stränga. Vad här föreslagits överensstämmer i huvudsak med vad som plägat föreskrivas enligt praxis. Den byggnadsnämnden tillagda befogenheten att i fall av tvist mellan grannar bestämma sättet för hägnads utförande i gräns mellan deras tomtplatser motsvaras icke av någon bestämmelse beträffande stad, men i byggnadsordningarna torde i allmänhet förekomma bestämmelser av lika eller mera ingripande art. I jämförelse med utkastet föreligger ingen annan ändring än att befrielse från skyldighet att uppsätta stängsel ansetts böra kunna ske ej blott av kostnadshänsyn utan även eljest, när skäl därtill äro.

Tomtplats' inhägnande m. m.

Om byggnads inre anordnande m. m.

Rubriken till förevarande underavdelning har erhållit enahanda avfattning som överskriften till motsvarande underavdelning i kap. 5.

§§ 104 och 105.

De här upptagna bestämmelserna motsvara föreskrifterna i §§ 50 och 51 för stad.

Boningsrum.

I fråga om boningsrums höjd anföres i motiven till utkastet:

Utkastet

'I fråga om boningsrums höjd utgör normalmättet i landsbygdsföreskrifterna nu 2,5 meter, med möjlighet att i undantagsfall gå ned till 2,2 meter. Den nedsättning, som här skett beträffande förstnämnda mått, motsvarar den som

i § 51 gjorts beträffande möjligheten att i stads byggnadsordning nedsätta måttet beträffande särskilda fall, bl. a. vid öppet byggnadssätt. Minimimåttet för undantagsfall, 2,1 meter, överensstämmer likaledes med § 51. Det i § 51 såsom huvudregel upptagna måttet 2,7 meter torde inom landsbygdsområden sakna fog för sig och har ej heller pläгат där tillämpas.'

Departementschefen. Förslaget överensstämmer med utkastet, mot vilket i denna del anmärkning icke förekommit.

§§ 106—109.

Vissa detaljföreskrifter. Ordningsföljden mellan dessa paragrafer har så ändrats, att § 108 upptagits omedelbart efter § 105.

De i dessa paragrafer upptagna bestämmelserna motsvara vad i §§ 55—57 samt § 60 stadgats för stad. Med hänsyn till att byggnadsordning möjligen saknas har beträffande avstånd mellan trävirke och rökrörs insida meddelats en positiv regel. Motsvarighet härtill liksom till föreskrifterna i övrigt finnes i de landsbygdsföreskrifter, som pläгат meddelas. I förhållande till utkastet föreligga inga andra ändringar än att ordet 'brandsäkert' i utkastets § 106 ersatts med 'svårantändligt' samt bestämmelserna i § 56 om isolering av skorstenar och eldstäder ansetts böra oförändrade ingå i förslaget § 108. Vad i vissa yttranden anmärkts mot utkastets § 108 har icke ansetts vara av beskaffenhet att böra föranleda ändring i utkastet.

Om byggnadslov.

§ 110.

Skyldighet att söka byggnadslov. I motsats mot vad fallet är i stad har inom de områden, som här avses, icke ansetts nödigt att fordra byggnadsnämnds tillstånd för andra arbeten än nybyggnad. Har området nått sådan utveckling, att även andra arbeten anses kräva kontroll, kunna föreskrifter därom intagas i byggnadsordning. Paragrafen överensstämmer med utkastet.

§ 111.

Ansökan om byggnadslov. I denna paragraf meddelas erforderliga föreskrifter om sökande av byggnadslov. Reglerna om ritningar äro här något utförligare än beträffande stad, då här ansetts böra förutsättas den möjligheten, att någon byggnadsordning ej utfärdas, och det sålunda ej lämpat sig att, såsom i stad, hänvisa till sådan. Bestämmelserna överensstämma i stort sett med rådande praxis och hava samma innehåll som i utkastet.

§ 112.

Prövning av ansökan om byggnadslov. Paragrafen innehåller bestämmelser angående vad byggnadsnämnd har att iakttaga vid prövning av ansökan om byggnadslov och överensstämmer med utkastet, dock har en mindre jämkning vidtagits i sista att-satsen.

Det må anmärkas, att vid prövning av ansökan om byggnadslov beträffande

område, varom här är fråga, uppenbarligen måste ställas mindre stränga fordringar än eljest.

§ 113.

Här meddelad föreskrift angående torrläggning av tomtplats motsvarar vad som plägar föreskrivas enligt praxis. Paragrafen överensstämmer med utkastet, som i denna del lämnats utan anmärkning.

Torrläggning av mark.

§ 114.

I fråga om giltigheten av byggnadslov har i utkastet någon särbestämmelse ej ansetts påkallad, vadan en hänvisning skett till bestämmelsen för stad. Med hänsyn till vad landskommunernas förbund anfört vid denna paragraf har hänvisningen till § 69 ansetts böra gälla allenast dess första stycke.

Giltighet av byggnadslov.

§ 115.

Någon anledning att inom förevarande områden generellt underkasta statens byggnadsmyndigheter lokal kontroll har ej ansetts föreligga.

Allmänna byggnader.

Om tillsyn över bygandet.

§ 116.

I denna paragraf meddelade föreskrifter om besiktning överensstämma i huvudsak med byggnadsstyrelsens normalföreskrifter. Mera utförliga föreskrifter kunna givetvis meddelas i byggnadsordning. Har så icke skett, ankommer å byggnadsnämnden att efter eget skön avgöra, i vilken utsträckning besiktningar erfordras. Någon motsvarighet till reglerna om ledning av byggnadsföretag i stad har ej ansetts påkallad. Paragrafen är av samma lydelse som i utkastet.

Besiktning av byggnadsföretag.

A V D E L N I N G I V.

KAP. 11.

Allmänna bestämmelser.

§ 117.

I denna paragraf meddelas bestämmelser om vilka ändringsarbeten äro att hänföra till nybyggnad. Bestämmelserna äro i huvudsak lika med gällande föreskrifter i förut omförmälda kungörelse av den 18 januari 1908. Paragrafen motsvarar 92 § i kommitténs förslag och 32 kap. 18 § i de sakkunnigas förslag.

Nybyggnadsbegreppet.

I motiveringen till utkastet anföres härom:

Utkastet.

'Paragrafen motsvarar 92 § i kommitténs stadgeförslag och 32 kap. 18 § i de sakkunnigas förslag. Att förevarande utkast i huvudsak ansluter sig till kommittéförslaget, till den del det avviker från de sakkunnigas förslag, följer av vad under § 61 yttrats angående nybyggnadsbegreppets bestämmande.

Dock har kommitténs tillvägagångssätt att i vissa avseenden från nybyggnadsbegreppet undantaga vissa tillfälliga byggnader m. m. icke följts. I stället har genom § 118 överlämnats åt byggnadsnämnden att för dylika företag medgiva undantag.

Departementschefen.

Mot bestämmelserna i förevarande paragraf hava riktats enahanda anmärkningar som tidigare mot de sakkunnigas förslag i ämnet. I dessa anmärkningar med därvid fogade ändringsförslag synes mig allt för liten hänsyn hava tagits till husägarnas berättigade intressen. På grund härav och då numera en bestämd praxis utbildat sig i fråga om tillämpningen av gällande bestämmelser, har jag ansett dessa böra bibehållas i sak oförändrade.

§ 118.

Tillfälliga byggnader.

Genom bestämmelsen i förevarande paragraf har byggnadsnämnden erhållit befogenhet medgiva tillstånd till uppförande av vissa byggnader och vidtagande av anordningar, som avse att tillgodose den allmänna trevnaden, ändå att företaget strider mot plan eller utomplansbestämmelser. Paragrafen motsvarar 20 § i kommitténs förslag till stadsplanelag.

Utkastet.

I motiven till utkastet har härom yttrats följande:

I 13, 63 och 66 §§ i förslaget till stadsplanelag har inrymmts befogenhet för Kungl. Maj:t att meddela undantag från det i samma paragrafer stadgade förbudet att bygga i strid mot stadsplan, stomplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser. Närmare redogörelse härför har lämnats under §§ 38 och 39, vartill här må hänvisas. I anslutning härtill har i förevarande paragraf medgivits dels uppförande av byggnader av tillfällig beskaffenhet, dels och vidtagande av anordningar och uppförande av mindre byggnader, som avse att tillgodose den allmänna trevnaden.

Vad kommittén föreslagit om rätt för Konungens befallningshavande att meddela förbud mot anordning, varom här är fråga, eller förordna om dess borttagande (se härom under §§ 38 och 39) har icke ansetts böra upptagas i stadgan.

Departementschefen.

Mot denna paragraf har från olika håll uttalats betänkligheter särskilt i fråga om rätten för byggnadsnämnden att tillåta vidtagande av anordningar och uppförande av mindre byggnader av icke provisorisk karaktär. Även om visst fog måste tillerkännas vad härutinnan anmärkts, torde det dock av praktiska skäl icke låta sig göra att förlägga prövningsrätten hos annan myndighet än byggnadsnämnden. Klart är emellertid att det åligger byggnadsnämnden tillse, att byggnad eller anordning, varom här är fråga, icke tillåtes annat än å lämplig plats och att ej heller eljest verklig olägenhet uppstår. Jag har därför ansett mig böra lämna paragrafen oförändrad.

§ 119.

Taxa.

Stadgandet i denna paragraf är hämtat från 17 kap. 12 § i de sakkunnigas förslag. Rörande skälen för stadgandets upptagande tillåter jag mig hänvisa till betänkandet (sid. 306).

Motiven till utkastet innehålla följande uttalande vid denna paragraf:

Utkastet.

'Fastighetsregisterkommissionen har ansett, att åt paragrafen borde givas sådan avfattning, att den otvivelaktigt icke rubbade nu gällande ordning, att taxor för vissa mättningsarbeten i städer och stadsliknande samhällen fastställdes av Kungl. Maj:t, vilken ordning visat sig fördelaktig. Av uttrycket 'de byggande' läser emellertid framgå, att här endast är fråga om förrättningar, som stå i direkt sammanhang med själva byggandet, vadan de av kommissionen avsedda förrättningar icke böra anses inbegripna i här förevarande stadgande.'

Med hänsyn till vad mot paragrafen anmärkts i vissa av yttrandena må framhållas, att det givetvis åligger Konungens befallningshavande att, då framställning om taxa gjorts av annan än kommunen, höra denna före ärendets avgörande. Så har ock hittills praktiserats. — Vid bestämmande av det belopp, som enligt taxan skall utgå för viss åtgärd eller förrättning, bör främst avseende fästas vid den nytta, sökanden kan anses äga av åtgärden eller förrättningen. Att de medel, som inflyta genom taxan, i främsta rummet böra användas att stödja byggnadsnämndens verksamhet, synes mig tydligt. Allt i den mån denna helt bekostas av kommunen läser kommunen äga befogade anspråk på att tillgodogöra sig inflytande taxeavgifter. Det torde för undvikande av tvekan vara lämpligt, att Konungens befallningshavande vid taxans fastställande tillika bestämmer, vem som äger uppbära avgifterna.

Departementschefen.

§ 120.

I förevarande paragraf hava upptagits erforderliga straffbestämmelser. Paragrafen motsvarar § 45 i gällande stadga, 94 § i kommitténs förslag och 32 kap. 21 § i de sakkunnigas förslag. **Straffbestämmelser.**

Motiven till utkastet innehålla i denna del följande uttalande:

Utkastet.

'Bötesmaximum har satts till hälften av vad som föreslagits i stadsplane-lagens 68 §. Bostadskommissionen hade här liksom beträffande bötesbestämmelser i byggnadsordning stannat vid 1,000 kronor, medan kommittén icke angivit något visst belopp. Den nu föreslagna höjningen torde även här vara lämplig.

I mom. 3 har tillagts att, där samhälle ej finnes, ådömda böter skola tillfalla den kommun, där förseelsen ägt rum. Detta överensstämmer med vad som pläгат tillämpas beträffande såväl stadsplane- som föreskriftsområden å landet; det kan anses vara en konsekvens av den uppfattning av landskommunernas ställning till frågan om byggnadsverksamheten inom deras områden, som i utkastet kommit till uttryck.'

Förevarande förslag överensstämmer med utkastet utom däri att bötesminimum jämväl här ansetts böra bestämmas till tio kronor.

Departementschefen.

§ 121.

Bestämmelser hava här upptagits dels om domstol, där förseelser mot stadsgan eller byggnadsordningen skola upptagas, dels ock om åtalsrätten. Paragrafen motsvarar 95 § i kommitténs förslag och 32 kap. 22 § i de sakkunnigas förslag. I enlighet med vad under § 5 anförts har här uteslutits gällande **Domstol och åtalsrätt.**

stadgas föreskrift i § 46 om rätt för byggnadsnämnden att förordna åklagare. Paragrafen överensstämmer med utkastet.

§ 122.

Förbud mot arbetsfortsättande. I förevarande paragraf hava upptagits bestämmelser om rätt för byggnadsnämnd att förbjuda byggnadsföretag. Sådana bestämmelser saknas i gällande byggnadsstadga men pläga meddelas i byggnadsföreskrifterna för landsbygden.

Utkastet. I motiven till utkastet anföres om den sålunda föreslagna rättigheten:

'Möjligheten torde vara av värde, då det gäller att utan dröjsmål stoppa ett olagligt bygge. Skulle i sådant fall domstolsvägen anlitas, skulle ofta en dyrbar tid gå förlorad, under vilken den skyldige skulle hava tillfälle att fortsätta bygget i förlitande på att, sedan det en gång hunnit bli färdigt, något yrkande om dess nedrivning dock icke skall framställas. Stadgandet har därför gjorts tillämpligt även för stad.'

Departementschefen. Förevarande förslag överensstämmer med utkastet. Framhållas må, att förbudet bör träda i kraft omedelbart och gälla intill dess annorledes förordnas antingen av byggnadsnämnden själv eller, efter besvär, av högre myndighet. Skulle åtal anställas för påstått byggande i strid mot plan eller eljest gällande bestämmelse och finner domstolen förseelse icke föreligga, skall förbud enligt förevarande paragraf givetvis upphöra omedelbart efter det domstolens utslag vunnit laga kraft.

Överträdelse av meddelat förbud torde uppenbarligen falla under straffbestämmelserna i § 120.

§ 123.

Besvär. Denna paragraf innehåller bestämmelser om fullföljd av talan mot byggnadsnämnds och Konungens befallningshavandes beslut enligt stadgan. Motsvarande bestämmelser återfinnas uti § 47 och § 17 punkt 1 i gällande stadga, 96 § i kommitténs förslag och 32 kap. 23 § i de sakkunnigas förslag. Paragrafen överensstämmer med utkastet.

§ 124.

Den allmänna uppsikten. I denna paragraf hava meddelats bestämmelser angående den allmänna uppsikten över stadsplane- och byggnadsväsendet. Beträffande Konungens befallningshavandes tillsynsmyndighet finnes en motsvarighet i § 49 av gällande stadga. Hithörande bestämmelser återfinnas i 97 § av kommitténs förslag samt 32 kap. 24 § i de sakkunnigas förslag. I båda dessa förslag hade angivits, att byggnadsstyrelsen skulle äga uppsikten jämväl över mätningväsendet i städerna, och de sakkunniga hade föreslagit byggnadsstyrelsen såsom tillsynsmyndighet även för fastighetsregistret för stad. Då frågorna om tillsynen över mätningväsen och fastighetsregister i städerna ännu icke vunnit sin lösning och sådan icke heller i detta sammanhang är nödig, har stadgandet inskränkts till att gälla endast stadsplane- och byggnadsväsendet.

Förevarande förslag överensstämmer med utkastet, dock har med hänsyn till vad byggnadsstyrelsen anmärkt ordet 'modeller' i mom. 1 uteslutits. Vad i övrigt anmärkts mot utkastet i denna del har icke syntts mig böra föranleda ändring däri.

Departementschefen.

§ 125.

Här hava meddelats erforderliga specialbestämmelser för vissa städer och samhällen. Paragrafen motsvarar 98 § i kommitténs förslag samt 32 kap. 28 § i de sakkunnigas förslag med vissa modifikationer, som icke torde kräva närmare motivering, och är av enahanda lydelse som motsvarande paragraf i utkastet.

Vissa specialbestämmelser.

Övergångsbestämmelser.

§ 126.

Den nya byggnadsstadgan torde böra träda i kraft samma dag som den nya stadsplanelagen eller den 1 januari 1932. Stadgande härom har upptagits i mom. 1 första stycket.

Tiden för ikraftträdandet m. m.

I fråga om de hittillsvarande *byggnadsnämndernas* uppdrag har i enlighet med såväl kommitténs som de sakkunnigas förslag i utkastet föreslagits, att dessa skola upphöra att tjänstgöra vid den nya stadgans ikraftträdande samt att i följd härav nya byggnadsnämnder måste med stöd av den nya stadgans föreskrifter utses så tidigt, att de kunna träda i utövning av sina åligganden den dag den nya stadgan träder i kraft (se mom. 1 andra stycket).

Utkastet.

Beträffande gällande *byggnadsordningar* förutsättes i utkastet, att nya sådana skola vara fastställda inom viss tid efter stadgans ikraftträdande med rätt för staden att redan dessförinnan vidtaga åtgärder för upprättande av ny byggnadsordning, så att denna kan träda i kraft samtidigt med stadgan. Bestämmelse härom finnes i mom. 1 tredje stycket. I motiven framhålles, att det för en stad kan vara önskvärt att äga denna rätt, om staden exempelvis önskar begagna sig av den i § 9 medgivna möjligheten till undantag från stadgans föreskrifter om byggnadsnämndens sammansättning.

I fråga om upphörande av de nu fungerande byggnadsnämnderna har från olika håll mot utkastet anmärkts, att det vore olämpligt, om nyval av samtliga byggnadsnämnder i riket skulle ske vid den tidpunkt, då den nya stadgan trädde i kraft och nya bestämmelser föreläge även på stadsplaneområdet att räkna med; och har tillika framhållits, att det icke vore lyckligt för kontinuiteten i de löpande byggnads- och stadsplanefrågornas behandling, om byggnadsnämnderna då skulle ersättas med helt nya. Vad sålunda anmärkts torde vara befogat. På grund härav och då med hänsyn till de av mig i § 9 föreslagna bestämmelserna i fråga om byggnadsnämndens sammansättning, vilka i stort sett överensstämmer med de gällande, anledning att påskynda de gamla byggnadsnämndernas avgång saknas, har föreskriften härom uteslutits. Dock synes det lämpligt, att där den tid, för vilken ledamot är vald, utgår den 31 de-

Departementschefen.

cember 1931, nyval sker dessförinnan i enlighet med bestämmelserna i den nya stadgan.

Beträffande paragrafen i övrigt har ingen annan ändring vidtagits än att näst sista stycket i mom. 2 uteslutits såsom obehövt, varjämte mindre jämkningar av redaktionell art verkställt.

§§ 127 och 128.

Bebyggandets ordnande under övergångstiden. I förevarande paragrafer hava meddelats de övergångsbestämmelser, som ansetts nödiga för bebyggandets ordnande under övergångstiden.

Byggnadsordningarna. Tidigare förslag. Beträffande de gamla byggnadsordningarna räknade kommittén (se 3 § i dess förslag) med att dessa icke utan vidare skulle upphävas genom den nya stadgan. Däremot föreskrev kommittén, att, om med anledning av föreskrifterna i den nya stadgan erfordrades ändring i byggnadsordning, det skulle åligga stadsfullmäktige att göra framställning därom inom två år efter stadgans ikraftträdande.

De sakkunniga åter föreslogo (se 4 § promulgationslagen), att förslag till ny byggnadsordning skulle senast inom ett år efter den nya lagstiftningens ikraftträdande underställas Konungens prövning.

Utkastet. Såsom jag tidigare antytt ansluter sig utkastet i denna del till de sakkunnigas förslag, dock att tiden, inom vilken förslag till ny byggnadsordning skall avgivas, ansetts böra utökas till två år. Föreskrift härom återfinnes i § 127 första stycket.

Departementschefen. Mot utkastet har anmärkts, att den däri föreslagna tidsfristen av två år, inom vilken nya byggnadsordningar skola antagas och fastställas, vore alltför kort och att uppfyllandet av detta krav bleve synnerligen betungande för vederbörande myndigheter. Å andra sidan har framhållits, att det under övergångstiden bleve svårt att överblicka, vilka särskilda regler för byggnadsverksamheten vore gällande. Ur sistnämnda synpunkt måste det framstå såsom ett önskemål att göra övergångstiden så kort som möjligt. Klart är, att det varit fördelaktigast, om lagen, byggnadsstadgan och byggnadsordningarna kunnat träda i kraft vid samma tidpunkt. En sådan anordning torde dock icke låta sig genomföra; härigenom bleve verkningarna av den nya lagstiftningen allt för länge uppskjutna, något varmed städerna knappast torde vara betjänta. Det lär ej heller vara lämpligt, på sätt föreslagits, vare sig att låta ikraftträdandet bero av Kungl. Maj:ts beslut eller att tidpunkten härför bestämmas olika för varje särskild ort i mån av nya byggnadsordningars fastställande.

Efter övervägande av vad i ärendet förekommit och de olika möjligheter, som erbjudit sig, har jag icke funnit anledning att frånga utkastets bestämmelse i denna del. Vad särskilt angår yrkandet om en förlängning av tidsfristen synes mig en sådan icke behöva ifrågakomma, därest vissa av mig i syfte att underlätta genomförandet av den nya ordningen föreslagna ändringar godtagas. Jag syftar härvid dels därpå, att jag förordat, att Konungens befallningshavande och ej såsom enligt utkastet Kungl. Maj:t skall fastställa byggnadsordning, vilket torde böra medföra en viss tidsvinst, dels ock därpå att jag

änmar föreslå att erforderliga provisoriska föreskrifter om byggnads höjd, våningsantal och gårdsrums storlek icke skola upptagas i byggnadsordning. Då de mönsterbyggnadsordningar, vilka komma att utfärdas, torde kunna föreligga redan vid nästa årsskifte, torde den tid, som kommer att stå kommunerna till buds för åstadkommande av nya byggnadsordningar eller till den 1 januari 1934 icke vara för knappt tillmätt. Emellertid anser jag mig böra framhålla angelägenheten av att kommunerna göra vad på dem ankommer för att byggnadsordning må skyndsammast möjligt antagas, på det att icke anhopning av dylika ärenden sker hos länsstyrelserna och därigenom dröjsmål uppstår med byggnadsordningarnas fastställande.

Underlåter kommun att vidtaga åtgärd för byggnadsordnings antagande före den 1 januari 1934, torde i överensstämmelse med kommittéförslaget det böra ankomma på Konungens befallningshavande att anmäla förhållandet hos Konungen. I fall av sådan försummelse är Konungen givetvis oförhindrad att fastställa byggnadsordning. Intill dess byggnadsordning fastställts, gäller den gamla byggnadsordningen i den mån den icke strider mot stadsplanlagen eller stadgan.

I överensstämmelse med nu uttalade uppfattning äro bestämmelserna i § 127 i föreliggande förslag avfattade.

Att nya stadsplaner icke må tillkomma utan därför lämpade stadsplanebestämmelser, följer av den nya lagstiftningens innehåll och har för övrigt sedan länge tillämpats i praxis. Frågan gäller huru under övergången bör förfaras beträffande äldre stadsplaneområden, för vilka inga stadsplanebestämmelser finnas.

Stadsplanebestämmelser.

I bostadskommissionens förslag till byggnadsstadga upptogs bl. a. i 45 § föreskrift, att för varje kvarter eller del av kvarter skulle byggnadsättet regleras genom lämpliga byggnadsbestämmelser med avseende å gård och byggnads läge å tomten, byggnads höjd och antal våningar m. m. Byggnadsnämnden skulle enligt 46 § i förslaget hava att vaka över att byggnadsbestämmelser utan onödig tidsutdräkt bleve antagna. Härvid borde nämnden särskilt tillse, att erforderliga åtgärder för byggnadsättets reglering skyndsammast möjligt efter byggnadsstadgans ikraftträdande vidtoges i avseende å kvarter, som vid ifrågavarande tidpunkt ännu ej i större omfattning bebyggts. Intill dess sådana bestämmelser bleve gällande, skulle, i den mån icke i byggnadsordningen strängare föreskrifter meddelats, gälla vissa i förslaget till byggnadsstadga upptagna bestämmelser, genom vilka bebyggandet i detalj reglerades. Kommissionen avsåg härvid att i huvudsak fastslå tre typer av byggnadsätt, benämnda sammanträngt, radstående och fristående. Inom det sammanträngda byggnadsättet skulle enligt kommissionens förslag tillämpas en gruppindelning i avseende å byggnads höjd och våningsantal inom olika delar av stadsplaneområdet. Denna gruppindelning skulle fastställas genom byggnadsordningen att gälla till dess stadsplanebestämmelser trätt i kraft. Därjämte skulle särskilda regler gälla om gammal stadsdel.

Tidigare förslag.

Medan kommissionens huvudprincip — att stadsplanebestämmelser borde så fort som möjligt komma till stånd — vann allmän anslutning, framkallade däremot dess förslag till ordnande av förhållandena under mellantiden, innan stadsplanebestämmelser kunde bli fastställda, åtskilliga gensägelser i de avgivna yttrandena. Framför allt anmärktes, att redan ett genomförande av den föreslagna gruppindelningen krävde en ingående och tidsödande undersökning av de lokala förhållandena. Från ett flertal håll föreslogs därför i stället den utvägen, att under en lämpligt tillmätt övergångstid nu gällande byggnadsförfattningar skulle, eventuellt med vissa modifikationer, fortfarande gälla i avvaktan på stadsplanebestämmelsers fastställande. Byggnadsstyrelsen, som i sitt yttrande särskilt grundligt ingick i undersökning av denna fråga, framlade (se sid. 305 i de tryckta yttrandena) ett särskilt utformat förslag i ämnet. Styrelsen ansåg nämligen icke lämpligt att utan några restriktioner låta de gamla bestämmelserna i ämnet gälla under övergångstiden, utan ansåg att vissa föreskrifter dessutom borde meddelas i syfte att åtminstone söka trygga behörig hänsyn till de ortliga normala förhållandena och till förut förhärskande byggnadssätt inom respektive kvarter, varjämte i huvudsak obebyggda kvarter icke ansågos böra bebyggas, utan att en plan uppgjorts för deras rationella bebyggande. Styrelsens förslag innehöll följande.

Beträffande fastställt stadsplaneområde, för vilket ej särskilda bestämmelser vore gällande, skulle efter de nya författningarnas trädande i kraft byggnadsnämnden hava att ombesörja, att särskilda bestämmelser i avseende å sättet för byggnadskvarterens inom området användande, avvägda efter de ortliga förhållandena, snarast möjligt bleve antagna.

För nybyggnad å dylikt område skulle, intill dess berörda särskilda bestämmelser antagits och vunnit fastställelse, beträffande gårdsrum gälla föreskrifterna i nuvarande byggnadsstadgas §§ 23—25 samt för bebyggandet i övrigt §§ 32—36.

Beträffande byggnads höjd och byggnadslov skulle följande bestämmelser gälla:

1. Byggnad får ej uppföras med större våningsantal än som inom kvarteret huvudsakligen kommit till användning och som kan anses utgöra ett riktigt uttryck för de ortliga normala förhållandena. Enstaka byggnader, som inom kvarter uppförts till större höjd, få därvid ej tagas som norm.

2. Byggnadslov må ej meddelas, därest det föreslagna bebyggandet störande avviker från det byggnadssätt, som inom kvarteret i övrigt är förhärskande; särskilt skall byggnadsnämnd äga tillse, att icke vanprydande brandgavlar uppkomma mot grannes tomt.

3. Är dylikt kvarter till större utsträckning obebyggt, får bebyggande ej ske, utan att plan för kvarterets rationella bebyggande uppgjorts.

Stadsplanelagskommittén, som med skärpa betonade vikten av att bebyggandet för framtiden reglerades genom stadsplanebestämmelser, upptog emellertid icke i sitt förslag någon bestämmelse motsvarande 46 § i bostadskommissionens förslag till byggnadsstadga, utan framhöll i stället såsom självfallet, att de bestämmelser, som meddelades i en efter moderna krav uppgjord stadsplanelag och byggnadsstadga, icke utan vidare kunde göras tillämpliga å stadsdel, som planlagts och bebyggts under äldre förhållanden.

Enligt de sakkunnigas förslag (se 3—6 §§ i förslaget till promulgationslag) skulle senast inom fem år efter nya lagens ikraftträdande erforderliga stadsbyggnadsbestämmelser för varje särskilt kvarter underställas Konungens prövning, dock med viss rätt för Konungen att medgiva förlängning av denna tid. I den byggnadsordning, som inom ett år efter lagens ikraftträdande skulle underställas Konungens prövning, skulle för område, där stadsbyggnadsbestämmelser icke finnes, i särskilt kapitel meddelas föreskrifter, svarande mot de blivande stadsbyggnadsbestämmelserna. Intill dess denna nya byggnadsordning bleve fastställd, skulle förut gällande byggnadsordning och byggnadsstadga alltjämt gälla i den mån de icke strede mot bestämmelserna i nya lagen. I stället för de föreskrifter, som byggnadsstyrelsen föreslagit för att binda byggnadsnämndernas handlingsfrihet under övergångstiden, föreslogs här, att, där i byggnadsordningen eller byggnadsstadgan föreskrifter finnes, vilka icke stode i överensstämmelse med vad i 6 kap. 5 § av de sakkunnigas lagförslag vore beträffande stadsbyggnadsbestämmelser stadgat, fråga om lov till byggnadsföretag, varå dylika föreskrifter vore tillämpliga, skulle underställas Konungens befallningshavandes prövning.

De sakkunniga anförde rörande sitt förslag bl. a. följande:

'Såsom av 5 § framgår hava de sakkunniga förutsatt, att, därest stadsbyggnadsbestämmelser ej äro för visst område fastställda, i byggnadsordningen skola i ett särskilt kapitel intagas föreskrifter, som svara mot de stadsbyggnadsbestämmelser, som skola för området finnas. Av vad de sakkunniga förut anfört framgår, att det måste taga rätt avsevärd tid, innan stadsbyggnadsbestämmelser bliva fastställda för hela det äldre stadsplaneområdet, särskilt för dess på ett bestående sätt bebyggda delar. Därför är ett interimistiskt ordnande av behovet påkallat. Att för detta ordnande välja den av bostadskommissionen anvisade utvägen med detaljerade bestämmelser fastslagna i själva lagen synes de sakkunniga olämpligt. Det synes nämligen omöjligt att få dylika generella bestämmelser så avfattade att de lämpa sig för alla uppkommande fall. Lämpligare synes då de sakkunniga vara att efter en för varje stad gjord mera summarisk undersökning av de befintliga byggnadsförhållandena i den nya byggnadsordning, som i anledning av stadsbyggnadslagens ikraftträdande skall tillkomma, intaga ett särskilt kapitel med föreskrifter, som svara mot de stadsbyggnadsbestämmelser, som skola för området finnas. Vid avfattande av dessa föreskrifter kunna de rättsliga förhållandena uppenbarligen ofta nog ej vinna fullt beaktande, utan vid föreskrifternas uppgörande torde man i de flesta fall få utgå från bebyggandet sådant det vid gatan eller inom kvarteret gestaltat sig. Förmenar markägare, att i byggnadsordningen intagen föreskrift är för honom oskäligt betungande, bör han söka få saken allsidigt bedömd i samband med stadsbyggnadsbestämmelsers uppgörande.

Under tiden intill dess ny byggnadsordning varder fastställd skall, såsom framgår av 6 §, förut gällande byggnadsordning och byggnadsstadgan för rikets städer gälla, i den mån deras bestämmelser icke strida mot bestämmelserna i stadsbyggnadslagen. I syfte att hindra, att en fastighetsägare söker begagna den frist, han eljest skulle erhålla, innan ny byggnadsordning tillkommer, för att utnyttja en på grund av gällande bestämmelsers bristfällighet alltför stor byggnadsfrihet, har i nämnda paragraf intagits bestämmelse därem att, där i byggnadsordningen eller byggnadsstadgan föreskrifter finnas, vilka icke stå i överensstämmelse med vad i 6 kap. 5 § stadsbyggnadslagen

är beträffande stadsbyggnadsbestämmelser stadgat, fråga om byggnadslov skall underställas Konungens befallningshavandes prövning. I synnerhet hava de sakkunniga vid avfattande av denna bestämmelse avsett att förhindra ett av byggnadsstadgan och den gamla byggnadsordningen ej omöjliggjort bebyggande av tomt med byggnad, innehållande större våningsantal än som vid gatan eller inom kvarteret kommit till användning och som kan anses utgöra ett riktigt uttryck för de ortliga normala förhållandena.'

Även detta förslag har blivit föremål för anmärkningar. Särskilt har svenska stadsförbundet vänt sig mot förslaget att under vissa förhållanden hänskjuta prövningen av byggnadslov till länsstyrelsen. Även hava från länsstyrelsehåll uttalats farhågor för att denna bestämmelse skulle bli avsevärt betungande för länsstyrelserna liksom även för de enskilda. Vidare har från ett flertal myndigheter hemställts om avsevärt längre övergångstid, förslagsvis angiven till tio år, eller ock slopande av varje tidsbegränsning. Någon egentlig erinran mot själva grunderna för de sakkunnigas förslag har dock icke förekommit. I varje fall har i de avgivna yttrandena icke givits uppslag till någon annan utväg för frågans lösning.

Utkastet. I motiven till utkastet yttras rörande de där föreslagna bestämmelserna i ämnet:

'Frågan om bebyggandets ordnande under övergångstiden torde vara det svåraste bland de spörsmål, som röra den nya byggnadsstadgans avfattande. Enighet synes råda om att regleringen i förevarande avseenden efter ny lagstiftnings genomförande bör ske genom för de särskilda kvarteren avpassade stadsplanebestämmelser. Lika klart är emellertid, att dylika bestämmelser icke förrän efter en avsevärd tidsfrist kunna komma till stånd och att byggandet under mellantiden icke kan lämnas helt utan reglering. I likhet med byggnadsstyrelsen och de sakkunniga synes man ock vara nödgad till den uppfattningen, att det vore beklagligt, om under övergångstiden byggnadsnämnderna skulle äga full frihet, ja skyldighet, att bevilja byggnadslov enligt den gamla byggnadsstadgans och byggnadsordningens föreskrifter. Det torde nämligen ingalunda förhålla sig så, att gällande byggnadsordningar alltid tagit den hänsyn till normala och lämpliga byggnadsförhållanden å orten, som önskvärt varit. Även om så må hava varit fallet vid den tidpunkt, då byggnadsordningarna tillkommit, torde åtminstone de äldre av dem dock numera sällan fylla behöriga krav i detta hänseende. Det saknas ej exempel på byggnadsordningar, som i små landssamhällen medgiva femvåningshus. Följden av deras ostörda tillämpning torde lätt kunna bli uppkomsten i stor utsträckning av nya missförhållanden av den art, som den nya lagstiftningen avser att förhindra, och därigenom ett ytterligare försvårande av arbetet med åstadkommande av lämpliga stadsplanebestämmelser.

Den övergångsanordning, som tillämpats i föreliggande utkast, överensstämmer i princip närmast med de sakkunnigas förslag. Emellertid hava väsentliga avvikelser från sakkunnigförslaget gjorts i syfte att tillmötesgå de framställda anmärkningarna.

Anmärkningarna hava särskilt riktats mot förslaget om tvångsåtgärder för framkallande av stadsbyggnadsbestämmelser. Dessa invändningar hava synts icke kunna fränkännas betydelse. I förevarande utkast räknas därför icke något sådant ingripande från lagstiftningens sida. Det anges endast såsom ett åliggande för byggnadsnämnder och övriga vederbörande kommunala myndigheter att oförtövat upptaga frågan om åstadkommande av stadsplanebe-

stämmelser, där sådana saknas i de ämnen, som avhandlas i §§ 23, 25, 26 och 28 i gällande byggnadsstadga.

Klart är emellertid, att, då tiden är inne för utfärdande av ny byggnadsordning för samhället, det är nödvändigt att i densamma införa vissa föreskrifter, svarande mot de stadsplanebestämmelser, som saknas. Intill dess den nya byggnadsordningen utfärdas, gäller den gamla byggnadsordningen och i viss mån såsom komplettering därtill den gamla byggnadsstadgan. Genom utfärdande av ny byggnadsordning upphör giltigheten av dessa äldre författningar helt och hållet. Att efter utfärdande av ny byggnadsordning låta de äldre författningarna fortleva läser nämligen icke vara förenligt med god ordning. Därigenom skulle de gamla byggnadsförfattningarnas giltighet på vissa orter komma att förlängas i det oändliga, och den nya lagstiftningen skulle, såvitt angår byggandet, hava skapat en synnerlig förvirring och oreda. Att låta de gamla bestämmelserna om byggnads höjd och våningsantal samt om gårdsrum, som nu finnas i byggnadsförfattningarna, försvinna utan att ersätta dem med något nytt kan emellertid tydligen icke heller låta sig göra. Det återstår då endast den möjligheten att för de delar, där stadsplanebestämmelser icke finnas, i den nya byggnadsordningen införa de bestämmelser, som i dessa hänseenden krävas. Att vid dessa bestämmelsers avfattande de principer, som funnits lämpliga för byggandet och som därför fått uttryck i stadgans § 16, böra i tillämpliga delar iakttagas, torde också vara helt naturligt.

Nu omförmälda regler återfinnas i § 127 andra och tredje styckena i förevarande utkast.

Intill dess den nya byggnadsordningen tillkommit, skola enligt § 128 den gamla byggnadsstadgan och byggnadsordningen fortfarande gälla i den mån de icke strida mot den nya lagen eller stadgan. Att, såsom de sakkunniga föreslagit, under denna mellantid tillämpa särskilda anordningar för prövning av byggnadslov och särskilda begränsningar i byggnadsfriheten har icke ansetts möjligt.

Den i utkastet föreslagna anordningen kan jag i det väsentliga godtaga. De anmärkningar, som riktats mot densamma, avse huvudsakligen den i utkastet förutsatta skyldigheten att inom två år antaga de bestämmelser, som avsetts skola ersätta stadsplanebestämmelser och sammanföras i ett provisoriskt kapitel i byggnadsordningen. Såsom jag tidigare antytt torde dessa bestämmelser icke vara av den art, att de böra upptagas i byggnadsordningen. Deras egenkap av provisorium torde ock göra en sådan placering mindre lämplig. Där-
est byggnadsordnings fastställande anses böra åvila Konungens befallningshavande, torde även av sådan anledning desamma icke böra upptagas i byggnadsordningen. Jag föreslår därför i stället, att i förslaget upptages särskilt stadgande därom att, därest i stadsplan eller därtill hörande bestämmelser ej finnas föreskrifter meddelade för visst område angående byggnads höjd, våningsantal eller gårdsrums storlek, staden eller samhället skall ofördröjligen, i avbidan på stadsplanebestämmelsers fastställande, antaga provisoriska byggnadsföreskrifter för området, vilka skola, för att bli gällande, fastställas av Konungen. Någon tid, inom vilken byggnadsföreskrifterna skola vara antagna, synes med denna läggning av förslaget icke böra bestämmas. Jag förutsätter emellertid att kommunerna skola visa sig angelägna att så snart ske kan gå i författning om erforderliga byggnadsföreskrifters eller stadsplane-

Departementschefen.

bestämmelsers antagande, på det att den nya lagstiftningen snarast möjligt måtte kunna genomföras.

De av mig sålunda föreslagna bestämmelserna hava sammanförts i § 128.

§ 129.

Vissa äldre föreskrifter. I denna paragraf meddelas en övergångsföreskrift för stadsplaneområden, som icke ingå i samhälle.

Motiven till utkastet innehåller härom följande:

Utkastet. Med stöd av 1 kap. 46 § första stycket i fastighetsbildningslagen har Kungl. Maj:t utfärdat ett flertal 'byggnadsordningar' för områden, för vilka fastställt stadsplan enligt 1 kap. 42 § i samma lag. Vidare har Kungl. Maj:t med stöd av förnämnda lagrum meddelat föreskrifter, avseende att inom en del områden, för vilka meddelats förordnande om upprättande av stadsplan, reglera byggnadsverksamheten i avvaktan på stadsplanens tillkomst. Dessa föreskrifter böra givetvis icke utan vidare upphöra efter den nya lagens och stadgans tillkomst, med mindre de bliva ersatta med nya bestämmelser i de ämnen de avse att reglera. I vilken form detta skall ske, om genom ändring i de gamla bestämmelserna eller genom utfärdande av helt nya sådana, kan icke avgöras annat än efter undersökning av varje särskilt fall. Då Kungl. Maj:t själv meddelat de ifrågavarande föreskrifterna, torde Kungl. Maj:t böra förbehålla sig att själv träffa avgörande om deras upphävande eller ändrande. Den detaljreglering, som detta innebär, har emellertid ej ansetts böra tynga själva byggnadsstadgan.

Departementschefen.

Den i utkastet föreslagna bestämmelsen har upptagits oförändrad.

§ 130.

Äldre ansökan om byggnadslov. Första stycket i paragrafen motsvarar punkt 3 i kommitténs förslag till övergångsbestämmelser i byggnadsstadgan och 10 § i de sakkunnigas förslag till promulgationslag.

Andra stycket i utkastet, vilket saknar motsvarighet i gällande stadga ävensom i de avgivna förslagen, har synts mig icke böra upptagas i förslaget.

Departementschefen uppläser härefter det sålunda föreliggande förslaget till *byggnadsstadga* och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte besluta inhämta riksdagens yttrande över förslaget.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

H. Stefenson.

Bilaga.

U t k a s t

till

Byggnadsstadga.

AVDELNING I.

Bestämmelser angående stad.

KAP. 1.

Om byggnadsordning.

§ 1.

För stad skall finnas *byggnadsordning*, upptagande de bestämmelser, som utöver vad i allmän lag eller denna stadga eller eljest i vederbörlig ordning föreskrivits äro erforderliga för ordnande av stadens byggnadsväsen.

I byggnadsordning må för överträdelse av dess stadganden föreskrivas böter från och med tjugufem till och med femtusen kronor.

§ 2.

Byggnadsordning antages av stadsfullmäktige, efter byggnadsnämndens hörande, men vare ej gällande, innan den fastställts av Konungen.

Av stadsfullmäktige antagen byggnadsordning insändes till Konungens befallningshavande, som har att med eget utlåtande överlämna densamma till Konungen för prövning och fastställelse.

Vad nu sagts gälle ock i fråga om ändring av byggnadsordning; dock må ändring, som ej innefattar väsentlig avvikelse från vad som förut varit gällande, fastställas av Konungens befallningshavande.

§ 3.

Då byggnadsordning eller ändring däri fastställts, skall Konungens befallningshavande på stadens bekostnad ofördröjligen införa den i länskungörelserna samt insända fem exemplar därav till kommunikationsdepartementet och tre exemplar till byggnadsstyrelsen.

Det åligger magistraten att skyndsamt besörja, att kungörelse om fastställelsen införes i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för staden intagas, och att exemplar av byggnadsordningen finnas inom staden att tillgå för köpare.

KAP. 2.

Om byggnadsnämnd.

§ 4.

I stad skall finnas *byggnadsnämnd*, vilken det åligger att övervaka efterlevnaden av stadsplanelagen, denna stadga, stadens byggnadsordning och övriga i staden gällande författningar angående stadens byggnadsväsen samt fullgöra vad enligt berörda författningar ankommer på nämnden ävensom i övrigt handhava de uppgifter, som i laga ordning överlämnas åt nämnden.

§ 5.

Byggnadsnämnden åligger bland annat:

att med uppmärksamhet följa såväl byggnadsverksamheten som den samhällseliga utvecklingen i allmänhet i staden och dess omgivning samt, då anledning därtill förekommer på grund av framställning från markägare eller eljest, till prövning upptaga fråga om antagande eller ändring av stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser eller ändring i byggnadsordningen, så ock i allmänhet söka främja en för staden gagnelig utveckling av dess bebyggande och för detta ändamål hos vederbörande myndigheter väcka de förslag och göra de framställningar, som finnas nödiga;

att handlägga frågor om tomtindelning eller ändring däri;

att tillse, att byggnadsarbete eller annan åtgärd icke företages utan nämndens tillstånd, där sådant erfordras;

att tillse, att byggnadsarbeten och andra åtgärder, vartill nämnden givit lov, verkställas i enlighet med fastställda ritningar och gällande föreskrifter och i övrigt på ett tillfredsställande sätt;

att övervaka efterlevnaden av gällande nybyggnadsförbud;

att i fall av förseelse hos vederbörande åklagare göra anmälan till åtal eller, där påföljd för underlåtenhet att ställa sig nämndens föreskrifter till efterrättelse icke finnes bestämd, göra sig hörsammad genom föreläggande av vite eller ock äventyr att erforderlig åtgärd verkställs genom nämndens försorg på den tredskandes bekostnad;

att vid utövande av den tillsyn över fastighetsbildningen och mätningssväsendet i staden, som åligger byggnadsnämnden, i synnerhet övervaka, att tomtmätningar behörigen ske samt att avstyckningar och andra jorddelningsförrättningar ej så verkställas, att därigenom stadsplans genomförande eller lämplig tomtindelning försvåras eller tillämpningen av stomplan, utomplansbestämmelser eller avstyckningsplan motverkas; samt

att i fråga om förvaring av kartor och handlingar rörande stadsplan, stomplan, tomtindelning, tomtmätning, avstyckningsplan, avstyckning och arealavmätning så ock kartor och handlingar rörande andra mätningförrättningar, som angå ägo gränser, ställa sig till efterrättelse vad därom är särskilt stadgat och att väl vårda de kartor, ritningar och handlingar, som skola genom nämndens försorg upprättas eller av nämnden förvaras.

§ 6.

Byggnadsnämnden skall låta upprätta karta över staden, upptagande de särskilda tomterna och stadsägorna med därå befintliga byggnader. Å kartan skall varje nybyggnad, som ej är att anse såsom tillfällig, till sina gränser utmärkas, så snart ske kan efter byggnadens uppförande. Med särskild färg eller på annat lämpligt sätt skall angivas det material, som för byggnadens uppförande huvudsakligen blivit använt. När byggnad rivits eller nedbrunnit, skall kartan i enlighet därmed ändras.

§ 7.

Byggnadsnämnden har att upprätta förteckning över fastighetsägare åliggande förpliktelser att till staden utgiva bidrag till gatukostnad. I förteckningen må jämväl, där så finnes lämpligt, upptagas övriga för fastighet i fråga om dess utnyttjande gällande villkor ävensom annat, som för fastighetens bebyggande kan vara av särskild betydelse.

§ 8.

Innan stadsfullmäktige avgöra ärende, som faller under byggnadsnämndens prövning, skall, såvida ej nämnden själv väckt förslaget, dess yttrande inhämtas.

Är stadsfullmäktiges beslut av beskaffenhet att böra underställas myndighets prövning, skall det av nämnden avgivna yttrandet åtfölja handlingarna.

§ 9.

Mom. 1. Byggnadsnämnden skall bestå av fem ledamöter; dock må i byggnadsordningen bestämmas, att antalet skall vara sju eller tre. Till ledamöter böra utses personer, som kunna antagas vilja främja ett sunt byggnadsväsen och en god byggnadskultur.

Av ledamöterna utses en av magistraten och de övriga av stadsfullmäktige. Ledamot, som utses av magistraten, skall såvitt möjligt vara lagfaren. Av de utav stadsfullmäktige utsedda ledamöterna skola såvitt möjligt en besitta byggnadsteknisk sakkunskap och en, vilken utses efter förslag av hälsovårdsnämnden, vara särskilt skickad att tillse, att de hygieniska kraven vinna behörigt beaktande.

Mom. 2. Uppdraget att vara ledamot av byggnadsnämnden gäller för fyra år. Avgår ledamot under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, anställs fyllnadsval; och skall den sålunda valde tjänstgöra under den tid, som för den avgångne återstått.

Mom. 3. För varje ledamot skall, med iakttagande av vad i mom. 1 och 2 stadgas, utses en ersättare.

§ 10.

Mom. 1. Ledamot eller ersättare i byggnadsnämnd kan ej vara:

- a) den, som icke uppnått tjugufem års ålder;
- b) den, som icke råder över sig och sitt gods;

c) den, som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller den, som är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd;

d) den, som är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Mom. 2. Ledamot eller ersättare i byggnadsnämnden må kunna avsäga sig uppdraget:

a) om han icke är boende inom staden;

b) om han är ämbets- eller tjänsteman och av sin befattning hindras att fullgöra uppdraget;

c) om han efter fyra års tjänstgöring såsom ledamot i nämnden är i tur att därifrån avgå;

d) om han uppnått sextio års ålder eller eljest uppgiver hinder, som av den väljande myndigheten godkännes.

Utses kvinna till ledamot eller ersättare i byggnadsnämnd, må hon när som helst avsäga sig uppdraget.

§ 11.

Mom. 1. Byggnadsnämnden utser inom sig ordförande och vice ordförande för ett år i sänder. Äro både ordföranden och vice ordföranden hindrade att bevista sammanträde, utses ordförande för tillfället.

Mom. 2. Byggnadsnämnden sammanträder minst en gång i månaden samt däremellan så ofta omständigheterna det påkalla. Sammanträde skall ock äga rum, då Konungens befallningshavande eller magistraten det påkallar.

Ärende må ej av byggnadsnämnden företagas till avgörande, där ej minst tre ledamöter eller ersättare äro tillstädes samt, för det fall att de närvarande äro allenast tre, dessa tillika äro om beslutet ense. Vid val inom nämnden sker omröstning med slutna sedlar, där så begäres, och skilje lotten mellan dem, som erhållit lika antal röster. I övrigt verkställs omröstning öppet, och blive den mening gällande, varom de flesta röstande sig förena. Äro, vid öppen omröstning, rösterna på vardera sidan lika många, gälle den mening, som biträdes av ordföranden.

Vid nämndens sammanträde skall föras protokoll, vars riktighet granskas senast vid nästa ordinarie sammanträde. Nämnden äger att, där sådant av behovet påkallas, uppdraga åt en eller flera av sina ledamöter att verkställa denna granskning.

Mom. 3. Nämnden skall på lämpligt sätt göra kunnigt, varest och på vilka tider till nämnden ställda ansökningar eller andra handlingar mottagas.

§ 12.

Mom. 1. Byggnadsnämnden skall till sitt biträde hava stadsarkitekt; dock må i byggnadsordningen kunna medgivas befrielse från skyldigheten att anställa stadsarkitekt, där nämndens behov av sakkunnigt biträde varder på annat sätt behörigen tillgodosett.

Stadsfullmäktige besluta, vilka tjänstebefattningar i övrigt skola finnas hos nämnden.

Mom. 2. Behörighet till befattning såsom stadsarkitekt tillkommer den, som avlagt fullständig examen från tekniska högskolans fackskola för husbyggnadskonst eller från motsvarande avdelning vid Chalmers tekniska institut samt dessutom styrkt sig äga praktisk erfarenhet inom byggnadsfacket och inom området för byggnadsnämndens administrativa verksamhet. När skäl därtill äro, må Konungen, på ansökan av byggnadsnämnden och efter stadsfullmäktiges hörande, medgiva, att såsom stadsarkitekt anställas person, vilken ej avlagt examen, som nyss sagts.

Mom. 3. Byggnadsnämnden antager och entledigar befattningshavare hos nämnden. Närmare bestämmelser härom skola, där så erfordras, meddelas i byggnadsordningen.

§ 13.

Stadsarkitekt skall vara tillstädes vid nämndens sammanträden med rättighet att deltaga i överläggningarna men ej i besluten och att, där han det begär, få sin mening till protokollet antecknad. Vad nu sagts gälle ock i stadens tjänst anställd mättningsman eller annan tjänsteman, vilken åligger att till föredragning hos nämnden bereda inkommande ärende, såvitt angår ärende, med vilket han har att taga befattning.

Länsarkitekten ävensom förste provinsialläkaren, provinsial- eller extra provinsialläkaren samt stadsläkaren och brandchefen äga likaledes att vara närvarande vid byggnadsnämndens sammanträden och deltaga i överläggningarna men ej i besluten, ävensom att, där de så önska, få sin mening till protokollet antecknad.

§ 14.

Frågor, huruvida ledamot av byggnadsnämnden må åtnjuta arvode, samt om arvodets storlek, så ock rörande befattningshavares avlönande och nämndens övriga utgifter avgöras av stadsfullmäktige.

KAP. 3.

Om stadsplan och tomtindelning.

Om stadsplan.

§ 15.

Vid uppgörande av stadsplan skall tillbörlig hänsyn tagas till stadens behov av utrymmen för olika ändamål, såsom bostäder av skilda slag, allmänna byggnader, handel, industri, samfärdselleder, parker med mera. Därvid bör särskilt tillses:

att olika delar av staden avses för sådana ändamål, vartill de med hänsyn till läge, terräng och andra omständigheter äro bäst lämpade;

att noggrann hänsyn tages till markens höjd- och grundförhållanden samt förefintliga möjligheter för vattnets avledande;

att större områden för industri och dylikt avskiljas från bostadsområden medelst mark, som skall förbliva i huvudsak obebyggd;

att största möjliga trygghet vinnes mot fara för elds utbredning över större område;

att bekväma samfärdsleder förbinda såväl olika delar av staden sinsemellan som även staden med angränsande samhällen, så ock att i övrigt god anslutning ernås mellan det för planläggning avsedda området och annat redan planlagt område i grannskapet, skolande därvid hänsyn tagas till de ytterligare planläggningsåtgärder, som kunna framdeles ifrågakomma;

att gator givas sådan riktning, lutning och anordning i övrigt, att de tillfredsställa trafikens fordringar och kravet på ett tilltalande utseende samt att möjlighet beredes till goda dager- och nivåförhållanden inom kvarteren och skydd mot förhärskande vindar, ävensom till anordnande av erforderligt avlopp;

att avståndet mellan byggnadslinjerna å ömse sidor om gata i allmänhet icke göres mindre än 12 meter;

att torg, parkeringsplatser och andra för samfärdseln erforderliga allmänna platser anordnas i tillräckligt antal inom olika delar av staden med ändamålsenliga lägen samt lämplig storlek och form;

att parker och andra planteringar samt lek- och idrottsplatser anordnas i tillräckligt omfång och antal inom stadsplaneområdets olika delar;

att byggnadskvarteren givas med hänsyn till avsett bebyggande lämplig storlek och form;

att platser för allmänna byggnader, som äro eller antagas bliva erforderliga, i stadsplanen anordnas på sådant sätt, att byggnaderna bliva lämpligt belägna och väl inordnade i stadsbilden;

att skönhetsinnets fordringar även eljest beaktas och berättigade anspråk på utrymme, reda, sundhet, omväxling och trevnad bliva i stadsplanen tillfredsställda;

att historiskt och estetiskt värdefulla byggnader och stadsbilder eller sådana platser, som på grund av belägenhet, växtlighet eller säregna naturförhållanden äro särskilt tilltalande, i möjligaste måtto skyddas och bevaras och icke utan synnerligen tvingande skäl förstöras eller skadas;

att hänsyn tages till skyldigheten att bevara fasta fornlämningar;

att synnerlig hänsyn tages till bestående ägo gränser, befintliga vägar och andra förhållanden, som kunna bidra till underlättande av stadsplanens genomförande, i den mån sådant kan ske utan att vad ovan är sagt väsentligen åsidosättes; samt

att i övrigt ett lämpligt utnyttjande av det i stadsplanen ingående området främjas.

§ 16.

Mom. 1. I stadsplanebestämmelser skola intagas de stadganden, vilka finnas erforderliga för reglering av byggnadskvarters bebyggande, såsom:

om uppförande av byggnader av visst slag;
 om förbud mot bebyggande av viss del av kvarter;
 om byggnadslinjer och byggnadsgränser;
 om gårdsplan, antal byggnader, som få å tomt uppföras, samt byggnads
 läge och omfång å tomt;
 om byggnads höjd samt antalet våningar och lägenheter, som få i byggnad
 inredas; samt

om byggnadsmaterial, fasadgestaltning och byggnadskonturer.

Vidare må genom stadsplanebestämmelser meddelas erforderliga föreskrif-
 ter om användande i övrigt av mark inom byggnadskvarter, såsom:

om skyldighet att anordna plantering å tomtmark, som ej är avsedd till be-
 byggande;

om ordnande i övrigt av sådan mark; samt

om stängsels beskaffenhet.

Mom. 2. Vid uppgörande av stadsplanebestämmelser för byggnadskvar-
 ter bör, utöver vad i allmänhet gäller för uppgörande av stadsplan, bland
 annat iakttagas:

att bebyggandet av högt belägna eller eljest på större avstånd synliga
 platser regleras med hänsyn till god konturverkan;

att för varje kvarter föreskrives, huruvida byggnaderna skola uppföras
 fristående eller två och två sammankopplade i tomtgräns (*öppet byggnadssätt*)
 eller ock huruvida byggnaderna å flera tomter skola sammanbyggas (*slutet
 byggnadssätt*);

att byggnader icke må uppföras till större höjd eller till större omfång i för-
 hållande till tomten än som svarar mot stadens allmänna utveckling och verk-
 liga behov, under nödigt beaktande av ortens traditioner, byggnadsområdets be-
 lägenhet inom staden, markens beskaffenhet, avloppsförhållandena och av-
 ståndet mellan byggnadslinjerna å ömse sidor om gata och gård, i vilket hän-
 seende bör särskilt tillses, att byggnad i allmänhet icke uppföres till större höjd
 än som svarar mot nämnda avstånd;

att byggnad av trä, som avses skola inrymma bonings- eller arbetsrum, icke
 må uppföras med flera än två våningar, dock att, när särskilda skäl föreligga,
 vinden därjämte må inredas, i boningshus, inrymmande mera än en lägenhet, in-
 till en tredjedel av vindens yta och eljest i den utsträckning, som prövas
 lämplig;

att goda dagerförhållanden inom kvarteren säkerställas och möjlighet i stör-
 sta utsträckning beredes till inredande i byggnaderna av lägenheter med ge-
 nomgående luftväxling och direkt solbelysning;

att bebyggandet så anordnas, att svårighet icke uppstår vid släckande av
 eldsvåda; samt

att, där viss kvartersmark finnes vara från sundhetssynpunkt eller eljest
 mindre tjänlig till bebyggande, erforderliga bestämmelser meddelas om de åt-
 gärder, som skola vidtagas innan marken må bebyggas.

Mom. 3. Avse stadsplanebestämmelser förut bebyggd stadsdel, skall vid
 tillämpning av vad i mom. 2 sägs nödig hänsyn tagas till förefintlig bebyg-
 gelse. Särskilt bör tillses,

att sådana anordningar vidtagas, som äro ägnade att förbättra byggnadsförhållandena inom kvarteren, så långt ske kan utan markägarnas uppenbara förnärmande, samt

att, där inom området finnas byggnader, vilka kunna antagas bliva för avsevärd framtid bestående, bebyggandet såvitt möjligt så ordnas, att enstaka byggnader eller byggnadsgrupper icke komma att störande bryta mot omgivningen i fråga om byggnadshöjd, bebyggandets täthet eller byggnadernas art i övrigt.

§ 17.

Genom stadsplanebestämmelser skola jämväl meddelas erforderliga föreskrifter om användande av andra områden än byggnadskvarter, såsom:

om rätt att inom gata, torg, park eller annan allmän plats utnyttja utrymmet under eller över markens plan till inredande av lokaler eller för annat ändamål;

om gators korsning med varandra i olika plan eller om korsning mellan gata och särskilt trafikområde;

om gatas förläggande i tunnel under markens plan;

om anordnande av bro;

om byggande inom trafikområde, skyddsområde, idrottsområde, begravningsplats eller andra för särskilda ändamål avsedda områden, därvid bestämmelserna böra i möjligaste mån lämpas efter de för kvarterens bebyggande gällande grunder;

om vidmakthållande eller anordnande av vattenområde;

om bevarande av naturförhållanden, som äga betydelse för stadsplanen; samt

om anordnande av plantering.

§ 18.

Mom. 1. Förslag till stadsplan skall avfattas å karta i skala, som ej får understiga 1:2.000.

På stadsplanekartan skola tydligt angivas gränserna för planen samt för de markområden, som skola för olika ändamål användas.

Gators och torgs höjdlägen skola, varhelst en lutning ändras, angivas genom siffror å stadsplanekartan, såvida lutningen skall anordnas efter rak linje, men genom särskild profilritning, om marken skall ordnas efter buktig linje.

Till planen hörande stadsplanebestämmelser skola avfattas i särskild handling samt tillika, i den mån så är möjligt, utmärkas å kartan genom särskilda beteckningar.

Mom. 2. Stadsplanekartan skall åtföljas av:

a) terrängkarta, visande den föreslagna planens anbringande på området, sådant detta befinnes med vägar, ägo gränser, byggnader, trädbestånd, vatten, höjdförhållanden, vilka sistnämnda skola angivas genom nivåkurvor för minst varje höjdmeter, samt övriga för stadsplanen betydelsefulla förhållanden; dock att särskild terrängkarta icke erfordras, där nu omförmälda uppgifter kunna införas på stadsplanekartan utan att dennas tydlighet lider därav;

b) beskrivning över stadsplaneförslaget, vilken beskrivning jämväl skall innehålla erforderlig motivering för förslaget; skolande detaljer, som icke kunna till fullo tydliggöras å stadsplanekartan, särskilt upptagas i beskrivningen;

c) sådan utredning angående sättet för vattnets avledande, som kan erfordras för stadsplaneförslagets prövning.

§ 19.

Mom. 1. Innan stadsplan antages, skall förslag därtill genom byggnadsnämndens försorg hållas för granskning tillgängligt under viss bestämd tid, minst en månad, efter det därom utfärdad kungörelse blivit införd i den eller de ortstidningar, vari kommunala meddelanden för staden intagas.

Ägare av mark inom det i förslaget ingående området, vilka icke skriftligen godkänt förslaget, skola därjämte, där de äro kända och inom riket boende, underrättas genom särskilda kallelsebrev, vilka byggnadsnämnden skall avsända med posten eller eljest bevisligen tillställa vederbörande sist tre veckor före utgången av den i kungörelsen utsatta tid. Gränisar området till annan stad eller till stadsliknande samhälle å landet, skall i enahanda ordning kallelse tillställas sådant samhälle. Finnes inom området mark, som tillhör kronan eller enskilt trafikföretag och som i förslaget intagits såsom trafikområde, skola kopia och avskrift av förslaget i erforderliga delar tillställas den, som har att företräda kronan eller det enskilda trafikföretag, varom fråga är, med skyldighet för denne att inom viss av byggnadsnämnden angiven tid, minst en månad efter handlingarnas delfående, till nämnden inkomma med yttrande över förslaget.

Föranleda inkomna anmärkningar och yttranden ändring i förslaget, skall ägare av mark, som beröres av ändringen, därom omedelbart underrättas på sätt i andra stycket sägs samt vid sammanträde inför nämnden eller eljest erhålla tillfälle taga del av ändringen.

Mom. 2. Sedan förslaget undergått granskning enligt vad i mom. 1 sägs, har byggnadsnämnden att överlämna förslaget jämte inkomna anmärkningar och yttranden samt eget utlåtande till stadsfullmäktige.

§ 20.

Sedan stadsfullmäktige antagit stadsplan, skall planen insändas till Konungens befallningshavande, som har att med eget utlåtande överlämna densamma till Konungen.

Kungörelse om stadsplanens antagande så ock om dess fastställande skall genom byggnadsnämndens försorg, så fort ske kan, införas i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för staden intagas.

Sist inom sex månader efter det stadsplanen fastställts skall planen med därtill hörande beskrivning och övriga bilagor i bestyrkt kopia och avskrift insändas till byggnadsstyrelsen och Konungens befallningshavande.

§ 21.

Vad ovan i detta kapitel är stadgat gälle jämväl i tillämpliga delar i fråga om ändring av stadsplan.

§ 22.

Sedan stadsplan fastställts, skall plan för avledande av vatten eller flytande orenlighet från såväl gator och andra allmänna platser som byggnadsmark och andra områden (*avloppsplan*) av stadsfullmäktige antagas till efter rättelse. Planen skall bringas i verkställighet, i den mån sådant genom bebyggande varder erforderligt.

§ 23.

Väckes fråga om antagande av gatuordning eller ändring däri, och finna stadsfullmäktige, att frågan bör komma under närmare prövning, låte stadsfullmäktige verkställa utredning i ärendet och uppgöra det förslag, vartill utredningen må föranleda.

Sedan förslag upprättats, skall detsamma hållas för granskning tillgängligt under minst en månad efter det kungörelse härom blivit införd i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för staden intagas. Efter det den tid tilländagått och förslaget undergått den ytterligare bearbetning, vartill anledning må hava förekommit, äga stadsfullmäktige besluta i ärendet.

Skall gatuordning underställas Konungens prövning, insändes den till Konungens befallningshavande, som har att med eget utlåtande överlämna den till Konungen.

Om tomtindelning.

§ 24.

Vid byggnadskvarters indelning i tomter bör tillses, att tomtindelningen varder ägnad att befrämja ett sådant bebyggande av kvarteret, att möjligheterna till bevarande av förefintliga och skapande av nya trevnads- och skönhetsvärden därigenom tillvaratagas.

För detta ändamål bör byggnadsnämnden, till ledning för uppgörande av förslag till tomtindelning, i god tid låta utreda och å särskild karta (kvarterskarta) tydligt angiva, huru bebyggandet å de enskilda tomterna kommer att te sig såsom led i ett lämpligt bebyggande av kvarteret i dess helhet.

Visar sig vid upprättande av kvarterskarta, att ett ändamålsenligt bebyggande av kvarteret skulle främjas genom ändring av stadsplanebestämmelser eller eljest av gällande stadsplan, bör byggnadsnämnden skyndsamt vidtaga på nämnden ankommande åtgärder för sådan ändrings genomförande.

§ 25.

Mom. 1. Vid tomtindelning skall tillses, att varje tomt får gräns mot gata, torg eller sådan del av annat för allmän samfärdsel avsett område, som kan befaras med åkdon, samt att tomterna erhålla sådan form och storlek, att de med iakttagande av gällande föreskrifter kunna ändamålsenligt utnyttjas.

Mom. 2. Tomts gränser skola, där så lämpligen kan ske, göras raka och bilda räta vinklar mot varandra. Fordra stadsplanen, höjdförhållandena eller markens beskaffenhet i övrigt annan anordning härutinnan, förfares där-

efter. I varje fall skall behörig hänsyn tagas till bestående äganderättsförhållanden samt av markens ägare framställda önskemål.

§ 26.

Är befintlig tomtindelning stridande mot gällande stadganden angående tomts form och storlek eller eljest icke ändamålsenlig, bör åtgärd vidtagas till förbättrings åstadkommande, i den mån så kan ske.

§ 27.

Förslag till tomtindelning skall utmärkas å karta, upprättad av person, vilken äger behörighet innehava befattning såsom mättningsman i stad. Kartan skall upprättas i skala ej understigande 1:400, där ej särskilda förhållanden föranleda användande av mindre skala. Kartan skall utvisa gränser för fastigheter och i fastighetsindelning ej ingående områden, så vitt de beröras av tomtindelningen, ävensom varje vid tomtindelningen nybildad tomt med dess gränser och belägenhet i förhållande till de tomter och andra områden, vilka gränsa till tomten. Kartan skall även utvisa å marken befintliga byggnader samt annat av beskaffenhet att kunna inverka å tomtindelningen. Till kartan skall höra beskrivning, utvisande för varje tomt storleken av vart och ett av de områden, av vilka tomten skall bildas, tomtens hela yttinnehåll och längden av dess särskilda sidor. För varje i tomtindelning ingående fastighet eller annat område skall, där fastighetsregister är för staden upplagt, dess beteckning i fastighetsregistret vara angiven å kartan och i beskrivningen.

§ 28.

Då förslag till tomtindelning uppgjorts, låte byggnadsnämnden genom brev, som med posten under rekommendation avsändas, eller eljest bevisligen underätta samtliga ägare av mark, som skall ingå i indelningen, samt drätselkammaren, att förslaget finnes hos nämnden tillgängligt under viss bestämd tid, minst fjorton dagar, efter det breven blivit till posten inlämnade eller delgivning eljest ägt rum, och att anmärkning mot förslaget må till byggnadsnämnden inom samma tid avlämnas. Är markägare ej boende inom riket eller är hans vistelseort okänd, utfärde nämnden kungörelse med tillkännagivande, att förslaget under viss tid, minst en månad, efter det kungörelsen blivit införd i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för staden intagas, hålles tillgängligt för ändamål, som nyss sagts. Sedan den av nämnden utsatta tid gått till ända, äge nämnden företaga ärendet till avgörande.

Där markägarna samt drätselkammaren därtill lämna medgivande, må nämnden utan förfarande, som här ovan sagts, fatta beslut om tomtindelning.

§ 29.

Sedan fastställelse meddelats å ny tomtindelning eller å ändring i förut bestående tomtindelning, skall beslutet av Konungens befallningshavande överlämnas till magistraten för att tillika med det beslut rörande tomt- eller re-

gisterbeteckning, som i anledning av den nya eller förändrade tomtindelningen kan varda meddelat av magistraten, delgivas byggnadsnämnden och den, som för fastighetsregistret.

KAP. 4.

Om ordnande av stads område utom stadsplan.

§ 30.

Finnes nödigt att inom område, som ej ingår i stadsplan, förbereda den blivande stadspaneläggningen genom avsättande av mark för ändamål, som enligt blivande stadsplan böra tillgodoses, bör stomplan upprättas. Genom stomplan må angivas ej allenast framdeles erforderliga huvudgator och parker samt andra områden för allmänna behovs tillgodoseende, utan ock, där omständigheterna därtill föranleda, områden för enskilt bebyggande.

Vid uppgörande av stomplan skall hänsyn tagas till förefintliga Orts- och äganderättsförhållanden och grannområdenas planering samt tillses, att möjlighet beredes till områdets utnyttjande på sätt, som ur allmänna synpunkter kan anses lämpligt.

§ 31.

Genom stomplanebestämmelser, där sådana anses behöfliga, skola meddelas närmare föreskrifter angående användandet av de i stomplanen ingående områden. Ingår i stomplan område för enskilt bebyggande, böra bestämmelserna för sådant område särskilt avse:

områdets utnyttjande för olika ändamål, såsom för bostäder eller industriella anläggningar;

storlek och beskaffenhet av byggnadsplats för bostadsbyggnad samt utfartsväg och avlopp därifrån;

byggnads läge å sådan byggnadsplats och del av platsen, som bör lämnas obebyggd;

sätt för bebyggandet, därvid bör tillses, att för bostadsbyggnader ej utan synnerliga skäl medgives större höjd än 7,5 meter;

minsta avstånd mellan byggnad och väg; samt

åtgärder till förekommande av brandfara.

§ 32.

Mom. 1. Förslag till stomplan skall avfattas å karta i skala, ej understigande 1:4.000.

På stomplanekartan skola tydligt angivas gränserna för planen samt för de markområden, som skola för olika ändamål användas.

Huvudgatornas ungefärliga höjdlägen skola, där lutning väsentligen ändras, angivas å kartan eller å särskild profilritning.

Till planen hörande stomplanebestämmelser skola avfattas i särskild handling samt tillika, i den mån så är möjligt, utmärkas å kartan genom särskilda beteckningar.

Mom. 2. Stomplanekartan skall åtföljas av:

a) terrängkarta, visande den föreslagna planens anbringande på området, sådant detta befinnes med vägar, ägo gränser, byggnader, vatten och övriga befintliga förhållanden; dock att särskild terrängkarta icke erfordras, där nu omförmälda uppgifter kunna införas å stomplanekartan utan att dennas tydlighet lider därav;

b) beskrivning över stomplaneförslaget, vilken beskrivning jämväl skall innehålla erforderlig motivering för förslaget; skolande detaljer, som icke kunna till fullo tydliggöras å stomplanekartan, särskilt upptagas i beskrivningen.

§ 33.

För område, som ej ingår i stadsplan eller stomplan, böra meddelas utomplansbestämmelser, innehållande de föreskrifter, som i avseende å byggnadsverksamheten inom området erfordras utöver vad därom föreskrives i denna stadga och stadens byggnadsordning.

I fråga om innehållet i sådana bestämmelser gäller i tillämpliga delar vad i § 31 är föreskrivet om stomplanebestämmelser.

§ 34.

Förslag till utomplansbestämmelser skall åtföljas av karta över område, som med förslaget avses. Sådan karta skall visa området i befintligt skick, på sätt i § 32 är stadgat om terrängkarta, samt angiva de med bestämmelserna avsedda förhållanden, vilka äro av beskaffenhet att böra medelst avfattning å karta tydliggöras. Till förslaget skall höra beskrivning med erforderlig motivering.

§ 35.

Om handläggning av fråga rörande stomplan och utomplansbestämmelser eller ändring däri skall vad i fråga om stadsplan är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Kap. 5.

Om byggande.

Om byggnad och gårdsrum.

§ 36.

Mom. 1. Byggnad skall med avseende å byggnads höjd och antal våningar samt gårdsrums storlek uppföras i enlighet med gällande stadsplanebestämmelser.

Mom. 2. Med *byggnads höjd* förstås byggnadens medelhöjd till och med taklisten eller, där sådan ej finnes, till yttertakets skärning med fasadlivet. För byggnad vid gata räknas hushöjden från gatan. För gårdsbyggnad räknas

hushöjden från gården; dock skall hushöjden, om lokal anordnas under gård och gårdsplanet läggas högre än gatan, räknas från gatan. För fritt liggande byggnad inne å tomt räknas hushöjden från markens medelnivå utefter den av byggnaden upptagna platsens konturlinjer.

Såsom *våning* anses:

källare, förlagd på sådan höjd, att golvet i närmast däröver varande våning blir beläget mer än 1,5 meter ovan angränsande markyta, där ej byggnadsnämnden med hänsyn till terrängförhållandena annorlunda bestämmer; samt

vind, å vilken inredes rum, som användes till bostad (*boningsrum*), eller rum, där någon vistas för stadigvarande arbete (*arbetsrum*).

Med *gårdsrum* förstås sådan del av tomt, som skall lämnas obebyggd. Till tomts bebyggda del hänföres jämväl golvytan av med tak försedda portiker, verandor och dylika öppna utbyggnader.

Mom. 3. Vad i detta kapitel stadgas om tomt skall gälla även annan byggnadsplats.

§ 37.

Byggnad skall uppföras i gatulinje eller, där förgård finnes, i inre förgårdslinjen eller ock i annan byggnadslinje, om sådan är i stadsplanen bestämd. Byggnadsnämnden må, där så med hänsyn till terrängförhållanden eller eljest prövas lämpligt, medgiva, att byggnad förläggas innanför byggnadslinjen.

§ 38.

Grundmur, listverk, portomfattning och dylikt må skjuta över fastställd byggnadslinje i den mån medgivande därtill finnes stadgat i byggnadsordningen.

§ 39.

Burspråk, utbyggt fönster, balkong eller annan liknande byggnadsdel må efter byggnadsnämndens särskilda medgivande utskjuta framför fasadytan. Sådant medgivande må lämnas endast där detsamma finnes vara till fördel för byggnads utseende och icke medföra olägenheter. Dylikt utsprång får ej förläggas på mindre höjd över underliggande markyta än 3 meter. I övrigt nödiga föreskrifter rörande anordnande av dylikt utsprång skola meddelas i byggnadsordningen.

§ 40.

Byggnads fasader, såväl mot gård som mot gata, skola i övrigt utföras i den arkitektoniska utformning och färggivning, som gatu- och gårdsbilden i sin helhet påfordra; och äger byggnadsnämnden att i sådana hänseenden meddela närmare föreskrifter.

§ 41.

Å byggnad må fönster till bonings- eller arbetsrum ej anbringas, med mindre framförvarande avståndet till annan med sådant fönster försedd byggnadsfasad utgör minst 12 meter, om någondera byggnaden innehåller mer än två våningar, samt eljest minst 9 meter.

§ 42.

Byggnads yttertak må icke, vare sig åt gata eller gård, skjuta över ett plan, som, för den händelse byggnaden uppfördes till största tillåtna höjd, från yttertakets skärning med fasadytan tänkes höja sig inåt byggnaden med en lutning av 45° och till en höjd av högst 6 meter.

Byggnadsnämnden må medgiva, att tornpartier och andra anordningar, som finnas vara till fördel för byggnadens utseende och ej medföra olägenheter, må anbringas utöver takplanet.

§ 43.

För byggnad, som är avsedd att kvarstå endast viss kort tid, må i byggnadsordningen stadgas den lindring i gällande bestämmelser, som kan anses påkallad, där ej vanprydnad eller annan olägenhet därav föranledes.

§ 44.

Förgård skall vara prydligt planterad. Den bör i allmänhet ej förläggas lägre än angränsande gata. På byggnadsnämnden ankommer att föreskriva, om förgård skall lämnas öppen eller på visst sätt inhägnas.

Förgård skall beträffande såväl lutning och höjdläge som plantering och inhägnad anordnas med hänsyn till gatubildens helhetsverkan. Över förgård skall finnas erforderlig förbindelse mellan gata och byggnad, så att icke genom olämplig förgårdsanordning svårigheter uppstå ur brandskyddssynpunkt.

§ 45.

Från bebyggande undantaget område i kvarters inre skall så anordnas, att detsamma bereder trevnad och lugn för kringboende.

Byggnadsnämnden äger förelägga tomtägare att anlägga och vidmakthålla lämplig plantering å sådant område.

§ 46.

Närmare föreskrifter om gårdsrums belägenhet och anordnande i övrigt samt om förbindelse mellan gård och gata skola meddelas i byggnadsordningen. Därvid skall särskild hänsyn tagas till de anspråk, som ur brandskyddssynpunkt böra uppställas.

§ 47.

Byggnadsmark, som icke tagits i anspråk för bebyggande, skall, där så av byggnadsnämnden prövas nödigt, på lämpligt sätt inhägnas.

Tomt, varå hus nedbrunnit eller rivits, skall för undvikande av vanprydnad skyndsamt ordnas.

§ 48.

Förgård och annat obebyggt område skall hållas i vårdat skick.

Särskilda föreskrifter till förekommande av hälsofara, eldfara m. m.

§ 49.

Bonings- och arbetsrum skola vara försedda med lämplig luftväxlingsanordning, varom i byggnadsordning må närmare stadgas.

I byggnadsordning må jämväl meddelas bestämmelser rörande skyddsåtgärder mot kyla och fukt i bonings- och arbetsrum.

Vad i hälsovårdsstadgan föreskrives om boningsrums dagerbelysning, luftväxling, uppvärmning och skydd mot fuktighet samt dess storlek och beskaffenhet i övrigt skall i tillämpliga delar gälla jämväl om arbetsrum, dock att med hänsyn till arten av den verksamhet, för vilken lokalen är avsedd, eftergift må medgivas.

§ 50.

I boningsrum skall golvet läggas minst 30 centimeter högre än angränsande markens yta inom ett avstånd från golvet kant, som prövas erforderligt ur belysnings- och trevnadssynpunkt. Läggas boningsrum i gräns mot grannes fastighet, skall, där rummets golv ligger lägre än markytan, avståndet i varje fall vara så stort, att ytterväggen kan på tillfredsställande sätt utifrån isoleras och att hinder icke uppstår för isoleringens vidmakthållande.

Vad nu sagts om boningsrum skall ock gälla kök, som tillhör bostadslägenhet.

I annat arbetsrum må golvet förläggas lägre än angränsande markens yta, såvida lokalen väl isoleras mot fukt och kyla, dock ej lägre än att tillräcklig dagerbelysning i densamma kan erhållas.

§ 51.

Bonings- och arbetsrum skall hava en höjd av minst 2,70 meter. I byggnadsordningen må dock stadgas, dels att vid öppet byggnadssätt eller i andra i byggnadsordningen närmare angivna fall rumshöjden må minskas till 2,40 meter, dels att på byggnadsnämndens prövning må bero, huruvida i enstaka rum inom lägenhet eller eljest i särskilda fall höjden må vara mindre. I intet fall må höjden understiga 2,10 meter.

§ 52.

Uppföres byggnad av mer än en vånings höjd i gräns mot grannes fastighet, skall grundmuren i gränsen nedföras till vanligt källardjup, ändock att källare i byggnaden ej ifrågakommer; dock må byggnadsnämnden härifrån medgiva undantag, där nämnden prövar skäligt.

§ 53.

Byggnad, som uppföres i gräns mot grannfastighet, skall avskiljas från denna fastighet medelst brandmur av sådan beskaffenhet, som i byggnadsordningen skall angivas. Beträffande trähus gäller denna skyldighet även där huset icke uppföres i gränsen men på mindre avstånd därifrån än 4,5 meter.

I byggnadsordning må bestämmelser meddelas om rätt att, där särskilda förhållanden det påkalla, hava gemensam brandmur för byggnader, uppförda

å varandra angränsande fastigheter, samt om rätt för byggnadsnämnden att i fall, som i byggnadsordningen skola angivas, medgiva befrielse från uppförande av brandmur.

Då särskilda skäl föreligga och grannar därom överenskomma, må byggnadsnämnden kunna medgiva, att fönster eller dörr anbringas i brandmur, med villkor att betryggande anordningar vidtagas för öppningarnas brandsäkra avstängande i händelse av eldsvåda. Byggnadsnämnden må, då grannar därom enas, medgiva anstånd med sådana skyddsanordningars vidtagande, såvitt eldfaran icke därigenom avsevärt ökas.

§ 54.

I byggnadsordningen må beträffande boningshus av trä, boningshus med bottenvåning av sten och övriga våningar av trä samt byggnad för industriellt ändamål ävensom eljest beträffande större vind föreskrivas, i vad mån byggnaden skall avdelas med väggar av eldsäkert material.

I byggnadsordningen må även bestämmelser meddelas om takets, vindens och källarens brandsäkra skiljande från byggnaden i övrigt samt föreskrivas, i vad mån bjälklag skall utföras av eldsäkert material.

§ 55.

Till taktäckning skall användas material, som prövas betryggande mot eldfara. I byggnadsordningen skola meddelas närmare föreskrifter härutinnan, varvid hänsyn bör tagas till gällande bestämmelser i fråga om byggnaders höjd och inbördes avstånd samt övriga ortliga förhållanden.

§ 56.

Skorstenar och eldstäder, såväl stadigvarande som tillfälliga, med därtill hörande rökrör skola på betryggande sätt skiljas från trävirke och annat i byggnaden ingående, lätt antändligt material. Erforderliga bestämmelser såväl härutinnan som i fråga om impipor och luftkanaler skola meddelas i byggnadsordningen.

§ 57.

Byggnad skall hava utgångar, förstugor och trappor i erforderligt antal och lämplig storlek samt med nöjaktig dagerbelysning. De skola vara så belägna, att de vid eldfara bereda största möjliga trygghet för de i byggnaden varande personer. I fråga om byggnader, som upptaga lokaler, avsedda att samtidigt inrymma ett större antal människor, skall särskilt iakttagas, att dörrarna göras utåtgående, där ej andra betryggande åtgärder vidtagas.

§ 58.

I byggnadsordningen skola intagas de bestämmelser, som utöver de i denna stadga eller eljest meddelade finnas erforderliga i avseende å byggnads upp-

förande och inredande till förekommande av eldsvåda, varvid särskilda föreskrifter böra lämnas angående försiktighetsåtgärder vid eldfarliga inrättningar.

§ 59.

I byggnadsordning skola meddelas bestämmelser rörande anordningar å byggnad, som avse att bereda arbetare skydd vid verkställande av underhållsarbeten och dylikt.

§ 60.

Byggnad skall så underhållas, att hälsofara, osnygghet eller vanprydnad icke uppkommer och att brandsäkerheten och hållfastheten icke äventyras. Kan byggnad, som genom brand eller annorledes skadats eller eljest är av bristfällig beskaffenhet, medföra fara för människor eller egendom och kan den ej nöjaktigt iståndsättas, förelägge byggnadsnämnden ägaren att inom viss tid helt eller delvis nedriva densamma. Verkställs icke rivning inom förelagd tid, må byggnadsnämnden låta utföra rivningen på den tredskandes bekostnad.

Om byggnadslov.

§ 61.

Mom. 1. Nybyggnad må ej företagas utan byggnadsnämndens lov.

Byggnadsnämnds lov erfordras jämväl för utförande av följande arbeten, nämligen:

- varje till-, på- eller ombyggnad;
- uppdelning av bostadslägenhet till två eller flera sådana eller sammanslagning av bostadslägenheter eller annan mindre nyinredning;
- utbyte av takbeläggingsmaterial, byggnads omfärgning eller andra åtgärder berörande byggnads yttre;
- återställande av brandskadad byggnad;
- användning av byggnad eller del därav till väsentligt annat ändamål än det, vartill den förut varit använd, eller som finnes angivet å fastställd ritning;
- olika slag av skyltning, i den mån byggnadens utseende eller stadsbilden därav påverkas;
- fastighets inhägnande;
- rivnings-, schaktnings-, sprängnings- eller utfyllningsarbeten inom byggnadskvarter;
- anordnande av virkes- eller annat varuupplag eller materialgårdar; samt planteringsanordningar å förgård eller annan för bebyggande undantagen kvartersdel vid slutet byggnadssätt.

Mom. 2. I byggnadsordningen må bestämmelser meddelas, huruvida och i vad mån byggnadsnämnds lov erfordras för anläggning eller ändring inom tomt eller byggnad av ledning för vatten, avlopp, gas, elektricitet och liknande ändamål, varvid lämpligt ordnad samverkan med andra kommunala myndigheter, vilka handlägga sådana ärenden, bör föreskrivas, så ock för underhållsarbeten eller andra reparationsåtgärder å byggnad.

§ 62.

Mom. 1. Ansökan om byggnadslov skall göras skriftligen och åtföljas av:

a) bevis, att sökanden förfogar över den mark, därå byggnad eller annat arbete skall utföras, eller eljest är berättigad till arbetets utförande;

b) uppgift om vem som ansvarar för arbetet samt, där sådant ansvar åligger annan än sökanden, bevis, att den uppgivna personen åtagit sig ansvaret;

c) karta, motsvarande de fordringar, som, enligt vad därom särskilt är stadgat, gälla i avseende å tomtkarta, samt dessutom upptagande angränsande gators bredd och höjdlägen ävensom avstånd till motliggande byggnadslinje;

d) beskrivning till kartan, angivande för tomtens gällande stadsplanebestämmelser och övriga rättsliga förhållanden, som kunna inverka på tomtens bebyggande, jämväl med hänsyn till tomtägares skyldighet att gälda bidrag till gatukostnad; skolande beskrivningen även innehålla uppgift om befintligt eller för utförande avsett avlopp, dess beskaffenhet, höjdläge och avstånd från tomtgränsen;

e) kopia av kartan, utvisande jämväl den tillämnade byggnaden;

f) ritningar, utförda i överensstämmelse med föreskrifter, som skola meddelas i byggnadsordningen, jämte till ritningarna hörande beskrivning;

g) bevis, att tomtägaren fullgjort honom åliggande skyldighet att anordna utfartsväg och avlopp från tomten eller utgiva bidrag till gatukostnad eller ock därför ställt nöjaktig säkerhet.

Mom. 2. Är fråga om förändring av byggnad, som på sätt i 19 § stadsplanelagen sägs, skjuter in på grannes tomt eller på gata eller annan allmän plats, skall företes bevis, att markens ägare lämnat tillstånd till företaget.

Mom. 3. I fråga om ärende av den beskaffenhet, att för dess prövning ej erfordras tillgång till samtliga här uppräknade handlingar eller uppgifter, må i byggnadsordningen eller av byggnadsnämnden medgivas de eftergifter, som av förhållandena betingas.

§ 63.

Då byggnadsnämnden prövar ansökan om byggnadslov, skall nämnden förvissa sig om att arbetet överensstämmer med stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser och med övriga bestämmelser, som äro gällande för det samma. I fråga om nybyggnad skall vid prövningen bland annat tillses,

att byggnaden är lämplig för den tomt, å vilken den skall uppföras;

att byggnaden ej skjuter över gällande tomtgräns;

att byggnaden ej förläggas så, att den onödigtvis förorsakar men för granntomter eller försvårar deras bebyggande på lämpligt sätt;

att byggnaden såväl i fråga om belägenhet som yttre och inre anordningar erbjuder skäligen trygghet mot eldfara;

att byggnaden med hänsyn till sitt ändamål får sunt läge och mot sundhetens fordringar svarande inredning;

att byggnaden är konstruktivt tillfredsställande och erbjuder tillräckligt skydd mot fukt och kyla;

att byggnadens yttre till såväl form som färg fyller berättigade anspråk på smak och prydlighet såväl i och för sig som med hänsyn till belägenhet och förhållande till närliggande byggnader;

att de byggnadsformer och material, som kunna bidra till att förläna stadsbilden god helhetsverkan, i möjligaste mån komma till användning; samt

att vid förändring av byggnad dess hållfasthet ej äventyras och lämpliga åtgärder vidtagas för ernående av förbättringar i hygieniskt avseende och av ökad trygghet mot eldfara.

Vad sålunda stadgas om nybyggnad skall i tillämpliga delar gälla även annat arbete, vartill byggnadsnämnds tillstånd erfordras.

§ 64.

Byggnadslov må, där så finnes nödigt för genomförande av tomtens eller kvarterets avsedda bebyggande, göras beroende av att befintlig byggnad, som ej överensstämmer med stadsplanen eller övriga för tomtens gällande bestämmelser, borttages eller ändras eller andra lämpliga åtgärder vidtagas.

Där så av förhållandena påkallas, må byggnadslov göras beroende av att erforderlig torrläggning av marken vidtages, innan byggnad uppföres eller tages i bruk för avsett ändamål.

§ 65.

Byggnadsnämnden skall vid meddelande av byggnadslov lämna de närmare föreskrifter, som vid arbetets utförande böra lända till efterrättelse.

§ 66.

Byggnadsnämnden skall vaka däröver, att byggnad av historisk eller konstnärlig betydelse icke förvanskas och att byggnader, som uppföras i grannskapet av sådan byggnad, på lämpligt sätt ansluta sig till eller underordna sig densamma.

Finner byggnadsnämnden vid prövning av fråga om byggnadslov anledning till farhåga i berörda hänseende, har byggnadsnämnden att, innan ärendet avgöres, inhämta byggnadsstyrelsens yttrande.

Är fråga om nybyggnad eller annat arbete, berörande fast fornlämning, skall nämnden tillse, att gällande föreskrifter till skyddande av dylika minnesmärken iakttagas. Innan ärendet avgöres, bör nämnden inhämta riksantikvariens yttrande.

§ 67.

De sundhetsföreskrifter i fråga om byggnaders uppförande eller inredande, vilka äro meddelade i hälsovårdsstadgan eller med stöd av denna utfärdade föreskrifter, skola iakttagas av byggnadsnämnden vid prövning av fråga om byggnadslov, liksom ock de föreskrifter angående brandskydd och andra säkerhetsanordningar av byggnadsteknisk art, som i särskilda författningar äro meddelade.

§ 68.

Är i allmän författning meddelad föreskrift, varigenom byggnads uppförande eller användande för visst ändamål är gjort beroende på prövning av annan myndighet än byggnadsnämnden, skall, utöver vad ovan är stadgat angående byggnadslov, sådan föreskrift lända till efterrättelse. Där så lämpligen kan ske, bör sagda prövning avbidas, innan frågan om byggnadslov avgöres.

§ 69.

Byggnadslov vare förfallet, såvida icke inom två år det medgivna arbetet påbörjats eller, efter inträffat avbrott i arbetet, ånyo börjat utföras. I intet fall äge byggnadslov giltighet för längre tid än fem år.

Om arbete avstannat och ej inom tre månader ånyo börjat utföras, skall anmälan göras hos byggnadsnämnden, innan detsamma får återupptagas.

§ 70.

Byggnadslov erfordras icke för arbete, berörande allmän byggnad, vartill ritningar prövas av Konungen eller av byggnadsstyrelsen, eller annan allmän byggnad, såframt den tillhör kronan.

I byggnadsärende, som skall underställas Konungens eller byggnadsstyrelsens prövning, bör vid underställningen utlåtande av byggnadsnämnden åtfölja handlingarna. Innan arbetet påbörjas, skall anmälan om detsamma ingivas till byggnadsnämnden. Anmälan skall vara åtföljd av karta med kopia som i § 62 sägs, ävensom för arkivering lämpliga byggnadsritningar med tillhörande beskrivning.

Skall för kronans räkning uppföras nybyggnad, vartill ritningar icke prövas av Konungen eller byggnadsstyrelsen, skall anmälan om byggnadsföretaget, åtföljd av handlingar, som nyss sagts, ingivas till byggnadsnämnden. Finner nämnden byggnaden ej motsvara nöjaktiga krav på sundhet, säkerhet mot eldfara, prydlighet eller hänsyn till stadsbilden och de ortliga förhållandena, eller är anledning till erinran i fråga om byggnadens ändamål, läge eller inverkan å grannes rätt, må nämnden inom en månad efter handlingarnas mottagande hos vederbörande förvaltning begära, att frågan underställes Konungens prövning, och må i ty fall byggnaden ej uppföras, innan Konungen givit lov därtill.

Om tillsyn över byggandet.

§ 71.

Mom. 1. Byggnadsnämnden skall med uppmärksamhet följa byggnadsföretag och annat arbete samt därvid bland annat tillse:

att fastställda ritningar och i övrigt meddelade föreskrifter noggrant följas,

att byggnad uppföres av ändamålsenligt material och på betryggande sätt, att betryggande åtgärder vidtagas till förhindrande av att fukt intränger eller uppstår i byggnad, samt

att vad eljest kan förorsaka fara för byggnads bestånd eller medföra olägenhet för däri boende undvikes.

§ 72.

Då byggnad skall uppföras, skall vederbörande förrättningsman på sökandens bekostnad utstaka byggnaden till dess rätta läge å marken samt utmärka dess höjdläge. Är byggnad till sitt läge direkt beroende av gräns mot grannes tomt, skall grannen kallas till utstakningsförrättningen. Vid utstakningen skall noga tillses, att byggnaden ej överskrider gällande tomtgräns.

Sedan fotmur uppförts, skall anmälan därom ske hos vederbörande förrättningsman, vilken ofördröjligen genom särskild besiktning skall tillse, att densamma blivit förlagd i rätt läge.

§ 73.

Mom. 1. För tillsyn å byggnadsföretag och annat arbete skola genom byggnadsnämndens försorg verkställas erforderliga besiktningar. Vid uppförande av byggnad bör besiktning i allmänhet ske, då grundgrävning skett och innan grundläggning påbörjats, då yttertaketets stomme och skorstensstockarna uppförts samt då byggnaden är färdig och innan den tagits i bruk.

Innan byggnad tages i bruk, skall anmälan om arbetets avslutande göras hos byggnadsnämnden, vilken därpå verkställer slutlig besiktning till uttröande, huruvida arbetet utförts med iakttagande av vederbörliga föreskrifter och på ett i övrigt med hänsyn till byggnadens framtida bruk ändamålsenligt sätt. Vid besiktningen skall särskilt tillses, att byggnaden behörigen uttorkats. Efter det de förelägganden eller villkor i särskilda avseenden, vartill besiktningen må hava givit anledning, blivit uppfyllda, utfärdas bevis angående den verkställda slutbesiktningen.

Då arbete avser bonings- eller arbetsrum, bör vid besiktningarna lämpligt samarbete med hälsovårdsnämnden åvägabringas.

Mom. 2. Vid arbete, som utföres av staten eller under dess ledning, är byggnadsnämnden icke skyldig att företaga besiktningar i vidare mån än nämnden själv finner nödigt.

Finner nämnden, att vid arbete, som i § 70 avses, fastställda ritningar ej följas eller eljest gällande föreskrifter åsidosättas, äger nämnden därom göra anmälan hos den myndighet, som är ansvarig för arbetets utförande, eller, där nämnden så finner nödigt, hos Konungen.

Mom. 3. Närmare föreskrifter om besiktning av byggnadsföretag och annat arbete skola meddelas i byggnadsordningen.

§ 74.

Har tillåtet arbete påbörjats men ej fullbordats inom fem år efter det byggnadslov meddelats, äger byggnadsnämnden, där nämnden med hänsyn till byggnadens hållfasthet, brandsäkerhet eller utseende finner sådant nödigt, genom föreläggande av vite tillhålla ägaren att inom viss tid färdigställa arbetet helt eller delvis eller ock vidtaga annan lämplig åtgärd.

Inställes påbörjad nedrivning av byggnad, äger byggnadsnämnden, där så påkallas av omständigheterna, med föreläggande av vite föreskriva viss tid, inom vilken rivningen jämte platsens planering skall fullbordas.

§ 75.

För varje byggnadsarbete, däri inbegripet rivning av byggnad samt schaktning eller sprängning för byggnadsföretag, skall finnas person, som utövar ledning och tillsyn av arbetet samt är ansvarig för detsammes utförande.

§ 76.

Befattning som arbetsledare må i allmänhet ej utövas av annan än den, som genom intyg från byggnadsyrkesskola eller på annat i byggnadsordningen stadgat sätt styrkt sig äga erforderlig teoretisk kunskap och därjämte besitter nödig praktisk erfarenhet.

För sådant arbete, vars ledning kräver speciell utbildning eller erfarenhet, må i byggnadsordningen stadgas ytterligare kompetensvillkor för arbetets ledning.

För trähus, så ock för stenhus av en vånings höjd ävensom eljest för mindre betydande arbete må byggnadsnämnden medgiva lindring i fråga om de eljest föreskrivna kompetensvillkoren.

§ 77.

Byggherre skall utse särskild arbetsledare, där han ej själv vill utöva ledningen av arbetet och är därtill behörig.

Före arbetets påbörjande skall byggherren till byggnadsnämnden avlämna skriftlig förklaring av arbetsledaren, att han under ansvarsförpliktelse åtager sig uppdraget.

Där byggherren vid arbetets utförande motsätter sig iakttagande av bestämmelserna i stadsplanlagen, denna stadga eller byggnadsordningen eller vad i övrigt kan vara angående arbetets utförande föreskrivet, har arbetsledaren att hos byggnadsnämnden skriftligen anmäla förhållandet; och stånde därefter byggherren själv det ansvar, hans berörda förfarande kan medföra.

§ 78.

Byggnadsnämnden äger att, då synnerliga skäl därtill äro, för visst fall eller viss tid frántaga arbetsledare rätt att i staden utöva ledning av arbete varom i § 75 sägs.

§ 79.

Vid byggnadsarbete böra noga iakttagas de försiktighetsmått, som äro erforderliga till förekommande av skada å person eller egendom.

Särskilt bör tillses:

att grundläggning och för densamma erforderlig grävning och sprängning verkställas med största försiktighet, så att grannes byggnad ej lider skada; att byggnadsställningar erhålla nödig hållfasthet; samt

att maskinella anordningar, tillfälliga uppvärmningsanordningar och dylikt så anordnas, att eldfara och andra olägenheter såvitt möjligt undvikas.

Särskilda bestämmelser om byggande utom stadsplan.

§ 80.

I fråga om byggande inom område, som ej ingår i stadsplan, skall, där ej stomplanebestämmelser eller utomplansbestämmelser fastställts, gälla följande:

1. Byggnadsplats, som avses för bebyggande med boningshus, må icke givas mindre areal än 1,500 kvadratmeter.

Av byggnadsplats må högst en sjättedel bebyggas.

2. Byggnad må ej läggas närmare gräns mot väg än 3,5 meter och ej närmare vägs mittlinje än 9 meter. Byggnadsnämnden må dock vid mindre väg av ringa trafikbetydelse kunna medgiva mindre avstånd till vägs mittlinje, dock ej under 6 meter.

3. Byggnad skall, därest den ej sammanbygges med liknande byggnad å grannes fastighet, uppföras på minst 6 meters avstånd därifrån.

Uthus eller annan gårdsbyggnad må i allmänhet icke förläggas närmare gräns mot grannfastighet än 4,5 meter, dock må byggnadsnämnden medgiva mindre avstånd, där nämnden efter grannens hörande finner detta med hänsyn till byggnadens ringa storlek eller andra omständigheter utan olägenhet kunna ske.

4. Avståndet mellan skilda byggnader å samma byggnadsplats må ej vara mindre än 12 meter. Byggnadsnämnden äger likväl, om hinder ej möter ur brandfaresynpunkt, medgiva mindre avstånd, dock ej under 9 meter. Därest ett ändamålsenligt bebyggande därigenom främjas, äger byggnadsnämnden att för mindre gårdsbyggnad eller flygelbyggnad till endast en vånings höjd medgiva mindre avstånd till huvudbyggnad, dock ej under 3 meter.

5. Boningshus må icke uppföras med flera än två våningar och ej till större höjd än 7,5 meter. Uthus eller annan gårdsbyggnad må icke uppföras till större höjd än 3 meter.

§ 81.

I byggnadsordning må i fråga om byggande utom stadsplan stadgas undantag från föreskrifterna i detta kapitel, i den mån sådant betingas av ortsförhållandena eller eljest finnes nödvändigt. Sådant undantag må ock i särskilt fall medgivas av Konungens befallningshavande.

Undantag må dock ej avse skyldigheten att inhämta tillstånd av byggnadsnämnden till nybyggnad.

A V D E L N I N G II.

KAP 6.

Bestämmelser angående stadsliknande samhällen å landet.

§ 82.

Vad i avdelning I är stadgat skall med nedan stadgade undantag även gälla för köping och annat samhälle på landet, som omförmäles i 56 § stadsplane-lagen.

För sådant samhälle skall vid tillämpning av denna stadga iakttagas:
att magistratens åliggande enligt § 3 skall ankomma på samhällets byggnadsnämnd;

att ledamot och ersättare i byggnadsnämnden, vilka enligt § 9 utses av magistraten, skola utses av Konungens befallningshavande, skolande denne ledamot och hans ersättare, såvitt möjligt, vara lagfarna;

att, därest inom samhället icke finnes hälsovårdsnämnd, det förslag å ledamot och ersättare i byggnadsnämnden, som enligt § 9 skall avgivas av hälsovårdsnämnden, i stället skall uppgöras av samhällets beslutande myndighet; samt

att, där ej i byggnadsordningen annorlunda föreskrives, byggnadsnämnden ej skall hava den byggnadsnämnd i stad tillerkända rätt att göra sig hörsamrad genom föreläggande av vite eller äventyr att åtgärd verkställas på tredskandes bekostnad, utan bör nämnden, där sådant föreläggande finnes i särskilt fall erforderligt, därom göra anmälan hos Konungens befallningshavande.

§ 83.

Vad i § 82 är stadgat gälle ock ort, för vilken Konungen jämlikt 57 § stadsplanelagen förordnat, att vad i nämnda lag är stadgat för stad skall äga tillämpning.

Finner Konungens befallningshavande omständigheterna påkalla sådant förordnande, har Konungens befallningshavande att till Konungen inkomma med anmälan därom. Innan sådan anmälan göres, skola kommunalfullmäktige i orten samt ägare av jord inom det område, varom fråga är, ävensom befolkningen därstädes genom Konungens befallningshavandes försorg erhålla tillfälle att yttra sig i ärendet.

Vid anmälan, som ovan sägs, foga Konungens befallningshavande förslag till huvudgrunder med avseende å stadsplanelagens och denna stadgas bringande till verkställighet inom det blivande samhället.

AVDELNING III.

Bestämmelser angående den egentliga landsbygden.

KAP. 7.

Om byggnadsplan och utomplansbestämmelser.

§ 84.

Vill markägare, kommun eller annan, att byggnadsplan skall upprättas för område på landet, för vilket bestämmelserna i stadsplanelagen angående stad icke äga tillämpning, göre hos Konungens befallningshavande framställning i ärendet. Vid framställningen skall fogas den förberedande utredning med förslag till planläggning, som sökanden kan vilja åberopa.

Konungens befallningshavande må ock utan ansökan upptaga sådan fråga, då anledning därtill föreligger.

§ 85.

Har fråga väckts om upprättande av byggnadsplan, och finner Konungens befallningshavande skäl föreligga att i planen upptages markområde, tillhörigt annan än markägare, som gjort ansökan om byggnadsplan, skall tillfälle beredas ägare av jord inom området att å sammanträde yttra sig i ärendet. Kungörelse om sammanträdet skall minst fjorton dagar förut uppläsa i församlingens kyrka och införas i ortstidning, varjämte underrättelse om sammanträdet skall i god tid med posten översändas till den kommun, inom vilken området är beläget, så ock till området angränsande stad eller stadsliknande samhälle. Finnes inom området mark, som tillhör kronan, skall i nyss angivna ordning underrättelse tillställas den, som har att i avseende å marken företräda kronan.

Sammanträdet skall ledas av den som Konungens befallningshavande därtill förordnar. Vid sammanträdet bör närvara länsarkitekten eller, vid hinder för denne, annan i hithörande frågor sakkunnig person, som Konungens befallningshavande för ändamålet förordnar.

§ 86.

Efter det den ytterligare utredning ägt rum, som Konungens befallningshavande finner nödig, bestämmer Konungens befallningshavande det område, för vilket förslag till byggnadsplan skall uppgöras, samt prövar, därest så ej redan skett, huruvida förbud, som i 64 § stadsplanelagen sägs, bör meddelas för området eller del därav.

§ 87.

Där icke av sökande ingivet eller eljest förefintligt förslag till byggnadsplan finnes kunna godtagas, skall Konungens befallningshavande besörja, att förslag till byggnadsplan varder upprättat, därvid Konungens befallningshavande äger att anlita sakkunnigt biträde.

§ 88.

Byggnadsplan skall så uppgöras, att den tillgodoser de krav, som skäligen böra ställas på en planmässigt ordnad bebyggelse av förhållandevis tätare befolkad område.

Vid uppgörande av byggnadsplan jämte till densamma hörande byggnadsplanebestämmelser skall vad i §§ 15—17 är stadgat angående stadsplan och stadsplanebestämmelser äga motsvarande tillämpning. Särskilt skall iakttagas, att behovet av lämpliga trafikleder samt öppna platser inom och utfartsvägar från det i planen ingående området nöjaktigt tillgodoses ävensom att möjlighet beredes till anordnande av ledningar för belysning, för tillförsel av vatten och för avlopp.

Planläggningen bör så ordnas, att områdets framtida intagande i stadsplan icke genom densamma motverkas eller försvåras.

§ 89.

Mom. 1. Förslag till byggnadsplan skall avfattas å karta i skala, ej understigande 1:2.000.

På byggnadsplanekartan skola tydligt angivas gränserna för byggnadsplanområdet samt för de delar därav, som skola för olika ändamål användas, ävensom höjdlägen i nödig omfattning.

Till planen hörande byggnadsplanebestämmelser skola avfattas i särskild handling samt tillika, i den mån så är möjligt, genom särskilda beteckningar utmärkas å kartan.

Mom. 2. Kartan skall åtföljas av erforderlig beskrivning. Där så finnes nödigt, skall vid förslaget fogas terrängkarta, upptagande vad som erfordras för bedömande av byggnadsplanens lämplighet.

§ 90.

Då förslag till byggnadsplan uppgjorts, skall förslaget, därest det icke blivit av samtliga sakägare godkänt, genom Konungens befallningshavandes försorg hållas för granskning tillgängligt under viss bestämd tid, minst en månad efter det därom utfärdad kungörelse blivit uppläst i församlingens kyrka och införd i ortstidning. I fråga om underrättelse till sakägare skall i tillämpliga delar gälla vad i § 19 andra och tredje styckena stadgas; skolande därjämte underrättelse tillställas den kommun, inom vilken området är beläget.

I kungörelse och underrättelse skall föreskrivas, att anmärkningar skola före utgången av den för förslagets utställande utsatta tid ingivas till Konungens befallningshavande, eller ock att för anmärkningars mottagande skall efter nämnda tids utgång hållas sammanträde med sakägarne å angiven tid och plats.

Där anledning finnes till antagande, att förslaget berör fasta fornlämningar, bör Konungens befallningshavande inhämta yttrande från riksantikvarien.

§ 91.

Sedan byggnadsplan fastställts, besörje Konungens befallningshavande, att kungörelse därom varder, så fort ske kan, uppläst i församlingens kyrka och införd i ortstidning, ävensom att planen med därtill hörande beskrivning och övriga bilagor varder i bestyrkt kopia och avskrift insänd till byggnadsstyrelsen.

§ 92.

Vad ovan i detta kapitel är stadgat gälle jämväl i tillämpliga delar om ändring av byggnadsplan.

§ 93.

Vid tomtindelning inom område, för vilket byggnadsplan gäller, skola de i §§ 25—27 meddelade bestämmelser äga motsvarande tillämpning.

§ 94.

Vid uppgörande av utomplansbestämmelser för landet skola föreskrifterna i §§ 33 och 34 i denna stadga i tillämpliga delar gälla, dock att karta över om-

råde, som med bestämmelserna avses, må i fråga om återgivande av befintliga förhållanden vara av enklare beskaffenhet än där stadgas.

Angående handläggning av fråga om utomplansbestämmelser, som nu sagts, skall vad om byggnadsplan är stadgat äga motsvarande tillämpning.

KAP. 8.

Om byggnadsordning.

§ 95.

För område, beträffande vilket byggnadsplan eller utomplansbestämmelser fastställts, äger Konungens befallningshavande, där så finnes erforderligt, utfärda byggnadsordning.

Fråga om byggnadsordning kan väckas av jordägare eller byggnadsnämnd inom området eller av vederbörande kommun eller Konungens befallningshavande. Innan frågan avgöres, skall Konungens befallningshavande lämna vederbörande jordägare, byggnadsnämnd, kommun eller annan, vars rätt kan av byggnadsordningen beröras, tillfälle att avgiva yttrande över förslaget.

I byggnadsordning må för överträdelse av dess stadganden föreskrivas böter från och med tjugufem till och med femtusen kronor.

KAP. 9.

Om byggnadsnämnd.

§ 96.

Närmaste inseendet över byggnadsverksamheten inom område, för vilket byggnadsplan eller utomplansbestämmelser fastställts, utövas av en byggnadsnämnd, vilken det åligger att övervaka efterlevnaden av vad i detta kapitel stadgas och de i enlighet därmed givna föreskrifter samt vad i övrigt gäller beträffande områdets ordnande och bebyggande, att, där byggnadsplan icke finnes, tillse att sådan i mån av behov upprättas och underställes Konungens befallningshavandes prövning, att eljest ägna uppmärksamhet och tillsyn åt allt, som kan inverka på byggnadsverksamhetens sunda utveckling inom området, samt att hos kommunalfullmäktige, Konungens befallningshavande eller annan myndighet väcka de förslag och göra de framställningar, som finnas nödiga.

Byggnadsnämnden skall särskilt verka för:

att byggnadsplatser erhålla sådan form, storlek och belägenhet, att de kunna med iakttagande av gällande föreskrifter ändamålsenligt bebyggas, därvid jämväl tillses, att mark, å vilken finnas fasta fornlämningar, såvitt möjligt icke upplåtes till byggnadsplatser;

att för samfärdseln erforderliga vägar utföras på tillfredsställande sätt å här- för avsedd mark;

att vattenavloppet inom området ordnas enhetligt enligt härför uppgjord plan på det sätt, att dagvattnet lätt avrinner från vägar och allmänna platser och kan ledas från byggnadsplatserna ut till de allmänna avloppen samt spillvatten och annan flytande orenlighet avlägsnas från området utan att vålla olägenhet; samt

att, där erforderlig tillgång till vatten för hushållsändamål samt för eld-släckning icke kan på annat sätt beredas, vattenledning anläggas.

Lämpligt samarbete bör i erforderliga delar åvägabringas med hälsovårdsnämnden.

§ 97.

Mom. 1. Byggnadsnämnden skall bestå av tre ledamöter.

Av ledamöterna utses en av Konungens befallningshavande och två av kommunalfullmäktige.

Ledamöterna skola vara med ortens förhållanden väl bekanta personer. Minst en av nämndens ledamöter skall vara byggnads-sakkunnig.

Mom. 2. Uppdraget att vara ledamot av byggnadsnämnden gäller för fyra år. Avgår ledamot under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, anställs fyllnadsval; och skall den sålunda valde tjänstgöra under den tid, som för den avgångne återstår.

Mom. 3. För varje ledamot skall, med iakttagande av vad i mom. 1 och 2 stadgas, utses en ersättare.

§ 98.

Byggnadsnämnden bör såvitt möjligt till sitt biträde hava en byggnadstekniskt utbildad, av Konungens befallningshavande godkänd person, byggnadskonsulent, som tillsättes av kommunalfullmäktige efter byggnadsnämndens hörande.

§ 99.

Stadgandena i §§ 10, 11, 13 och 14 skola äga motsvarande tillämpning å byggnadsnämnd inom område, som avses i detta kapitel, med iakttagande att vad i § 13 sägs om stadsarkitekt skall gälla byggnadskonsulenten samt att vad i § 14 sägs om stadsfullmäktige skall gälla kommunalfullmäktige.

§ 100.

Underlåter någon att ställa sig byggnadsnämndens föreläggande till efterrättelse, göre nämnden därom anmälan hos Konungens befallningshavande.

§ 101.

Där så med hänsyn till ortsförhållandena finnes lämpligt, må i stället för byggnadsnämnd utses en sakkunnig person, som förordnas av Konungens befallningshavande efter kommunalfullmäktiges hörande.

Å sådan sakkunnig skall tillämpas vad enligt denna stadga gäller om byggnadsnämnd, som i detta kapitel avses.

KAP. 10.

Om byggande.

Om byggnad.

§ 102.

Vid byggande inom område, för vilket fastställts byggnadsplan eller utomplansbestämmelser, skola de i §§ 36—43 meddelade föreskrifterna om byggnad i tillämpliga delar lända till efterrättelse med iakttagande:

att vad där sägs om stadsplanebestämmelser skall äga motsvarande tillämpning å gällande byggnadsplanebestämmelser eller utomplansbestämmelser; samt

att, där byggnadsordning för området icke finnes, det ankommer å byggnadsnämnden att meddela de föreskrifter, som eljest skolat meddelas i byggnadsordning.

I den mån undantag från eller jämkningar i de enligt nyssnämnda paragrafer gällande bestämmelser finnas med hänsyn till ortsförhållandena eller eljest påkallade, må därom i byggnadsordning eller eljest förordnas av Konungens befallningshavande.

§ 103.

Mom. 1. Byggnadsplats skall, då byggnad därstädes blivit uppförd, i gräns mot väg och mot angränsande mark vara inhägnad med stängsel, där ej byggnaden är uppförd i sådan gräns. Dyligt stängsel skall till beskaffenhet och utseende godkännas av byggnadsnämnden. Där grannar därom ej kunna enas, äger byggnadsnämnden efter omständigheterna bestämma sättet för hägnadsutförande i gräns mellan deras områden.

Medför stängsels uppsättande oskäligen kostnad, äger nämnden medgiva befrielse helt eller delvis från skyldigheten att hava byggnadsplats inhägnad.

Mom. 2. Å byggnadsplats må ej vidtagas anordning, som är av beskaffenhet att synnerligen menligt inverka på dess utseende och trevnaden i omgivningen.

Mom. 3. Byggnadsplats skall hållas i vårdat skick.

Särskilda föreskrifter till förekommande av hälsofara, elffara m. m.

§ 104.

I boningsrum skall golvet läggas minst 30 centimeter högre än angränsande markens yta.

§ 105.

Boningsrum skall i allmänhet givas en höjd av minst 2,40 meter, med rätt för byggnadsnämnden att, där så befinnes lämpligt, i övre våningen eller i vindsrum eller eljest i enstaka rum samt i sommarstugor medgiva lägre rums höjd, dock ej under 2,10 meter.

§ 106.

Byggnad får ej täckas med halm, spån eller annat lätt antändligt ämne, såvida icke detta genom av byggnadsnämnden godkänt förfaringssätt gjorts brandsäkert.

§ 107.

Skorstenar och rökrör må ej vila på trävirke.

Trävirke må ej anbringas närmare rökrörs insida än 25 centimeter; och skall mellanrummet fyllas med sten eller annat brandfritt ämne.

Å golvet framför eldstad skall inläggas ett skydd av sten, cement eller järnplåt.

§ 108.

Boningsrum och andra rum, där personer komma att vistas större delen av dagen, ävensom fabriks- och samlingslokaler skola hava tillräcklig dagerbelysning och anordningar för nödig luftväxling samt förses med tillräckligt antal trappor och utgångar.

§ 109.

Byggnad skall så underhållas, att hälsofara, osnygghet eller vanprydnad icke uppkommer och att brandsäkerheten och hållfastheten icke äventyras.

Om byggnadslov.

§ 110.

Nybyggnad må ej företagas utan byggnadsnämndens lov.

§ 111.

Ansökan om byggnadslov skall göras skriftligen hos byggnadsnämnden. Vid ansökningen skola fogas:

a) bevis att sökanden förfogar över det område, där nybyggnaden skall utföras, eller eljest är berättigad till arbetets utförande;

b) karta över byggnadsplatsen jämte kopia i skala, ej understigande 1:1.000, upprättad av i ägomätning kunnig person och utvisande områdets läge, form och areal, befintliga byggnaders och den tillämnade byggnadens läge samt bredd och sträckning å tillfartsväg till området;

c) ritningar i två exemplar i skala, ej understigande 1:100, det ena exemplaret å material, som lämpar sig för arkivering, skolande ritningarna vara åtföljda av erforderlig beskrivning.

För mindre betydande byggnadsföretag må byggnadsnämnden efter omständigheterna medgiva eftergift i fråga om skyldigheten att förete bevis, karta och ritningar.

Det för arkivering utförda exemplaret av ritningarna jämte beskrivningen och kopian av byggnadskartan skola förvaras hos byggnadsnämnden, medan det andra exemplaret av ritningarna, försett med bevis om fastställelse, skall utlämnas till sökanden.

§ 112.

Då byggnadsnämnden prövar ansökan om byggnadslov, skall nämnden förvisa sig om att byggnadsföretaget överensstämmer med byggnadsplan eller utomplansbestämmelser och med övriga bestämmelser, som äro gällande för detsamma. Vid prövningen skall bland annat tillses:

- att byggnaden är lämplig för den plats, å vilken den skall uppföras;
- att byggnaden ej skjuter över gällande fastighetsgräns;
- att byggnaden ej förlägges så, att den onödigtvis förorsakar men för grannfastigheter eller försvårar deras bebyggande på lämpligt sätt;
- att byggnaden kommer att erbjuda skälig trygghet mot eldfara;
- att byggnaden får sunt läge och mot sundhetens fordringar svarande inredning;
- att byggnaden blir konstruktivt tillfredsställande samt försedd med erforderlig isolering mot fukt och kyla; samt
- att byggnadens yttre till såväl form som färg fyller berättigade anspråk på smak och prydlighet såväl i och för sig som med hänsyn till omgivningen.

§ 113.

Där så av förhållandena påkallas, må byggnadslov göras beroende av att erforderlig torrläggning av marken vidtages, innan byggnad uppföres eller tages i bruk för avsett ändamål.

§ 114.

I fråga om giltigheten av byggnadslov skall vad i § 69 stadgas äga tillämpning.

§ 115.

Byggnadsnämnden har icke utan särskilt uppdrag att taga befattning med allmän byggnad, vartill ritningarna skola enligt gällande författning prövas av statens myndighet.

Om tillsyn över byggandet.

§ 116.

För tillsyn att vid byggnadsföretag fastställda ritningar följas och gällande föreskrifter efterlevas skola genom byggnadsnämndens försorg verkställas erforderliga besiktningar. Då byggnad blivit fullbordad och innan densamma tages i bruk, åligger det den byggande att därom göra anmälan hos byggnadsnämnden.

A VDELNING IV.

KAP 11.

Allmänna bestämmelser.

§ 117.

Till nybyggnad är att hänföra ej blott uppförande av helt ny byggnad utan även till-, på- eller ombyggnad av befintlig byggnad, dess inredande helt eller delvis till väsentligen annat ändamål än det, vartill byggnaden förut varit använd, så ock andra förändringar i avseende å byggnads inredning av den genomgripande beskaffenhet, att de kunna anses jämförliga med ombyggnad. Därest sådan förändring av befintlig byggnad, varom ovan nämnts, är såväl i och för sig som i förening med annat arbete av enahanda beskaffenhet, som må hava å byggnaden utförts under de närmast föregående två åren, av ringa omfattning i förhållande till byggnadens värde, skall dylik förändring icke betraktas som nybyggnad.

§ 118.

Är fråga om att uppföra byggnad, avsedd att kvarstå endast viss kort tid, eller att vidtaga anordningar och uppföra mindre byggnader, som avse att tillgodose den allmänna trevnaden, må byggnadsnämnden, ändå att företaget strider mot stadsplan, stomplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser, därtill meddela tillstånd, där företaget prövas ej avsevärt försvåra markens användande för avsett ändamål.

§ 119.

Konungens befallningshavande äger på därom gjord framställning utfärda taxa för avgifter, som de byggande skola erlägga för erhållande av byggnadslov, för ritningsgranskning, för besiktningar och för andra förrättningar, som byggnadsnämnden enligt gällande bestämmelser har att verkställa.

§ 120.

Mom. 1. Vidtager någon åtgärd, varom i denna stadga eller gällande byggnadsordning förmäles, utan att hava erhållit byggnadsnämndens tillstånd, där sådant erfordras, eller underlåter han att ställa sig till efterrättelse vad i byggnadsordningen eljest kan vara stadgat för rätt att vidtaga dylik åtgärd, eller underlåter någon att vid utförande av arbete följa fastställda ritningar eller av byggnadsnämnden meddelade föreskrifter, böte från och med tjugufem till och med femtusen kronor och vare dessutom skyldig att undanröja eller ändra det utförda, om byggnadsnämnden finner nödigt sådant förordna.

Förlägges byggnad i annat höjdläge än det som vederbörligen utmärkts å karta eller å marken, stånde ägaren själv den skada, som vid framtida ändring av gatans höjdläge kan följa av berörda förfarande.

Mom. 2. Till böter enligt denna stadga eller byggnadsordning må icke dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

Mom. 3. Böter, som nu sagts, så ock vite, som på grund av föreläggande enligt denna stadga eller byggnadsordning ådömas, tillfalle stad, samhälle eller kommun, där förseelsen ägt rum. Saknas tillgång till fulla gäldandet av böter eller vite, som här avses, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

§ 121.

Mom. 1. Förseelse mot denna stadga eller mot byggnadsordning åtalas hos polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan icke finnes, vid allmän domstol.

Mom. 2. Förseelse åtalas av allmän åklagare.

§ 122.

Är i fall, som avses i § 120 mom. 1, uppenbart, att påbörjat byggnadsarbete strider mot gällande stadsplan, stomplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser eller övriga för områdets bebyggande gällande bestämmelser, äger nämnden rätt att förbjuda arbetets fortsättande.

§ 123.

Mom. 1. Över byggnadsnämnds enligt denna stadga eller gällande byggnadsordning meddelade beslut må besvär anföras hos Konungens befallningshavande inom en månad från det klaganden erhållit del av beslutet.

Protokoll över byggnadsnämnds beslut rörande tomtindelning skall, där beslutet icke blivit av drätselkammaren godkänt, skyndsamt delgivas nämnda myndighet, som äger att för bevakande av stadens rätt överklaga beslutet; och vare för drätselkammaren tid för klagan räknad från det delgivning sålunda skett.

Mom. 2. Över beslut, som Konungens befallningshavande meddelat på besvär över byggnadsnämnds beslut eller eljest på grund av denna stadga eller gällande byggnadsordning, må besvär anföras hos Konungen inom tid, som i allmänhet är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

§ 124.

Mom. 1. Den allmänna uppsikten över stadsplane- och byggnadsväsendet i städer, samhällen och områden, som i denna stadga avses, tillkommer byggnadsstyrelsen, som äger att meddela erforderliga föreskrifter, modeller, formulär, råd och anvisningar.

Mom. 2. Konungens befallningshavande har att öva tillsyn över stadsplane- och byggnadsväsendet; och åligger det Konungens befallningshavande i sådant avseende:

att tillse, att stad eller samhälle i mån av behov förses med stadsplan, stomplan, utomplansbestämmelser och byggnadsordning av för samhället lämplig beskaffenhet;

att besörja, att område på landet, som därav är i behov, erhåller byggnadsplan, utomplansbestämmelser och byggnadsordning av för området lämplig beskaffenhet;

att övervaka, att stadsplanelagen, denna stadga, gällande stadsplaner, stomplaner, utomplansbestämmelser, byggnadsplaner och byggnadsordningar samt övriga föreskrifter angående stadsplane- och byggnadsväsendet noggrant efterlevas;

att tillse, att byggnadsnämnder och andra lokala myndigheter, som hava befattning med stadsplane- och byggnadsväsendet, med nit och omsorg fullgöra sina åligganden; samt

att göra de framställningar och förslag till föreskrifter eller åtgärder, var- till förhållandena giva anledning.

§ 125.

De åligganden, vilka enligt denna stadga tillkomma magistraten, tillhöra i stad, där magistrat ej finnes, den för staden särskilt tillsatta styrelse, samt i Stockholm överståthållarämbetet, dock med iakttagande att det jämväl i Stockholm skall ankomma å magistraten att utse ledamot och ersättare i byggnadsnämnden samt att vad enligt § 29 åligger magistrat skall i stad, där magistrat ej finnes, ankomma på Konungens befallningshavande.

I stad, där stadsfullmäktige ej finnas, skall allmän rådstuga och i samhälle på landet den myndighet, som utövar samhällets beslutanderätt, äga den befogenhet, som enligt denna stadga tillkommer stadsfullmäktige.

Vad i denna stadga sägs om drätselkammare skall för samhälle, där drätselkammare ej finnes, gälla den däremot svarande myndighet.

Övergångsbestämmelser.

§ 126.

Mom. 1. Denna stadga skall jämte vad här nedan stadgas träda i kraft den 1 januari 1932.

Byggnadsnämnder skola enligt bestämmelserna i denna stadga utses så tidigt, att de kunna träda i utövning av sina åligganden den 1 januari 1932, vid vilken tid de nuvarande byggnadsnämnderna skola upphöra att tjänstgöra.

Byggnadsordning, avsedd att träda i kraft nämnda dag, må jämväl dessförrinnan antagas och fastställas i enlighet med bestämmelserna i denna stadga.

Mom. 2. Genom denna stadga upphävas:

byggnadsstadgan för rikets städer den 8 maj 1874, i den mån ej annat följer av stadgandet i § 128 här nedan;

kungörelsen den 31 augusti 1907 angående bestämmelser i fråga om behandling av förslag till stadsplan och tomtindelning;

kungörelsen den 18 januari 1908 angående vad vid tillämpning av lagen angående stadsplan och tomtindelning är att till nybyggnad hänföra;

tillika med de särskilda stadganden, vilka innefatta ändring i sålunda upphävda bestämmelser.

Vad i lag eller särskild författning är emot denna stadga stridande skall efter stadgans ikraftträdande upphöra att gälla.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts med bestämmelse i denna stadga, skall sådan bestämmelse i stället tillämpas.

§ 127.

Så snart ske kan efter denna stadgas utfärdande och sist inom två år efter dess ikraftträdande skall med iakttagande av stadgans föreskrifter förslag till ny byggnadsordning för stad och stadsliknande samhälle hava upprättats och underställts Konungens prövning.

Finnas för område inom stadsplan erforderliga föreskrifter i de ämnen, vilka behandlas i §§ 23, 25, 26 och 28 i byggnadsstadgan för rikets städer den 8 maj 1874, icke meddelade i planen eller till densamma hörande bestämmelser, skola byggnadsnämnderna och övriga vederbörande kommunala myndigheter oförtövat upptaga frågan om åstadkommande av stadsplanebestämmelser, som nu sagts.

I avbidan å sådana bestämmelsers fastställande skola föreskrifter i nyssnämnda ämnen meddelas i byggnadsordningen att inom området tillämpas intill dess genom stadsplanebestämmelser nödig reglering av berörda ämnen kommer till stånd. Vid upprättandet av sådana föreskrifter, vilka böra sammanföras i särskild avdelning av byggnadsordningen, skall vad i § 16 är stadgat angående stadsplanebestämmelsers innehåll i tillämpliga delar iakttagas.

§ 128.

Intill dess för stad eller stadsliknande samhälle fastställts ny byggnadsordning, skall byggnadsstadgan för rikets städer den 8 maj 1874 samt den inom staden eller samhället hittills gällande byggnadsordningen fortfarande lända till efterrättelse i den mån de icke strida mot stadsplanelagen eller denna stadga.

§ 129.

Byggnadsordningar och andra föreskrifter, som jämlikt 1 kap. 46 § första stycket i lagen om fastighetsbildning i stad meddelats för vissa områden å landet, som icke äro samhällen, skola fortfarande lända till efterrättelse, intill dess Konungen annorlunda förordnar.

§ 130.

Har, före denna stadgas ikraftträdande, ansökan ingivits om byggnadslov eller annat tillstånd enligt hittills gällande byggnadsstadga, skall den ansökan bedömas enligt sistnämnda stadga.

Redan befintliga, i behörig ordning uppförda byggnader må, även om de icke överensstämma med föreskrifterna i denna stadga eller i den nya byggnadsordningen, fortfarande bibehållas. Vid mera genomgripande reparation, om- eller tillbyggnad skall byggnad bringas i överensstämmelse med stadgan och byggnadsordningen; dock äger byggnadsnämnden, där den av kostnads-hänsyn finner skäligt och så utan olägenhet från sundhets- eller brandsäkerhetssynpunkt kan ske, meddela eftergift från detta stadgande.

Sammandrag

av yttranden över utkast till ny byggnadsstadga, utarbetat inom justitiedepartementet år 1930.

Genom beslut den 1 november 1930 anbefalldes Kungl. Maj:t dels byggnadsstyrelsen och överståthållarämbetet, dels och länsstyrelserna efter vederbörande länsarkitekters hörande att före 1930 års utgång avgiva underdåniga utlåtanden över ett inom justitiedepartementet utarbetat, av motiv åtföljt utkast till ny byggnadsstadga. Härjämte lämnade Kungl. Maj:t genom berörda beslut svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, styrelsen för svenska arkitektföreningen, styrelsen för svenska kommunaltekniska föreningen, föreningen Sveriges stadsarkitekter, Sveriges fastighetsägareförbund, Stockholms fastighetsägareförening och svenska brandskyddsföreningen tillfälle att avgiva utlåtanden i ärendet, svenska stadsförbundet senast den 15 januari 1931 och de övriga före 1930 års utgång.

Sedermera har statsrådet och chefen för justitiedepartementet genom beslut den 17 december 1930 till ovannämnda myndigheter och sammanslutningar, för att tagas i övervägande vid avgivande av utlåtande över ovannämnda utkast, därest sådant utlåtande ej redan avgivits, överlämnat en inom justitiedepartementet utarbetad promemoria angående ifrågasatt åläggande för byggnadsnämnd att lämna yrkesinspektör eller bergmästare tillfälle att yttra sig angående sökt byggnadslov, avseende industriell anläggning.

På grund av förenämnda remisser hava utlåtanden inkommit från samtliga nämnda myndigheter och sammanslutningar (de senare i vissa fall representerade av sina styrelser), varjämte statens provningsanstalt och Sveriges industriförbund inkommit med yttranden.

Vid nedannämnda utlåtanden hava därjämte fogats yttranden:

vid *överståthållarämbetets* utlåtande: av åtskilliga myndigheter och tjänstemän i Stockholm;

vid *länsstyrelsernas* utlåtanden: av vederbörande länsarkitekter m. fl.;

vid *svenska stadsförbundets* utlåtande: av byggnadsnämnderna i åtskilliga städer samt hos dem anställda stadsarkitekter m. fl.

Vissa myndigheter och tjänstemän hava yttrat sig även om innehållet i det såsom bilaga vid remissen fogade förslaget till stadsplanelag. I den mån ej sammanhanget annat föranleder, lämnas dessa yttranden här nedan åsido.

Allmänna omdömen.

Byggnadsstyrelsen: Det föreliggande utkastet till byggnadsstadga, som anslöte sig till ett inom justitiedepartementet upprättat förslag till stadsplanelag, kunde enligt byggnadsstyrelsens mening anses — vid sidan av ovannämnda stadsplanelag — i huvudsak motsvara de krav, som numera uppställdes på författningar inom samhällsbyggnadens och stadsplaneväsendets område, och vore stadgan sålunda ägnad att bliva av den största betydelse för den framtida samhällsutvecklingen inom vårt land.

Svenska stadsförbundets styrelse: Vid studiet av utkastet hade styrelsen icke kunnat undgå att finna, att man i detsamma lagt väl tunga bördor på byggnadsnämnderna i de mindre samhällena med dessas små resurser både i avseende å personal och ekonomi. Redan utarbetandet av byggnadsordning vore för samhällena av denna kategori en särdeles betungande uppgift, och styrelsen ville framhålla önskvärdheten av, att särskilda *normalbyggnadsordningar*, utarbetade genom statens försorg i samarbete med representanter för bl. a. städerna, kunde komma till stånd.

Styrelsen för svenska landskommunernas förbund: Det föreslagna vidgandet av landskommunernas befogenhet i byggnadsplanefrågor vore onekligen betingat av utvecklingen. Mångenstädes ägde en livlig byggnadsverksamhet rum på landsbygden, framförallt omkring städerna, vid järnvägsstationer och i industriorter, och det vore då av stor vikt, att bebyggelsen från början inriktades planmässigt med hänsyn till de allmänna behov i fråga om kommunikationer, anordningar för tillgodoseende av hälsovård, brandsäkerhet m. m., som följde med den tätare bebyggelsen. Det förefölle styrelsen vara att föredraga, att de principer, efter vilka en landskommun borde tagas i anspråk för dessa uppgifter, gäves författningsform i stället för att, som tidigare ägt rum, Kungl. Maj:t från fall till fall givit byggnadsföreskrifter och fastställt byggnadsplan för områden, där behov härav förelegat.

Om styrelsen således i princip sympatiserade med tanken att genom lagstiftning giva utförligare bestämmelser för byggnadsförhållandena inom områden på landet, för vilka bestämmelserna i stadsplanelagen angående stad icke ägde tillämpning men där behov av byggnadsplan gjorde sig gällande, och att för ändamålet direkt engagera kommunerna, vore det styrelsens tillika angeläget att framhålla, att en sådan lagstiftning tillika borde göras mjuk och anpassbar på de å landsbygden mycket varierande förhållandena, så att ej byggnadsverksamheten onödigt betungades, till men för en sund samhällsutveckling. Angeläget vore också, att kommunerna icke belastades med ekonomiska uppgifter, som i själva verket vore av privaträttslig natur. I stort sett syntes de författningsförslag, som härutinnan föreläge, vara lämpligt avvägda och motsvara de krav, som nutida förhållanden ställde på en lagstiftning av denna art. Det förefunnes dock i dem enligt styrelsens mening vissa punkter, mot vilka vissa erinringar kunde göras.

Styrelsen för svenska arkitektföreningen: Styrelsen funne det vara en påtaglig fördel, att bestämmelser, som ej hade civillags natur, exempelvis i vissa rent tekniska frågor, uteslutits ur lagen och sammanförts i en särskild byggnadsstadga. Dessa bestämmelser borde nämligen givas större smidighet och bättre möjlighet att anpassas efter utvecklingen och efter lokala förhållanden än en lagbestämmelse ägde.

Styrelsen ville med skärpa framhålla de allmänna krav, som enligt styrelsens mening borde ställas på en ny byggnadsstadga.

Den författning, som vore avsedd att reglera byggnadsverksamheten, borde vara i möjligaste mån enkel och klar. Den skulle vara ägnad att leda byggnadskonsten in på sunda banor och att förhindra uppkomsten av mindervärdiga samhällsbildningar, men den finge icke uppamma rättshaveri eller verka förlamande på byggnadsverksamheten genom alltför omständliga och betungande krav. Den berättigade önskan att redan på ett tidigt stadium kunna reglera ett samhälles utbildning finge icke taga sig uttryck i sådana bestämmelser, varigenom smärre kommuner ådroges oskäligen omkostnader eller otillbörligt hindrades i sin tillväxt. Erfarenheten hade även i många fall visat, hurusom alltför detaljerade bestämmelser, vilka tillkommit med hänsyn till aktuella förhållanden, men vid vilkas fastställande man givetvis ej kunnat förutse den kom-

mande utvecklingen, senare ofta visat sig direkt hindersamma. Då det givetvis vore ett önskemål, att den blivande byggnadsstadgan komme att kunna tillämpas för en avsevärd framtid och anpassas för en utveckling, varom vi för närvarande föga kunde döma, vore såvitt möjligt enkla och generellt hållna bestämmelser att föredraga. Sådana bestämmelser hade även den fördelen, att de uppammade ansvarskänsla och sunt omdöme hos dem, som skulle tillämpa desamma. Enligt styrelsens mening lede det föreliggande utkastet genomgående av betänkliga brister i nu nämnda avseenden och vore i många fall uppenbarligen överlastat av alltför vidlyftiga detaljbestämmelser. Detta gällde särskilt de delar av desamma, som avsåge sådana samhällen, där byggnadsverksamheten icke förut varit reglerad genom byggnadsstadgan. För att tillgodose de krav, som härvidlag gjordes gällande, förutsatte utkastet visserligen inrättande av byggnadsnämnder med tillgång till sakkunskap i betydligt större utsträckning än som nu vanligen vore fallet. Det torde emellertid med fog kunna ifrågasättas, huruvida det alltid vore ekonomiskt möjligt för de mindre samhällena att betala denna sakkunskap, liksom det också måste medges, att tillräcklig tillgång på sakkunniga personer inom detta område för en så vitt utsträckt verksamhet knappast för närvarande torde finnas inom landet. Uppgörandet av stadsplaner i den utsträckning och i det forcerade tempo, som utkastet förutsatte, liksom också ersättandet i så stor utsträckning av stadbestämmelser med byggnadsbestämmelser för varje särskilt område medförde även betydande utgifter och ställde höga krav på tillgången till sakkunskap. Då det på stadsplaneutbildningens nuvarande stadium torde vara vanskligt att finna tillräckligt antal fackmän, som kunde på ett tillfredsställande sätt lösa dessa uppgifter, syntes det föreligga en viss risk, att de stadsplaner och stadsplanebestämmelser, som måste genomföras, ej bleve tillräckligt genomtänkta och därför senare måste göras till föremål för upprepade revisioner med därav förorsakade hinder för byggnadsverksamheten.

Utkastet hade i viss mån förfelat sin huvuduppgift, som vore att på ett i möjligaste mån klart och enkelt sätt giva den byggande allmänheten föreskrifter för byggnadsverksamheten i de samhällen, vilka vore avsedda att regleras av denna byggnadsstadga. Därtill förutsatte utkastet en administrativ apparat och tillgång till teknisk sakkunskap, vilken för de mindre samhällena kunde bliva mycket betungande. Genom alltför detaljerade bestämmelser skulle byggnadsstadgan enligt föreliggande utkast sannolikt i framtiden i många avseenden kunna bliva till hinder för utvecklingen, och genom ersättande av generella regler med särskilda byggnadsbestämmelser i så stor utsträckning, som här förutsatts, gäve den möjligheter till alltför stort inflytande av tillfälliga riktningar inom stadsplanekonsten.

Styrelsen förbisåge ingalunda de mycket stora svårigheter, som ett genomförande i varje fall av ovannämnda önskemål måste medföra, men ansåge dessa synpunkter dock vara av den betydelse, att utkastet med hänsyn till desamma borde omarbetas under strävan efter större enkelhet, klarhet och allmängiltighet, innan det kunde betraktas såsom ett i alla avseenden godtagbart förslag till byggnadsstadga.

Styrelsen för svenska kommunaltekniska föreningen: Det allmänna intrycket av förslaget till byggnadsstadga, sådant det nu föreläge, vore gott. Förslaget upptog från de äldre stadgorna och förslagen till stadgor i stort sett, vad som erfordrades för att reglera byggnadsverksamheten i våra städer, under förutsättning att dessa bestämmelser kompletterades med bestämmelser i byggnadsordningarna och genom stadsplanebestämmelser. De anmärkningar, som kunde framställas, vore i huvudsak, dels att vissa reminiscenser från äldre lagstiftning och tidigare förslag ännu kvarstode utan att vara för närvarande motiverade, dels att förslaget i rent tekniskt hänseende i vissa delar

torde tarva grundligare genomarbetning. Slutligen vore att konstatera, att den allmänna uppställningen och dispositionen av stadgan vore klar och redig.

Det torde emellertid ej böra bortses från, att tillskapandet av de nya byggnadsordningar, stadsplanebestämmelser m. m., som stadgeförslaget förutsatte, innebure krävande och tidsödande uppgifter för såväl kommuner som granskande myndigheter, vilka uppgifter styrelsen ej ansett kunna medhinnas inom den tid, som i förslaget medgivits. Enligt styrelsens mening borde därför antingen den i stadgan angivna tidsfristen för byggnadsordningars och bestämmelsers upprättande förlängas eller ock dispensmöjlighet beredas.

Liknande uttalande har gjorts av *stadsplanedirektören i Stockholm*.

Sveriges fastighetsägareförbund: Det syntes förbundet — som i sitt yttrande till granskning upptagit jämväl förslaget till stadsplanelag — naturligast, att med frågan om utfärdandet av en byggnadsstadga finge anstå, intill dess sig visat, huruvida stadsplanelagstiftningen bleve föremål för ändring. Någon forcering av ärendena syntes i varje fall icke vara påkallad: den föreslagna stadsplanelagen utgjorde ju i det stora hela allenast en påbyggnad på 1907 års lag, vilken senare ju icke ansetts vara behäftad med så synnerligen allvarliga brister; den gällande byggnadsstadgan hade ägt bestånd i över femtio år, och man torde redan därav våga antaga, att något år mer eller mindre i dess livslängd icke hade någon absolut avgörande betydelse.

De författningar, som avsåge att reglera husbyggandet i städerna och de stadsliknande samhällena, berörde fastighetsägarnas intressen i mycket hög grad. Likaväl som det givetvis vore ett allmänt intresse av mycket stor vikt, att stadsplane- och byggnadsverksamheten bleve på sådant sätt reglerad, att den lände medborgarna i allmänhet till nytta, likaväl vore det emellertid av stor vikt, att denna verksamhet icke ledde till förnärmande av de enskilda ekonomiska intressen, som vore förknippade med fastighetsägandet. Att en skälig avvägning mellan dessa intressen måste äga rum, vore naturligt. Fastighetsägarna hade emellertid icke utan bekymmer konstaterat, hurusom en viss tendens på senare tider framträtt, vars innebörd vore, att kostnaderna för städernas och de stadsliknande samhällenas planläggning skulle läggas enbart eller åtminstone till största delen på det slag av kapital, som kallades fastigheter, detta under förmenande, att det vore fastighetsägarna, som skördade de största vinsterna av stadssamhällellenas utveckling och blomstring. En dylik tendens bottnade givetvis i ett allvarligt förbiseende av det förhållandet, att stadssamhällellenas växt och utveckling befordrade alla slag av sund näringsverksamhet, icke blott fastighetsägandet och förvaltandet av fastigheter.

I betraktande härav riktade sig förbundet i sitt yttrande över förevarande förslag i främsta rummet mot de bestämmelser, som enligt förbundets förmenande hotade eller förnärmade äganderätten, eller som pålade fastighetsägarna skyldigheter, vilka borde bäras av medborgarna i gemen.

Stockholms fastighetsägareförening har i huvudsak framhållit samma synpunkter som Sveriges fastighetsägareförbund.

Svenska brandskyddsföreningen: Det syntes föreningen, som om det nya förslaget vore uppställt med stor reda och överskådighet, vilket innebure en beaktansvärd fördel framför 1928 års förslag till stadsbyggnadslag. Med tillfredsställelse konstaterade föreningen även, att många av de erinringar, som från föreningens sida gjordes mot 1928 års lagförslag, vunnit beaktande i det nu framlagda förslaget. Föreningen ansåge sålunda det föreliggande förslaget vara en utmärkt grund för byggnadsstadgans slutliga utformning.

Sveriges industriförbund: Motivet för den utsträckning av byggnadsstadgans tillämpningsområde, som i utkastet föreslagits, torde hava varit att få till stånd

en reglering av *bostadsbebyggelsen* även utanför de stadsplanelagda områdena i stad och stadsliknande samhällen. Det syntes förbundet emellertid påtagligt, att bestämmelserna i byggnadsstadgan, som avsåge att reglera bostadsbyggnad till förebyggande av uppstående av kåksamhällen med ogynnsamma hygieniska förhållanden m. m., icke lämpligen borde utan vidare tillämpas på ett så annorlunda beskaffat byggnadsområde som det, vilket avsåge de industriella anläggningarna. Det vore för den industriella verksamheten till mycket stor nackdel, om byggnadsverksamheten inom industriföretagen skulle behöva underkastas kontroll av den art, som avsetts för och organiserats med hänsyn till bostadsbyggnader. Industrien måste nämligen kräva en betydligt vidare självbestämmanderätt, när det gällde egentliga industrianläggningar, än den som kunde vara befogad i fråga om bostadsbyggnader.

Härtill komme att industrien på detta område redan nu vore underkastad en speciell kontroll, som icke gällde för annan byggnadsverksamhet. Förbundet åsyftade de särskilda bestämmelser i fråga om uppförande av industribyggnader, som innefattades i hälsovårdsstadgan, ävensom den tillsyn över den industriella rörelsen, som utövades av yrkesinspektörer och bergmästare, vilken tillsyn givetvis även innefattade kontroll i vissa hänseenden över de industriella fabriksbyggnaderna. Det syntes förbundet som om det ur samhällets synpunkt borde vara fullt tillräckligt med den övervakning, som sålunda skedd, och att det vore obehövt med ytterligare kontrollföreskrifter, vilka alltid verkade tyngande. Härtill komme att fabriksbyggnader i många hänseenden vore av den speciella art ur byggnadsteknisk synpunkt, att byggnadsnämnderna såsom regel kunde antagas sakna nödig erfarenhet och kompetens att på rätt sätt övervaka och leda uppförandet av dylika byggnader.

Det vore förbundet bekant, att vid nya industriföretags planering man ofta varit angelägen om att förlägga dessa utanför stads och stadsliknande samhällens planlagda områden för att företagen icke skulle bliva besvärade av de inkräktande och besvärande bestämmelser, som redan nu gällde för dylika. Exempel härför kunde anföras i stort antal.

Förbundet måste därför bestämt förorda, att en sådan omarbetning av stadgeförslaget företoges, att den nya byggnadsstadgan icke bleve tillämplig på industrianläggningar, belägna å landet eller utanför stadsplanelagda områden i stad eller stadsliknande samhällen.

Byggnadsnämnden i Stockholm: Ehuru nämnden väl funne att det nu föreliggande förslaget till byggnadslagstiftning innebure avsevärda förbättringar i olika avseenden av de tidigare förslagen, varigenom större reda och överskådlighet vunnits, ansåge sig nämnden dock böra uttala, att enligt nämndens äsikt ytterligare förenklingar av förslaget otvivelaktigt skulle kunna genomföras. Förslaget inrymde flerstädes detaljbestämmelser, vilka nämnden ansåge lämpligen böra inflyta i byggnadsordningarna.¹

Stadsingenjörskontoret i Stockholm: Den föreslagna byggnadsstadgan vore mycket klart och tydligt formulerad, och den borde icke enligt kontorets förmenande lämna några möjligheter öppna för vantolkning. Vad kontoret hade att erinra berörde i regel oväsentliga detaljer i lagförslaget, och hade kontoret ej anledning att önska några väsentliga förändringar i byggnadsstadgan.

T. f. bostadsinspektören i Stockholm med instämmande av *hälsovårdsnämnden* därstädes: Då stadgeförslaget tillvaratoge skäligen fordringar för undvikande av sanitära olägenheter inom ett stadssamhälle, vad stadsplan, tomtindelning, byggande m. m. beträffade, tillstyrkte t. f. bostadsinspektören bifall till ifrågakvarande förslag.

¹ Nämndens ledamot herr Lallerstedt ville såsom ordförande i Svenska arkitektföreningen hänvisa till ett i annat sammanhang avgivet yttrande.

Brandchefen i Stockholm: Stadsplanelagen inrymde huvudsakligen juridiskt-ekonomiska bestämmelser, under det de tekniska detaljbestämmelserna för såväl stadsplan som byggnadsväsen sammanförts i byggnadsstadgan. Såväl härigenom som på grund av uppdelningen på olika avdelningar hade större reda och överskådlighet vunnits än i 1928 års förslag. Det kunde också framhållas, att åtskilliga från brandskyddshåll beträffande det sistnämnda förslaget uttalade önskemål vunnit beaktande i det nu framlagda förslaget. Dock torde vissa erinringar ytterligare få göras.

Byggnadsnämnden i Djursholm: Såsom ett önskemål beträffande den nya byggnadsstadgan kunde framhållas, att stadgan borde i möjligaste mån begränsas till att omfatta endast de administrativa grundlinjerna för byggnadsväsendets ordnande. Den alltjämt pågående utvecklingen inom teknik och forskning kunde vålla, att tekniska detaljbestämmelser, föreskrifter till förekommande av hälsofara och andra dylika regler, som vid tiden för stadgans fastställande ansåges vara rationella, efter ett antal år framstode såsom föråldrade och olämpliga. När man betänkte svårigheterna att få till stånd en revidering av den en gång fastställda stadgan — arbetet på ny byggnadsstadga i stället för den år 1874 fastställda hade nu utan resultat pågått i snart en mansålder — insåges att en föreskrift, som onödigtvis detaljbunde bebyggandet inom städer och samhällen, kunde få ur flera synpunkter betänkliga följder. Dessutom mötte det särdeles stora svårigheter att i en generell stadga avfatta detaljbestämmelser så, att de täckte de skiftande förhållandena inom giltighetsområdet.

Uttalanden i enahanda riktning hava gjorts av *åtskilliga andra byggnadsnämnder* m. fl.

Länsstyrelsen i Uppsala län: De nya principer, som gjorts gällande i förslaget, finge anses vara lämpliga och riktiga. Särskilt gällde detta i fråga om å ena sidan utsträckande av stadgans giltighetsområde och den ökade möjligheten till reglering av byggnadsverksamheten, å andra sidan den anpassning efter lokala förhållanden, som kommit till uttryck i förslaget. Om alltså den nya stadgan syntes vara i huvudsak väl ägnad att på sitt område tillgodose både allmänt och enskilt intresse, torde det dock beträffande vissa av stadgans detaljbestämmelser givas anledning till erinran.

Byggnadsnämnden i Uppsala: Det föreliggande utkastet till byggnadsstadga utgjorde för städernas del en omarbetning av den nu gällande, och de i detta förslag gjorda tilläggen, vilka åsyftade såväl befrämjandet av en sund bebyggelseutveckling för det enskilda byggnadsområdet, tomten, som sanering av kvarteren och staden såsom helhet, vore i stort sett mycket tillfredsställande. Den omständigheten att det föreliggande förslaget till ny byggnadslagstiftning byggde vidare på nu gällande förordningar gäve även möjlighet till en smidigare övergång och gjorde det lättare för byggnadsnämnden på orten att efter gängse praxis anpassa de nya bestämmelsernas tillämpning.

Länsstyrelsen i Södermanlands län: Utmärkande för stadgeutkastet syntes vara en strävan att i detsamma sammanföra bestämmelser rörande så många som möjligt av de detaljerade byggnadsfrågor, varom föreskrifter ansåges erforderliga. Därvid hade dock med hänsyn till förhållandena å olika orter en stor del av bestämmelserna ej kunnat göras obligatoriska. Undantag från desamma hade sålunda måst medgivas på olika sätt. Sålunda kunde en del föreskrifter sättas ur tillämpning genom stomplane- eller utomplansbestämmelser eller byggnadsordningar, från en del bestämmelser kunde länsstyrelse eller byggnadsnämnd medgiva undantag, och slutligen hade beträffande en del föreskrifter tillämpningen gjorts beroende av den tillämpande myndighetens upp-

fattning om behövligheten av desamma. Det torde kunna ifrågasättas, huruvida ej i en byggnadsstadga, som skulle gälla för hela riket, bort intagas endast sådana bestämmelser, som i allmänhet kunde tillämpas å vilken ort som helst, medan de föreskrifter, som därutöver ansetts erforderliga, bort intagas i vederbörande orts byggnadsordning. I varje fall ifrågasattes, huruvida ej alltför många detaljbestämmelser inrymts i stadgeutkastet, så att ej mycket återstode för införande i byggnadsordningar.

Länsstyrelsen i Östergötlands län: Stadgens giltighetsområde hade utsträckts till att omfatta städernas och stadsliknande samhällens hela områden, ävensom vissa områden å landet, för vilka byggnadsplan eller utomplansbestämmelser gällde. Denna utvidgning av stadgens giltighetsområde i förhållande till vad nu gällande stadga innehöle syntes länsstyrelsen synnerligen lämplig.

T. f. stadsarkitekten i Linköping har uttalat, att han med hänsyn till stadgeutkastets noggranna, i detalj gående stadsplanedirektiv funne de lokala byggnadsordningarna kunna bortfalla.

Länsstyrelsen i Jönköpings län: Enligt utkastet hade stadgens giltighetsområde i anslutning till bestämmelserna i upprättat förslag till ny stadsplanelag utsträckts att omfatta ej endast städer och stadsliknande samhällen utan jämväl områden å den egentliga landsbygden, där reglerande bestämmelser vore av behovet påkallade. Frågan om möjligheten att i god tid kunna ingripa för ordnande av byggnadsverksamheten i uppväxande samhällen syntes därmed hava lösts på ett tillfredsställande sätt. Jämväl bestämmelserna i övrigt i det upprättade stadgeförslaget syntes i stort sett vara ändamålsenliga och välgrundade.

Länsstyrelsen i Kronobergs län: Vid den överarbetning av förslaget till stadsbyggnadslag m. m., som verkställdes och resulterat i nu föreliggande förslag till stadsplanelag och utkast till byggnadsstadga, hade visserligen vidtagits vissa modifikationer i det tidigare framlagda förslaget, avseende att underlätta samhällsbildningen beträffande områden å den egentliga landsbygden. De i §§ 88 och 102 i utkastet till byggnadsstadga meddelade hänvisningarna till vissa stadgens beträffande stad syntes emellertid allttjämt i vissa hänseenden komma att verka alltför betungande. Visserligen hade, såvitt avser de i § 102 avsedda hänvisningarna, möjlighet beretts för Konungens befallningshavande att i de byggnadsordningar, som jämlikt § 95 finge utfärdas, eller eljest medgiva undantag från de i stadgan givna allmänna reglerna. Om en dylik dispensrätt skulle inrymmas åt Konungens befallningshavande, syntes länsstyrelsen, att i stadgan borde tydligt angivas omfattningen av en dylik befogenhet. Länsstyrelsen ville emellertid hålla före, att det skulle vara principiellt riktigare, att stadgan upptog ett minimum av allmänna regler, som skulle bliva tillämpliga beträffande alla områden å landsbygden, samt att i särskild byggnadsordning skulle upptagas de ytterligare bestämmelser, som för visst område skulle därutöver finnas påkallade. En omarbetning av stadgan i sådant hänseende syntes länsstyrelsen önskvärd. I övrigt hade länsstyrelsen icke något att erinra mot de allmänna principer, som låge till grund för utkastet.

Byggnadsnämnden i Kalmar har såsom sin mening uttalat, att det föreliggande förslaget till ny byggnadsstadga syntes byggnadsnämnden vara synnerligen väl utarbetat och väl lämpat att läggas till grund för lagstiftning i ämnet.

Byggnadsnämnden i Visby har, efter framställande av vissa detaljanmärkingar, anfört: I övrigt hade nämnden icke något att erinra mot utkastet, som

syntes vara väl avvägt och fylla de krav, vilka kunde framställas med hänsyn till Visby stads förhållanden. Byggnadsnämnden ansåge det vara av stor vikt, att det föreliggande förslaget snarast möjligt komme i tillämpning.

T. f. stadsarkitekten i Karlskrona: Föreliggande förslag syntes genom sina direkta anknytningar till nu gällande lagstiftning på området kunna på ett osökt och i stort sett praktiskt sätt ävägabringa de länge önskade och eftersträfvade förbättringar, som på ifrågavarande lagstiftningsområde vore av nöden. Genomgående vore de krav, som ett modernt stadsbyggande, med hänsyn till såväl praktiska, hygieniska, ekonomiska och estetiska som andra betydelsefulla förhållanden, kunde uppställa, väl tillgodosedda. Byggnadsnämndernas befogenheter och därmed följande ansvar hade i förslaget i allmänhet ökat, varigenom å andra sidan torde följa en det allmänna behovet mera motsvarande differentierad inställning till frågorna och därmed ökad möjlighet till deras verkliga lösande.

Uppgörande av ny byggnadsordning, stadsplanernas ökade utsträckning och mera detaljerade utarbetande, deras kompletterande med särskilda stadsplanebestämmelser m. m., komme isynnerhet under övergångstiden att mera än tidigare varit fallet ställa krav på sakkunskap och medföra ett betydligt ökat arbete. Detta vore ofrånkomligt, men borde icke utgöra hinder för de föreslagna nödvändiga reformerna.

Byggnadsnämnden i Karlskrona: I det av t. f. stadsarkitekten uttalade allmänna omdömet om stadgeutkastet ville nämnden för sin del instämma, och funne nämnden utkastet i stort sett kunna läggas till grund för en ny lagstiftning på området. Såsom en särskild förtjänst hos förslaget ville nämnden framhålla det vidgande av byggnadsnämndens befogenheter, som föresloges. Bestämmelserna härmed vore ock så utförligt hållna, att den osäkerhet, som i detta hänseende nu ofta rådde, kunde förväntas upphöra.

Förste stadsarkitekten samt förste och andre stadsingenjörerna i Malmö, med instämmande av *byggnadsnämnden* därstädes: En allmän förtjänst hos stadgeutkastet vore en tydligt framträdande strävan att i detalj behandla så många som möjligt av de problem, vilka stadgan vore avsedd att reglera. Byggnadsnämnds befogenhet vore vidgad och i många sammanhang uttryckligen betonad. Bestämmelser i detta syfte vore dessutom försedda med rikhaltig exemplifiering, ägnad att undanröja den osäkerhet i fråga om byggnadsnämnds befogenhet, som i stor utsträckning hörde samman med gällande byggnadsstadga.

I betraktande av den omsorgsfulla detaljering, som syntes vara ett av stadgeutkastets karakteristiska huvuddrag, förefölle det emellertid anmärkningsvärt, att vissa med byggandet sammanhörande begrepp icke alls eller endast ofullständigt behandlats.

En allmän tendens i den föreslagna stadgan, som syntes anmärkningsvärd, vore den ymniga förekomsten av bestämmelser, grundade på rent estetiska fordringar. Men hänsyn till att bemödandet av en byggnads utseende överhuvud taget vore så ytterligt växlande, ej blott från en tid till en annan, utan jämväl i fråga om samtida sakkunskap, ifrågasattes, om man ej under trycket av ogynnsam erfarenhet från den gällande byggnadsstadgans vaga och med föga framgång tillämpade bestämmelse om smak och prydlighet gått en smula för långt. Eftersom byggnadsnämnd vore att anse såsom första dömande instans i byggnadsärenden, måste man ställa sig ytterst tveksam inför utsikten, att dess beslut i icke obetydlig utsträckning skulle komma att grundas på för tillfället rådande rent personlig uppfattning. Man torde kunna förvänta, att den byggande allmänheten, efter någon tids tillämpning av den nya stadgan, komme att känna sig utlämnad åt rena godtycket, detta så mycket mera som prejudice-

rande praxis, grundad på tillämpning av rent estetiska bestämmelser, av naturliga skäl finge anses otänkbar.

Slutligen framhölls såsom önskemål, att stadgetexten måtte befrias från vissa obestämda uttryck, vilka endast skapade osäkerhet. Ytterligare kunde det måhända vara lämpligt att framhålla, att stadgans nya föreskrifter i vissa avseenden kunde medföra ekonomiska konsekvenser i form av nyanställning av personal m. m.

Byggnadsnämnden i Trälleborg har i vissa delar givit uttryck åt enahanda synpunkter som ovannämnda tjänstemän hos byggnadsnämnden i Malmö.

Byggnadsnämnden i Lomskrona: En summarisk genomgång av utkastet hade givit byggnadsnämnden anledning till vissa erinringar i sak. Även mot den rent formella utformningen av en del stadganden hade nämnden tillåtit sig framställa anmärkning, då det måste anses vara särskilt angeläget, att en förordning av ifrågavarande slag, som vände sig till personer utan juridisk skolning, bleve klar och lättfattlig.

Byggnadsnämnden i Hälsingborg: Förslaget syntes vara utarbetat på ett förtjänstfullt sätt och torde motsvara tidens krav på lagstiftning inom hithörande områden. Efter dess fastställelse komme dock stora fordringar att ställas på byggnadsnämnderna både ur rättslig och ekonomisk synpunkt, i vilket avseende särskilt borde framhållas, att utarbetandet av erforderliga stadsplanebestämmelser, stomplanebestämmelser, utomplansbestämmelser, kvarterskartor och avloppsplaner m. m. krävde, att ytterligare arbetskrafter inom ingenjörs- och arkitektfacken tillfördes byggnadsnämnderna, om dessa arbeten skulle medhinnas inom rimlig tid.

I övrigt ville byggnadsnämnden framhålla önskvärdheten av, att byggnadsstyrelsen snarast utfärdade modeller för enhetliga stadsplanebeteckningar samt förslag till formulering av de stadsplane-, stomplane- och utomplansbestämmelser, som i allmänhet kunde komma i fråga. Likaledes vore det önskvärt, att mönsterbyggnadsordning utarbetades att ligga till grund för arbetet på detta område, helst särskild för landsbygd och mindre samhällen samt särskild för större städer.

Slutligen finge byggnadsnämnden framhålla, att berättigade betänkligheter kunde hysas emot borttagande av regler om gårdsrum samt om byggnadshöjd och våningsantal, men ville byggnadsnämnden dock, under förutsättning att av nämnden gjorda erinringar vunne beaktande, för sin del tillstyrka förslagets antagande.

Länsstyrelsen i Hallands län: Länsstyrelsen funne det remitterade förslaget kunna i allt väsentligt tillstyrkas. Länsstyrelsen ansåge det vara en stor fördel att bestämmelserna flerstädes vore ganska allmänt hållna eller lämnade befogenhet för byggnadsnämnden att medgiva undantag från stadgans föreskrifter. Därigenom kunde tillämpningen mera smidigt rätta sig efter de i hög grad växlande förhållandena inom större och mindre städer eller samhällen samt efter olika orters behov och efter sådan tradition, som förtjänade att bevaras. Länsstyrelsen hyste till och med tvekan, huruvida icke i detta avseende vissa bestämmelser borde göras ännu mera tänjbara än utkastet angåve och huruvida över huvud en dylik allmän byggnadsstadga för hela riket borde innehålla så detaljerade bestämmelser exempelvis om byggnaders höjd och beskaffenhet m. m., som utkastet nu upptoge.

Länsarkitekten i Hallands samt Göteborg och Bohus län: Beträffande viktigare delar av stadgeförslaget syntes, fränsett vissa detaljanmärkningar, intet vara att erinra under förutsättning, att stadgan så utformades, att erforderlig sakkunskap hos byggnadsnämnderna på betryggande sätt säkerställdes. Kunde man icke räkna med sådan sakkunskap hos byggnadsnämnderna,

torde det vara nödvändigt, att de många och stora friheter, som den nya stadgan gäve nämnderna, avsevärt beskures. En sådan inskränkning av nämndernas friheter torde emellertid avsevärt komma att försvåra och skada arbetet hos nämnder, där vederbörlig sakkunskap vore företrädd.

Stadsarkitektkontoret i Göteborg (förste stadsarkitekten K. Samuelson): Kontoret hyste den uppfattningen, att grundreglerna för bebyggandet, som i stadgeutkastet förutsattes skola meddelas genom stadsplanebestämmelser, förr eller senare finge intagas i stadgan och framför allt i fråga om redan bebyggda stadsdelar. Särskilt ville kontoret understryka, att man beträffande de mera centrala affärsområdena icke torde kunna räkna med en sådan upprepning inom kvarteren, som tydligen åsyftades med att lägga även äldre stadsdelar under stadsplanebestämmelser. Detta kunde enligt kontorets mening endast ske, då det gällde en samtidig nybebyggelse och nyreglering inom ett kvarter och måste därför bli ett avlägset framtidsperspektiv. Tillsvi dare finge man nöja sig med den möjlighet stadgeutkastet gäve att i byggnadsordningarna intaga bestämmelser motsvarande §§ 23, 25 och 28 i nuvarande byggnadsstadga. En sådan anordning hade emellertid åsyftats endast som ett kortare övergångsstadgande. Detta torde medföra ett osäkerhetstillstånd för den närmaste framtiden, som måste framtinga endera stadsplanebestämmelser eller en påbyggnad av stadgan med generella regler. Enligt kontorets åsikt kunde endast det senare ifrågasättas.

Beträffande byggnadsstadgans modernisering i övrigt kunde man väntat, att dess bestämmelser även tagit sikte på den artskillnad, som förefunnes mellan bostadshus, affärshus, byggnader för offentliga samlingslokaler, fabriker m. m.

Bortsett från ovan påpekade brister ävensom vissa detaljer, som gäve anledning till anmärkning, fyllde det nya stadgeförslaget i stort sett de anspråk, som för närvarande kunde ställas på en dylik förordning.

Stadsingenjörskontoret i Göteborg (förste stadsingenjören A. Södergren): Kontoret hade fått den uppfattningen, att de föreslagna bestämmelserna, med undantag för vad som rörde vissa äldre centrala stadsdelar, i stort sett på ett lämpligt sätt anknutits till gällande byggnadsstadga och väl tillvaratoge de erfarenheter, som hittills vunnits beträffande stadsbyggnadsväsendet.

Ifrågavarande förslag till byggnadsstadga innebure en radikal omläggning av gällande regler för bebyggandet särskilt beträffande de äldre redan bebyggda stadsdelarna. För närvarande gällde vissa allmängiltiga regler för bebyggandet, under det att förslaget förutsatte, att stadsplanebestämmelser så småningom skulle utarbetas för varje byggnadskvarter, varigenom bestämmelserna komme att individualiseras för varje särskilt kvarter, ja kanske t. o. m. för de olika tomterna inom samma kvarter.

Det måste enligt kontorets förmenande väcka stora betänkligheter att genom stadsplanebestämmelser i detalj fastläsa, hur bebyggelsen skulle ske, då det rörde ett typiskt cityområde, där behoven växlade i avsevärd grad och där bostadslägenheterna så småningom torde komma att försvinna eller åtminstone bli relativt fåtaliga. Följden skulle antagligen bli, att ständiga ändringar i stadsplanebestämmelserna komme att påfordras, vilket i sin tur skulle medföra tidsutdräkt och ett betänkligt osäkerhetstillstånd i fråga om tomternas utnyttjningsmöjligheter.

Det syntes kontoret därför önskligt att inom cityområde ej binda bebyggelsen genom allt för snäva stadsplanebestämmelser utan i stället i byggnadsstadga och byggnadsordning införa generella bestämmelser om byggnads höjd, gårdsrums storlek, avstånd mellan byggnader m. m.

Byggnadsnämnden i Göteborg: Nämnden kunde i huvudsak instämma i de uti förste stadsarkitekten Samuelsons och förste stadsingenjören Södergrens

utlåtanden anförda allmänna synpunkter vid bedömandet av föreliggande utkast.

Byggnadsnämnden ville särskilt framhålla, att, därest föreliggande utkast antoges, byggnadsstadgan tämligen snart torde tarva revidering i riktning av byggnadsbestämmelsernas generalisering och överförande till stadgan av en mångfald i stadsplanebestämmelserna för närvarande intagna stadganden. Även så ville byggnadsnämnden understryka förste stadsingenjören Södergrens allmänna anmärkning mot att genom stadsplanebestämmelser i detalj fastlöstes, huru bebyggelsen skulle ske, då det rörde ett typiskt cityområde.

Ytterligare ansåge sig byggnadsnämnden böra påpeka angelägenheten därav, att verksam garanti skapades mot provisorisk bebyggelse i alltför stor utsträckning, vartill nämnden funnit stark benägenhet förefinnas.

Överhuvud förutsatte byggnadsnämnden, att utkastet grundligt överarbetades till mera exakthet i uttryckssättet och större enhetlighet i beteckningssättet, då utkastet enligt nämndens mening vore behäftat med oklarhet i åtskilliga punkter.

Byggnadsnämnden i Alingsås: I sin helhet funne nämnden utkastet vara väl mycket detaljerat och innehålla en hel del bestämmelser, som torde bliva svåra att tillämpa särskilt i mindre städer.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län: Mot det föreslagna utsträckandet av stadgans och byggnadsordningarnas giltighetsområde syntes icke vara något att erinra.

Däremot ifrågasatte länsstyrelsen, huruvida icke utkastets föreskrifter såväl i vad anginge byggnadsplan som utomplansbestämmelser för landet liksom ock övriga bestämmelser beträffande byggandet inom vissa områden å landet gjorts alltför stränga, så att de i följd härav i bärande avseenden skulle komma att stanna på papperet. Länsstyrelsen ansåge därför utkastets bestämmelser härutinnan böra ytterligare förenklas.

Byggnadsnämnden i Filipstad: De i byggnadsstadgan föreslagna bestämmelserna syntes vara allt för rigorösa och komma att bliva allt för betungande för samhällen av Filipstads storlek. Det syntes nämnden lämpligare att en mindre detaljerad och fordrande stadga, som kunde gälla för rikets alla städer och samhällen, kunde bliva antagen samt att för varje samhälle därutöver behövliga bestämmelser och föreskrifter innefattades i en särskild byggnadsordning, såsom nu vore fallet.

Särskilt syntes nämnden betänkligheter möta mot det föreslagna utsträckandet av byggnadsstadgans giltighetsområde till städernas hela områden, således även de ej stadsplanlagda delarna.

Byggnadsnämnden i Örebro: Det föreliggande utkastet hade den förtjänsten framför tidigare förslag, att det vore koncentrerat och därjämte byggde på den principen, att endast de för ett sunt bebyggande normgivande bestämmelserna återfunnes i stadgan. Detaljbestämmelser och rent tekniska föreskrifter vore avsedda att inflyta i för de särskilda samhällena utfärdade byggnadsordningar, vilka toge hänsyn till samhällenas karakteristiska förhållanden och för dem säregna bebyggelse. I stort sett funne byggnadsnämnden, som inskränkt sin granskning till att omfatta de delar av utkastet, som avsåge stad, detsamma förtjänt att vinna gällande kraft; dock hade byggnadsnämnden vid granskning av detaljbestämmelserna funnit anledning till några (här nedan delvis angivna) erinringar.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län: Det föreliggande förslaget utmärktes av stor reda och överskådlighet, varför länsstyrelsen funne detsamma vara väl ägnat att läggas till grund för lagstiftning på området.

Den ifrågasatta utsträckningen av stadgans giltighet innebure en viktig förbättring i nuvarande bestämmelser och möjliggjorde en bättre kontroll över bebyggelsen samt underlättade förhindrandet av s. k. kåkstäder.

Emellertid kunde en dylik utsträckning av byggnadsstadgans giltighet tänkas menligt inverka på en ändamålsenlig utveckling inom vissa industriområden. Bestämmelser, varigenom dylika områden kunde i lämplig omfattning undantagas från byggnadsstadgans tillämpning, vore därför enligt länsstyrelsens mening önskvärda och ägnade att bereda ömsesidigt gagn.

Stadsingenjören i Gävle: Som allmänt omdöme syntes nu föreliggande förslag till lösning av stadsbyggnadsproblemet vara allenast en mindre omarbetning av stadsplanelagen (1 kap. F. B. L.) och 1874 års byggnadsstadga, därvid flera viktiga önskemål enligt stadsingenjörens uppfattning blivit skjutna åt sidan och detta i så hög grad, att han tillåte sig hemställa, att byggnadsnämnden måtte avstyrka förslaget till byggnadsstadga och förorda en för hela stadsbyggnadsfrågans lösning mera genomtänkt lagstiftning, som bättre beaktade de rön och erfarenheter angående behovet av former för den planering i stort — den finge nu kallas generalplan eller stomplan — där statens intresse för ordnandet av ett samhälles allmänna struktur bleve tillgodosett, men som därefter överlämnade åt samhället att genom sekundära detaljplaner — de finge nu heta byggnadsplaner eller avstyckningsplaner eller dylikt — allt efter som behovet anmälde sig tillvarataga de intressen, som enbart kommunen eller dess medlemmar för var tid vore skickade att bedöma, och som skapade sådana jorddelningsinstitut, som bättre än laga skiftes- eller ägoutbytesförfarandet tillåte omläggning av fastighetsområden för att bringa äganderätten av jorden i bästa överensstämmelse med fastställda planer utan att tvinga kommunen till omfattande och kostsamma anordningar för marklösen och expropriation.

Byggnadsnämnden i Gävle: Ehuru nämnden funne vad stadsingenjören anfört utgöra beaktansvärda invändningar emot det föreliggande utkastet, ansåge sig nämnden i detta lagstiftningsarbetes nuvarande läge böra tillstyrka, att utkastet lades till grund för en ny lagstiftning.

Stadsarkitekten i Gävle: Genom att byggnadsstadga och byggnadsordning komme att gälla för hela stadens område och icke som förut blott för det stadsplanelagda, hade en betydande fördel vunnits.

Frånsett vissa detaljanmärkningar funne stadsarkitekten föreliggande utkast till byggnadsstadga innebära en efterlängtd förbättring.

Byggnadsnämnden i Söderhamn: Nämnden funne de föreslagna särskilda bestämmelserna om byggande utom stadsplan alltför strängt avfattade för att lämpa sig för mindre städer, men hade för övrigt intet att erinra mot utkastets bestämmelser angående stad.

Byggnadsnämnden i Hornsbergs municipalsamhälle: Som allmänt omdöme tillåte sig nämnden förmena — med sikte på stadsliknande samhällen å landet — att en del förenklingar i förslaget kunnat genomföras, exempelvis i fråga om proceduren vid tomtindelning, byggnadslov och byggande m. m.

Länsstyrelsen i Norrbottens län: I stort sett syntes det föreliggande förslaget väl avpassat efter det nya stadsplanelagsförslag, vars komplement det vore avsett att utgöra. Särskilt för möjliggörande av ett bättre ordnande av bebyggelsen på landsbygden vore förslaget ägnat att hälsas med tillfredsställelse. I princip ville länsstyrelsen sålunda förorda förslaget till antagande.

Överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Kalmar, Kristianstad, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Värmlands, Västmanlands, Kopparbergs, Västernorrlands och Västerbottens län samt byggnadsnämnderna i Södertälje,

Vazholm, Norrtälje, Söderköping, Nässjö, Lund, Halmstad, Kungälv, Marstrand, Trollhättan, Karlstad, Arvika, Köping, Falun, Sundsvall, Östersund, Piteå och Haparanda hava i huvudsak tillstyrkt utkastet eller, fränsett detalj-anmärkningar, lämnat detsamma utan erinran.

AVDELNING I.

Bestämmelser angående stad.

Kap. 1.

Om byggnadsordning.

§ 1.

Byggnadsnämnden i Landskrona: Förseelser mot byggnadsordningen kunde vara rätt så obetydliga, och ett bötesminimum av 25 kronor vore därför icke av förhållandena påkallat. Minimum borde, om ändring i nuvarande bestämmelser skulle ske, icke sättas högre än 10 kronor.

Enahanda anmärkning har gjorts av *byggnadsnämnden i Laholm.*

Förste stadsarkitekten samt förste och andre stadsingenjörerna i Malmö hava förklarat sig finna det riktigt, att bötesmaximum i detta fall, där markägaren genom överträdelse kunde vinna högst avsevärda belopp, ökades på sätt som skett.

I fråga om *byggnadsordnings giltighetsområde*, se ovan under »Allmänna om-dömen».

§ 2.

Överståthållarämbetet, åtskilliga länsstyrelser samt svenska stadsförbundets styrelse m. fl. hava hemställt om bibehållande av den nu gällande ordningen, enligt vilken byggnadsordning för stad fastställes av länsstyrelse, därvid bland annat framhållits, att de fördelar, som man velat vinna genom fastställsens överlämnande åt en central myndighet, i stället skulle kunna ernås genom att, på sätt i motiven till utkastet ifrågasatts, ställa mönsterbyggnadsordningar till ortsmyndigheternas förfogande.

Byggnadsnämnden i Halmstad har uttalat, att det syntes lämpligast, att byggnadsstyrelsen, som vore sakkunnig myndighet, även bleve prövande och fastställande myndighet i alla frågor rörande byggnadsordning.

Sveriges fastighetsägareförbund: Enär stadsplane- och byggnadsverksamheten samt det sätt, på vilket denna reglerades, icke blott vore av djupt ingripande betydelse för fastighetsägarna, utan jämväl tenderade att bli en allmänt medborgerlig angelägenhet, borde intresserade medborgare och korporationer officiellt beredas tillfälle att framställa erinringar mot de förslag till byggnadsordningar, som framlades.

§ 3.

Länsarkitekten i Stockholms län: Samhällena ville ofta själva trycka sina byggnadsordningar, då de därvid kunde tillfoga en del upplysande noter, avtryck av Kungl. Maj:ts brev i stadsplaneärenden m. m. Tryck i länskungörelserna syntes därför icke böra bekostas av samhället i annan mån än detta be-gagnade sig av sådant tryck för egen räkning.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har ansett obehövt att intaga byggnadsordning i länskungörelserna. Det syntes tillräckligt, att magistraterna ålades att tillhandahålla jämväl länsstyrelsen ett exemplar av byggnadsordningarna.

Dessa kunde då förvaras i en särskild samling och vore därigenom lättare att återfinna än i länskungörelserna.

Byggnadsnämnden i Göteborg: Den föreslagna bestämmelsen, att kungörelse om fastställelse av byggnadsordning eller ändring däri skall införas i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för staden intagas, komme jämte övriga föreslagna bestämmelser om kungörelse i tidningar att draga mycket stora kostnader utan motsvarande gagn. I Göteborg, liksom sannolikt i de flesta städer, infördes de kommunala meddelandena i samtliga stadens dagliga tidningar. Stadsfullmäktiges sammanträden kungjordes på detta sätt med fullständiga föredragningslistor, således jämväl med upptagande av där förekommande frågor rörande byggnadsordning. Härigenom kunde dessa frågor anses tillräckligt kungjorda i tidningarna och torde i allt fall bliva på detta sätt bättre uppmärksammade än genom de föga lästa allmänna kungörelserna. Beträffande övriga kungörelsefrågor gällde enligt nämndens mening i huvudsak detsamma. Jämte införandet i länskungörelserna kunde lämpligen hos nämnden ske anslag, så att intresserade där kunde taga del av meddelandena, liksom f. n. skedde rörande fastställelse av ritningar m. m.

KAP. 2.

Om byggnadsnämnd.

§ 4.

Länsarkitekten i Malmöhus och Kristianstads län: Bland byggnadsnämndens uppgifter borde omnämnas, att hänsyn borde tagas till hälsovårdsförfattningars tillämpning vid bedömande av byggnadsärenden. I många fall försumrades detta.

Byggnadsnämnden i Landskrona: Det förekomme i Landskrona och antagligen även i de flesta andra städer, att stadsfullmäktige infortrade byggnadsnämndens yttrande över och begärde utredningar angående kommunala byggnadsfrågor. Det kunde ifrågasättas om icke i byggnadsstadgan uttryckligen borde inrymmas rätt, eventuellt skyldighet för nämnden att härutinnan gå stadsfullmäktige tillhanda. Byggnadsnämndens ställning såsom självständig myndighet borde därvid komma till uttryck.

§ 5.

Länsarkitekten i Stockholms län: Med hänsyn till den utomordentliga vikten av att erforderlig sakkunskap komme till användning vid upprättande av förslag till stadsplan m. m. samt svårigheten att på annat sätt i författningarna giva uttryck för denna betydelsefulla angelägenhet, föresloges, att ytterligare en att-sats tillades av ungefär följande lydelse:

»att verka för att förslag till stadsplan, stomplan, (utomplansbestämmelser,) byggnadsordning samt avstyckningsplan, liksom även byggnadsritningar, utarbetas med erforderlig sakkunskap under noggrant iakttagande av härför meddelade föreskrifter».

Länsstyrelsen i Kronobergs län har hemställt, att i § 5 bland byggnadsnämndens åligganden även måtte upptagas skyldighet att över ärendena föra löpande förteckning.

Förste stadsarkitekten samt förste och andre stadsingenjören i Malmö: Bestämmelsen i paragrafens första stycke, att byggnadsnämnd skall följa byggnadsverksamheten och den samhälleliga utvecklingen i staden och dess omgivning, syntes innebära en vidsträckt uppgift. Motiven angäve icke, vad som här-

med borde förstås. Det förefölle, som om allmänna intressen härvidlag borde vara tillgodosedda genom i § 124 föreskrivet övervakande från Konungens befallningshavande.

I yrkandet om uteslutande av orden »och dess omgivning» instämmer *länsstyrelsen i Malmöhus län*.

Länsarkitekten i Göteborgs och Bohus samt Hallands län: Till byggnadsnämnds åligganden torde böra fogas skyldighet att tillse, att lokal i byggnad icke utnyttjas på sätt som strider mot byggnadsförfattningar.

Förste stadsarkitekten i Göteborg, med instämmande av *byggnadsnämnden* därstädes: Slutet av sjätte att-satsen innehölle ett tämligen föråldrat stadgande, nämligen att erforderlig åtgärd kan verkställas genom nämndens försorg på den tredskandes bekostnad. Denna bestämmelse torde med all säkerhet ej komma till användning. Såväl svårigheten för byggnadsnämnden att erhålla medel och arbetskraft till sitt förfogande för en dylik åtgärd som risken att sedermera ej kunna utfå utlagda kostnader talade däremot.

Byggnadsnämnden i Göteborg har dessutom anført, att enligt nämndens erfarenhet anmälan till åtal hos vederbörande åklagare borde i fall av förseelse kunna göras ej blott av nämnden utan jämväl av någon dess tjänsteman, som genom instruktion eller särskilt uppdrag därtill förordnats.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län: Det syntes länsstyrelsen olämpligt att icke fastställa vissa gränser i fråga om beloppet av det vite, som byggnadsnämnd enligt § 5 i utkastet skall äga förelägga. Ett maximum av 5,000 kronor eller samma belopp som bötesmaximum enligt § 120 i utkastet torde böra stadgas.

§ 6.

Länsarkitekten i Stockholms län: Då byggnadsstadgan i denna del även komme att tillämpas i fråga om municipalsamhällen, där jordregister skall föras och sålunda stadsägor ej förekomma, föresloges utbytande av ordet »stadsägor» mot fastigheter.

Byggnadsnämnden i Hälsingborg: Föreskrifterna för den avsedda kartan torde vara väl stränga. Det borde vara tillräckligt att redovisa de bebyggda stadsägorna och i övrigt endast viktigare stadsägo gränser. Arbetet med kartans komplettering borde få bedrivas i den mån, tillgängliga arbetskrafter kunde avses därför.

Stadsingenjörskontoret i Göteborg med instämmande av *byggnadsnämnden:* Mot stadgandet, att kartan skall upptaga de särskilda tomterna och stadsägorna, kunde anmärkas, att stadsägorna understundom kunde vara så små, att de ej kunde tydligt utmärkas å en översiktskarta, varom det här vore fråga. Det torde för övrigt vara av ringa intresse att å kartan i detalj utmärka fastighetsbildningen, särskilt då den rörde fastigheter som ej finge bebyggas. Kontoret föresloge därför att framför ordet »stadsägorna» insattes orden »i huvudsak».

Länsarkitekten i Älvsborgs och Skaraborgs län: En bestämd tid inom vilken införande skulle ske, förslagsvis ett år, syntes böra införas.

Länsarkitekten i Värmlands och Örebro län: I bestämmelsen om nybyggnads utmärkande å karta hade undantagits tillfällig nybyggnad. Det syntes dock önskligt att, då numera ett otal byggnader betraktades som tillfälliga, en illustration över dessa byggnaders förekomst gjordes i samma grad obligatorisk som för permanenta nybyggnader. Då det till ledning för byggnadsnämndens granskande uppgift vore av största värde att nybyggnad infördes så snart ske

kunde, syntes tidpunkt för det tidigaste införandet böra sättas redan till tiden för nybyggnadens påbörjande.

Länsstyrelsen i Värmlands län har instämt i länsarkitektens yttrande, i vad det avsåg tillfällig byggnads utmärkande å kartan.

Länsarkitekten i Norrbottens län: Ny byggnads utmärkande på karta torde rent principiellt sett böra ske så snart grunden lagts. Inga hinder torde möta att omedelbart införa läget på kartan i de fall, då i byggnadsordning bestämdes att byggnadsnämnden skulle övervaka byggnads utsättande på marken och nämnden ständigt hade därför sakkunnigt biträde till sitt förfogande. Med hänsyn till att detta ofta icke komme att bliva fallet beträffande byggnadsnämnder i mindre samhällen hade motsvarande bestämmelse i nu gällande byggnadsstadga mildrats så att en tidsfrist medgäves. Med kännedom om den passiva läggning, som torde komma att utmärka många av dessa byggnadsnämnder, syntes det lämpligt att genom tidsfristens begränsande klargjordes, att åtgärden i fråga verkligen borde ske. En tidsfrist av högst ett år räknat från det grunden lagts syntes i varje fall vara fullt tillräcklig.

§ 7.

Stadsingenjörskontoret i Stockholm: Här ålades byggnadsnämnderna att upprätta förteckningar över de förpliktelser, som åvilade fastighetsägare att vid respektive fastigheters bebyggande till staden utgiva bidrag till stadens gatukostnader. Sådan förteckning hade det icke tidigare varit byggnadsnämnden ålagt att föra, men det torde få anses som städernas oavvisliga skyldighet att tillhandahålla markägare de uppgifter, som här avsåges.

Antalet fastigheter, för vilka gatukostnader skola gäldas, komme oupphörligt att variera på grund av fastställandet av stadsplaner för nya områden, ändringar i tomtindelningar samt eventuella engångsuppgörelser mellan staden och större markägare om gatukostnadernas gäldande. Likaså torde själva beloppen för gatukostnaderna komma att variera på grund av dels ständigt ökning av markvärdet inom städerna, dels stegring av kostnaderna för gatornas anläggande. Den ifrågasatta förteckningen måste sålunda ständigt vidmakthållas för att vara av något värde.

Då byggnadsnämnden fortfarande vore den myndighet, som skulle tillse, att säkerhet för gatumarkens ättning och blivande gatukostnader ställdes, innan byggnadslov beviljades, syntes det kontoret riktigt, att nämnden skulle hava tillsynen över den förteckning, som upprättades över ifrågavarande åligganden.

Förste stadsarkitekten samt förste och andre stadsingenjörerna i Malmö: Ärenden rörande gatumarkens ättning borde i ungefär samma utsträckning som hittills förläggas till byggnadsnämnden. En för handläggandet av dessa ärenden erforderlig registrering borde vara tillfyllest. Rättighet att anordna registrering på vidlyftigare sätt torde icke kräva särskild föreskrift i stadgan.

Frågor rörande bidrag till gatuanläggningskostnad inklusive nödig registratur borde inrymmas under de åligganden, för vilka staden som sådan vore ansvarig, med frihet för stadsfullmäktige att efter lägenhet och ortliga förhållanden besluta om vilken av stadens förvaltande organ, som skulle svara för stadens förpliktelser i detta hänseende.

Det kunde slutligen påpekas, att, om avsikten i detta sammanhang varit att på samma sätt som ifråga om gatumarkens ättning säkerställa stadens ekonomiska intressen ifråga om bidrag till gatuanläggningskostnad, syntes detta kunna åstadkommas genom intagande i gatuordning av en med bestämmelserna i § 62 mom. 1 g av stadgeutkastet korresponderande bestämmelse.

Länsstyrelsen i Malmöhus län: Länsstyrelsen kunde i huvudsak ansluta sig till den sålunda framförda kritiken. Bestämmelserna torde böra utgå ur

förslaget. I byggnadsordning kunde, om så ansåges nödigt, meddelas bestämmelser i ämnet, lämpade efter förhållandena på varje ort.

Byggnadsnämnden i Landskrona har ansett den föreslagna registreringsskyldigheten böra utvidgas till att omfatta fastighetsägare åliggande förpliktelser i fråga om iordningställande och underhåll av gata, snöskottning, utförande och underhåll av ledningar m. m. ävensom enskilda fastigheter påvilande servitut och mellan fastighetsägare träffade avtal om gemensamt gårdsutrymme med mera dylikt, som vid byggnadslovs meddelande och fastighets bebyggande kunde hava betydelse.

Byggnadsnämnden i Hälsingborg: Ehuru tillkomsten av en sådan förteckning, som här avsåges, i princip kunde synas önskvärd, torde dock kostnaderna för dess upprättande och vidmakthållande ej svara mot den praktiska nyttan. I förteckningen skulle väl upptagas all till tomter indelad mark. Det visade sig ständigt, att stadsplanejämkningar och nya eller ändrade tomtindelningar måste företagas, så snart ett nytt kvarterskomplex toges i anspråk för bebyggelse. Allt det arbete, som förut nedlagts i förteckningen rörande ett sådant komplex, torde då bliva värdelöst. De urkunder, som skulle ligga till grund för anteckningarna i förteckningen, torde i allmänhet finnas i stadsingenjörskontorens förvar. Därför torde det för de flesta samhällens vidkommande bliva enklare, att nödiga upplysningar i förekommande fall hämtades direkt ur dessa urkunder. Därvid undvekes också de misstag, som lätt kunde uppstå genom felaktigheter eller ofullständigheter i förteckningen. Med kännedom om de omfattande uppgifter, som i allmänhet åläge våra stadsingenjörskontor, kunde man förutse svårigheten att hålla förteckningen fullt tillförlitlig.

Byggnadsnämnden i Göteborg: Ifrågavarande förteckning syntes komma att vålla stora svårigheter och omfattande arbete med stora kostnader utan motsvarande gagn.

Byggnadsnämnden i Lidköping: Det torde vara lämpligast att förteckningen upprättades av drätselkammaren, som handhade stadens ekonomi i övrigt.

Byggnadsnämnden i Ludvika: I det fall att gatuskatt, såsom i Ludvika, i ett samhälle utginge efter överenskommelse med fastighetsägarna, syntes det, som om upprättandet av ett dylikt register icke skulle vara erforderligt.

Föreningen Sveriges stadsarkitekter: Då drätselkammaren hade att å stadens vägnar upprätta förslag och föra underhandlingar rörande fastighetsägarnas skyldighet att lämna bidrag till stadens gatukostnader, kunde ifrågasättas, huruvida icke skyldigheten att föra den förteckning, som här avsåges, borde åligga denna myndighet. Beloppens storlek kunde icke en gång för alla fastställas, utan vore alltjämt av skilda anledningar underkastad förändringar, och byggnadsnämnden måste alltså i varje särskilt fall hos drätselkammaren förvissa sig om stadens verkliga fordran. För byggnadsnämndens vidkommande och för den, som hade att utfärda kartor för nybyggnader, torde det vara tillfyllest att äga tillgång till ett utdrag av denna förteckning i form av ett register över samtliga fastigheter, vid vilkas bebyggande staden ägde rätt att utfå ersättning för gatukostnad, utan angivande av beloppens storlek.

Stockholms fastighetsägareförening: Intet syntes vara att erinra emot bestämmelsen, att byggnadsnämnden skall upprätta en förteckning över fastighetsägare åliggande förpliktelser att till staden utgiva bidrag till gatukost-

nad. Försättningen av stadgandet vore emellertid på intet vis tillfredsställande. I samma mån som det lades i myndigheternas händer att utfärda djupt ingripande och mycket detaljerade stadsplanebestämmelser, vore det givetvis av den yttersta vikt att på allt sätt underlätta möjligheterna att förskaffa sig kännedom om innehållet i dessa bestämmelser. Det borde därför icke medgivas byggnadsnämnden att diskretionärt pröva, huruvida i gatu-kostnadsförteckningen skulle upptagas jämväl övriga för fastighet i fråga om dess utnyttjande gällande villkor eller annat, som för fastighetens bebyggande kunde vara av särskild betydelse. Dylika villkor och omständigheter borde under alla förhållanden finnas tillgängliga i en central förteckning. Detta syntes vara så mycket viktigare, som det vore bekant att allvarliga missförstånd och tvistigheter uppkommit vid köp och försäljningar av fastigheter i anledning av att köpare eller säljare saknat kännedom om utfärdade byggnadsbestämmelser, och detta ehuru man åtminstone i Stockholm, därest man överhuvud vore initierad i saken, hade relativt lätt att erhålla uppgift om de byggnadsbestämmelser, som vore gällande för olika kvarter. Inom föreningen hade till och med den åsikten gjort sig gällande, att här berörda villkor och förhållanden borde på något sätt, ungefär i likhet med vad som skedde beträffande förelupna exekutiva åtgärder, antecknas i gravationsbevisen.

§ 9.

Mom. 1.

Föreningen Sveriges stadsarkitekter: Förslaget stadgade i § 9 mom. 1, att antalet ledamöter i nämnden skall vara fem, dock att i byggnadsordningen må bestämmas, att antalet skall vara sju eller tre. Gällande stadga föreskrev fem eller tre. Föreningen funne det angeläget, att detta stadgande bibehölls. För en nämnd, som ofta hade att fatta beslut i brådskande frågor och där stor vikt låge på att konsekvens upprätthölls i besluten, kunde ett större antal ledamöter än det nu allmänt brukliga fem icke vara önskvärt. Som motiv för en ändring av ledamöternas antal anfördes, att det till sju ökade antalet skulle möjliggöra en arbetsfördelning mellan nämndledamöterna. En dylik uppdelning av arbetet inom nämnden torde dock icke vara önskvärd. Ledamöterna borde såvitt möjligt *alla* deltaga i behandling av *samtliga* ärenden för att därigenom få en god överblick över nämndens hela verksamhet. Det syntes ej heller önskligt, att proportionen mellan de av stadsfullmäktige och magistraten utsedda ledamöterna förrycktes.

Gällande stadgas bestämmelse att, vid ett ledamotsantal av fem, två ledamöter skola utses av magistraten, varav en lagfaren, syntes likaledes böra bibehållas, då detta ju ej uteslöte, att magistraten valde en i byggnadsärenden väl kunnig, icke lagfaren person. Det borde dock alltid förutsättas, att magistraten skulle välja *en* lagfaren person, då en sådan alltid vore av den största betydelse att äga inom nämnden.

Det föreslagna stadgandet, att en av nämndledamöterna ovillkorligen skall utses på förslag av hälsovårdsnämnden, torde vara obehövt, då väl stadsfullmäktige vid nominerande av ledamöter alltid kunde iakttaga, att hälsovårdsintressena bleve vederbörligen tillgodosedda. Bestämmelsen, att en ledamot såvitt möjligt skall besitta byggnadsteknisk sakkunskap, torde likaledes utan ett direkt stadgande kunna iakttagas av stadsfullmäktige eller magistraten; den kunde genom sin formulering lätt leda till en ensidig syn på kvalifikationerna för nämndledamöter. Det vore lämpligare, om de i dessa stycken berörda önskemålen beträffande vissa ledamöter formulerades så, att de kunde gälla överhuvud taget för ledamot i byggnadsnämnd. Det borde alltså före-

skrivas, att till ledamöter böra utses personer, som kunna antagas vilja främja ett sunt byggnadsväsende och en god byggnadskultur samt, såvitt möjligt, hava praktisk erfarenhet i byggnadsfrågor och hygieniska spörsmål.

Genom de föreslagna ändringarna skulle stadgandet i § 126 mom. 1 rörande nyval av byggnadsnämnderna vid den nya stadgans ikraftträdande kunna bortfalla och kontinuiteten alltså bevaras, vilket torde vara av icke ringa betydelse just vid ett sådant tillfälle.

Liknande anmärkningar hava framställts:

Beträffande möjligheten att öka ledamotsantalet till sju: av stadsplanedirektören i *Stockholm*, länsarkitekten i *Stockholms län*, byggnadsnämnderna i *Uppsala*, *Kalmar* och *Halmstad*, stadsarkitektkontoret i *Göteborg*, byggnadsnämnden och stadsarkitekten i *Borås* och styrelsen för *Svenska kommunaltekniska föreningen*.

Hälsovårdsnämnden i *Stockholm* har däremot uttalat den uppfattningen, att möjlighet borde beredas för *Stockholms stad* att för tillgodoseendet av en allsidig sakkunskap hos byggnadsnämnden erhålla en byggnadsnämnd med sju ledamöter.

Beträffande magistrats rätt att utse två ledamöter: av *byggnadsstyrelsen* (för det fall att ledamöterna äro sju), två ledamöter i *Stockholms stads* byggnadsnämnd, stadsarkitekten och stadsplanedirektören i *Stockholm*, länsarkitekten i *Stockholms län*, byggnadsnämnden i *Djursholm*, länsarkitekten i *Uppsala m. fl. län* (för det fall att ledamöterna äro sju), byggnadsnämnden i *Uppsala*, länsstyrelsen i *Kronobergs län*, länsarkitekten i *Kronobergs m. fl. län*, länsstyrelsen i *Kalmar län*, byggnadsnämnden i *Kalmar*, länsstyrelsen i *Blekinge län*, stadsarkitekten och byggnadsnämnden i *Karlskrona*, byggnadsnämnderna i *Landskrona*, *Hälsingborg* och *Halmstad*, byggnadsnämnden och stadsarkitektkontoret i *Göteborg*, länsarkitekten i *Älvsborgs och Skaraborgs län* (för det fall att ledamöterna äro sju), byggnadsnämnden och stadsarkitekten i *Borås*, byggnadsnämnden i *Skövde*, en ledamot av byggnadsnämnden i *Örebro*, länsarkitekten i *Norrbottnens län* (åtminstone för det fall att ledamöterna äro sju), styrelsen för *svenska kommunaltekniska föreningen*, *Sveriges fastighetsägareförbund*, *Stockholms fastighetsägareförening* och *Sveriges industriförbund*.

En ledamot av byggnadsnämnden i *Stockholm* har däremot ansett, att samtliga ledamöter i byggnadsnämnden borde utses av stadsfullmäktige och således icke någon ledamot av magistraten.

En ledamot av byggnadsnämnden i *Göteborg* anslöt sig till utkastet i fråga om sättet för utseende av nämndens ledamöter.

Stadsingenjörskontoret i *Stockholm* har för *Stockholms* vidkommande framhållit önskvärdheten av att två av byggnadsnämndens ledamöter vore lagfarna. då ett flertal frågor, som läge under byggnadsnämndens prövning, exempelvis ärenden rörande gatumarkensättningar och bidrag till stadens gatukostnader, tomtindelningar m. m., vore av den beskaffenhet att två lagfarna ledamöter inom byggnadsnämnden krävdes för ärendenas handläggning; dock att bestämmelse härom borde kunna införas i en blivande byggnadsordning för *Stockholm*.

Bestämmelsen om att en ledamot skall utses efter förslag av hälsovårdsnämnden har avstyrkts även av stadsplanenämnden och stadsplanedirektören i *Stockholm*, byggnadsnämnderna i *Djursholm*, *Uppsala*, *Kalmar*, *Halmstad*, *Laholm*, byggnadsnämnden och stadsarkitektkontoret i *Göteborg* (en ledamot i byggnadsnämnden anslöt sig till utkastet), länsarkitekten i *Älvsborgs och Skaraborgs län*, byggnadsnämnden och stadsarki-

tekten i *Borås*, byggnadsnämnden i *Skärde* och styrelsen för *svenska kommunaltekniska föreningen*.

Rörande kvalifikationerna för ledamöter i byggnadsnämnd har i övrigt anförts av:

Länsarkitekten i Stockholms län: Kravet å byggnadsteknisk sakkunskap hos minst en av nämndens ledamöter torde, om däri, såsom ofta fallet vore, endast inlades en fordran å arbetskunnighet inom byggnadsbranschen, knappast garantera nämnden det tillskott av sakkunskap, som nämnden i sitt grannliga arbete behöfde. Någon anledning att i författningarna understryka behovet av en sådan sakkunskap finnes säkerligen ej. Den torde vara självskriven, därest ej bättre stode att få. Däremot vore det allt skäl att i författningarna betona vikten av att, där tillgång finnes till person med byggnadsteknisk skolning och praktisk erfarenhet på området, denne så vitt möjligt toges i anspråk som ledamot av nämnden. Länsarkitekten ville därför föreslå, att uttrycket »byggnadsteknisk sakkunskap» utbyttes mot »byggnadsteknisk utbildning», ett begrepp, som kommit till användning i ett flertal »byggnadsordningar» för landsbygden (enligt 1 kap. 42 § sista stycket i fastighetsbildningslagen) ifråga om eventuell byggnadskonsulent. Då i stadgandet stode »så vitt möjligt», kunde ju ändringen ej anses innebära en för långt gående åtgärd, så mycket mindre som en byggnadsnämnd väl knappast kunde bli alltför sakkunnig i detta ords bästa mening.

Länsarkitekten i Uppsala m. fl. län: Kravet på att en medlem skall »besitta byggnadsteknisk sakkunskap» kunde tolkas så, att nämnden komme att rekryteras med en byggmästare förr än med en arkitekt. Då det vore av vikt att i nämnden finnes representerad den högsta arkitektoniska sakkunskap, som finnes att tillgå på orten, torde efter ordet »sakkunskap» lämpligen kunna tilläggas orden »om möjligt en i samhället tillgänglig arkitekt och en» etc.

Länsarkitekten i Jönköpings och Östergötlands län: I utkastets § 9 mom. 1 tredje meningen torde framför orden »byggnadsteknisk sakkunskap» vara lämpligt att inskjuta orden »arkitektonisk eller».

Länsstyrelsen i Kalmar län: De föreslagna reglerna för tillgodoseende inom byggnadsnämnd av byggnadsteknisk och hygienisk sakkunskap syntes länsstyrelsen ingalunda överflödiga och, med den avfattning de fått, knappast böra bli besvärande i tillämpningen. De torde i allt fall vara steg i rätt riktning. Även om det finge anses ligga i sakens natur, att förfarenhet på byggnadsområdet inom en byggnadsnämnd bleve företrädd, vore det icke lika givet, att den hygieniska sakkunskapen bereddes erforderligt utrymme, därest icke föreslagna bestämmelsen därutinnan bleve gällande. Länsstyrelsen funne det tillika synnerligen lämpligt, att på sådant sätt naturlig förbindelse kunde uppehållas mellan hälsovårdsnämnd, resp. av denna inrättad särskild bostadsinspektion, och byggnadsnämnd. Måhända kunde det emellertid vid sådant förhållande ifrågasättas, huruvida den i § 13 andra stycket avsedda befogenheten för vissa ytterligare sakkunniga att närvara vid byggnadsnämnds sammanträden och deltaga i förhandlingarna icke skulle kunna bortfalla. I varje fall skulle därigenom undanröjas yppade farhågor för oskäligt förtyngande av nämndens arbete; och det kunde måhända anses tillräckligt, om samma sakkunniga ägde att efter kallelse närvara och deltaga i förhandlingarna.

Länsstyrelsen i Blekinge län: I fråga om sammansättningen av byggnadsnämnd i stad syntes denna böra avvägas så att byggnadsnämnderna tillfördes nödig sakkunskap. Den sakkunskap, som erfordrades, avsåge förutom rena

byggnadsfrågor i huvudsak dels hälsovårdsspörsmål, dels brandsäkerhetsfrågor. Förslaget att tillförsäkra byggnadsnämnderna erforderlig sakkunskap genom föreskriften i § 13 st. 2 om rättighet för de däri angivna personerna att vara närvarande vid byggnadsnämnds sammanträde och deltaga i överläggningarna torde sakna praktisk betydelse, då det ej torde vara att förvänta, att dessa personer i ansvarsställning skulle vilja, såvida de icke därtill vore skyldiga, annat än i rena undantagsfall närvara vid sammanträden, där de ej få deltaga i besluten. Den högsta kommunala sakkunskapen i förenämnda två avseenden representerades av vederbörande stadsläkare respektive brandchef. Dessa båda tjänstemän syntes därför böra ingå som självskrivna ledamöter i byggnadsnämnden. Därest det emellertid skulle anses olämpligt att de skola vara ledamöter i byggnadsnämnden, torde det i stället böra åläggas dem att närvara vid nämndens sammanträden med rätt att deltaga i överläggningarna. Därjämte torde magistraten böra äga utse ej blott en lagfaren ledamot utan även, om stadsläkaren och brandchefen ej skola vara ledamöter, ytterligare en ledamot, som i så fall skulle vara byggnadssakkunnig.

Beträffande de ledamöter, stadsfullmäktige skulle utse, torde, därest det föreskrevs, att stadsläkaren och brandchefen skola vara närvarande vid byggnadsnämndens sammanträden, böra föreskrivas allenast, att åtminstone två av dessa ledamöter skola vara byggnadssakkunniga.

Förste stadsarkitekten samt förste och andre stadsingenjörerna i Malmö: I fråga om sättet för utseende av byggnadsnämnds ledamöter föreskrevs bland annat, att den av hälsovårdsnämnden föreslagna ledamoten skulle vara särskilt skickad att tillse de hygieniska kravens beaktande. Denna bestämmelse syntes medgiva full tolkningsfrihet och innebure på intet sätt någon garanti för vad som borde hava åsyftats, nämligen att åt byggnadsnämnd förvärva skolad hygieniker, såsom stads- eller provinsialläkare, om sådan vore att tillgå. Det föresloges, att bestämmelserna tydligt inriktades på förenämnda läkare eller annan skolad person med utbildning i hygien. Avgöranden med hänsyn till hygieniska spörsmål vore jämväl i byggnadsärenden så allmänt förekommande, att det förefölle naturligt, att sakkunskap i detta avseende bereddades bättre inflytande å byggnadsnämnds beslut än det som följde av bestämmelserna i § 13 andra stycket av stadgeutkastet.

Länsarkitekten i Göteborgs och Bohus samt Hallands län har, med instämmande av *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, föreslagit föreskrift, att av de utav stadsfullmäktige valda ledamöterna minst en borde besitta byggnadsteknisk sakkunskap.

Länsarkitekten i Älvsborgs och Skaraborgs län: Föreskriften att en medlem skall »besitta byggnadsteknisk sakkunskap» föresloges ändrad till »en äga insikter i byggnadskonsten». Härigenom komme det något tydligare att tryckas på, att det vore mera den konstnärliga än den tekniskt praktiska insikten, som vore av betydelse för en byggnadsnämnd, då ju de praktiskt tekniska detaljerna mera sällan om ens någonsin bleve föremål för behandling i byggnadsnämnden. Härmed uteslötes givetvis icke att de krafter, som vore att tillgå, kunde användas.

Liknande uttalande har gjorts av *länsarkitekten i Norrbottens län* samt *byggnadsnämnderna i Skövde och Säter*.

Styrelsen för svenska arkitektföreningen: Styrelsen ställde sig tveksam rörande lämpligheten att även för de mindre samhällena, där byggnadsnämnden endast hade tre ledamöter, så detaljerat föreskriva nämndens sammansättning som skett. Följden skulle nämligen kunna tänkas bli, att vissa personer på

grund av de föreskrivna kvalifikationerna bleve självskrivna i nämnden, trots att de, bortsett från sin speciella sakkunskap, måhända i många fall saknade det intresse för byggnadsfrågor och den överblick, som måhända vore viktigare för ett rätt utövande av ledamotskapet. Exempelvis måste den av hälsovårdsnämnden föreslagna ledamoten, som skulle vara skickad att tillse, att de hygieniska kraven vunne behörigt beaktande, i de flesta mindre samhällen bli stads-läkaren eller om sådan ej finnes provinsialläkaren. Likaså kunde det tänkas, att kravet på byggnadsteknisk sakkunskap endast uppfylldes av den enda på platsen boende byggmästaren, vilken då även bleve part i de flesta mål nämnden kunde hava att handlägga. Däremot funne styrelsen det föreslagna stadsgandet fullt berättigat för större samhällen, där möjlighet finnes att välja mellan ett större antal sakkunniga.

Sveriges fastighetsägareförbund: Med hänsyn till den mångfald av äganderättsintressen, vilka enligt åtskilliga bestämmelser såväl i stadsplanelagsförslaget som i förevarande utkast skulle av nämnden beaktas, syntes det förbundet naturligt, att någon av nämndledamöterna skulle vara en person, som representerade dessa intressen. För realiserandet av detta önskemål föresloge förbundet, att ifrågavarande nämndledamot skulle väljas av magistraten efter fastighetsägarnas hörande. På de platser, där fastighetsägareförening finnes, kunde förslag till lämpliga kandidater ju lätt erhållas genom nämnda organisation. Där dylik organisation icke finnes, torde saken lämpligen kunna ordnas genom att stadens fastighetsägare efter kungörelse kallades att infinna sig för avgivande av förslag.

Liknande uttalande har gjorts av *Stockholms fastighetsägareförening*.

Sveriges industriförbund, som föreslagit, att åt magistrat måtte medgivas rätt att utse två ledamöter i byggnadsnämnd, har under framhållande att det vore obehövt, att mer än en ledamot vore lagfaren, föreslagit föreskrift, att av de utav magistrat utsedda ledamöterna en skulle vara lagfaren och en byggnadstekniskt erfaren.

Mom. 2.

Byggnadsstyrelsen: För vinnande av önskvärd kontinuitet beträffande byggnadsnämndens sammansättning funne sig byggnadsstyrelsen böra föreslå, att momentet kompletterades med den i förslaget till stadsbyggnadslag intagna föreskriften, att, då stadsfullmäktige första gången företaga val av ledamöter, genom lottning skall bestämmas, vilken eller vilka av dessa skola utträda ur nämnden redan vid slutet av andra året.

Liknande anmärkning har framställts av *länsarkitekten i Stockholms län, länsstyrelsen i Uppsala län, länsarkitekten i Uppsala m. fl. län, länsarkitekten i Älvsborgs och Skaraborgs län, länsstyrelsen i Värmlands län, länsarkitekten i Värmlands och Örebro län, länsstyrelsen i Örebro län, länsarkitekten i Kopparbergs m. fl. län* och byggnadsnämnden i *Säter*.

§ 11.

Mom. 2.

Länsstyrelsen i Malmöhus län: Det syntes länsstyrelsen som om bestämmelsen i mom. 2 därom, att byggnadsnämnd skall sammanträda minst en gång i månaden, vore alltför kategorisk. Författningen skulle tillämpas för städer och samhällen av många olika storhetsgrader. På grund härav ville länsstyrelsen föreslå, att möjlighet lämnades öppen att i byggnadsordning stadga längre tidrymd mellan sammanträdena.

Liknande synpunkter hava framförts av *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*.

Byggnadsnämnden i Göteborg: Föreslagna befogenhet för Konungens befallningshavande och magistrat att påkalla sammanträde med byggnadsnämnd funne nämnden icke erforderlig.

Länsarkitekten i Älvsborgs och Skaraborgs län: Det vore att beklaga, att den i de sakkunnigas förslag intagna möjligheten för länsarkitekt att kunna påkalla sammanträde med byggnadsnämnd bortfallit. I hälsovårdsstadgan föreskrives, att hälsovårdsnämnd kunde sammankallas av, förutom länsstyrelse och magistrat, förste provinsialläkare, vars befattning med hälsovården syntes nära sammanfalla med länsarkitektens befattning med byggnadsväsendet. Det syntes innebära ett underkännande av länsarkitektens förmåga att med oväld och takt handhava en sådan befogenhet och ett undfallande för överkänsliga kommunala intressen. Det kunde invändas att en sådan befogenhet saknade nämnevärld betydelse, då sammanträde alltid genom länsstyrelsen kunde åstadkommas. Ofta vore det emellertid så att vid besök på en plats förhållanden framkomme, som gjorde det önskvärt med ett omedelbart sammanträde.

§ 12.

Mom. 1.

Vissa länsarkitekter hava ifrågasatt, att bestämmelsen om skyldighet att anställa stadsarkitekt borde göras obligatorisk.

För den händelse det i utkastet föreslagna medgivandet att på annat sätt tillgodose byggnadsnämndens behov av sakkunnigt biträde skulle få kvarstå, har av *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, vissa länsarkitekter, däribland länsarkitekten i Göteborgs och Bohus samt Hallands län, samt byggnadsnämnden i Landskrona* föreslagits, att såsom villkor härför skulle uppställas, att det sakkunniga biträde, som i sådant fall anlätades, skulle vara godkänt av Konungens befallningshavande eller eventuellt av Kungl. Maj:t.

Länsstyrelsen i Hallands län har häremot invänt följande: Då utkastets § 12 angäve, att i byggnadsordning för stad kunde under viss förutsättning meddelas befrielse för samhälle att anställa stadsarkitekt, samt byggnadsordningen skulle fastställas av Kungl. Maj:t, ansåge länsstyrelsen det icke vara erforderligt att, på sätt länsarkitekten ifrågasatt, införa skärpta bestämmelser angående godkännande genom viss myndighet av sådan person, vilken i dylikt fall skulle vara sakkunnigt biträde åt nämnden, utan torde det kunna förutsättas, att Kungl. Maj:t tillsåge, att sådana föreskrifter i detta avseende, som av varje Orts förhållanden kunde finnas påkallade, inflöte i byggnadsordningen.

Länsarkitekten i Malmöhus och Kristianstads län har anfört: Därest anställandet av stadsarkitekt skedde på ett för olika omständigheter avpassat sätt, borde detsamma ej bli ekonomiskt betungande. Frågan vore blott huru det skedde. I motiveringen till utkastet antyddes möjligheten av gemensam stadsarkitekt för flera orter; infördes en sådan ordning, borde ekonomiska hinder ej bli oöverbärliga.

Enda möjligheten för införandet av gemensamma stadsarkitekter vore emellertid att det låge i länsstyrelsens hand att organisera detta, vilket emellertid försvårades, om möjlighet funnes för resp. kommuner att undandraga sig gemenskapen. Stadgandet borde därför avfattas så, att stadsarkitekt vore obligatorisk. Därest stadsarkitekt ej anställdes inom viss tid, skulle länsstyrel-

sen äga förelägga resp. samhällen förslag till antagande av gemensam stadsarkitekt samt efter samhällenas hörande utfärda förordnande härom.

Beträffande formen för befrielse från skyldigheten att anställa stadsarkitekt har *länsarkitekten i Stockholms län* anfört: Anordningen med att i byggnadsordningen formligen stadga befrielse från skyldigheten att anställa stadsarkitekt under angivna förutsättning kunde hava vissa fördelar. Men nackdelarna vore ej mindre. Att behöva ändra byggnadsordningen i fall av ändrade förutsättningar för befrielsen medförde onödigt besvär. De omständigheter, som kunde föranleda ifrågakvarande dispens, kunde vara mycket olika. Det syntes vara att föredraga, att befrielsen meddelades i form av särskilt beslut av Kungl. Maj:t, som därvid handlade efter förhållandena i varje särskilt fall.

Liknande förslag har framställts av *länsarkitekten i Älvsborgs och Skaraborgs län* samt *stadsarkitekten i Landskrona*.

Byggnadsstyrelsen har anfört: Styrelsen funne det icke lämpligt, att i § 12 intagits bestämmelse därom att i byggnadsordningen må medgivas befrielse för byggnadsnämnden från skyldigheten att anställa stadsarkitekt, där nämndens behov av sakkunnigt biträde på annat sätt tillgodoses. Denna bestämmelse kunde nämligen tänkas inbjuda till att vederbörande sökte att i allt för stor utsträckning undvika tillsättandet av stadsarkitekt, vilket givetvis skulle vara synnerligen betänkligt med hänsyn till att den nya lagstiftningen i avsevärd grad vore ägnad att öka byggnadsnämndernas behov av sakkunnigt biträde vid ledningen av städernas byggnads- och stadsplaneväsende. Enligt byggnadsstyrelsens mening borde det därför ankomma på Kungl. Maj:ts prövning, huruvida sådana omständigheter föreläge, att kravet på anställandet av stadsarkitekt borde kunna *tillsvidare* eftergivas inom samhället.

Svenska stadsförbundets styrelse: En bestämmelse, som väckt tveksamhet hos styrelsen, vore den, att byggnadsnämnd som regel skall hava stadsarkitekt till sitt biträde. I byggnadsordning skulle dock kunna medgivas befrielse från skyldigheten i fråga, »där nämndens behov av sakkunnigt biträde varder på annat sätt behörigen tillgodosett». Med hänsyn till nämndernas arbete syntes stadgandet i fråga vara nog så önskvärt. Men ur kostnadssynpunkt torde föreskriften för ett avlägset liggande samhälle med svag ekonomi kunna bliva särdeles kännbar, även om det sakkunniga biträdet ej behövde vara en hos nämnden anställd person. Styrelsen hade sig bekant, att av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län tagits ett mycket beaktansvärt initiativ att söka för rimliga kostnader ställa fackmän till disposition för länets byggnadsnämnder. På denna väg skulle måhända för hela landets vidkommande önskade resultat kunna nås utan lagstiftning. Tillsvidare syntes det vara skäl att gå varligt fram i förevarande avseende och icke tvinga i vart fall ekonomiskt svaga samhällen till betydande utgifter. Ville man icke i stadgan fastslå en viss gräns i förhållande till folkmängden, något som torde medföra vissa svårigheter, torde i vart fall en fullständig dispensrätt även för »det sakkunniga bitrådets» vidkommande böra medgivas den myndighet, som skulle fastställa byggnadsordningen.

En lindring av stadgandet har jämväl påyrkats av:

Överståthållarämbetet, som anfört: Med hänsyn därtill, att behov av fast anställd stadsarkitekt flerstädes näppeligen torde föreligga, liksom till den även i jämförelsevis stora samhällen rådande svårigheten att besätta stadsarkitektjänst med fullt kompetent och lämplig person, syntes riktigast att, i mot-

sats till vad som föreslagits, såsom regel stadga allenast att »nämndens behov av sakkunnigt biträde» skulle vara »behörigen tillgodosett» och att alltså stadsarkitekt skulle tillsättas allenast där sådant vore föreskrivet i byggnadsordningen. Även om paragrafen erhöles nu föreslaget innehåll, vore det enligt överståthållareämbetets mening antagligt, att stadsarkitekt komme att anställas i större utsträckning än vad som i och för sig kunde anses nödvändigt och lämpligt.

Byggnadsnämnden i Lund, som yttrat: Det vore ytterst önskvärt, att byggnadsnämnderna bereddes tillgång till sakkunnigt biträde. I ett mycket stort antal samhällen löste sig denna fråga av sig själv, d. v. s. i samhällen av sådan storlek, att byggnadsnämnden till sitt förfogande hade ett sakkunnigt biträde för stadsplaneväsendet, ett för byggnadsväsendet och ett för mätningväsendet. Även för de samhällen, där mätningväsendet och stadsplaneväsendet hos byggnadsnämnden representerades av en sakkunnig och byggnadsväsendet av en, torde paragrafen ifråga sakna betydelse.

För samhällen av sådan storleksordning, att tjänstemannaarbetet inom de tre specialområdena kunde medhinnas av en person, torde emellertid tvånget att hava en stadsarkitekt verka betungande i så måtto, att samhället därigenom tvingades icke endast att som stadsarkitekt anlita samma person som en eller flera närliggande orter, utan jämväl tvingades till liknande åtgärd beträffande sakkunnighjälpen inom byggnadsnämndens båda övriga ansvarsområden. Fördelen för ett samhälle att hava sakkunnighjälpen bosatt inom samhället borde ej underskattas. Mätningssmannen kunde man icke göra sig av med, och att genom en lagbestämmelse praktiskt taget generellt omöjliggöra en kombination av mätningssmannatjänsten och tjänsten som byggnadsteknisk rådgivare åt byggnadsnämnden kunde väl knappast vara riktigt, särskilt som för byggnadsnämnderna i mindre samhällen den möjligheten borde stå öppen att genom hänvändelse till länsarkitekten erhålla de råd och upplysningar, som kunde vara ytterligare erforderliga utöver dem, som stode till buds av den egna tjänstemannen.

Åtskilliga andra byggnadsnämnder, av vilka uttalats, dels att stadgandet måtte helt utgå och frågan i fall av behov regleras i byggnadsordning, dels att stadgandet borde gälla endast för städer med en folkmängd överstigande förslagsvis 10,000 personer, dels att behovet av sakkunnig granskning borde kunna för smärre samhällen fyllas av länsarkitekten eller till hans förfogande ställt sakkunnigt biträde eller av annan sakkunnig, tillkallad på sökandens bekostnad.

Mom. 2.

Länsarkitekten i Göteborgs och Bohus samt Hallands län har, med instämmande av *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, ansett, att person, som vore avsedd att komma i fråga till stadsarkitekt, borde styrka, att han ägde nödig praktisk erfarenhet inom stadsplanefacket.

Byggnadsnämnden i Göteborg: För behörighet till befattning som stadsarkitekt föreslagna villkor om praktisk erfarenhet inom området för byggnadsnämnds administrativa verksamhet syntes nämnden närmast komma att verka i sådan riktning, att stadsarkitektbefattningar bleve förbehållna personer med lång tjänstgöring på stadsarkitektkontor under uteslutande av personer, som kanske i övrigt vore lämpligare. Enligt nämndens uppfattning kunde därför detta villkor vara till skada, i synnerhet som någon dispensrätt enligt förslaget ej medgivits.

Föreningen Sveriges stadsarkitekter har hemställt, att, då byggnadsstyrelsen torde vara den myndighet, som bäst kunde avgöra kompetensfrågan, här måtte

införas en bestämmelse om, att byggnadsstyrelsen hade att yttra sig över de sökandes kompetens.

Bestämmelsen, att den sökande skall äga erfarenhet inom området för byggnadsnämndens administrativa verksamhet, kunde uppfattas såsom hänförande sig till endast den ifrågakvarande byggnadsnämnden. Då erfarenhet från annan eller andra byggnadsnämnder även torde vara tillfyllest, borde ordet »byggnadsnämndens» ändras till »byggnadsnämnds».

Mom. 3.

Länsarkitekten i Stockholms län: Då stadsfullmäktige sannolikt i flertalet fall nu tillsatte såväl stadsarkitekt som stadsingenjör och byggnadschef, där sådana funnes, men även annan myndighet härför förekomme, däribland byggnadsnämnden, förefölle det lämpligast att i byggnadsordningen finge bestämmas vilken myndighet som hade att antaga och entlediga befattningshavare hos nämnden.

Byggnadsnämnden i Södertälje: Mom. 3 innehölle bestämmelse om, att nämnden antager och entledigar befattningshavare hos nämnden. Gällande byggnadsstadga innehölle samma bestämmelse, dock med inskränkningen: »därest ej i byggnadsordningen annorlunda bestämmes.» Denna inskränkning borde bibehållas. Det hände ju nu och torde även komma att i fortsättningen hända, att en befattningshavare hos nämnden jämväl vore befattningshavare hos annan myndighet. I en mindre eller medelstor stad kunde det ju finnas lämpligt, att t. ex. stadsingenjörs- och byggnadschefsbefattningarna innehades av en person, att sekreteraren hos nämnden jämväl vore sekreterare hos andra stadens myndigheter o. s. v. I sådana fall torde det vara lämpligast, att stadsfullmäktige antoge befattningshavarna.

Byggnadsnämnden i Djursholm: Mom. 3 borde erhålla sådan formulering, att därav framginge, huru tillsättandet av tjänster, gemensamma för flera kommunala nämnder, skulle ordnas.

Stadsarkitekten i Karlskrona: Att val av stadsarkitekten skulle ske av byggnadsnämnden, vilket vore det vanliga, och icke, som hittills gällt för Karlskrona, av magistraten syntes icke innebära någon olägenhet.

Byggnadsnämnden i Göteborg: Den i Göteborg för närvarande tillämpade ordning, att förste och andre stadsarkitekten, förste och andre stadsingenjören, byråingenjören och kontrollingenjören tillsattes av magistraten efter byggnadsnämndens samt ingenjörerna jämväl efter drätselkammarens hörande, hade nämnden funnit uteslutande fördelaktig och ville uttala en önskan, att denna ordning måtte bibehållas.

Styrelsen för svenska arkitektföreningen: Styrelsen hyste i överensstämmelse med utkastet den bestämda uppfattningen, att nämnden borde antaga och entlediga sina tjänstemän och ej fullmäktige.

Länsarkitekten i Stockholms län har hemställt om införande i byggnadsstadgan av ett stadgande i huvudsaklig överensstämmelse med 1928 års förslag till stadsbyggnadslag 19 kap. 5 §, av innebörd att i byggnadsordning kunde meddelas bestämmelser om byggnadsnämnds befogenhet att i förekommande fall tillkalla sakkunniga ävensom om vad i övrigt funnes nödigt för betryggande av att vid behandling av ärenden av olika art nödig sakkunskap måtte finnas inom nämnden tillgänglig.

Liknande önskemål har framställts av *länsarkitekten i Värmlands och Örebro län*, som ansett den föreslagna föreskriften lämpligen böra införas under § 12.

§ 13.

Första stycket.

Stadsarkitekten i Landskrona har påyrkat, att första stycket i § 13 skulle erhålla följande lydelse: »Stadsarkitekt åligger att till föredragning hos nämnden bereda inkommande ärenden och att vara tillstådes vid nämndens sammanträden med rättighet att deltaga i överläggningarna men ej i besluten, varvid han, där han det begär, äger få sin mening till protokollet antecknad. Vad nu sagts gäller ock i stadens tjänst anställd mättningsman eller annan tjänsteman såvitt angår ärende, med vilket han har att taga befattning.»

Byggnadsnämnden i Ludvika: Paragrafen borde förtydligas, så att även byggnadschef eller stadsingenjör finge med reservationsrätt äga deltaga i överläggningarna, även om vederbörande tjänsteman icke ålåg föredragning hos nämnden, dock endast om ett ärende berörde någon av nyss nämnda tjänstemäns arbetsområden.

Andra stycket.

Länsstyrelsen i Värmlands län, byggnadsnämnden i Kristianstad m. fl. hava ifrågasatt, huruvida ej i byggnadsordning borde införas bestämmelsen rörande de här angivna personernas kallande till nämndens sammanträden.

Av *vissa myndigheter* har ifrågasatts, att föreskriften skulle antingen utbytas mot eller kompletteras med en skyldighet för samtliga uppräknade tjänstemän att efter kallelse komma tillstådes.

Mot *länsarkitekts* rätt att närvara vid byggnadsnämndens sammanträden hava invändningar framställts av byggnadsnämnden i *Göteborg*, som ansett länsarkitekten såsom tjänsteman hos en nämnden överordnad myndighet kunna utöva ett icke önskvärt tryck på nämnden, och byggnadsnämnderna i *åtskilliga andra städer*.

Föreningen Sveriges stadsarkitekter har ifrågasatt, huruvida ej i samhälle, där nämnden hade sakkunnig, arkitektutbildad tjänsteman, det vore tillfyllest, om nämnden, när särskild anledning därtill föreläge, ägde tillkalla länsarkitekten.

Beträffande *tjänsteläkares och brandchefs* rätt att närvara vid byggnadsnämndens sammanträden har *länsstyrelsen i Uppsala län* anmärkt, att ett tillägg syntes böra göras av innehåll att denna rätt skulle gälla endast ärende, som berörde vederbörandes tjänsteåligganden.

Liknande uttalande har gjorts av *vissa andra myndigheter*, av vilka åtskilliga framhållit, att bestämmelsen i allt fall syntes olämplig för större städer.

Föreningen Sveriges stadsarkitekter: Då i städer alltid den i nämnden föredragande hade tillfälle att muntligen rådgöra med eller inhämta skriftliga utlåtanden från hälsovårds- och brandmyndigheternas tjänstemän i de som regel ganska få ärenden, där deras medverkan påkallades, torde en särskild bestämmelse om dessa tjänstemäns rätt att närvara vid nämndens sammanträden och att deltaga i överläggningarna ej erfordras.

Liknande uttalande har gjorts av *vissa byggnadsnämnder* m. fl.

Beträffande särskilt *läkare* har *länsarkitekten i Älvsborgs och Skaraborgs län* anfört: Länsarkitekten funne den mängd olika läkare, som skulle tilldelas behörighet att taga del i byggnadsnämndens arbete, alldeles för stor. Det visade sig, att läkarnas befogenheter skulle bliva större gentemot byggnadsnämnd än gentemot hälsovårdsnämnd, där endast förste provinsialläkare

ägde denna rätt och ej ens detta oinskränkt. Detta måste betecknas såsom ett tillmötesgående mot läkarintresset över hövan. Ett jämnställande av byggnadsnämnd och hälsovårdsnämnd i detta avseende syntes vara det mesta man från det hållet kunde begära.

I fråga om brandchefens befattning med byggnadsnämnden har *brandchefen i Stockholm* anfört: Vid behandling av byggnadsärenden i Stockholm rörande fabriks- och lagerlokaler eller andra eldfarliga inrättningar m. m. eller offentliga samlingslokaler eller andra förhållanden, som kunde ha avseende på fara för elds uppkomst och spridning eller svårighet vid räddning av människoliv, hade brandchefen av byggnadsnämnden satts i tillfälle att yttra sig. Detta förfaringssätt hade enbart varit till godo för byggnadsverksamheten, varjämte också i allmänhet kunnat undvikas, i motsats till vad tidigare i stor utsträckning varit förhållandet, att brandsyn, sedan byggnader uppförts och godkänts av byggnadsnämnden, påyrkat eller föreslagit vidtagande av ofta nog mycket omfattande säkerhetsanordningar mot eldfara m. m.

Att bestämmelse införts, att brandchefen äger att närvara vid byggnadsnämnds sammanträde och deltaga i överläggningarna, vore ägnat att väcka tillfredsställelse, men syntes icke tillräckligt. De till brandchefen i Stockholm t. ex. av byggnadsnämnden remitterade ärendena vore till antalet betydande samt till beskaffenheten mycket växlande. Det torde därför vara omöjligt att vid ett sammanträde omedelbart intaga ståndpunkt angående ett byggnadsärende. Innan ärenden avgjordes vid nämndens sammanträde, torde dess ledamöter beretts tillfälle att sätta sig in i desamma. Det torde därför vara önskvärt, att bestämmelse infördes av innehåll, att brandchefens yttrande skulle inhämtas i vissa fall. För Stockholms vidkommande torde kanske en dylik bestämmelse ej vara behövlig, då överenskommelse lätt under hand torde kunna träffas med byggnadsnämnden angående brandchefens hörande, men för städer och samhällen i övrigt torde det vara nödvändigt, enär det i många städer och orter torde höra till undantagen, att brandchefens yttrande inhämtades. Verkligt behov föreläge därför av en bestämmelse i byggnadsstadgan, att, innan ärende avgöres angående byggnad, som skall inrymma eldfarlig inrättning eller så beskaffat varulager eller samlingslokal eller där svårighet vid räddning av människoliv från eldskada kan förefinnas, brandchefens yttrande skall inhämtas.

Liknande uttalande har gjorts av *länsstyrelsen i Gävleborgs län* samt *svenska brandskyddsföreningen*.

Byggnadsnämnden i Lund: Det syntes anmärkningsvärt, att genom bestämmelsen i § 13 nämnden betagits möjligheten att annat än i viss begränsad utsträckning erhålla sakkunnigt biträde av såväl stadsplanetekniker som mätningstekniker i de fall sådana funnes, vilka emellertid ofta torde vara i besittning av en god byggnadsteknisk utbildning, som kunde komma nämnden till nytta, under det att hygieniker och brandtekniker ägde yttranderätt i alla av byggnadsnämnden handlagda frågor.

Jämför även ovan under § 9 återgivna uttalanden.

KAP. 3.

Om stadsplan och tomtindelning.

Om stadsplan.

§ 15.

Länsstyrelsen i Malmöhus län, styrelsen för svenska arkitektföreningen samt vissa andra av de i ärendet hörda hava ifrågasatt lämpligheten av att i en allmän författning intaga så detaljerade direktiv i avseende å stadsplans uppgörande, som i denna paragraf skett.

Myndigheterna i Malmö jämte vissa andra myndigheter hava anmärkt, att föreskrift saknades om hänsyn till planens ekonomiska genomförbarhet.

Länsarkitekten i Stockholms län jämte vissa andra myndigheter hava i samband med fjärde att-satsen förordat upptagande av den i 1928 års förslag intagna föreskriften om stadsområdets uppdelning medelst genomgående markbälten.

Myndigheterna i Malmö hava anmärkt, att den i femte att-satsen upptagna föreskriften, att hänsyn skall tagas till de ytterligare planläggningsåtgärder, som kunna framdeles ifrågakomma, vore dunkel till sin innebörd.

Av *styrelsen för svenska kommunaltekniska föreningen jämte vissa andra myndigheter* har påyrkats uteslutande av den i sjunde att-satsen upptagna måttbestämmelsen rörande avstånd mellan byggnadslinjer å ömse sidor om gata.

Samma styrelse har ansett parkeringsplatser böra uteslutas ur åttonde att-satsen, enär det ej vore självfallet, att det under alla omständigheter inginge i det allmännas skyldigheter att bereda plats för parkering av enskildas bilar.

Med anledning av föreskriften i femtonde att-satsen, att synnerlig hänsyn skall tagas till bestående ägo gränser, befintliga vägar och andra förhållanden, som kunna bidra till underlättande av stadsplanens genomförande, i den mån sådant kan ske, utan att, vad i övrigt föreskrivits om stadsplans upprättande, väsentligt åsidosättes, har *nyssnämnda styrelse* hemställt, att hela detta stycke måtte utgå. Det torde nämligen ofta nog förhålla sig så, att ägo gränserna i kuperad terräng ej ginge på sådant sätt, att stadsplanen bleve mest ekonomisk att genomföra, om ägo gränserna följdes. Ej heller vore det regel, att det vore mest ekonomiskt att låta en ny gata följa befintlig väg. Skulle vägen rivas upp för nedläggande av ledningar eller hade den ej tillräcklig underbäddning, hade den nämligen såsom gata föga värde. Ofta vore det mest ekonomiskt att vid exploaterandet av ett område använda den befintliga vägen såsom transportväg vid utläggandet av gatorna i trakten.

Liknande anmärkning har framställts av *byggnadsstyrelsen, stadsplanedirektören i Stockholm* samt *vissa andra myndigheter*, varemot *Sveriges fastighetsägareförbund* ansett, att förslaget i allt för hög grad betraktade de bestående förhållandena såsom underordnade i jämförelse med de ideella fordringar, som skulle realiserats genom stadsplanen.

§ 16.

Även beträffande denna paragraf har *styrelsen för svenska arkitektföreningen* framställt erinran mot de meddelade direktivens alltför detaljerade beskaffenhet, varjämte *Sveriges fastighetsägareförbund* ansett paragrafens bestäm-

melser icke i behörig grad beakta de ekonomiska synpunkterna och behovet av hänsyn till markägarnas intressen.

Mom. 1.

Byggnadsnämnden i Uppsala: Det syntes lämpligare att byggnadsnämnden i särskilda fall ägde rättighet att närmare förordna om byggnaders gestaltning och material, då det ej alltid torde vara möjligt att vid stadsplanearbetet förutse den praktiskt och estetiskt bästa lösningen för byggnadens yttre.

Liknande uppfattning har uttalats av *vissa andra myndigheter*.

Mom. 2.

Styrelsen för svenska arkitektföreningen har beträffande *första att-satsen* anfört: Denna sats syntes hava erhållit en olämplig formulering. Att hänsyn borde tagas till en god stadsbild borde visserligen gälla allt stadsplanerande och naturligtvis särskilt bebyggandet av högt belägna punkter, men dessa såväl som övriga stadspartier borde dock i första hand bebyggas med hänsyn till ett rationellt tillgodoseende av de förefintliga behoven. Erfarenheten visade också, att de försök, som hittills gjorts att fixera en vid tiden för stadsplanens upprättande som önskvärd ansedd stadssilhuett, visat sig fullständigt värdelösa, så snart området bebyggande blivit aktuellt.

Länsarkitekten i Stockholms län: De i *andra att-satsen* upptagna benämningarna »öppet och slutet byggnadssätt» torde böra utgå såsom obehövligen och även oklara. Slutet byggnadssätt uppstode sålunda icke ovillkorligen genom sammanbyggande av byggnaderna å flera tomter. De nu moderna lamellhusen, vilka utgjorde ett exempel på sådant sammanbyggande, torde icke kunna hänföras under kategorien slutet byggnadssätt. Ofta tillfogades även vid detta sistnämnda byggnadssätt sådana bestämmelser, att det under vissa villkor vore tillåtet att jämväl uppföra byggnaderna i grupper eller helt fristående.

Åtskilliga myndigheter hava hemställt om förtydligande av föreskriften i *tredje att-satsen*, att byggnad i allmänhet icke bör uppföras till större höjd än som svarar mot avståndet mellan byggnadslinjerna å ömse sidor om gata och gård.

Stadsingenjören i Karlstad har förordat relationen 1:2,5 mellan hushöjd och husavstånd eller med andra ord att byggnad i allmänhet ej bör uppföras till större höjd än fyra tiondedelar av avståndet mellan huslinjerna, dock med tillägg att denna relation, vad beträffade Norrland, knappast vore tillfyllest, men att å andra sidan en dylik rymlighet vore väl stor för Sydsverige.

Bestämmelsen i *fjärde att-satsen* rörande träbyggnad har av *vissa myndigheter* ansetts vara väl kategorisk, därvid bl. a. befarats, att den skulle lägga hinder i vägen för s. k. landshövdingehus (byggnader med två våningar av trä på en bottenvåning av sten).

Styrelsen för Svenska arkitektföreningen: Med beaktande av det berättigade i avsikten med *femte att-satsens* föreskrift, att möjlighet i största utsträckning bör beredas till inredande av lägenheter med genomgående luftväxling, finge styrelsen uttrycka sina betänkligheter mot att ett sådant krav fastställdes i stadgan på grund av de ekonomiska konsekvenser det kunde medföra. De genomgående lägenheterna bleve nämligen, när det gällde smålägenheter, avsevärt dyrare än ensidigt orienterade lägenheter, beroende dels på det större husdjupet och dels på det större antalet lägenheter per trappa, som de senare tilläte. I samhällen, vilka i likhet med Stockholm hade att dragas med höga

byggnadskostnader och där bostadsproduktionen nästan uteslutande omfattade smålägenheter, bleve det därför en nödvändighet att huvudsakligen bygga huslängor med relativt stort djup och med ensidigt orienterade lägenheter utan möjlighet till genomluftning av desamma.

Mom. 3.

Förste stadsarkitekten samt *förste och andre stadsingenjörerna i Malmö*. Mom. 3 innefattade bestämmelser rörande förut bebyggd stadsdel, varvid i *första att-satsen* anordningar för sanering av byggnadskvarteren anbefalldes. Emellertid innehölle satsen en ytterst viktig inskränkning, vilken torde komma att göra dess tillämpning illusorisk och medföra att fastighetsägare i stor utsträckning komme att tillgripa klagovägen för att undgå föreslagen sanering. Satsen innehölle nämligen den inskränkningen, att förbättringsåtgärder borde vidtagas så långt ske kunde utan markägarnas uppenbara förnärmande. Den bestämmelse torde icke kunna tolkas på annat sätt, än att härmed avsåges varje förnärmande av markägares rätt att utnyttja sin fastighet, som uppenbart kunde påvisas. Det syntes då tydligt, att all inskränkning i hävdvunnen rätt att bebygga tomtmark komme att anses såsom förnärmande. Att rätt snart ett överklagningsförfarande, tagande sikte härpå, komme att utbilda sig, vore därför att förvänta, så mycket mer som redan med nuvarande lagstiftning ett dylikt förfarande vunne allt större utbredning. Det måste följaktligen bestämt ifrågasättas, om icke sloandet av de hittills gällande allmänna gårdsrumsbestämmelserna och deras ersättande med individuella saneringsföreskrifter, fotade på så svag grundval, som det här avhandlade stadgandet utgjorde, i stället för den därmed avsedda förbättringen av förhållandena i kvarterens inre komme att resultera i ett olidligt osäkerhetstillstånd. Givet vore nämligen att, sedan ett antal saneringsförslag blivit undanröjda såsom uppenbart förnärmande, de nya saneringsförslagen, för att komma under prövning, måste uppgöras på sådant sätt, att överklagande undginges, d. v. s. med illusorisk sanering, vilket i sin ordning torde hava till följd, att fastställelse nekades o. s. v. Under den långa tid allt detta påginge måste byggnadsförbud med alla därav följande olägenheter upprätthållas.

§ 18.

Mom. 1.

Första stycket.

Byggnadsstyrelsen: I den nu föreslagna stadgan hade icke, såsom fallet varit beträffande 1928 års förslag till stadsbyggnadslag, intagits föreskrift därom, att stadsplan (stomplan, byggnadsplan) skulle uppgöras av sakkunnig person. Med anledning av vad i motiven till stadgeutkastet härom anförts finge byggnadsstyrelsen framhålla, att styrelsen vore fullt medveten om att det med hänsyn till nu rådande förhållanden beträffande utbildningen av stadsplanerare för närvarande vore svårt att uppställa några enhetliga fordringar i fråga om kompetens hos dem, som borde anlitas för uppgörande av stadsplaner m. m., liksom styrelsen av erfarenhet visste, att det mången gång kunde möta svårigheter för samhällena att erhålla det sakkunniga biträde, som för ändamålet erfordrades. Såsom styrelsen emellertid tidigare vid flera tillfällen framhållit, vore det av den mest grundläggande betydelse för att en ny lagstiftning inom hithörande områden skulle ernå den därmed avsedda verkan, att samhällena för stadsplanearbetet anlitate sakkunniga krafter. Med hänsyn härtill och då vederbörande ortsmyndigheter mången gång visat sig sakna förståelse för denna synpunkt, funne styrelsen det vara av stor prin-

cipiell betydelse, att i stadgan gäves uttryck för kravet på sakkunskap vid stadsplanerandet, även om detta uttryck för närvarande måste givas en mera obestämd formulering och de närmare kompetensfordringarna först senare kunde angivas i stadgan, när den i motiven omförmälda utredningen blivit slutförd. Styrelsen tillåte sig i detta avseende framhålla, att i den nya norska lagen om »byggningsväsendet», som trätt i kraft den 1 januari 1929, intagits en allmän bestämmelse att stadsplaner skola utarbetas av »fagkyndige». Med hänsyn till vad sålunda anförts ville styrelsen föreslå en därav betingad komplementering av §§ 18, 32 och 89.

Liknande anmärkning har framställts av *länsarkitekterna i Uppsala m. fl. län, Jönköpings och Östergötlands län, Kronobergs m. fl. län, Malmöhus och Kristianstads län, Kopparbergs m. fl. län och Norrbottens län.*

Av dessa hava anført:

Länsarkitekten i Malmöhus och Kristianstads län: Stadsplaner, upprättade utan sakkunskap, hade förorsakat samhällena stor ekonomisk förlust och ställt till mycken oreda. Förslagsvis borde inryckas en bestämmelse angående byggnadsstyrelsens och länsstyrelsens skyldigheter i fråga om stadsplaner att tillhandahålla vederbörande kommuner uppgift om lämpliga stadsplansakkunniga. Denna föreskrift borde kunna bliva interimistisk intill dess att staten meddelade behörighet som stadsplanesakkunnig. Förhållandena, som de nu vore, vore tämligen olidliga såväl för granskande myndigheter som för allmänheten, varför ett bestämt ställningstagande till dessa frågor borde göras i stadgan. — Det innebure en viss inkonsekvens att fordra sakkunskap för upprättande av tomtindelningsförslag, men att eftergiva fordringen på sakkunskap när det gällde upprättande av stadsplan. Av båda dessa förrättningar torde väl upprättande av stadsplanen vara det mest betydelsefulla. Tomtindelningen vore ju en detalj av stadsplanen. Stadsplanens ekonomiska följder vore ju mera vittgående än tomtindelningens. Genom att fordran på sakkunskap ej uppställdes droges de kompetentas arbete nedåt, ty konkurrensen mellan sakkunnig och icke sakkunnig resulterade uti att förslagen honorerades så lågt att erforderligt arbete sällan kunde nedläggas på ett förslag. Olägenheterna av stadsplaner upprättade utan sakkunskap hade i själva verket så betydande omfattning, att det borde tagas under övervägande, huruvida icke upprättande av stadsplaner borde försiggå analogt med lantmåteriförrättningar. Dessa förrättningar tillmättes sådan betydelse, att de ansetts böra förlänas monopolställning. Delning av jord, som utfördes genom lantmåteriförrättningar, vore ett arbete, som noggrant reglerades av författningar och praxis och som fordrade en jämförelsevis avgränsad utbildning i mätningsskunskap och tillämpning av författningar. Upprättande av stadsplaner fordrade en kompetens av avsevärt större omfång och vore av ojämförligt större betydelse ur social och ekonomisk innebörd. Förklaringen till att lantmåteriförrättningar tillmättes sådan stor vikt måste delvis härledas ur historisk uppfattning, särskilt med hänsyn till den vikt som äganderätten till jord sedan långliga tider tillmätts.

Betydelsen av att bostadsförhållandena utveckla sig enligt moderna riktlinjer, d. v. s. med tillgodosende av sociala, hygieniska och arkitektoniska krav, vore jämförelsevis sent insedd och hade i det allmänna rättsmedvetandet ännu ej vunnit samma erkännande som äganderättsprincipen. Ingen tvekade dock numera att erkänna den oerhörda betydelsen av en sund utveckling av städernas och stadslänkande samhällens bostadsfråga och att denna vore att anse som en förgrundsfråga för civilisationens utveckling.

Länsarkitekten i Norrbottens län: Uppdraget att upprätta stadsplaneförslag

borde icke lämnas åt annan person än sådan, som ägde förutsättningar att i sitt arbete nå ett gott resultat. Bestämmelser härom saknades i gällande byggnadsstadga. Stadsplaneuppdrag lämnades därför i stor utsträckning åt personer, som av en eller annan anledning intresserade sig för uppdraget, men saknade nyssnämnda förutsättningar. Så tillkomna stadsplaneförslag kunde visserligen genom återremisser med åtföljande onödigt arbete och förargelse befrias från grövre fel och fastställas utan att vara av fullt tillfredsställande beskaffenhet. Detta system lämnade alltså ofta dåligt resultat och komme dessutom mycken förargelse åstad, enär granskande tjänstemäns och myndigheters bemödande av den, som ej förstode dess sakliga innebörd, lätt uppfattades eller i varje fall gärna framställdes såsom personlig förföljelse.

Jämför även vad *länsarkitekten i Stockholms län* anfört under § 5.

Överlantmätaren i Skaraborgs län: Här föreskrevs endast, att förslag till stadsplan skall avfattas å karta i skala, som ej får understiga 1:2000. Där emot saknades enligt hans mening erforderliga föreskrifter beträffande sättet för kartans upprättande, så att ett mätningstekniskt fullgott kartmaterial erhöles. Stadsplanekartan skulle nämligen icke endast återgiva en för ögat tilltalande bild av den blivande bebyggelsen, utan därjämte tjäna såsom underlag för stadsplanens utmärkande å marken. Erfarenheten från detta län gäve vid handen att, därest icke kartan åstadkommits på ett i mätningstekniskt hänseende fullt betryggande sätt, stora svårigheter och dryga kostnader uppstode vid stadsplanens utsättande på marken.

Tredje stycket.

Stadsplanedirektören i Stockholm: Mot de föreslagna bestämmelserna vore icke något annat att erinra, än att i tredje stycket borde uteslutas orden: »såvida lutningen skall anordnas efter rak linje, men genom särskild profilritning, om marken skall ordnas efter buktig linje». Det hade nämligen hittills visat sig fullt tillfyllest, att gators och torgs höjdlägen angäves i de brytpunkter, där lutning i huvudsak ändrades. Vid buktig profil vore sådan brytpunkt vanligen skärningspunkten mellan gatans utdragna raka profildelar.

Liknande anmärkning har framställts av styrelsen för *svenska kommunaltekniska föreningen*.

Länsarkitekten i Göteborgs och Bohus samt Hallands län: Vad i mom. 1 tredje stycket sades om angivande av höjdlägen å gator och torg syntes böra gälla även parker och andra allmänna platser, i den mån enskilda byggnader därav kunde komma att bliva berörda.

Föreningen Sveriges stadsarkitekter: I vissa fall erfordrades fastställda tvärprofiler, för att en gatas eller ett torgs höjdförhållanden skulle vara bestämda.

Liknande anmärkning har framställts även av *byggnadsnämnden i Hälsingborg*.

Fjärde stycket.

Byggnadsstyrelsen: Då stadsplanebestämmelser givetvis alltid både kunde och borde genom särskilda beteckningar utmärkas å stadsplanekartan, borde orden »i den mån så är möjligt» uteslutas ur § 18 mom. 1.

Liknande anmärkning har framställts av *länsarkitekterna i Uppsala m. fl. län* och *Kopparbergs m. fl. län* samt *länsstyrelsen i Norrbottens län*.

Byggnadsnämnden i Djursholm: Ett så detaljerat profilförslag, som här förutsattes, fordrade vidlyftiga markundersökningar m. m. Även om den upp-

gjorda stadsplanen komme till utförande, vilket icke alltid vore fallet, vore en allt för minutiös projektering i samband med förslagets upprättande att anse som delvis bortkastad.

Länsarkitekten i Norrbottens län: Vad fjärde stycket i mom. 1 avsåge syntes icke klart begripligt. De i särskild handling avfattade stadsplanebestämmelserna, som ju gällde vissa områden å marken, måste på något sätt hänföras till motsvarande ytor å kartan. Detta torde icke kunna ske på annat sätt än genom särskilda å dessa ytor anbragta beteckningar, vilka funnes beskrivna i stadsplanebestämmelserna. Om stycket avsåge krav på sådant beteckningssätt, borde satsen »i den mån så är möjligt» utgå, enär beteckningssättet vore både nödvändigt och under alla omständigheter möjligt.

Mom. 2.

Länsarkitekten i Stockholms län: Fordran å nivåkurvor för varje höjdmeter vore ny. Hittills hade i en mängd fall stadsplaner fastställts utan nivåkurvor. Länsarkitekten ville naturligtvis icke förneka, att det vore praktiskt att få terrängens höjdförhållanden på sådant sätt åskådliggjorda. Men kostnaden härför vore betydande, nota bene om kurvorna skulle inmätas med erforderlig noggrannhet. I motsatt fall vore de till mera skada än nytta. Länsarkitekten ställde sig därför mycket tveksam inför lämpligheten av detta stränga krav såsom allmängiltigt. Det vore dock bättre med en stadsplan utan nivåkurvor än ingen stadsplan alls eller starkt fördröjd sådan. I många fall torde kostnaderna bli synnerligen svåröverkomliga. Länsarkitekten ville därför hemställa om beredande av möjlighet till lindring i fall, där detta vore påkallat, så framt icke hittills gällande praxis rent av kunde godtagas, vilket enligt hans mening vore försvarligt.

Förste stadsarkitekten samt förste och andre stadsingenjörerna i Malmö: Den i mom. 2 c föreskrivna utredning angående sättet för vattens avledande, som kunde erfordras för stadsplaneförslags prövning, syntes icke böra göras obligatorisk. Då stadsplaneförslag icke borde i högre grad betungas med sidoutredningar, än som vore strängt nödigt (varpå de tidigare föreskrivna kostnadsberäkningarna utgjorde ett exempel), och erfarenheten visat att i de flesta fall sättet för vattnets avledande direkt och utan särskild utredning kunde avläsas av stadsplanekartan, torde förebringande av dylik utredning kunna inskränkas till de fall då prövande myndighet infordrade sådan.

§ 19.

Byggnadsstyrelsen: Det i andra stycket använda uttrycket »ägare av mark inom det i förslaget ingående området, vilka icke etc.» kunde enligt byggnadsstyrelsens mening tänkas medföra, att endast ägare av den mark, som å stadsplanekartan omslöttes av förslagets begränsningslinjer, bleve genom särskilda kallelsebrev underrättade om förslagets utställande, men däremot icke ägare av mark, som gränsade till det i förslaget intagna området, vilka ägare ofta i lika hög grad berördes av förslaget som de förstnämnda markägarna. På grund härav föresloges, att nämnda uttryck måtte utbytas mot exempelvis »markägare, vilka av förslaget beröras och icke etc.».

Liknande anmärkningar hava framställts av *länsarkitekten i Uppsala m. fl. län, länsstyrelsen i Värmlands län* samt *länsarkitekten i Värmlands och Örebro län.*

Byggnadsnämnden i Ronneby: Lämpligt torde vara, att under alla förhållanden, sålunda oavsett att angränsande område utgjorde stad eller stadlik-

nande samhälle, angränsande landsförsamling eller vägstyrelser tillställdes här ifrågavarande kallelse. Detta av den anledningen, att städernas utfartsvägar ej borde komma att i stadsplanen fastställas på ett sätt, som kunde försvåra förverkligandet av vidliggande områdes redan förut planerade konnektion av sina huvudtrafikleder med stadens.

Länsstyrelsen i Kristianstads län har, i anslutning till en erinran av *länsarkitekten i Malmöhus och Kristianstads län*, framhållit, att det borde tydligt utsägas, att, där allmän väg går genom samhälle, vägstyrelsen bör meddelas särskild underrättelse, eller ock att ordalydelsen borde så ändras, att därav framginge, att vägstyrelserna borde kallas. Enär väghållningsdistrikten icke alltid vore ägare till vägmarken, torde nämligen den föreslagna bestämmelsen icke alltid föranleda, att vägstyrelserna kallas. Då vägarnas sträckning inom ett samhälle vore av största betydelse, syntes det viktigt, att vägstyrelserna bleve i tillfälle att taga del av upprättade förslag.

Länsarkitekten i Malmöhus och Kristianstads län har därutöver uttalat önskan om åläggande för vederbörande vägstyrelser att höra byggnadsnämnd, innan vägar anläggas inom stadsplanelagda områden. Exempel finnes på att vägstyrelser i strid mot fastställd stadsplan och utan byggnadsnämndens hörande anlade huvudvägar i samhällen.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: Därest det område, stadsplaneförslaget avsåge, gränsade till område, varför länsstyrelse fastställt byggnadsplan, borde kallelsebrev tillställas vederbörande byggnadsnämnd eller, därest sådan icke finnes, den sakkunniga person, som i dess ställe av länsstyrelse förordnats.

Liknande anmärkning har framställts av *länsarkitekten i Göteborgs och Bohus samt Hallands län*.

Byggnadsnämnden i Trollhättan har påyrkat, att kopia och avskrift av förslaget skulle tillställas kronan eller enskilt trafikföretag endast efter begäran av markägaren och på dennes bekostnad.

Byggnadsnämnden och stadsingenjören i Borås hava yrkat, att föreskriften, att kopia och avskrift i erforderliga delar av uppgjort stadsplaneförslag skola tillställas enskilt trafikföretag, vars mark i förslaget intagits såsom trafikområde, skulle såsom varande onödig och betungande för staden utgå.

Länsstyrelsen i Värmlands län har ansett den i sista punkten av andra stycket angivna tiden av minst en månad böra beträffande kronan utsträckas till minst sex veckor.

Länsstyrelsen i Örebro län har ansett sistnämnda tid böra för kronan utgöra minst sex veckor, men helst två månader.

Sveriges fastighetsägareförbund: Beträffande markägarnas underrättande om, att stadsplaneförslag blivit framlagt, hade i förevarande paragraf bestämmelsen därom blivit på sådant sätt avfattad, att byggnadsnämnden äger i varje särskilt fall avgöra, huruvida kallelsebrev skola bevisligen tillställas vederbörande eller blott avsändas med posten. I sistnämnda fall förutsattes icke ens, att avsändandet skedde under rekommendation. Mot en dylik anordning, som i hög grad kunde äventyra de äganderättsintressen, som vore i fråga, måste förbundet inlägga sin bestämda gensaga och hemställde, att bestämmelsen så ändras, att kallelsebrev alltid skola bevisligen tillställas vederbörande. Detta förfaringsätt föreskrevs ju i § 28 av förslaget för meddelande av underrättelse om att förslag till tomtindelning uppgjorts.

Liknande anmärkning har framställts av *Stockholms fastighetsägareförening*.

§ 20.

Andra stycket.

Länsstyrelsen i Blekinge län har ansett bestämmelsen fullständigt onödig.

Tredje stycket.

Länsstyrelserna i Värmlands och Örebro län hava, i anslutning till *länsarkitekten i nämnda län*, föreslagit, att kopia av fastställd stadsplan jämte avskrift av beskrivningen böra tillställas länsstyrelse i två exemplar, det ena avsett för vederbörande länsarkitekt.

Länsarkitekten i Göteborgs och Bohus samt Hallands län har gjort liknande framställning för det fall att länsarkitekten icke är boende i vederbörande residensstad.

Länsstyrelsen i Värmlands län har, likaledes i anslutning till länsarkitekten, föreslagit, att, då antaget stadsplaneförslag insändes till länsstyrelsen, styrkt kopia därav bör, intill dess förslaget slutligen prövas, tillhandahållas länsstyrelsen med hänsyn till dess befogenhet jämlikt 15 § i förslaget till stadsplanelag.

Stadsarkitekten i Karlskrona har ansett, att tiden »sist inom sex månader» torde kunna inskränkas till tre månader i betraktande av ärendets vikt och de möjligheter moderna reproduktionsmetoder erbjöde.

§ 21.

Länsarkitekten i Göteborgs och Bohus samt Hallands län har hemställt om meddelande av sådan bestämmelse, som gäve möjlighet att få sådan ändring av stadsplan, som av länsstyrelsen enligt 3 § i det föreliggande förslaget till stadsplanelag kunde fastställas och där markägare och drätselkammare därtill lämnade medgivande, fastställd utan förfarande som i § 19 mom. 1 säges. En sådan möjlighet skulle, utan att någons rätt torde trädas för när, medföra betydande lättnader vid de ofta förekommande behoven av att, då nybyggnad skall ske, intimare anpassa stadsplan och stadsplanebestämmelser efter de lokala förhållandenas detaljer, än som vanligen kunde ske vid stadsplans uppgörande över ett större område.

Liknande önskemål har framställts av *stadsingenjörskontoret i Göteborg*.

§ 22.

Brandchefen i Stockholm: I samband med bestämmelserna i denna paragraf torde föreskrift böra intagas jämväl om anordnande av vattenledning. Det torde ur brandsynpunkt vara uppenbart, att vatten för eldsläckning borde finnas tillhands före byggnadsarbetens igångsättande.

Byggnadsnämnden i Ronneby: Enligt denna paragraf åläge det stadsfullmäktige att beträffande avlopps anordnande antaga en bestämd s. k. avloppsplan, men då stadens beslutanderätt härutinnan kunde medföra, att stadsplanen ej komme att utnyttjas på sätt ursprungligen avsetts, syntes avloppsplanen böra, vad beträffade ovan berörda detaljer, fastställas av Kungl. Maj:t i samband med planen för övrigt.

Byggnadsnämnden i Landskrona: Det vore icke endast bebyggande, som kunde nödvändigöra nya ledningar. Även avledande av vatten t. ex. från en parkanläggning kunde påkalla en sådan åtgärd. Möjligen kunde punkten såsom tämligen självklar uteslutas.

§ 23.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har ansett byggnadsnämnden böra lämnas tillfälle att yttra sig, innan stadsfullmäktige besluta i fråga om gatuordning.

Länsarkitekten i Stockholms län: Med hänsyn till byggnadsnämndens ställning till de spörsmål, som i gatuordning berördes, syntes uttryck i stadgandet böra givas för den befattning därmed, som tillkomme nämnden.

Gatuordning torde icke böra antagas eller ändras utan motsvarande kungörelseförfarande och utställande, som gällde för stadsplan, där gatuordningen skulle underställas Konungens prövning. Fastighetsägarnas åligganden kunde bli högst betydande.

De nu föreslagna föreskrifterna om gatuordning vore synnerligen kortfattade och gäve i sakfrågorna ingen vägledning. Mycket önskvärt vore därför om mönstergatuordning utarbetades, i likhet med vad avsikten syntes vara beträffande byggnadsordningarna.

Om tomtindelning.

§ 24.

Första stycket.

Stadsarkitekten i Stockholm: Första stycket torde böra kompletteras med en erinran om att vid tomtindelning bör tillses, att hygienens krav väl tillgodoses.

Styrelsen för svenska kommunaltekniska föreningen och stadsplanedirektören i Stockholm hava likaledes framhållit önskvärdheten av att de hygieniska kraven här betonades.

Byggnadsnämnden i Landskrona: Första punktens principuttalande borde givas en formulering, som framhölle nödvändigheten av att i möjligaste mån förena de ekonomiska och estetiska synpunkterna vid frågans bedömande. Följande formulering föresloges:

»Vid kvarters indelning i tomter bör tillses, att marken blir på ett ekonomiskt sätt utnyttjad utan att berättigade trevnads- och skönhetsvärden förstöras eller åsidosätts.»

Länsarkitekten i Göteborgs och Bohus samt Hallands län: Vad som i denna paragraf sades syntes vara av alltför utpräglad stadsbyggnadspedagogisk natur för att lämpligen höra hemma i en kungl. stadga. Ansågs emellertid paragrafen böra bibehållas, syntes den jämsides med de trevnads- och skönhetsvärden, den upptog till behandling, även böra sätta praktiska, tekniska och ekonomiska värden.

Stadsarkitektkontoret i Göteborg: För den händelse överhuvud anvisningar för tomtindelning borde intagas på sätt som skett i första stycket, torde böra tilläggas, att nödiga hänsyn skola tagas till hygien och brandskydd såsom varande lika viktiga som skapandet av nya trevnads- och skönhetsvärden.

Liknande önskemål har framställts av *föreningen Sveriges stadsarkitekter* samt *byggnadsnämnden i Norrköping*.

Andra stycket.

Stadsarkitekten i Stockholm: I § 24 hade ett nytt begrepp, kvarterskarta, införts. Avsikten därmed vore att redan vid förslag till tomtindelning en ut-

redning rörande det lämpliga bebyggandet måtte komma till stånd och att bebyggandet skulle åskådliggöras på särskild karta. Stadgandet vore otvivelaktigt välbetänkt och ägnat att vid tomtindelningen säkerställa ett nödvändigt hänsynstagande till de önskemål, som i många fall framträdde först vid ett närmare studium av det tillämnade bebyggandet.

Länsarkitekten i Stockholms län: Kvarterskartan eller utdrag ur densamma borde åtfölja ärende angående fastställelse å tomtindelning, till ledning för ärendets prövning hos Konungens befallningshavande. En föreskrift härom vore önskvärd.

Byggnadsnämnden i Östhammar: Andra stycket innehölle bestämmelser, som, om de skulle följas, fastläste bebyggelsen på ett sätt som icke vore önskvärdt. Lämpligast torde därför vara att sagda stycke finge ur texten utgå. Byggnadsnämnden finge åtminstone i mindre städer ta hänsyn till speciella förhållanden allt efter som bebyggelsen fortskrede, och med hänsyn härtill måste det anses vara oriktigt att långt i förväg — kanske tiotal år — fastläsa bebyggelsen på ett visst sätt.

Förste stadsarkitekten samt förste och andre stadsingenjörerna i Malmö: Bestämmelserna gäve uttryck åt en helt ny princip, som med mönster av begreppet stadsplan skulle kunna betecknas med ordet kvartersplan. Det nära sambandet mellan de två planbegreppen framginge än tydligare av bestämmelserna i paragrafens tredje stycke, enligt vilka byggnadsnämnden ålades att ombesörja de ändringar i stadsplan och stadsplanebestämmelser, som under arbetet med kvarterskarta kunde finnas erforderliga för främjandet av ett ändamålsenligt bebyggande.

Uppenbarligen måste man giva sin anslutning till de motiv, som låge till grund för dessa bestämmelser, nämligen att med alla till buds stående medel söka befordra ett lämpligt bebyggande. Sökte man emellertid utröna, huru bestämmelserna komme att verka i praktisk tillämpning, inställde sig allvarliga farhågor. Hittills hade man i och med utarbetande av stadsplan och särskilda byggnadsbestämmelser kunnat anse, att i stort sett alla frågor, som speciellt krävde konstnärlig tillsyn, även blivit behörigen beredda i samband med stadsplanens upprättande och att tomtindelningsarbetet, förutom tillgodoseende av lagliga föreskrifter av olika slag, endast avsåge ett fullföljande av de redan i stadsplanen meddelade riktlinjerna för resp. kvarters bebyggande. De nu föreslagna bestämmelserna, där huvudvikten lades på tillgodoseendet av rent estetiska krav, syntes innebära, att först sedan stadsplanen blivit fastställd upptoges frågan om byggnadssättets utformning på verkligt allvar och nu i minsta detalj. Det förefölle uppenbart, att ett riktigt tillämpande av dessa bestämmelser förutsatte, att varje byggnadsnämnd hade nästan ständigt tillgång till en på området synnerligen skolad stadsplanearkitekt, ett förhållande, som visserligen vore förutsett och jämväl föreskrivet i stadgeförslagets § 12, men som i praktiken och främst av kostnadsskäl knappast torde kunna åstadkommas, om icke staten hade för avsikt att ställa en stor, skicklig och i huvudsak av staten avlönad arkitektkår till samhällenas förfogande. Skulle så ej bliva fallet, torde sådana bestämmelser som t. ex. tillgodoseende av trevnads- och skönhetsvärden, intagna i stadga och sålunda avsedda att tillämpas såsom laglig bedömningsgrund vid prövning av tomtindelningsärenden, komma att utgöra en aldrig sinande anledning till ärendenas återförvisning.

Det borde i detta sammanhang framhållas, att redan arbetet med stadsplans tillkomst för det övervägande antalet samhällen betraktades såsom en stor och betydelsefull uppgift, vilken icke kunde komma till stånd och lyckligen genomföras utan tillgång till för tillfället anlita och dyrbar expert. Att samhället därefter och så snart stadsplaneförslaget bringats till fullbordan skulle omedel-

bart ställas inför ett minst lika omfattande expertarbete, måhända förbundet med en serie stadsplaneändringar, torde ur många synpunkter få anses förkastligt. Visserligen kunde förutsättas, att man i praktiken och där så kunde ske komme att verkställa åtminstone den preliminära utformningen av kvarterskartorna såsom led i förarbetet för stadsplanen. Det förefölle för övrigt och med hänsyn till den i stadgeförslagets §§ 15 och 16 meddelade specifikationen rörande innehållet av stadsplan och stadsplanebestämmelser, att ett sådant tillväggångssätt vore icke blott riktigt utan också nödvändigt. Under dessa omständigheter förstärktes emellertid än ytterligare den uppfattningen, att de i § 24 meddelade bestämmelserna borde införas under §§ 15, respektive 16, om det vid närmare prövning verkligen befunnos erforderligt att förstärka sistnämnda bestämmelser i nu ifrågasvarande riktning och grad. Emellertid syntes de för stadsplanens utformning redan föreslagna bestämmelserna tillräckliga för att trygga avsett ändamål, och föresloges fördens skull att innehållet i § 24 måtte helt utgå ur stadgeförslaget.

Länsstyrelsen i Malmöhus län: Länsstyrelsen kunde i huvudsak ansluta sig till vad i byggnadsnämndens i Malmö yttrande anförts rörande bestämmelserna i denna paragraf. Av motiven att döma skulle bestämmelserna icke innehålla annat än råd och anvisningar. Länsstyrelsen tilläte sig ifrågasätta, om bestämmelsernas avfattning stödde en sådan avsikt. Enligt länsstyrelsens mening borde bestämmelserna i denna paragraf utgå ur förslaget för att, om så ansåges lämpligt, upptagas i råd och anvisningar enligt § 124 i förslaget.

Byggnadsnämnden i Hälsingborg: Det syntes bliva alltför dyrbart att utföra de i denna paragraf avsedda kvarterskartorna i större utsträckning än i den mån fråga om ett nytt kvarters tagande i anspråk för bebyggelse uppstode. Däremot vore det värdefullt, om det stadgades, att varje förslag till tomtindelning skulle åtföljas av en kvarterskarta av här omtalad beskaffenhet. Även med denna begränsning innebure stadgandet ett nytt och omfattande åliggande.

Förste stadsingenjören i Göteborg: Till ledning för uppgörande av förslag till tomtindelning föresloges här en särskild s. k. kvarterskarta, som tydligt skulle angiva huru bebyggandet å de enskilda tomterna komme att te sig. Det ville med andra ord säga, att denna karta skulle utvisa, hur byggnadsnämnden preliminärt tänkt sig, att tomtindelningen skulle ske. Det vore emellertid anmärkningsvärt, att man tänkt sig upprättandet av en sådan karta, först sedan stadsplanen med tillhörande bestämmelser blivit fastställd. Enligt förste stadsingenjörens förmenande borde preliminära utredningar rörande tomtindelningen göras redan i samband med stadsplanens utarbetande, ty i annat fall torde man svårligen kunna bedöma, huruvida byggnadskvarterens storlek och form vore ägnade att befrämja det byggnadssätt, som stadsplanen upptog. Det förefölle icke uteslutet, att de föreslagna bestämmelserna om kvarterskarta kunde komma att verka därhän, att stadsplanerna bleve utarbetade utan att tillräcklig omsorg nedlades på utredningar i fråga om kvarterens tomtindelningens möjligheter. Åtminstone i Göteborg brukade stadsplaneförslagen i regel vara åtföljda av en illustrationskarta, som utvisade, hur man tänkt sig en blivande tomtindelning. Utan tvivel torde en sådan karta göra betydligt större nytta än en *efter stadsplanens fastställd* upprättad kvarterskarta, vars huvudsakliga ändamål syntes vara att påvisa brister i gällande stadsplan. Något större värde som grundval för blivande tomtindelning torde för övrigt de föreslagna kvarterskartorna ej få, ty vid tomtindelning, som i allmänhet ej kunde ske genom nämndens eget initiativ, måste behörig hänsyn tagas till av markens ägare framställda önskemål, varom nämnden givetvis saknade kännedom vid tiden för kvarterskartans upprättande. Det kunde alltså starkt ifrågasättas, om ej hela stadgandet rörande kvarterskartor borde utgå. För den händelse det av förste stadsingen-

jören under § 27 framlagda förslaget rörande förfarandet vid tomtindelning bleve godtaget, torde dessa kartor ej hava någon uppgift att fylla.

Stadsingenjören och byggnadsnämnden i Karlstad: Det i andra punkten givna direktivet vore synnerligen gott, men benämningen kvarterskarta mindre lycklig, då karta i tomtskala angivande befintliga förhållanden brukade så benämnas. Möjligen kunde uttrycket »kvartersplan» användas.

Styrelsen för svenska arkitektföreningen: I § 24 återfunnes föreskrifter, som tydligen avsåge att redan vid stadsplanens upprättande ett ingående studium skulle ägnas ett definitivt fixerande av tomtgränserna med hänsyn till ett lämpligt bebyggande samt till nya och befintliga skönhets- och trevnadsvärden etc. Styrelsen ansåge visserligen, att redan vid stadsplanens upprättande möjligheter till en god tomtindelning borde förutses, men ville dock på det kraftigaste understryka vikten av att tomtindelningen gjordes så rörlig som möjligt och att ändringar smidigt borde kunna verkställas i samband med tomtförsäljningen och bebyggandet av kvartersmarken.

§ 25.

Stadsingenjörskontoret i Stockholm: Stadgandet i mom. 1, att tomt skall få gräns mot gata, torg eller sådan del av annat för allmän samfärdsel avsett område, som kan befaras med åkdon, kunde i enstaka undantagsfall medföra vissa svårigheter att följa. Som regel borde en stadsplan utan minsta svårighet kunna ordnas så, att körbar förbindelse till alla tomter erhöles. De enstaka fall, då svårighet att erhålla körbar förbindelse kunde tänkas uppstå, gällde områden, som vore belägna vid sjö och där stränderna vore starkt sluttande. Om i sådana fall fastighetsbildning ägt rum, innan stadsplan faststälts, kunde det tänkas, att områdena kring stränderna vore uppdelade i enskilda fastigheter, som var för sig hade ytterst primitiva tillfartsleder. En blivande stadsplan kunde måhända icke läggas så, att samtliga förut bebyggda fastigheter finge körbar förbindelse med det nya gatunätet. Inom Stockholms stad funnes ett typiskt sådant stadsplaneområde å Stora Essingen. Här föreläge verkligt stora svårigheter att bereda körbar förbindelse till något tiotal fastigheter. Där skulle anordnandet av gator, som satte tomterna i körbar förbindelse med gatunätet, bliva oproportionerligt kostsam. Kontoret ansåge, att den i sig själv lämpliga bestämmelsen om körbar gatuförbindelse till alla tomter måhända ej borde givas fullt kategorisk form.

Liknande anmärkning har framställts av *byggnadsnämnden i Stockholm, föreningen Sveriges stadsarkitekter* samt *förste stadsarkitekten i Göteborg.*

§ 27.

Förste stadsingenjören i Göteborg: I föreliggande utkast till byggnadsstadga liksom i gällande lagstiftning gjordes icke någon bestämd åtskillnad mellan tomtindelningsförslag och den karta, varå förslaget skulle utmärkas. Detta medförde att mätningmannakompetens vore erforderlig för såväl den, som uppgjorde kartan, som för den, som upprättade tomtindelningsförslaget. Kravet på mätningmannakompetens hade haft den mindre lyckliga verkan, att uppgörandet av ett tomtindelningsförslag alltmera blivit ansett som en rent mätningsteknisk fråga. Tomtindelningens uppgift vore emellertid först och främst att åstadkomma för det avsedda bebyggandet lämpliga tomter och först i andra hand att med tillfredsställande noggrannhet och tydlighet angiva tomternas läge i förhållande till befintliga ägo gränser, byggnader m. m. Med denna dubbla uppgift skulle det givetvis vara önskvärt, att tomtindelningsärendena handha-

des av personer med erfarenhet inom såväl stadsbyggnads- som mättningsområdet. Då det emellertid i vårt land saknades tillräcklig stor stab av på så sätt kvalificerade tekniker, torde man böra söka komma till en sådan anordning, att tomtindelning kunde verkställas även av en stadsbyggnadstekniker utan mättningsmannakompetens.

Enligt gällande och likaledes enligt nu föreslagna bestämmelser skulle tomtindelningförslag innehålla uppgift om tomts areal och sidolängder samt om storleken av vart och ett av de områden, av vilka tomten skulle bildas. De vid tomtindelningen åsatta måtten vore emellertid endast att betrakta såsom preliminära, åtminstone där de vore beroende av sådana ägo gränser, vars rätta läge ej med bestämdhet kunde angivas vid tiden för tomtindelningens upprättande. Måtten bleve definitiva först i och med tomtmätning, som på ett undantag när måste ske för att tomt skulle bliva rättsligt bildad och därmed färdig för bebyggelse. Undantaget avsåge det fall, då tomts område enligt tomtindelningen motsvarade förut befintlig stadsäga. En tomt av sistnämnda slag skulle utan vidare införas i tomtboken, d. v. s. hänföras till rättsligt bildade tomter. Visade sig sedermera, att gränserna för den äldre stadsägan ej stämde överens med måttuppgifterna i tomtindelningen, borde tomtindelningens uppgift att tomt och stadsäga skulle sammanfalla vara det avgörande, varför tomtindelningens mått ej i detta fall kunde följas vid en blivande tomtmätning. Då således tomtindelningens måttuppgifter redan enligt gällande rättsståndpunkt måste betraktas såsom mer eller mindre preliminära, torde man utan nämnvärd olägenhet kunna släppa kravet på mättningsmannakompetens hos den, som upprättat tomtindelningförslag, om man dels bibehölle stadgandet, att grundkartan, å vilken tomtindelningen skall utmärkas, skall vara upprättad av person, som innehar dylik kompetens, och dels uppställde något större fordringar på grundkartan än som i föreliggande utkast till byggnadsstadga föresloges. Kartan borde tydligt angiva befintliga förhållanden i fråga om såväl fastighetsindelning och fastighetsbeteckning som bebyggelse. Vidare borde kartan noggrant utvisa ej mindre yttergränserna för det kvarter, vars tomtindelning det gällde, än även i stadsplanen fastställda höjder för kringliggande gator jämte nivåförhållandena inom kvarteret, där detta mera avsevärt skilde sig från gatuhöjderna.

I anslutning till vad nu anförts föreslogs, att § 27 skulle erhålla följande lydelse:

»Förslag till tomtindelning — — — 1:400. Kartan skall — — — även som befintliga byggnader samt nivåförhållanden, där dessa avsevärt skilja sig från fastställda gatuhöjder. Kartan skall även utvisa ifrågavarande byggnadskvarters yttergränser, som skola vara försedda med noggranna mått, samt fastställda höjder för kringliggande gator och allmänna platser. För varje — — — å kartan.

Förslag till tomtindelning skall utvisa varje vid tomtindelningen nybildad tomt med dess gränser och belägenhet i förhållande till de tomter och andra områden, vilka gränsa till tomten. Till förslaget skall höra beskrivning, utvisande för varje tomt storleken av vart och ett av de områden, av vilka tomten skall bildas, tomtens hela ytinnehåll och längden av dess särskilda sidor.»

Departementschefen framhölle i sitt anförande i statsrådet rörande förslaget till stadsplanelag den stora betydelsen av, att till grund för tomtindelningen lades ett mätningstekniskt riktigt kartmaterial och föresloge därför att en erinran härom borde intagas i byggnadsstadgan. Med den nu föreslagna formuleringen av § 27 skulle man erhålla klara bestämmelser rörande beskaffenheten av det kartmaterial, som skulle ligga till grund för tomtindelningen, eller just vad departementschefen åsyftat i sitt anförande. Dessutom hade man anledning förmoda att den väg, som genom den nya formuleringen öppnades för andra än stadsmättningsmän att utarbета tomtindelningförslag, skulle komma att leda

till att tomtindelningen mindre betraktades som en rent mätningsteknisk fråga än som ett medel att få fram en god och lämplig plan för det blivande bebyggandet.

Byggnadsnämnden och stadsingenjören i Borås: Kravet på fullständig måttbestämning av tomtindelningsskartaorna borde frångås i enlighet med vad de särskilda sakkunniga föreslogo i 1928 års förslag till stadsbyggnadslag.

Länsarkitekten i Värmlands och Örebro län med instämmande av *länsstyrelsen i Värmlands län:* Här ifrågasattes, om icke, såsom ofta plägade vara fallet, även å tomtindelningsskarta uppgift om tomts yttinnehåll och längden av dess sidor borde införas. Tomtindelningsskarta syntes härigenom kunna vinna i användbarhet.

§ 28.

Byggnadsnämnden i Stockholm har ansett bestämmelserna i § 28 rörande behandling av förslag till tomtindelning komma att medföra onödigt omgång och tidsutdräkt och har hemställt om återgång till nu gällande byggnadsstadgas bestämmelser i ämnet, vilka visat sig lämpliga.

Liknande anmärkning har framställts av *byggnadsnämnden i Sundsvall*.

Byggnadsnämnden i Katrineholm: Markägare torde böra kallas till ett *gemensamt* sammanträde, så snart ett eller flera preliminära förslag till tomtindelning uppgjorts.

Länsarkitekten i Kronobergs m. fl. län: Gällande lags uttryck, att »ägare av mark, som av förslaget beröres» skall underrättas, hade utbytts mot »ägare av mark som skall ingå i indelningen». Då det kunde ifrågasättas att den äldre formuleringen även avsåge angränsande markägare, torde den nu föreslagna ändringen lämna en del sakägare utanför tomtindelningsskarta, särskilt vid ändring i tomtindelningen inom äldre kvarter. Om genom byggnadsbestämmelserna kvarterets utnyttjande vore bestämt, räckte den nu angivna formuleringen, i annat fall icke. Lämpligt torde vara att paragrafen kompletterades i berörda avseende.

Liknande anmärkning har framställts av *byggnadsnämnden i Kalmar*.

Byggnadsnämnden i Karlskrona har ansett den i utkastet föreslagna formuleringen vara att förorda såsom förebyggande en eljest lätt uppstående tvekan om vilka markägare, som skola underrättas.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har ansett, att även markägare, som är boende utom riket men vars vistelseort är känd, borde erhålla särskild underrättelse, samt att tydligt borde utsägas, att drätselkammaren skall underrättas även om endast kungörelseförfarandet kommer till användning.

Kap. 4.

Om ordnande av stads område utom stadsplan.

§ 30.

Stadsplanedirektören i Stockholm har hemställt, att bestämmelsen i paragrafens sista stycke angående hänsyn till äganderättsförhållandena måtte utgå.

Liknande anmärkning har framställts av *Föreningen Sveriges stadsarkitekter* samt *styrelsen för svenska kommunaltekniska föreningen*.

Byggnadsnämnden i Uppsala: Det syntes önskligt, att vid uppgörandet av den i § 30 omnämnda stomplanen hänsyn togs till möjligheten att åstadkom-

ma huvudavloppsledningar, då det särskilt i städer med Uppsalas dåliga lutningsförhållanden visat sig behövt att parallellt med stadsplaneskissandet göra sig noga reda för möjligheterna med hänsyn till avloppsförhållandena.

Liknande anmärkning har framställts av *byggnadsnämnden i Hälsingborg* samt av *föreningen Sveriges stadsarkitekter*.

Länsarkitekten i Norrbottens län: Ett tillägg borde här göras av innebörd att föreskrifterna i § 15 skola i tillämpliga delar beaktas även vid uppgörandet av stomplan. Härigenom skulle framhållas, att utarbetandet av en stomplan icke beträffande arbetets kvalitet borde skilja sig från utarbetandet av en stadsplan.

§ 31.

Överståthållarämbetet (beträffande §§ 31 och 33). I fråga om stomplane- och utomplansbestämmelserna måste det anses vara av stor vikt, att desamma, avsedda som de skulle vara för förhållandena i en mer eller mindre avlägsen framtid, icke gjordes mera ingående, än vad som uppenbarligen erfordrades för tillgodoseende av påtagliga allmänna intressen och att således vederbörande markägares frihet icke på grund av mindre bestämda framtidsplaner av facklig art utan nödtvång bundes så, att ett ekonomiskt utnyttjande av marken, exempelvis för billig bebyggelse, bleve försvårat. På grund härav och då de anvisningar, som i § 31 meddelats angående innehållet av ifrågavarande bestämmelser, svårigen torde allestädes, där sådana bestämmelser skulle tillämpas, behöva i full utsträckning iakttagas, syntes lämpligt att i § 31, första stycket andra meningen, efter ordet »böra» införa orden »i den mån sådant finnes på grund av föreliggande förhållanden nödvändigt» eller dylikt.

Byggnadsstyrelsen: Den i tredje och fjärde styckena använda benämningen »byggnadsplats» för fastighet, som icke inginge i tomtindelning, vore enligt styrelsens mening icke lämplig, då med byggnadsplats i vanligt språkbruk menades endast den del av en fastighet, som upptages av en byggnad eller där byggnadsarbeten pågå. Styrelsen funne sig därför böra föreslå, att detta ord utbyttes mot »tomtplats», vilken benämning numera sedan flera år vunnit hävd och blivit av Kungl. Maj:t godtagen vid fastställelse av föreskrifter för såväl städers utomplansområden som områden å den egentliga landsbygden enligt 1 kap. 42 och 46 §§ i fastighetsbildningslagen.

Föreningen Sveriges stadsarkitekter: Måttet 7.5 meter för byggnads höjd kunde i vissa fall vara väl knappt för tvåvåningshus. Detta mått borde därför utgå och i stället införas ett stadgande, att bostadsbyggnader ej utan synnerliga skäl böra uppföras med mer än två våningar.

Liknande anmärkning har framställts av *styrelsen för svenska arkitektföreningen* samt *byggnadsnämnderna i Stockholm, Eskilstuna och Ludvika* (de två sistnämnda utan förslag till begränsning av våningsantalet).

Sveriges fastighetsägareförbund och *Stockholms fastighetsägareförening* ha va likaledes önskat lindring av bestämmelsen om största tillåtna hushöjd, därvid *förbundet* hemställt, att bestämmelsen måtte medgiva tre våningar och intill 12 meters höjd, samt *föreningen* föreslagit en minimihöjd av 11 meter.

Brandchefen i Stockholm har, i enlighet med vad han anfört under § 22, föreslagit att § 31 måtte kompletteras med föreskrift om tillförsel av vatten jämväl för eldsläckning.

Förste stadsarkitekten i Göteborg: Det syntes önskligt att i sista stycket intoges stadgande om åtgärder för åstadkommande av goda hygieniska förhållanden. Brandhänsynen hade nämligen här liksom på några andra ställen väl ensidigt pointerats.

Liknande erinran har framställts av *föreningen Sveriges stadsarkitekter*.

§ 32.

Byggnadsstyrelsen och åtskilliga *länsarkitekter* hava förordat fordran å sakkunskap såsom villkor för rätt att uppgöra förslag till stomplan.

Jämför även de yttranden, som anmärkts under § 18.

Byggnadsnämnden i Hälsingborg har ansett endast viktigare ägo gränser böra redovisas å stomplanekartan.

Byggnadsnämnden och *stadsingenjören* i *Borås* hava ansett minimiskalan för stomplanekarta böra ändras från 1: 4,000 till 1: 10,000.

§ 33.

Jämför ovan under § 30.

§ 34.

Myndigheterna i *Trälleborg*, *Borås* och *Karlstad* hava ansett fordringarna å karta i förevarande fall för stränga med hänsyn till därav föranledda kostnader.

§ 35.

Byggnadsstyrelsen samt ett flertal *andra myndigheter* hava funnit det här föreslagna kallelseförfarandet beträffande utomplansbestämmelser alltför betungande och ansett det tillfyllest att i ortstidningar intaga kungörelse om upprättat bestämmelseförslag.

En länsarkitekt har ansett kallelseproceduren knappast erforderlig ens beträffande stomplaner.

Kap. 5.

Om byggande.

Om byggnad och gårdsrum.

Stadsingenjörskontoret i Stockholm: Den nya byggnadsstadgan innehåller inga bestämmelser om byggnads höjd och våningsantal samt gårdsrumms storlek och bredd, utan förutsattes att särskilda stadsplanebestämmelser skulle utarbetas, vilka för varje tomt angåve eventuella byggnaders utsträckning i plan- och höjdläge.

Den frihet att reglera byggnadsverksamheten inom eget område, som enligt förslaget skulle beredas respektive städer, vore enligt kontorets förmenande mycket önskvärd att ernå. Emellertid torde värdet av särskilda stadsplanebestämmelser på många håll överskattas, ej minst inom fackkretsar. Kontoret ansåge för sin del, att de detaljerade stadsplanebestämmelser, som kommit till användning under de senare åren inom Stockholm, vore av beskaffenhet att tynga förvaltningen i hög grad. Det vore icke nog med den kostnad, som det första utarbetandet av dylika förslag droge. Stadsplan och stadsplanebestämmelser vore föremål för ständiga ändringar och omarbetningar, även sedan nybyggnader på respektive tomter vore påbörjade. Nödvändigheten att registrera samtliga dylika föreslagna eller fastställda stadsplanebestämmelser, ängsligt följa desamma efterlevnad samt handläggningen av alla ändringsförslag medförde avsevärda kostnader för det allmänna. En tungrodd och byråkratiserad förvaltning bleve en ovillkorlig följd.

Kontoret hade icke heller några överdrivna förhoppningar att efterlevnaden av stadsplanebestämmelser skulle bli större än tidigare efterlevnaden av gällande byggnadsstadga och byggnadsordning. En allmän önskan att söka

advokatoriskt tolka gällande byggnadsförfattningar vore mycket gammal inom byggnadskretsar, och man komme även att försöka med de nya stadsplanebestämmelserna. Önskvärdheten att frångå gällande stadsplanebestämmelser vid ett stort antal enskilda byggnadsföretag komme därför allt fort att göra sig gällande, och de fall, då stadsplanebestämmelserna för enskilda fastigheter komme att ändras redan under den ifrågavarande byggnadens uppförande, torde komma att för Stockholms vidkommande bliva ganska talrika.

Kontoret måste livligt beklaga, om denna omständliga form för reglerandet av byggnadsverksamheten även skulle påtvingas Sveriges mindre städer och stadslänkande samhällen. Det oaktat ansåge kontoret det föreliggande förslaget i princip lämpligt. Intet hindrade sålunda de städer eller samhällen, som så önskade, att tillämpa mycket enkla och relativt enhetliga bestämmelser för sitt bebyggande, men frihet borde även lämnas städerna att intaga dessa bestämmelser i respektive byggnadsordningar i stället för att fastställa dem som stadsplanebestämmelser.

Liknande uppfattning har uttalats av *styrelsen för svenska arkitektförbundet*.

Länsarkitekten i Stockholms län: Utkastet utginge från att de materiella bestämmelserna om byggnads höjd och våningsantal samt gårdsrums storlek och läge skulle meddelas endels i stadsplanen, endels i byggnadsordningen.

Länsarkitekten vore fullt införstådd med tanken att genom stadsplanen uppnå de väsentliga bestämmelserna rörande bebyggandets yttre gestaltning och i viss mån även dess inre. Den tanken överensstämde med 1928 års förslag till stadsbyggnadslag. Med detta förslag hade dock avsetts att så utbygga själva lagen, att allmän byggnadsstadga bleve obehövlig. Därav nödvändiggjordes all möjlig begränsning av bestämmelserna i materiellt avseende. Samtidigt som detta inneburet en betydande fördel även med hänsyn till den frihet som lämnades i fråga om byggnadsgestaltningen, hade anordningen medfört vissa svårigheter, särskilt i fråga om övergången till det nya systemet. Vinsten av att erhålla en samlad huvudförfattning på byggnadsväsendets område hade emellertid varit så stor, att man icke dragit sig för de antydda svårigheterna, utan vägat hoppas, att de skulle övervinnas.

När nu en särskild byggnadsstadga ändock vore avsedd att komma till, hade man all anledning fråga sig, om något väsentligt stode att vinna med att i den nya stadgan ej medtaga bestämmelser i ovannämnda ämnen, motsvarande dem, som funnes i §§ 23, 25, 26 och 28 i gällande byggnadsstadga. Befintligheten av dessa föreskrifter hade utgjort en reservtillgång, där av olika skäl de av dem berörda angelägenheter ännu icke blivit helt eller delvis i stadsplaneväg ordnade. Utevaron av bestämmelser av denna art i byggnadsstadgan medförde ett sökande efter regler på olika håll.

En mängd stadsplaner, även sådana som eljest vore försedda med särskilda byggnadsbestämmelser, byggde i större eller mindre utsträckning för sin tillämpning å merberörda föreskrifter i gällande byggnadsstadga. Det torde komma att draga en mycket lång tid, innan dessa stadsplaner bleve i erforderlig mån kompletterade i hela landet. I avbidan därå skulle enligt utkastet föreskrifter i dessa ämnen införas i byggnadsordningen i ett för ändamålet bildat särskilt kapitel. Därjämte bleve dessa byggnadsstadgeföreskrifter i stor omfattning bestående överflyttade till byggnadsordningarna, som därmed också, ehuru knappast avsett, ryckte fram i främsta ledet av de stadsbyggnadstekniskt reglerande byggnadsförfattningarna.

En dylik hopblandning av uppgifter hos de många olika regleringsformer i fråga om byggnadsväsendet åstadkomme brist på överblick och risk för oreda. Särskilt svåra torde emellertid förhållandena bli under tiden intill dess de nya byggnadsordningarna tillkomme. Enligt § 128 skulle nämligen vid si-

dan av den nya stadsplanelagen och nya byggnadsstadgan, i den mån de icke vore häremot stridande, ännu gälla gamla byggnadsstadgan och gamla byggnadsordningen, förutom till stadsplanen hörande särskilda byggnadsbestämmelser samt utomplansföreskrifter, där sådana funnes.

Inarbetande i byggnadsstadgan, såsom ovan antytts, av enkla grundbestämmelser motsvarande den nuvarande byggnadsstadgans i hithörande ämnen skulle möjliggöra en avsevärt lättare övergång till det nya systemet. Tillämpningen av den gamla byggnadsstadgan syntes nämligen då kunna upphöra samtidigt med att stadsplanelagen och den nya byggnadsstadgan trädde i kraft. Möjligen erfordrades särskilda övergångsbestämmelser med hänsyn till att begreppen gammal och ny stadsdel ej längre skulle förekomma och att nu gällande byggnadsstadga och därmed även de förefintliga byggnadsordningarna endast vore tillämpliga beträffande stadsplanlagt område.

Sedan 1928 års stadsbyggnadslagsförslag i merberörda författningsorganisationsriska avseenden övergivits, torde man därför hava anledning att även i nu omhandlade avseenden återknyta till 1919 och 1920 års förslag, vilka förutsatte ett ej fullt så radikalt nydanande av författningarna. Dock måste en betydande förenkling av de åsyftade bestämmelserna däri enligt länsarkitektens uppfattning ske, i närmare anslutning till nu gällande byggnadsstadga. Utvecklingen inom byggnadsväsendet hade sedan nämnda förslags tillkomst gått i sådan riktning, att det ej längre vore lämpligt med så många och detaljerade föreskrifter i dessa ämnen uti byggnadsstadgan.

Ju mera de nya bestämmelserna liknade dem i nuvarande stadgan, desto lättare bleve emellertid övergången. Man hade anledning att betänka, att de senare tillämpats under mer än ett halvt sekel. Å andra sidan vore en viss revidering dock nödvändig.

Styrelsen för svenska arkitektföreningen: Styrelsen ville uttala sina betänkligheter mot att alla generella bestämmelser för reglerande av förhållandet mellan byggnader och gårdsrum samt byggnaders höjd i förhållande till deras inbördes avstånd, vilka nu återfunnes i byggnadsstadgan och byggnadsordningarna, i utkastet slopats och vore avsedda att ersättas med stadsplanebestämmelser. Visserligen ansåge styrelsen, att nu gällande bestämmelser ej längre motsvarade nyare stadsplanekrav, men att helt utesluta sådana bestämmelser vore enligt styrelsens mening en farlig överdrift i motsatt riktning. I en stadsplan kunde nämligen aldrig förutses utvecklingen annat än för den närmaste tiden, och då det föreslagna förfarandet förutsatte ett upprättande av stadsplaner och ett ständigt ändrande av desamma, komme detta att bli mycket betungande för de mindre samhällena, vilka ej hade ständig tillgång till sakkunskap på detta område. Följden härav torde därför komma att bli, att man i stor utsträckning komme att bygga efter stadsplaner och bestämmelser, som ej vore lämpade för de aktuella byggnadsuppgifterna och teknikens krav vid tidpunkten för områdets bebyggande.

Jämför även vissa ovan under »Allmänna omdömen» återgivna uttalanden.

§ 36.

Länsarkitekten i Stockholms län: Byggnadshöjden syntes böra enhetligt räknas till yttertakets skärning med fasadlivet, vilket beräkningssätt också vore det enda riktiga med hänsyn till föreskriften i § 42, där denna skärning utgjorde utgångsläget för bestämmande av yttertakets största tillåtna profil. Vid fall av kraftig taklist kunde denna profil enligt den föreliggande bestämmelsen komma att ligga väsentligt högre än vid byggnad utan taklist och alltså en betydligt större byggnadskub uppnås, under det att motsatsen varit riktigare med hänsyn till det mindre hindret för solljusets tillflöde vid byggnad utan taklist.

Föreningen Sveriges stadsarkitekter: Att vid angivande av en byggnads våningsantal medräkna inredd vind strede mot vedertaget bruk, och ett stadgande härom skulle lätt vålla förvirring vid tillämpningen av en stor mängd redan fastställda stadsplanebestämmelser, där det angivna våningsantalet icke inbegrepe vinden, om ock denna vore inredd. Bestämmelsen att vind i visst fall skall räknas såsom våning vore icke av behovet påkallad och borde icke givas plats i byggnadsstadgan.

Liknande anmärkning har framställts av *åtskilliga andra myndigheter*.

§ 37.

Förste stadsarkitekten i Göteborg: Då begreppet förgård endast funnes i äldre stadsplaner, borde till förtydligande av paragrafen orden: »där förgård finnes, i inre förgårdslinjen eller ock» samt »i stadsplanen», utgå, då den därigenom bleve mera allmängiltig.

§ 39.

Stadsarkitekten i Stockholm: Även hänsyn till sundhet och trevnad borde jämte utseendet tagas i betraktande vid anbringande av balkonger och andra utbyggnader från fasaden. Det syntes ej lämpligt att i byggnadsstadgan ange ett exakt minimimått ovan marken för alla slag av dylika fasadutsprång utan möjlighet till modifikation. Dylika måttbestämmelser torde böra hänvisas till byggnadsordning.

Liknande anmärkning har framställts av *ett flertal andra myndigheter*.

§ 40 (motsvarar § 42 i propositionen).

Länsarkitekten i Stockholms län: Sista satsen torde böra utgå. Den kunde komma att föranleda alltför mycket ingripande från nämndens sida, där nämnden icke besatte nödiga kvalifikationer. I fall av verkligt behov torde en intresserad nämnd ändock på de allmänna grunder, som i paragrafen eljest och i byggnadsstadgan i övrigt stadgades, hava möjlighet till erforderligt åtgörande.

Styrelsen för svenska arkitektföreningen: Enligt denna paragraf skulle byggnadsnämnd medgivas rätt att granska färggivning å fasader. Styrelsen ställde sig synnerligen tveksam till lämpligheten att generellt tilldela byggnadsnämnderna en sådan befogenhet. Möjligen skulle för större städer en rätt att i sin byggnadsordning införa den föreslagna bestämmelsen kunna tänkas. I allmänhet torde dock liksom i övriga liknande frågor mera kunna vinnas genom upplysning än genom föreskrifter.

§ 41 (har ingen motsvarighet i propositionen).

Stadsarkitekten i Stockholm: Enligt förslaget skulle fönster till bonings- eller arbetsrum ej få anbringas, med mindre framförvarande avståndet till annan med sådant fönster försedd byggnadsfasad utgör minst 12 meter, i vissa fall 9 meter. Motiven gäve ingen förklaring på, varför måttet 12 meter skulle gälla endast för det fall, att också motliggande byggnad vore försedd med fönster. Om byggnaden vände sina fönster mot en brandmur eller annan yttermur utan fönster, skulle alltså fordran på 12 meters avstånd ej behöva uppställas, vilket ju icke kunde vara riktigt. Bestämmelsen vore för övrigt allt för generellt avfattad. Då den här berörda frågan nära sammanhänge med gårdsbestämmelserna samt dessa vore avsedda att överföras till eller få sin motsvarighet i byggnadsordningen, förefölle det lämpligast att även detta stadgande placerades där.

Ett flertal andra myndigheter hava likaledes hemställt, att paragrafen måtte i vissa avseenden omarbetas eller ock helt utgå.

§ 42.

Första stycket (motsvarar § 40 i propositionen).

Byggnadsstyrelsen: Den i första stycket intagna föreskriften rörande byggnads yttertak funne byggnadsstyrelsen ägnad att direkt motverka användningen av taklister. Det vore därför enligt styrelsens mening önskvärt att föreskriften modifierades i så måtto, att yttertak må, därest taklist finnes, med iakttagande av den i föreskriften bestämda nockhöjden skjuta över det däri jämväl angivna plan intill en linje, som tänkes dragen från taklistens ytterkant till nocken.

Länsarkitekten i Stockholms län: Då 45° maximilutning å yttertaket torde böra gälla takets alla sidor, vore maximihöjden 6 meter icke erforderlig. Den skulle vid större husbredd än 12 meter onödigtvis utgöra en inskränkning av den byggnadsvolym, som lutningsbestämmelsen tillåte.

Liknande anmärkning har framställts av *Stockholms fastighetsägareförening*.

Byggnadsnämnden i Visby: I första stycket borde tilläggas att lutningen i *intet fall* må överstiga 70°.

Byggnadsnämnden i Hälsingborg: Bestämmelsen syntes icke förhindra uppkomsten av relativt höga pulpettak på hus med litet byggnadsdjup. Det borde vara möjligt för byggnadsnämnden att undantagsvis medgiva större takvinklar än 45°. I Hälsingborg finnes flera byggnader av kulturhistoriskt värde, som hade högre takresning än stadgandet medgäve. Likaså hade det byggts ett stort antal egnahemsbyggnader med hög takresning. Detta byggnadssätt hade hävd i staden och vore ett arv från gångna tider.

Byggnadsnämnden och stadsingenjören i Karlstad: Här föresloges en maximilutning å tak för hela landet. Denna sades visserligen i motiveringen kunna upphävas genom stadsplanebestämmelse, men kvar stode dock schablonmässigheten för alla de områden, som ej efter stadgans tillkomst belagts med stadsplanebestämmelser. Även genom stomplanebestämmelser och utomplansbestämmelser borde maximilutningen kunna upphävas och för byggnader av offentlig karaktär borde den ej alls gälla.

Sveriges fastighetsägareförbund: Bestämmelser angående det plan, inom vilket byggnads yttertak skall vara beläget, borde enligt förbundets mening icke förekomma i byggnadsstadgan utan i byggnadsordningen. Förbundet hemställde därför, att förevarande paragraf måtte utgå.

Andra stycket (motsvarar § 41 i propositionen).

Stadsarkitekten i Stockholm: I andra stycket, där ett medgivande inrymdes för byggnadsnämnd att utöver den stadgade yttre takbegränsningen tillåta anbringande av tornpartier o. d., som finnas vara till fördel för byggnadens utseende, torde efter sistnämnda ord böra inskjutas »eller äro av praktiska skäl nödvändiga», då dylika medgivanden stundom torde vara ofrånkomliga. Närmare stadganden härom borde införas i byggnadsordningarna.

Liknande anmärkning har framställts av *vissa andra myndigheter*.

Styrelsen för svenska arkitektföreningen: Tornbyggnader och andra anordningar borde enligt styrelsens mening endast få anbringas utöver byggnads

takplan, när de vore praktiskt oundgängligt nödvändiga. Erfarenheten hade nämligen visat, att de estetiska motiven för dylika byggnadspartier vanligen blott användes som förevändning att ytterligare utnyttja en byggnadstomt utöver vad författningarna egentligen avsåge.

§ 43.

Länsarkitekten i Stockholms län: Dessa här åsyftade s. k. provisoriska byggnader vore en fara för ett sunt byggnadsväsen. Erfarenheten visade huru lätt det vore att kategorisera en byggnad som provisorisk i syfte att kunna frångå eljest gällande föreskrifter. Denna paragraf borde utgå ur byggnadsstadgan, med möjlighet bibehållen att för samhälle, som funne sig behöva ett dylikt stadgande, få sådant infört i byggnadsordningen.

Byggnadsnämnden i Uppsala: Nämnden hade synnerligen ogynnsamma erfarenheter av sådana s. k. provisoriska byggnader. Något medgivande till dylika byggnader funnes ej i stadens byggnadsordning, men nämnden hade dock tidigare, särskilt under förra seklet, beviljat dylika lov, med villkor att ifrågakomna byggnader »skola borttagas, då nämnden så påfordrar». Detta förbehåll hade visat sig vara av intet värde, även då verkliga skäl till rivning eller ändring förelegat, och vid expropriationer av staden torde nog dessa byggnader få lösas till sitt fulla värde. Ett inflickande av ett dylikt medgivande i byggnadsordningen skulle för visso här påyrkas, och enskilda markägare skulle säkerligen i stor utsträckning vilja åberopa ett dylikt för att kunna få bygga över gatumark eller annan mark, som ej får bebyggas, eller eljest för att få uppföra huset på ett sätt, som i ett eller annat avseende strede mot byggnadsordningens allmänna bestämmelser. En dylik möjlighet skulle enligt nämndens mening kunna leda till uppkomsten av en bebyggelse vid sidan av den »legitima» genom byggnadsstadga och byggnadsordning reglerade. Det skulle välla nämnden stora svårigheter att draga gränserna för den byggnadskategori, som vore »avsedd för kort tid», samt mycket besvärligheter — för att icke säga rena omöjligheter — att få dessa byggnader bortrivna, när omständigheterna så kunde påfordra. De möjligheter, som den föreslagna stadgan och stadsplanelagen lämnade att i stadsplanerna och i stomplanerna avsätta områden för byggnader av dylikt slag, syntes för övrigt helt onödiggöra en undantagsbestämmelse av nu ifrågavarande slag. Byggnadsnämnden ansåge därför, att § 43 borde uteslutas och att § 118 borde ändras, så att undantag medgäves endast för byggnader på gatumark, behövligen för den allmänna trevnaden, såsom för vänthallar, kiosker och bekvämlighetsinrättningar m. m.

Liknande anmärkning har framställts av *byggnadsnämnderna i Eskilstuna och Borås* samt *föreningen Sveriges stadsarkitekter*.

Stadsarkitektkontoret i Göteborg: Det i stadgan föreslagna medgivandet att i byggnadsordningen kunna intaga bestämmelser rörande byggnader, avsedda att kvarstå endast kort tid (provisoriska byggnader), funne kontoret vara i hög grad betänkligt. Emellertid torde i allt fall ett legitimt behov föreligga av anordnande av provisoriska byggnader. Såväl staden som enskilda markägare kunde inneha områden, över vilka visserligen stadsplan funnes fastställd, men där exploaterandet för det i stadsplanen fastslagna ändamålet berodde av framtida förhållanden. Att inom vissa gränser under tiden utnyttja dessa markområden för provisorier torde vara ett oavvisligt behov, som man icke rimligtvis borde lägga hinder i vägen för. Men detta borde givas ett klarare uttryck i stadgan och kompletteras med tydliga bestämmelser, att, när tiden för medgivandet utgår, nämnden må äga rätt att fordra byggnadernas bortskaffande. Det ovannämnda legitima behovet av provisorier å ännu icke i

bruk tagna byggnadsområden — med undantag från alla föreskrifter — syntes noga böra skiljas från behovet att å obebyggda tomter eller kvarter inom redan bebyggda stadsdelar utföra provisorier, för vilka endast borde kunna medgivas undantag från byggnadsordningens bestämmelser.

Med det sagda ville kontoret föreslå, att § 118 ändrades så, att första raden däri endast skulle gälla för markområden, som ännu icke tagits i bruk för sitt ändamål. I så fall kunde § 43 kvarstå oförändrad, såsom innefattande anvisning om att i byggnadsordningen kan införas generellt stadgande angående undantag från *dess* bestämmelser.

§ 44.

Länsstyrelsen i Göteborg och Bohus län: Det torde många gånger ur skönhetssynpunkt vara mindre tilltalande att förse förgård med plantering. Särskilt kunde detta vara förhållandet, när vederbörande byggnad vore från förgården försedd med flera ingångar. Det kunde då ofta vara mera önskvärt till exempel med en prydligt anordnad stenanläggning eller anordnande av gräsmatta. Därför torde i stadgan endast böra föreskrivas, att förgård skall vara prydligt ordnad.

Byggnadsnämnden i Lund: Med hänsyn därtill att en fastighetsägare vid en gata med förgård under vissa omständigheter kunde utan hinder låta inreda exempelvis butiker längs efter hela eller stor del av fastighetens gatulinje, borde bestämmelsen i första punkten av § 44 modifieras, när en planterad förgård i sådant fall uppenbarligen bleve till förfång för fastighetsägaren utan att det allmänna kunde sägas hava någon däremot svarande fördel. Visserligen kunde, då utvecklingen gått i ovan antydd riktning, stadsplanen ändras, men dels krävdes härtill medverkan och uppoffringar av det allmänna och dels torde genom en sådan åtgärd skönhetsvärden kunna komma att förstöras, som eljest fått bestå under lång tid framåt. Med hänvisning till vad sålunda anförts funne nämnden § 44 punkt 1 böra erhålla denna lydelse: »Förgård skall vara prydligt planterad eller på annat sätt, som av byggnadsnämnden kan godkännas, iordningställd.»

Länsstyrelsen i Malmöhus län har hemställt om beaktande av vad sålunda anförts.

Liknande anmärkning har gjorts av *ett flertal andra myndigheter*.

Särskilda föreskrifter till förekommande av hälsofara, eldfara m. m.

§ 50.

Första stycket.

Ett flertal myndigheter hava anmärkt, att bestämmelsen syntes oklar.

Särskilt har, bland andra, *byggnadsstyrelsen* framhållit, att andra meningen vore otydlig och i varje fall alltför detaljerad, då erforderlig isolering i förevarande fall kunde ske på olika sätt. Bestämmelsen torde lämpligen kunna givas en mera allmänt hållen lydelse.

Byggnadsnämnden i Ludvika har ansett ett minimiavstånd av 30 cm. från markytan till golvet yta t. o. m. vara för litet för stora delar av landet.

Sveriges fastighetsägareförbund: Förbundet ifrågasatte, huruvida icke de här givna bestämmelserna angående den höjd över angränsande markens yta, på vilken golv skola vara belägna, vore onödiga med hänsyn till de moderna tekniska möjligheterna att åstadkomma uppvärmning, ventilation och isolering mot fukt och kyla.

Liknande anmärkning har framställts av *Stockholms fastighetsägareförening*.

Tredje stycket.

Ett flertal myndigheter hava framhållit, att kravet på dagerbelysning till alla arbetsrum icke kunde upprätthållas, exempelvis för affärslokaler, som stundom förlades i flera våningar under jorden.

§ 52.

Förste stadsarkitekten samt förste och andre stadsingenjören i Malmö: Mot- svarande bestämmelse i § 23 av Malmö byggnadsordning stadgade, att grundmur mot grannes byggnad eller tomt skall nedföras till minst 1.8 meters djup under jordytan. För byggnad inne å tomt kan grundmursdjupet inskränkas till en meter (frostfritt djup).

I motiven till § 52 i utkastet anfördes, att hänsynen till grannelagsrätten ansetts påfordra, att bestämmelser med detta syfte intoges i allmän stadga och ej såsom hittills endast i byggnadsordning. Denna uppfattning delade tjänstemännen, men ifrågasatte samtidigt, huruvida den föreslagna formuleringen kunde komma att medföra den trygghet som avsåges. Den byggnadsnämnd medgivna dispensrätten kunde i själva verket komma att sätta den i och för sig svaga huvudregeln ur funktion. Uttrycket vanligt källardjup gäve nämligen rum för många tolkningar. Grannelagsrätten torde för övrigt knappast vara väl tillgodosedd, om t. ex. envåningsbyggnad, om vars grunddjup intet vore stadgat, uppfördes i gräns mot granntomt och grannen någon tid därefter företoge nybyggnad, som krävde grundmur till »vanligt källardjup». Detta kunde ej ske utan att grannen berördes på mycket kännbarare sätt, än om även den första grunden utförts med hänsyn till framtida grundarbeten invid samma gräns. Vid jämförelse med återopade bestämmelse i Malmö stads byggnadsordning syntes den i stadgeutkastet föreslagna formuleringen innebära en försämring. Skulle den föreslagna bestämmelsen dessutom kunna tänkas bliva tagen till anledning för strävanden att tolka »vanligt källardjup» till ett mindre värde än »frostfritt djup», inträdde ju enligt hittills gängse uppfattning fara för byggnads bestånd. Härvid kunde erinras om att källare, utförd till den höjd, som framginge av § 36 mom. 2 i stadgeutkastet, och med antagande av bjälklagshöjd om 0.30 meter och fri källarhöjd om 1.90 meter (§ 40 i Malmö byggnadsordning) erhöle ett källar- eller grundmursdjup av endast 0.70 meter. Frostfritt djup i Malmö beräknades till 1 meter och vore givetvis större i landets nordliga delar. — De i denna paragraf föreslagna bestämmelserna syntes böra ersättas med föreskrift därom, att efter lokala förhållanden bestämda regler skola intagas i byggnadsordning med rätt för byggnadsnämnd att i vissa fall, t. ex. i fråga om provisorier och uthusbyggnader av trä, medgiva undantag.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har anslutit sig till den sålunda uttalade mening.

§ 53.

Första stycket.

Föreningen Sveriges stadsarkitekter: I § 53 funnes omnämnd möjlighet att under villkor av uppförande av brandmur förlägga trähus på mindre avstånd än 4.5 meter från tomtgräns. En dylik indragning vore i allmänhet icke önskvärd, och för undantagsfallen syntes det lämpligt att bestämmelser meddelades i byggnadsordning, där förhållandet ej reglerades genom stadsplanebestämmelser.

Andra stycket.

Vissa myndigheter i Göteborg hava uttalat farhågor för, att bestämmelsens formulering skulle lägga hinder i vägen för att i byggnadsordning införa en generell bestämmelse för en hel stad om rätt att hava gemensam brandmur, en rätt som hittills varit gällande i Göteborg. I en av stadens fastighetskontor afgiven promemoria har härom anförts bland annat följande: Genom gällande byggnadsordning ålades ägaren till en fastighet, invid vilkens gräns å grannfastighet byggnad uppfördes, icke endast skyldighet att tåla det intrång, som förorsakades av att brandmuren förlades med hälften av sin bredd å hans tomt, utan även att i den mån han kunde draga nytta av brandmuren gälda viss del av kostnaden för muren.

Utän att sådan skyldighet vore stadgad, torde betydande svårigheter komma att möta att i någon nämnvärd utsträckning tillämpa byggnadssystemet med gemensamma brandmurar. Man kunde nu befara, att, därest utkastet till ny byggnadsstadga, i vad det berörde dessa förhållanden, i oförändrat skick skulle komma att vinna laga kraft, det icke längre skulle vara möjligt att i Göteborgs byggnadsordning bibehålla sådana bestämmelser, att tomtägare allt fortfarande ålades dessa skyldigheter.

Innebörden av den nu föreslagna bestämmelsen vore nämligen synnerligen oklar.

Rätten att hava gemensam brandmur inskränktes enligt utkastet till sådana fall »där särskilda förhållanden det påkalla».

Därest utkastet skulle bli va gällande, syntes alltså stor risk föreligga, att det i Göteborg hävdvunna bruket av gemensamma brandmurar måste i avsevärd grad inskränkas, vilket i många fall skulle innebära ett avsevärt fördyrande av byggnadskostnaderna.

Tredje stycket.

Brandchefen i Stockholm och *svenska brandskyddsföreningen* hava ansett bestämmelserna i § 34 i gällande byggnadsstadga om fönster eller dörr i brandmur vara mera betryggande än de i utkastet föreslagna.

Vissa myndigheter hava påyrkat definitioner av begreppen »brandsäker» och »eldsäker».

§ 54.

Jämför vad under § 53 anförts rörande begreppen »brandsäker» och »eldsäker».

§ 56.

Svenska brandskyddsföreningen och *brandchefen i Stockholm*: I samband med bestämmelsen i denna paragraf syntes föreskrift böra intagas jämväl om att avgasningsrör skola utföras på ett mot eldfara och beträffande hållfasthet fullt betryggande sätt. Förhållandet vore nämligen, att avgasen från gaspislar och andra gasapparater icke sällan inleddes i kanaler, som icke kunde motstå brand i damm, sot och fettämnen, som kunde samlas i kanalen.

§ 57.

Svenska brandskyddsföreningen och *brandchefen i Stockholm*: 1928 års förslag hade även innehållit en föreskrift om nödiga anordningar vid hissars anläggning. Som motiv för att dylik föreskrift icke medtagits i det föreliggande förslaget hade anförts, att densamma uteslutits med hänsyn till väckt fråga om utfärdande av en för hela landet gemensam författning om hissar samt att, intill dess så skedde, även hissarna i avscende å eldfaran fölle under den all-

männa föreskriften i § 58. — Allmänheten beaktade i allmänhet icke den eldfara, som vore förenad med hissars anläggning, samt huru lätt eldsvåda kunde uppstå och spridas av otillfredsställande anordnade hissmaskinerirum och hisstrummor. Även om en för hela landet gemensam författning om hissars komme till stånd, torde det vara fullt motiverat och försvarbart, att en bestämmelse om hissars anordnande intoges i stadgan, varför föresloges ett tillägg till § 57, överensstämmande med 1928 års förslag.

Liknande anmärkning har gjorts av *länsstyrelserna i Malmöhus och Gävleborgs län*.

Stockholms fastighetsägareförening: Att, såsom förslaget i denna paragraf förutsatte, utgångar, förstugor och trappor skola hava »nöjaktig dagerbelysning», kunde uppställas såsom ett önskemål, men borde icke uppställas såsom en fordran. Exempelvis finnes mångestades inom varuhusen ett påtagligt behov av trappor i byggnadernas innersta delar, vilka trappor icke rimligen kunde beredas dagerbelysning. Att för dylika fall omöjliggöra anordnande av sådana trappor, där dock en artificiell belysning vore ur alla synpunkter fullt tillräcklig, syntes icke vara rimligt. Bestämmelsen torde därför böra så omformuleras, att här ifrågavarande lokaliteter skola ha »nöjaktig belysning».

§ 58.

Svenska brandskyddsföreningen och brandchefen i Stockholm: I motiven till denna paragraf räknades bland eldfarliga inrättningar, som falla under detta stadgande, även garage. Det hade emellertid ansetts, att, enär genom ett cirkulär av den 4 december 1925 vissa normalföreskrifter angående garage avsedda att införas i de särskilda byggnadsordningarna, lämnats, bestämmelser härom i byggnadsstadgan icke vore erforderliga. Denna motivering syntes emellertid föga övertygande. Garage räknades ofta av den stora allmänheten icke till eldfarliga inrättningar, och bestämmelserna i det återopade cirkuläret hade införts i ett jämförelsevis litet antal byggnadsordningar. Detta torde helt säkert bero på, att myndigheterna i många samhällen avvaktade den nya byggnadsstadgans tillkomst, innan någon ändring gjordes i byggnadsordningarna. — Till eldfarliga inrättningar räknades icke heller byggnader för upplag av eldfarliga ämnen, men det torde ur brandsäkerhetssynpunkt vara minst lika viktigt, att även för sådana särskilda försiktighetsmått vidtagas. På grund av ovanstående föresloges, att efter orden eldfarliga inrättningar tillfogas: »vartill garage hänföras, ävensom vid eldfarliga upplag.»

Om byggnadslov.

§ 61.

Mom. 1.

Länsarkitekten i Stockholms län: Vidkommande rivnings- m. fl. arbeten, vore dessa begränsade till sådana inom byggnadskvarter. Vad gällde åtminstone schaktnings-, sprängnings- och utfyllningsarbeten, torde ofta nog samma anledning till kontroll föreligga i de fall dessa arbeten företoges av enskilda å mark, som utgjorde gata eller annan allmän plats. En begränsning till byggnadskvarter syntes otillfredsställande. — Överhuvud taget torde uppräknandet av de olika arbeten, vartill lov erfordras, ej böra göras uttömmande, utan möjlighet beredas att i byggnadsordningarna lämna vidare föreskrifter, där så erfordrades. — Föreskriften om underställande av planteringsanordningar under nämndens prövning kunde visserligen understundom vara försvarlig, men syntes i dess nu föreslagna kategoriska och allmängiltiga form alltför sträng.

Byggnadsnämnden i Uppsala: Det torde kunna ifrågasättas, om byggnadslov skall erfordras även för utbyte av takläggningsmaterial.

Länsstyrelsen i Malmöhus län: Länsstyrelsen föresloge det tillägg, att för anordnande av hissanläggning skulle erfordras byggnadsnämndens lov. — Bestämmelsen, att byggnadsnämndens lov erfordras för utförande av olika slag av skyltning, i den mån byggnadens utseende eller stadsbilden därav påverkas, kunde ej anses tillfredsställande. Det torde vara orimligt att på en enskild företagare lägga ansvaret — vid äventyr av straff enligt § 120 i förslaget — för ett riktigt bedömande, huruvida en av honom tilltänkt skyltanordning komme att påverka byggnadens utseende eller stadsbilden. Det syntes lämpligt att på bestämmelse i byggnadsordning finge bero, huruvida och i vilka fall tillstånd till skyltanordning skall sökas hos byggnadsnämnd, och föresloges sålunda, att nu omhandlade punkt överfördes till mom. 2 i förevarande paragraf. — Enligt länsstyrelsens mening vore det orimligt att fordra, att för utförande av planteringsanordningar å annan för bebyggande undantagen kvartersdel vid slutet byggnadssätt än förgård byggnadslov skall sökas. Genom bestämmelserna i § 45 av förslaget torde vara behörigen sört för, att de intressen, som kunde kräva planteringsanordningar av viss beskaffenhet å från bebyggande undantaget område i kvarters inre, komme att tillgodoses. Länsstyrelsen ansåge, att nu omhandlade stadgande i sista stycket av mom. 1 borde utgå. Funnes vad byggnadsnämnden i Lund erinrat i fråga om § 44 böra iakttagas, borde byggnadslov erfordras beträffande sättet för anordningar å förgård överhuvud taget.

Atskilliga myndigheter hava framställt liknande erinringar.

Mom. 2.

Sveriges fastighetsägareförbund: I mom. 2 föreskrevs, att i byggnadsordningen må meddelas bestämmelse, huruvida och i vad mån byggnadsnämndens lov erfordras *dels* för anläggning eller ändring av ledningar för vatten, avlopp, gas, elektricitet och liknande ändamål, *dels ock* för underhållsarbeten eller andra reparationsåtgärder å byggnad. Förbundet ansåg sig böra hemställa, att bestämmelserna i båda dessa hänseenden måtte helt utgå. Vad beträffade de nämnda ledningarna utfördes ju dessa av auktoriserade entreprenörer, och syntes det i anledning därav så mycket mindre nödvändigt att för utförande av arbeten med dylika ledningar söka byggnadsnämndens lov. Vad beträffade underhålls- och reparationsarbeten så torde det överskrida gränserna för det rimliga att förutsätta, att i byggnadsordningen skulle kunna meddelas bestämmelser om skyldighet att söka byggnadsnämndens lov exempelvis för sådana arbeten som uppsättande av nya tapeter eller inläggande av parkettgolv.

Liknande anmärkning har framställts av *Stockholms fastighetsägareförening*.

§ 62.

Mom. 1.

Länsarkitekten i Stockholms län: Kopia av karta jämte ritningar, som i detta moment avsåges, borde ingivas till byggnadsnämnden i tvenne exemplar. Närmare bestämmelser borde kunna få meddelas i byggnadsordningen, ej blott i fråga om byggnadsritningar, utan även beträffande handlingar och kartor i övrigt.

Liknande anmärkning har framställts av *länsstyrelsen i Skaraborgs län*.

Byggnadsnämnden i Landskrona har ansett detta moment endast böra gälla nybyggnadslov.

Liknande anmärkning har framställts av *Sveriges fastighetsägareförbund* och *Stockholms fastighetsägareförening*.

Mom. 1 punkt b (har ej motsvarighet i propositionen).

Föreningen Sveriges stadsarkitekter: Som regel vore det icke vid inlämnandet av ansökning om byggnadslov avgjort, vilken person eller firma, som skulle handhava byggnadsarbetets utförande. Denna bestämmelse borde därför utgå i detta sammanhang.

Liknande anmärkning har framställts av *vissa byggnadsnämnder*.

Mom. 1 punkt c (motsvarar punkt b i propositionen).

Länsarkitekten i Uppsala m. fl. län: Då ordet »karta» ej kunde beteckna »tomtkarta» i det fall då marken ännu ej vore tomt, men väl skulle uppfylla fordringarna för sådan karta, kunde det tänkas att karta för ansökan om byggnadslov finge exempelvis benämningen »byggnadskarta».

Liknande anmärkning har framställts av *länsarkitekten i Malmöhus och Kristianstads län* samt i *Värmlands och Örebro län*.

Länsarkitekten i Älvsborgs och Skaraborgs län: Karta borde vara uppgjord av mätningssmannen för samhället. Som det nu vore förekomme mera sällan, även i för övrigt välskötta städer, att någon egentlig nybyggnadskarta åtföljde ansökningarna, utan oftast en dålig situationsplan. Sådana kartor saknade i regel varje värde som stöd åt byggnadsnämnden.

Byggnadsnämnden i Falun: Den i c) omförmälda kartan skulle enligt utkastet motsvara de fordringar, som gälla i avseende å tomtkarta. För karta över byggnadsplats, som ej är tomt och är belägen utom planlagt område, syntes dock dessa fordringar, särskilt bestämmelsen om kartans skala, kunna mildras.

Mom. 1 punkt d (har ej motsvarighet i propositionen).

Förste stadsingenjören i Göteborg: Uppgifterna om befintligt eller för utförande avsett avlopp, dess beskaffenhet, höjdläge och avstånd från tomtränsen, vore visserligen av sådan betydelse för bedömande av ett byggnadsärende, att de borde vara tillgängliga vid dess behandling. Däremot syntes det mindre lämpligt att stadga, att de skulle införas i kartbeskrivningen. Endast i det fall att stadens mätningssman, som närmast borde ifrågakomma för upprättandet av kartan, även handhade stadens avlopp, hade han nämligen tillgång till de ritningar och övriga handlingar, som erfordrades för att framskaffa behövliga uppgifter angående avloppsförhållandena. I Göteborg hade stadsingenjörskontoret, till vars åliggande hörde att utfärda s. k. tomtkarta för nybyggnad, ej någon befattning med stadens avlopp, som i stället handhades av byggnadskontoret. Det syntes därför meningslöst att låta stadsingenjörskontoret tjäna som mellanhand för att åt stadsarkitektkontoret, som hade att granska ansökningar om byggnadslov, infordra upplysningar rörande avloppsförhållandena. Bestämmelserna borde alltså modifieras därhän, att kartbeskrivningen skall innehålla uppgift om avloppet, där ej upplysning i detta hänseende lämpligare kan lämnas i annan ordning.

Byggnadsnämnden i Kungälv har ansett orimligt att ålägga sökanden att anskaffa uppgift om för tomt gällande stadsplanebestämmelser.

Byggnadsnämnden och stadsingenjören i Borås: Beskrivningen till nybyggnadskartan borde givetvis i möjlig utsträckning kunna få avfattas å själva kar-

tan; så vore det t. ex. ofta enklare och tydligare att angiva avloppsledningens läge i plan och höjd å kartan än i särskild beskrivning. En komplettering, angivande dylik rättighet, borde ske.

Byggnadsnämnden i Falun: Under c) hade man undvikit att använda benämningen tomtkarta under motiveringen, att denna benämning icke lämpade sig för det fall att byggnad uppföres å mark, som ej är tomt. Bestämmelsen under d) angående beskrivningen till kartan hade emellertid avfattats såsom om endast tomtkarta kunde ifrågakomma. En omredigering syntes därför nödig för att bringa dessa bestämmelser i överensstämmelse med varandra, därvid bestämmelsen i d) borde kompletteras med föreskrift, att beskrivningen även skall angiva, jämte gällande stadsplanebestämmelser, stomplane- och utomplansbestämmelser.

Sveriges fastighetsägareförbund: De förhållanden, vilka avsåges i mom. d), vore sådana, som byggnadsnämnden ex officio torde äga kännedom om, varför det icke torde vara påkallat att ålägga sökanden att förebringa utredning om desamma. Stycket syntes därför lämpligen kunna utgå.

Liknande anmärkning har framställts av *Stockholms fastighetsägareförening*.

Mom. 1 punkt e (motsvarar punkt c i propositionen).

Stockholms fastighetsägareförening: Enligt stycket e) skulle den kopia av kartan, som sökanden har att ingiva, utvisa »jämväl den tillämnade byggnaden». Då meningen väl icke kunde vara, att kartkopian skall utvisa utseendet av byggnaden, utan allenast byggnadens läge å tomten, torde ifrågavarande stycke böra omredigeras i enlighet därmed.

Mom. 1 punkt f (motsvarar punkt d i propositionen).

Byggnadsnämnden i Halmstad: I allmänhetens eget intresse borde byggnadsritningar vara uppgjorda av sakkunnig person. Nämnden ansåge därför, i motsats till vad i motiveringen anförts, att föreskrift härom borde införas i byggnadsstadgan.

Styrelsen för svenska arkitektföreningen har, under hänvisning till i § 76 intagen bestämmelse, att för sådant arbete, vars ledning kräver speciell utbildning eller erfarenhet, må i byggnadsordning stadgas ytterligare kompetensvillkor för arbetets ledning, framhållit önskvärdheten av att den kompletterades med en likartad bestämmelse rörande kompetensvillkor för arkitekt, som utför ritningar till dylik byggnad.

Byggnadsnämnden i Örebro: Att, såsom här föreskrevs, ansökning om byggnadslov skall åtföljas bl. a. av till ritningarna hörande beskrivning, torde vara onödigt, enär ritningarna borde vara så uppgjorda, att beskrivning ej vore av behovet påkallad för byggnadsnämndens granskning.

Stockholms fastighetsägareförening: Föreningen antog, att med beskrivning här åsyftades arbetsbeskrivning. Vore så fallet, syntes det föreningen, att därmed lades ett fullständigt onödigt onus på sökanden. De gällande stadsplanebestämmelserna torde väl få förutsättas innehålla de bestämmelser, som äro erforderliga för en ändamålsenlig prövning av ansökan. Bestämmelsen om, att ansökan skall åtföljas av till ritningarna hörande beskrivning, borde således utgå.

Mom. 1 punkt g (motsvarar punkt e i propositionen).

Förste stadsarkitekten i Göteborg: Här föreskrevs, att sökanden skall förete bevis att bl. a. säkerhet är ställd för gatukostnad — vari numera in-

begrepes icke blott gatumark. Detta tydde på, att säkerheten skulle ställas hos annan myndighet än byggnadsnämnden, *vilken* vore emellertid ej bestämt. I sistnämnda hänseende syntes ej heller stadsplanelagen innefatta någon föreskrift. Det förefölle lämpligt, att nuvarande föreskrift i fastighetsbildningslagen, att säkerhet för gatumark borde ställas hos byggnadsnämnden, bibehållas, då denna myndighet vore bäst skickad att opartiskt avgöra omfattningen av densamma. Bestämmelse härom syntes kunna intagas i detta moment.

Mom. 3 (motsvarar mom. 2 i propositionen).

Byggnadsnämnden i Landskrona har ansett här böra stadgas, att i fråga om lov till annat företag än nybyggnad skall i byggnadsordningen närmare angivas, vilka handlingar som i varje särskilt fall böra vid ansökningens ingivande företes.

Såsom ett *nytt moment* i § 62 har *byggnadsnämnden i Landskrona* ansett böra införas stadgande, att, om byggnadsnämnd vid hithörande frågors behandling funne särskild utredning i visst hänseende erforderlig, sökanden vore skyldig att därmed tillhandgå.

§ 63.

Föreningen Sveriges stadsarkitekter: Byggnadsnämndens skyldighet att vid meddelande av byggnadslov bevaka stadens intressen rörande ersättning för gatukostnad vore av sådan betydelse, att ett stadgande härom icke borde saknas i byggnadsstadgan. Till första stycket i denna paragraf borde därför fogas ett tillägg av innehåll, att, där fråga är om nybyggnad, byggnadsnämnden skall förvissa sig om, att nöjaktig säkerhet för erforderligt bidrag till gatukostnad blivit ställd.

I denna paragraf borde infogas en motsvarighet till den i § 16 införda bestämmelsen, att goda dagerförhållanden böra säkerställas och att i största utsträckning lägenheterna må erhålla genomgående luftväxling och direkt solbelysning.

Till förtydligande borde de sista styckena i denna paragraf byta plats.

Styrelsen för svenska arkitektföreningen: Den granskning, som enligt § 63 åläge byggnadsnämnden, syntes enligt styrelsens mening böra kompletteras med skyldighet för byggnadsnämnd att tillse, att en byggnad erhåller en god och ändamålsenlig planläggning. Det torde nämligen vara ett ofrånkomligt faktum, att stora ekonomiska värden årligen spolierades genom att nybyggnader finge uppföras efter underhaltiga planritningar.

Myndigheterna i Malmö: Bestämmelsen om att byggnad ej får förläggas så, att den *onödigtvis* förorsakar men för granntomter eller försvårar dessas lämpliga bebyggande, vore en föreskrift, som eventuellt kunde tänkas införd i de anvisningar, som byggnadsstyrelsen enligt § 124 av stadgeutkastet äger att meddela, men som vore direkt olämplig såsom grund för myndighets beslut. Hithörande frågor borde få anses upplärade genom stadsbyggnadsbestämmelser och än ytterligare genom bestämmelserna om kvarterskarta m. m. Bestämmelsen syntes böra utgå. Samma syntes vara förhållandet rörande t. ex. föreskriften om att byggnadsnämnd skall tillse, att byggnaden erbjuder tillräckligt skydd mot fukt och kyla m. m. Bestämmelser i liknande syfte skulle ju enligt § 49 tillföras byggnadsordning och bleve väl på den grund självfallet föremål för byggnadsnämndens prövning. Att i allmän stadga allt för ymnigt framhålla speciella föremål för byggnadsnämnds uppmärksamhet kunde lätt leda därhän, att

granskningen ansåges utförd, om i stadgan särskilt framhävda omständigheter bleve tillgodosedda. Granskningen borde väl gå ut på att samtliga gällande föreskrifter efterföljdes.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har anslutit sig till vad sålunda anförts.

Byggnadsnämnden i Norrköping: Beträffande den här föreslagna bestämmelsen, att vid prövning av nybyggnad bland annat skall tillses, »att byggnaden är konstruktivt tillfredsställande», ville byggnadsnämnden påpeka, att det icke torde vara lämpligt att göra frågan om byggnadslov beroende av hållfasthetsberäkningarnas granskning. Vid större byggnadsföretag vore nämligen dylika beräkningar ofta av synnerligen omfattande art och förutsatte i regel fullständiga arbetsritningar, vilka mera sällan föreläge vid det tidiga skede av byggnadsföretaget, då ansökning om byggnadslov ingives. Skulle ansökningen av någon anledning avslås eller ett bifall göras beroende av ritningarnas omarbetande, kunde dessutom ett kostsam arbete med beräkningarnas utförande bliva till ingen nytta. Däremot borde granskningen påtagligen ske, innan konstruktionerna komme till utförande.

Byggnadsnämnden och stadsingenjören i Karlstad: Som det torde vara svårt för byggnadsnämnd att utan ingående studium på platsen fastställa färgbehandling av hus, borde den kunna överlåta detta åt en tjänsteman i dess eller annan kommunal myndighets tjänst eller ock åt särskild nämnd (t. ex. skönhetsråd). Samma anmärkning torde även gälla § 65.

§ 64.

Första stycket.

Länsarkitekten i Älvsborgs och Skaraborgs län: Denna paragraf vore alltför kategoriskt formulerad. I de nu gällande föreskrifterna om vad som vore att till nybyggnad hänföra funnes en garanti för fastighetsägare att ej kunna av den anledningen, att byggnaden vore på något sätt i strid mot stadsplanen, förvägras att utföra mindre arbeten. Den föreslagna formuleringen av denna paragraf kunde användas för att förvägra varje arbete, blott det vore av beskaffenhet att behöva underställas byggnadsnämnden.

I en byggnadsordning inom länsarkitektens verksamhetsområde funnes denna sak formulerad sålunda:

»Såvida icke i denna byggnadsordning annorlunda bestämmes, må nu befintliga i behörig ordning uppförda hus, även om de icke överensstämja med föreskrifterna i denna byggnadsordning, fortfarande bibehållas; men när dylik byggnad tillbygges eller repareras, skall den i den mån sådant utan ägarens alltför stora betungande låter sig göra bringas till överensstämmelse med berörda föreskrifter.»

Denna bestämmelse syntes innehålla vad som rimligtvis kunde fordras i detta hänseende och den hade visat sig fungera väl, när byggnadsnämnden som villkor för ett ganska obetydligt medgivande fordrade hela husets flyttning c:a 40 cm. Detta avböjdes av sökanden med hänvisning till byggnadsordningen. Med stöd av den föreliggande formuleringen hade ett så ohemult krav kunnat genomföras.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län: De i § 64 1 stycket intagna stadgandena syntes länsstyrelsen kunna giva rum för en alltför stor stränghet från byggnadsnämnds sida vid prövning av ansökning om byggnadslov. Enligt berörda stadgande skulle således i där avsett fall byggnadsnämnd för tillstånd till exempelvis omfärgning av byggnad kunna föreskriva långt gående och för vederbörande synnerligen betungande åtgärder. Berörda olägenhet syntes kunna undvikas,

därest såsom förutsättning för tillämpning av ifrågavarande bestämmelse, då fråga vore om till nybyggnad icke hänförligt arbete, angäves, att kostnaderna för byggnadens bringande till överensstämmelse med gällande föreskrifter skulle stå i skäligen proportion till kostnaderna för utförande av det arbete, som avsågs i ansöknigen.

Sveriges fastighetsägareförbund har hemställt om bestämmelsens uteslutande såsom varande alltför sträng mot fastighetsägarna och dessutom stridande mot bestämmelserna i den föreslagna stadsplanlagen.

I 24 § i nämnda lagförslag angäves det medel, som skall komma till användning därest förefintlig bebyggelse i väsentlig mån avviker från stadsplanen och planens ändamålsenliga genomförande icke kan utan stadens ingripande inom skäligen tid förväntas. Det medel, som för dylikt fall skulle användas, vore expropriation, således förvärvande av mark mot utgivande av ersättning. Den enda inskränkning, som gjorts i den sålunda föreskrivna skyldigheten, vore att staden kunde bliva berättigad att allenast lösa å marken uppförd byggnad för nedrivning.

Byggnadsstadgan syntes nu avse att vinna samma ändamål utan kostnad för samhället genom att giva byggnadsnämnden rätt att i vissa fall avslå lagligen grundade ansökningar om byggnadslov. Sedan det i lagen fastslagits, att det åligger staden att vidkännas utgifter för stadsplanens genomförande, sökte man sålunda att på en omväg undkomma denna ersättningskyldighet. Förbundet hemställde förty, att första stycket i förevarande paragraf måtte utgå.

Liknande anmärkning har framställts av *Stockholms fastighetsägareförening* samt *vissa andra myndigheter*.

Andra stycket.

Länsarkitekten i Stockholms län: I andra stycket saknades bestämmelser rörande undanröjande av andra anledningar till marks otjänlighet för bebyggande än väta såsom villkor för byggnadslov. En komplettering vore behöfvig.

§ 65.

Föreningen Sveriges stadsarkitekter har hemställt om stadgande, att före arbetets igångsättande skola, där så erfordras, konstruktionsritningar och beräkningar inlämnas till nämnden för granskning, och att arbetet ej må påbörjas förrän desamma godkänts.

Jämför även ovan under § 63.

§ 67.

Med anledning av den särskilt utremitterade promemorian rörande ifrågasatt åläggande för byggnadsnämnd att lämna yrkesinspektör eller bergmästare tillfälle att yttra sig angående sökt byggnadslov, avseende industriell anläggning, har *föreningen Sveriges stadsarkitekter* anfört följande:

I det stora flertalet fall torde ej anordningar, som kunde vara av någon betydelse ur arbetarskyddssynpunkt, bliva föremål för byggnadslov, vilket ju som regel endast omfattade lokalernas stomme och förläggning. Beträffande dessa hade byggnadsnämnden enligt byggnadsförordningarna att taga hänsyn till deras beskaffenhet ur sundhets- och brandsynpunkt. I de enstaka fall, där några erinringar ur arbetarskyddssynpunkt kunde göras mot de föreslagna anläggningarnas byggnadsdelar, kunde som regel rättelse vinnas genom åtgärder, som kunde förslås sedan byggnadsnämnden haft ärendet under behandling. En skyldighet för byggnadsnämnd att för meddelande av byggnadslov avvakta granskning från yrkesinspektör eller bergmästare komme

lätt att vålla de sökande en besvärande tidsutdräkt, särskilt där yrkesinspektör ej funnes på platsen. För att icke ett meddelat byggnadslov måtte föranleda, att erforderliga skyddsåtgärder underlåtes, borde det vara tillfyllest, att byggnadsnämnden omedelbart efter meddelande av sådant lov underrättade vederbörande yrkesinspektör eller bergmästare och i de fall, där tvekan kunde uppstå, före meddelande av lov inhämtade vederbörandes yttrande.

Liknande hemställan har gjorts av *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* samt *byggnadsnämnderna i Norrköping och Malmö*.

Länsstyrelsen i Blekinge län har föreslagit, att vad i promemorian anförts icke måtte föranleda annat stadgande än att i byggnadsstadgan infördes en bestämmelse att byggnadsnämnd, då fråga är om byggnadslov, avseende industriell anläggning, äger att från vederbörande yrkesinspektör eller bergmästare infordra yttrande i ärendet, då av byggnadsnämnden så anses erforderligt eller eljest lämpligt.

Länsstyrelsen i Jämtlands län: Om den ifrågasatta underrättelsen till nyssnämnda befattningshavare skulle leda till något resultat ur arbetarskyddssynpunkt, torde man få förutsätta att befattningshavaren före byggnadslovs meddelande verkställde granskning av ritning och byggnadsplan. Det torde då knappast kunna undgås, att anordningen komme att leda till försening av arbetet och således för den industrielle företagaren verka betungande. Det syntes också tvekelaktigt, huruvida det vore möjligt att pålägga yrkesinspektionens befattningshavare en sådan granskningsuppgift utan ökning av deras arbetskrafter. Såvitt anginge större anläggningar eller mera riskfylld industri, torde man väl också få antaga, att anläggaren anlidade erforderlig sakkunskap. Såvitt länsstyrelsen kunde bedöma, syntes fördelarna av det ifrågasatta förfarandet icke motsvara olägenheterna.

Byggnadsnämnderna i Östhammar, Söderköping, Halmstad och Göteborg hava avstyrkt förslaget, den förstnämnda dock under uttalande, att, därest föreskrift erfordrades, det syntes vara tillräckligt att byggnadsnämnden i mera invecklade fall ägde översända ritningar till yrkesinspektören eller bergmästaren för erhållande av yttrande.

Byggnadsnämnden i Eskilstuna, som likaledes avstyrkt förslaget, har emellertid förordat ett stadgande om rätt för föredragande i byggnadsnämnd att inhämta yrkesinspektörs yttrande.

Byggnadsnämnden i Vetlanda har föreslagit, att anmälningsskyldighet i enlighet med förslaget ej måtte stadgas utom i särskilt specificerade fall.

Byggnadsnämnden i Norrtälje har ansett den ifrågasatta anmälningsskyldigheten endast böra gälla beträffande industrier, som kunde anses förbundna med särskild risk för de där anställda.

Övriga i ärendet hörda hava icke haft något att erinra mot det av statsrådet och chefen för socialdepartementet föreslagna tillvägagångssättet.

§ 69.

Stadsingenjörskontoret i Stockholm: Tiden för ett byggnadslovs giltighet ansåge kontoret väl knappt tilltagen. Kostnaderna för ritningars utarbetande, arbetets planerande etc. vore så stora, att längre giltighet för byggnadslov syntes kontoret vara väl motiverat.

Länsarkitekten i Stockholms län: Närmare, eventuellt skärpta, bestämmelser borde kunna få meddelas i byggnadsordning. Nu begränsades sålunda

exempelvis tiden för byggnadslovs giltighet ofta i byggnadsordningarna väsentligt under de fem åren, i enstaka fall till två år eller ännu mindre.

Byggnadsnämnden i Uppsala: I § 69 hade föreslagits, att byggnadslov skall vara förfallet, såvida icke det medgivna arbetet påbörjats eller, efter inträffat avbrott i arbetet, ånyo börjat utföras inom två år. En tidsfrist av tre år syntes nämnden böra medgivas. Sista stycket i samma paragraf kunde uteslutas ur stadgan, då föreskrifter av dylik art lämpligare kunde införas i byggnadsordningarna.

Länsarkitekten i Kronobergs m. fl. län: Rörande byggnadslov hade i § 69 stipulerats, att sådant skulle vara förfallet, såvida icke inom två år det medgivna arbetet påbörjats. Denna relativt långa tidsfrist syntes onödig och verkade betungande för kontrollen av byggnadsverksamheten inom samhället och kunde, såsom redan nu i en del byggnadsordningar förekomme, begränsas till ett år.

Sveriges fastighetsägareförbund: Enligt förbundets mening hade övertygande skäl icke förebragts beträffande lämpligheten av att inskränka den nu generellt gällande giltighetstiden för byggnadslov, d. v. s. fem år. En inskränkning till två år kunde lätt medföra avsevärda olägenheter och kostnader, i synnerhet då det gällde ett successivt bebyggande av en större tomt eller av ett kvarter enligt ritningar, som samtidigt utarbetats och på grund av vilka byggnadslov på sin tid samtidigt erhållits.

Liknande anmärkning har framställts av *Stockholms fastighetsägareförening*.

§ 70.

Byggnadsnämnden i Lund: Ingendera av paragrafens bestämmelser vore tillfredsställande. I 1:sta stycket föreskrevs, att byggnadslov icke erfordras för arbete, berörande allmän byggnad, vartill ritningar prövas av Konungen eller av byggnadsstyrelsen, eller annan allmän byggnad, såframt den tillhör kronan. Det vore praktiskt taget otänkbart, att en central myndighet skulle kunna pröva ett byggnadsärende med tillämpning av för varje särskilt samhälle skiftande detaljbestämmelser. Och att förutsätta att den lokala byggnadsordningen skulle sättas ur funktion, då kronan bygger, torde vara orimligt. Visserligen borde enligt 2:a stycket utlåtande av byggnadsnämnden i dylikt fall inhämtas, men något tvång föreläge ej. Om härmed avsågs, att byggnadsnämnden bör lämnas tillfälle att föreskriva de villkor, som för en privat byggnadslovssökande i ett liknande fall hade ifrågakommit, borde *bör* utbytas mot *skall* och därjämte stadgas skyldighet för kronan att foga sig efter av byggnadsnämnd i dylikt fall författningsenligt uppställda villkor. För att emellertid byggnadsnämnden skulle kunna utlåta sig i ärendet fordrades, att detsamma komme nämnden tillhanda i komplett skick. Bland annat vore det nödvändigt, att den karta, varom talades längre ner i 2:a stycket, från början tillhörde ärendet. — Enligt 3:e stycket skulle kronan i vissa fall ha rätt att bygga, då byggnaden motsvarade *nöjaktiga* krav på sundhet, säkerhet mot eldfara m. m. Detta stämde emellertid icke väl överens med den nuvarande byggnadsstadgans föreskrifter i § 12 angående stadsbyggande. Då man av enskilda byggnadsföretagare fordrade ett mot eldfara fullt betryggande sätt, vore det väl icke lämpligt, att man av kronan endast krävde betyget *nöjaktig* härutinnan, för att taga ett exempel. 3:e styckets föreskrift angående en månads klagotid för nämnden torde, för den händelse bestämmelse icke gäves, att i stycket avsedd byggnad icke finge påbörjas, innan klagotiden utgått, eller entreprenadavtal icke träffas under samma tid, kunna medföra stora och onödiga kostnader för det allmänna.

Tydiligen kunde de föreslagna bestämmelserna icke medföra någon tidsvinst för kronan men väl en massa allvarliga olägenheter. — För det allmänna fördelaktigast och gentemot enskilda byggnadslovssökande mest lojalt vore utan minsta tveivel, att kronan sökte byggnadslov på samma sätt som enskild, vilket självfallet icke hindrade byggnadsärendets prövning jämväl i annan ordning.

Byggnadsnämnden funne alltså § 70 böra utgå och såsom följd härav jämväl mom. 2 under § 73.

Länsarkitekten i Malmöhus och Kristianstads län: Det viktigaste vid ett dylikt ärendes handläggande vore att byggnaden placerades rätt i förhållande till gata och avloppsledningar. Författningen borde klarare angiva, att den för byggnaden ansvarige ägde rätt att erhålla utlåtande från byggnadsnämnden angående dessa förhållanden. Att föreskriva skyldighet för staten att inlämna arkivbara ritningar torde vara onödigt och i varje fall onödigt kostsamt. Ansåges detta emellertid lämpligt, borde genom vederbörande myndighets försorg relationsritningar till färdiga byggnader inlämnas. — Sista stycket i § 70 föreskrev, att övriga statliga byggnadsföretag skola underställas byggnadsnämnds prövning samt att byggnadsnämnd inom en månad efter handlingarnas mottagande må begära att förslaget underställes Kungl. Maj:t, i vilket fall byggnad ej må uppföras, innan Konungen därtill givit lov. En dylik föreskrift skulle möjligen kunna försvaras, om obligatorisk sakkunskap hos byggnadsnämnderna funnes föreskriven. Att emellertid kronans byggnader skola underställas vetorätt av vilken byggnadsnämnd som helst, förefölle absurt.

Länsarkitekten i Uppsala m. fl. län: Föreskriften att byggnadsnämndens utlåtande »bör» åtfölja handlingarna torde ändras till att det »skall» åtfölja dem.

Liknande anmärkning har framställts av *åtskilliga andra myndigheter*.

Styrelsen för Svenska kommunaltekniska föreningen: I denna paragraf angäves vissa specialfall, där byggnadslov ej erfordrades, och funnes i motiveeringen närmare berörd frågan om lämpligheten av att i vissa fall bereda hamnmyndigheterna möjlighet att ordna bebyggandet under friare former än eljest medgäves. Det framhölles, hurusom avgränsningen mellan byggnadsnämnds och hamnmyndighets befogenhet lämpligen borde lösas i samband med byggnadsordningens fastställande. Föreningen hade tidigare, såsom även i motiveeringen angäves, funnit angeläget påpeka den synnerliga vikten av, att hamnmyndigheterna i sin byggnadsverksamhet inom hamnområde ej onödigtvis kringskures. Styrelsen hade i och för sig intet emot, att den vidgade befogenhet, som hamnmyndighet i många fall borde givas i fråga om byggnadsrätt inom hamnområde, reglerades i byggnadsordningen. För möjliggörande av en sådan reglering torde det emellertid vara nödvändigt, att anvisning därom gäves i förevarande paragraf.

Om tillsyn över byggandet.

§ 72.

Länsarkitekten i Stockholms län: Att utstakningsförrättning endast skulle få utföras av »vederbörande förrättningsman» vore ett stadgande, som kunde föranleda till den uppfattningen, att förrättningsmannen för tomtmätning eller möjligen avstyckning ovillkorligen skulle verkställa arbetet. Så tillginge det mera sällan i praktiken. Orimligt vore kravet enligt sådan tolkning, där förrättningsmannen vore bosatt å annan, måhända ganska avlägsen ort.

Till undvikande av olägenheter föresloges ett utbyte av orden »vederbörande förrättningsman» mot »genom byggnadsnämndens försorg».

Ett flertal andra myndigheter hava framställt liknande förslag eller ock hemställt om föreskriftens förtydligande.

Byggnadsnämnden i Hälsingborg: Önskvärt vore, att föreskriften kompletterades med bestämmelse om kallelsetid till utstakningsförrättningar.

Byggnadsnämnden och stadsingenjören i Trälleborg: Då ordet fotmur ej vunnit burskap i denna del av landet, erfordrades ett förtydligande av detta begrepp, så att misstag om fotmurens sträckning och höjd ej kunde ske.

Byggnadsnämnden i Säter har föreslagit att ordet fotmur måtte utbytas mot grundmur eller sockel.

§ 73.

Mom. 1.

Stadsarkitekten i Stockholm: En omredigering av mom. 1 syntes önskvärd. Följande formulering av andra punkten i första stycket föresloges: »Vid uppförande av byggnad böra dessa i främsta rummet avse att utröna beskaffenheten av grundbotten, av den utförda stommen, samt av byggnaden i färdigt skick.»

Andra stycket torde kunna inskränkas till första satsen: »Innan byggnad tages i bruk, skall anmälan om arbetets avslutande göras hos byggnadsnämnden.» Vad som i övrigt inginge i detta stycke torde lämpligen i en eller annan form hänföras till byggnadsordningen.

Länsarkitekten i Stockholms län: Anmälningsskyldigheten borde icke inskränkas till arbetets avslutande, utan föreligga beträffande byggnadsutstakning såväl som de obligatoriska besiktningarna enligt närmare bestämmelser i byggnadsordningen.

Stadsarkitekten i Karlskrona: Till de i mom. 1 uppräknade besiktningarna syntes böra fogas besiktning av bjälklag såsom utgörande viktiga konstruktiva delar av byggnaden.

Förste stadsarkitekten samt förste och andre stadsingenjören i Malmö: Tillsynen över byggnads uttorkning vore omnämnd först i samband med slutbesiktning. Detta viktiga spörsmål borde gärna särskilt framhållas under § 71 mom. 1, 4:e att-satsen. Det vore väl sent att särskilt tänka på uttorkning, då byggnad stode färdig. Skulle då speciella uttorkningsåtgärder få lov att tillgripas, skedde detta på bekostnad av färdiga och målade snickerier m. m. Exempelvis kunde parkettgolv effektivt fördröja uttorkning av bjälklag.

Förste stadsarkitekten i Göteborg: De föreskrifter, som här intagits, täckte ej alls behovet av de besiktningar, som borde förekomma. Det kunde möjligen, om momentet finge kvarstå oförändrat, möta svårigheter att fastslå flera besiktningar i byggnadsordningarna, vilka av den byggande skulle ersättas. Skulle överhuvud anvisningar lämnas, borde detta endast ske i fråga om sådana besiktningar, som generellt måste företagas, och därjämte uttryckligen föreskrivas, att bestämmelser om övriga besiktningar må intagas i byggnadsordning. Allmänt förekommande besiktningar vore ju de, som skola företagas innan byggnadsarbetet är påbörjat och när det är avslutat.

Enahanda förslag har framställts av *föreningen Sveriges stadsarkitekter*.

Byggnadsnämnden och stadsarkitekten i Borås: Av utomordentlig vikt ur hälsosynpunkt vore, att huset fullt färdigt skulle avsynas innan inflyttning får ske. Därvid kunde också slutbesiktningen göras mera noggrann.

Mom. 2.

Länsarkitekten i Malmöhus och Kristianstads län: Föreskriften i mom. 2 medgäve byggnadsnämnd rätt att företaga besiktning av arbete, som utföres av staten — dock ej skyldighet. En dylik föreskrift borde helt utgå, i all synnerhet som sakkunnighet ej föreskrevs för byggnadsnämnd.

Jämför även ovan under § 70.

§ 74.

Första stycket.

Byggnadsnämnden i Stockholm: Nämnden ansåge möjlighet böra lämnas byggnadsnämnderna i städerna att i här åsyftade fall ingripa tidigare än vad här stadgats. I fall av tredska eller vårdslöshet borde, med hänsyn till det allmänna, byggnadsnämnden kunna påfordra rättelse så snart här angivna omständigheter påvisats.

Liknande anmärkning har framställts av *stadsingenjörskontoret i Stockholm*.

Länsarkitekten i Stockholms län: Tidsperioden om fem år borde kunna genom bestämmelser i byggnadsordningen göras kortare.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län: Med hänsyn till bestämmelsen i 69 §, att byggnadslov i intet fall äger giltighet för längre tid än fem år, torde den i 74 § angivna tiden böra inskränkas exempelvis till fyra år.

Byggnadsnämnden i Falun: Det syntes, som om denna bestämmelse skulle lämpligen kunna i avseende å tiden ändras från fem år till *tre år* eller ock möjlighet lämnas för att i byggnadsordningen inskränka tiden till tre år, en bestämmelse som vore intagen i Falu stads byggnadsordning utan att olägenhet därav försports.

Andra stycket.

Sveriges fastighetsägareförbund: Den i andra stycket av förevarande paragraf föreslagna bestämmelsen att byggnadsnämnden, för fall att påbörjad nedrivning av byggnad inställes, äger med föreläggande av vite föreskriva viss tid, inom vilken rivningen jämte platsens planering skall fullbordas, måste ingiva allvarliga betänkligheter. Med de för tillfället inom byggnadsindustrien rådande arbetsförhållandena inträffade det icke sällan, att påbörjade nedrivningsarbeten inställdes i anledning av uppkomna arbetskonflikter. Under dylika förhållanden kunde det i allmänhet icke rimligen begäras, att rivningen skulle fullbordas inom viss tid. Det torde endast vara i sällsynta fall, som en påbörjad rivning inställdes på grund av byggherrens liknöjdhet eller trots. Det vore fastmera i regel rent ekonomiska förhållanden, som förorsakade arbetets inställande. Den förevarande bestämmelsen borde därför så avfattas, att föreläggande må givas allenast i sådana fall, då arbetets inställande objektivt sett kan läggas någon *till last*. Skäl torde även föreligga att i stadgan tydligen angäves mot vem vitesföreläggandet må riktas. Det vore icke likgiltigt, om vitesföreläggandet riktades mot fastighetsägaren eller exempelvis den entreprenör, som fastighetsägaren anlitat för rivningsarbetets utförande.

Liknande anmärkning har framställts av *Stockholms fastighetsägareförening*.

§ 75.

Länsarkitekten i Stockholms län: Att i byggnadsstadgan skapa allmängiltigt, obligatoriskt krav å ansvarig ledare vid allt vad byggnadsarbete heter, ginge enligt hans mening för långt. Nyttan av sådant krav över huvud taget kunde åtminstone diskuteras, då erfarenheten visade, att det alltför lätt ledde till bulvansystem. Länsarkitekten ville emellertid för sin del icke motsätta sig åtgärden, i vad gällde nybyggnad eller till sådan hänförlig förändring av byggnad av mera än en vånings höjd eller beträffande byggnader av endast en vånings höjd, där särskilda förhållanden ställde krav å insikter och omdöme. Härom borde närmare stadgas i byggnadsordningen. Vad som ginge utöver nu angivna gräns, kunde länsarkitekten för sin del icke biträda.

§ 76.

Byggnadsstyrelsen: I första stycket borde för tydlighets vinnande ordet »arbetsledare» utbytas mot »ansvarig arbetsledare», då här avsåges sådan arbetsledare, som omförmäles i § 75. Av samma skäl borde i § 77 tredje stycket ordet »arbetsledaren» utbytas mot »den ansvarige arbetsledaren».

Liknande anmärkning har framställts av *ett flertal andra myndigheter*.

Överståthållarämbetet: Såsom förut antytts syntes det ämbetet angeläget, att hänsyn till, låt vara i och för sig icke oberättigade, fackintressen ej måtte föranleda till onödigt försvarande av billig bebyggelse. Vore denna uppfattning riktig, torde det kunna ifrågasättas, om det vore lämpligt att såsom allmän regel föreskriva, att befattning som arbetsledare icke må utövas av annan än den som på visst sätt styrkt även teoretisk fackkunskap. Det ville förefalla riktigare, att detta finge, i likhet med vad hittills varit fallet, bero på föreskrifter i byggnadsordningarna, där bestämmelserna i ämnet kunde bättre anpassas efter de på olika platser rådande särskilda förhållandena.

Länsstyrelsen i Södermanlands län: Uttrycket »i allmänhet» syntes såsom alltför obestämt böra utbytas mot t. ex. »såvitt ej byggnadsnämnden för särskilt fall annorledes medgiver».

Liknande anmärkning har framställts av *byggnadsnämnden i Landskrona*, varemot *länsarkitekten i Malmöhus och Kristianstads län* hemställt att uttrycket »i allmänhet» måtte helt utgå i syfte att fordran på sakkunskap måtte klart och tydligt komma till uttryck.

Förste stadsarkitekten samt förste och andre stadsingenjörerna i Malmö: Mot införandet av kompetensbestämmelser för arbetsledare vid byggnadsföretag vore intet att erinra. Beträffande utformningen av dessa bestämmelser kunde dock tvekan råda, i all synnerhet som den byggnadsnämnd medgivna dispensrätten inskränktes till att avse endast stenhus om en vånings höjd samt trähus. Att föreskrift avseende viss inskränkning i rätten att utöva byggnadsverksamhet vore både välbetänkt och välbehörlig ville tjänstemännen gärna understryka. Det borde å andra sidan icke förglömmas, att framgångsrik och i alla avseenden oklanderlig byggnadsverksamhet hade utövats och fortfarande utövades av personer, som icke vore i besittning av formell teoretisk kompetens. Samtidigt som alltså införandet av bestämmelser rörande visst kompetensförfarande syntes kunna tillstyrkas, syntes den formella kompetensen icke böra givas den avgörande betydelse, som nu föreslagits.

Föreningen Sveriges stadsarkitekter: Av sista stycket i § 76 tycktes framgå, att stadgandet i § 75 avsåge, att för alla slag av byggnadsarbete skall finnas ansvarig person, som fyller vissa kompetensvillkor. Givetvis borde alltid ansvarig person finnas för varje slag av byggnadsarbete, men det syntes ej erforderligt, att sådan alltid besatte särskild sakkunskap, såsom för utförande av mindre ändringar eller uppförande av mindre byggnader. § 76 borde därför ändras så, att i byggnadsordningen må medgivas, att arbete av dylikt slag må kunna utföras under ansvar av person, som ej uppfyller särskilda kompetensfordringar.

§ 77.

Jämför ovan under § 75.

§ 78.

Överståthållarämbetet: Den här byggnadsnämnden medgivna befogenhet att, »då synnerliga skäl därtill äro» frantaga arbetsledare rätt att utöva ledning av arbete syntes, helst beskaffenheten av nämnda skäl icke ens antytts, vara av sådan räckvidd, att stadgandet icke kunde av överståthållarämbetet förordas.

Då det synes ovisst, om bötesbestämmelserna i § 120 kunde med den avfattning, de erhållit, tillämpas å tredskande arbetsledare, som frantagits rätten att leda arbete, vore för övrigt tveksamt, huru byggnadsnämnds beslut i sådant hänseende skulle verkställas.

Liknande anmärkning har framställts av *länsstyrelsen i Örebro län*.

Byggnadsnämnden i Landskrona har föreslagit ett närmare angivande av de förutsättningar, under vilka byggnadsnämnden skulle äga frantaga arbetsledare rätt att i staden utöva sådan verksamhet, som i 75 § sägs.

§ 79.

Länsarkitekten i Stockholms län: Det syntes icke vara överflödigt att rekommendera försiktighet även i det avseendet att ej heller gata må lida skada.

Liknande anmärkning har framställts av *åtskilliga andra myndigheter*.

Länsarkitekten i Kronobergs m. fl. län: I föreskrifterna rörande försiktighetsmått vid byggnadsarbete funnes föreskrivet, att grundläggningsarbete skall utföras så att grannes byggnad ej lider skada. Då det i vissa fall torde vara tekniskt omöjligt att vid grundgrävning undvika sprickbildning å byggnad på granntomten, då denna kunde vara mindervärdig till sitt bestånd, och då vissa fenomen, såsom urvattning och dylikt, medförde rörelse i jordlagren, som ej kunde undvikas, skulle byggnadsnämnden kunna ställas till ansvar för ett byggnadslov med sådana konsekvenser. Då detta knappast torde vara avsett, borde första att-satsen ändras, så att orden »att grannes byggnad ej lider skada» ersattes med »att grannes byggnad lider minsta möjliga skada». Skadeståndskrav mellan grannar finge sedan ordnas vid domstol.

Byggnadsnämnden i Landskrona: I första att-satsen borde orden »grannes byggnad ej lider skada» ändras till »skada på liv och egendom icke uppstår.»

Byggnadsnämnden i Hälsingborg: Det vore lämpligt att föreskriva, icke blott att byggnadsställningar skola givas nödig hållfasthet utan även att de i övrigt skola anordnas på ett ur säkerhetssynpunkt betryggande sätt.

Särskilda bestämmelser om byggande utom stadsplan.

§ 80.

Länsarkitekten i Stockholms län har ansett en allmängiltig bestämmelse rörande tomtstorleken ej böra förekomma i byggnadsstadgan, som däremot borde föreskriva, att bestämmelser i ämnet skulle meddelas i byggnadsordning, varvid i allmänhet skulle iakttagas, att inom område, där vatten- och avloppsledningar ej finnes eller anlades, tomplats avsedd för boningshus icke finge givas mindre areal än 1,500 kvadratmeter. Vidare har länsarkitekten föreslagit jämkning i fråga om byggnads avstånd till väg.

Ett flertal myndigheter hava uttalat önskemål om sänkning av det i punkt 1 angivna minimimåttet å byggnadsplats, enär detsamma syntes oskäligt högt.

Byggnadsstyrelsen m. fl. myndigheter hava hemställt om utbytande av ordet »byggnadsplats» mot »tomtplats» eller annan lämplig benämning.

Styrelsen för svenska arkitektföreningen m. fl. myndigheter hava hemställt om uteslutande av de i punkt 5 angivna höjdmåtten.

Stockholms fastighetsägareförening har hemställt om höjning av sistnämnda mått, beträffande boningshus från $7\frac{1}{2}$ till 11 meter och beträffande uthus från 3 till $7\frac{1}{2}$ meter. Särskilt har framhållits, att det just på landsbygden kunde föreligga behov av att uppföra uthus, exempelvis en loge eller ladugård, till större höjd än 3 meter.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har hemställt, att bestämmelserna i punkt 2 om byggnads avstånd till väg måtte skärpas därhän, att byggnad ej finge förläggas närmare för allmänt begagnande upplåten väg eller till sådan väg upplåtet område än 4,5 meter från kanten av vägområdet, i vilket skulle inberäknas befintliga eller erforderliga diken, dock ej i något fall på kortare avstånd från allmän vägs mittlinje än 12 meter och från annan vägs mittlinje än 9 meter.

§ 81.

Första stycket.

Länsarkitekten i Stockholms län: Denna paragraf borde placeras före § 80, så att här omförmälda undantagsmöjligheter icke träffade stadgandena i sistnämnda paragraf, vilken efter förut föreslagna jämkningar torde kunna bli allmängiltig inom avsedda gränser. — Såsom tidigare ovan framhållits, räknade länsarkitekten i viss mån med ett borttagande av utomplansbestämmelserna, till undvikande av alltför många i praktiken tämligen likartade former av reglering.

Länsarkitekten i Uppsala m. fl. län: Det kunde ifrågasättas, om den lindring, som avsåges i denna paragraf och som berörde bestämmelserna i §§ 36—80 i denna stadga, borde ske i en byggnadsordning. — Om arealen 1,500 kvadratmeter minskades, kunde kanske tänkas att § 80 med samtliga bestämmelser kunde göras obligatorisk genom att byta plats med § 81.

Länsarkitekten i Värmlands och Örebro län med instämmande av länsstyrelsen i *Värmlands län:* Den generella rätten till undantag från föreskrifterna i detta kapitel vid utbildande av byggnadsordning för utomplansområde syntes alltför riskfull. Lämpligare syntes vara, att Konungens befallningshavande, sedan byggnadsordning av Konungen fastställts, medgäves rätt att fastställa

de smärre jämkningar i bestämmelserna, som, efter vunnen erfarenhet vid tillämpning av huvudordningen inom samhälle, kunde befinnas önskvärda för ordnande av utomplansområdenas bebyggelse.

Länsarkitekten i Norrbottens län: Det torde vara principiellt olämpligt att i lokal byggnadsordning stadga undantag från föreskrifterna i byggnadsstadgan. Därest undantag, d. v. s. eftergifter, från stadgan gjordes på sätt som i § 81 föreslagits, skulle föreskrifterna bliva svårare att överskåda, allmänhetens känsla av osäkerhet skulle ökas och dess respekt för stadgans föreskrifter undergrävas. Detta komme sannolikt att vålla många onödiga ansökningar hos K. B. om undantag.

Vad i motiveringen anförts till stöd för denna anordning syntes icke hållbart. Det förefölle nämligen, som borde beträffande de stycken som §§ 36—79 avse, d. v. s. prydlighet, säkerhet mot hälso- eller eldfara m. m., byggnadslov och tillsyn över byggandet, ingen kvalitativ skillnad råda mellan byggande å stadsplanelagt område och byggande å icke stadsplanelagt område. Vid genomläsande av §§ 36—79 funne man knappast några föreskrifter, som icke i tillämpliga delar borde gälla även beträffande icke stadsplanelagt område. (Det skulle i så fall vara vissa föreskrifter i § 61 och § 62.) § 80 innehölle endast en föreskrift, som icke lämpligen borde vara obligatorisk, nämligen om storlek å »byggnadsplats», vilken i många fall borde kunna göras mindre än 1,500 kvm.

Det torde vara en enkel sak att, då undantag i byggnadsordning från föreskrift i stadgan, §§ 36—80, ansåges böra komma i fråga, för varje särskilt fall angiva, under vilken förutsättning och i vad avseende sådant undantag skulle kunna i byggnadsordning medgivas. Någon tvingande nödvändighet att tillgripa en principiellt så betänklig anordning, som § 81 avsåge, syntes alltså icke föreligga. Om ortsförhållandena krävde mera ingående bestämmelser, än ovan berörda allmänna föreskrifter, borde stomplan och stomplanebestämmelser eller, om detta ansåges tillräckligt, utomplansbestämmelser fastställas.

På grund av vad ovan anförts syntes § 81 i sin helhet böra utgå och §§ 36—80 omarbetas i berörda hänseenden.

Andra stycket.

Länsstyrelsen i Örebro län: Föreskriften att undantag från föreskrifterna i kap. 5 ej må avse skyldigheten att inhämta tillstånd till nybyggnad vore givetvis lämplig, så vitt avsåge sådan av Konungens befallningshavande för visst fall meddelad dispens, som omförmäldes i första stycket. Däremot funnes enligt länsstyrelsens mening icke anledning att föreskriva dylikt ovillkorligt förbud för meddelande av undantag härutinnan i *byggnadsordning*. Länsstyrelsen hölle fastmera före, att i fråga om visa byggnadsföretag — exempelvis uppförande av smärre uthusbyggnader — å åtskilliga städers vidsträckta, icke planlagda områden, vilka ofta vore jämförliga med ren landsbygd, näppeligen borde krävas tillstånd av byggnadsnämnd och att bestämmelse i enlighet härmed således borde kunna meddelas i vederbörande byggnadsordning. Med hänsyn härtill ville länsstyrelsen alltså hemställa, att här avsedda stadgande måtte erhålla förslagsvis följande lydelse: »Av Konungens befallningshavande medgivet undantag må dock» etc.

Länsstyrelsen i Jämtlands län: Enligt § 81 finge undantag från föreskrifterna om byggande icke avse tillstånd till nybyggnad. Det syntes dock onödigt på samma gång som alltför dyrbart för den enskilda fastighetsägaren att inom utomplansområde kräva att tillstånd till uthusbyggnad skall meddelas. För exempelvis en enkel lada skulle enligt förslaget anskaffas karta, ritningar

och byggnadsbeskrivning, och anordnandet av en ladugård skulle granskas av en stadsarkitekt, som knappast kunde antagas vara sakkunnig på området. En lämplig medelväg syntes kunna finnas, om man beträffande uthusbyggnader på dylikt område föreskreve allenast, att anmälan skall ske till byggnadsnämnden samt att byggnadsnämnden skall äga befogenhet att, om byggnad finnes icke motsvara nödiga krav på säkerhet mot eldfara, hänsyn till de ortsliga förhållandena eller grannes rätt, meddela förbud mot dess uppförande, innan ritningar till byggnaden blivit av byggnadsnämnden godkända.

Sveriges industriförbund: I § 81 hade vissa möjligheter lämnats att inom område, beläget utanför stadsplan, bygga utan iakttagande av bestämmelserna i byggnadsstadgan. Det föreskrevs nämligen, att i byggnadsordning må stadgas undantag från byggnadsstadgans bestämmelser, i den mån sådant betingas av ortsförhållandena eller eljest finnes nödvändigt. I fråga om denna undantagsrätt hade emellertid en mycket viktig inskränkning gjorts i andra stycket av § 81. Det stadgades nämligen här, att dylikt undantag icke må föreskrivas i fråga om skyldigheten att inhämta tillstånd av byggnadsnämnden till nybyggnad. Sistnämnda inskränkning borde enligt förbundets bestämda mening under alla omständigheter bortfalla.

På industriens verksamhetsområde vore snabba beslut och snabb handling ofta en ofrånkomlig nödvändighet. Men en föreskrift att i varje fall byggnadslov först måste inhämtas, innan en nybyggnad kunde påbörjas, omöjliggjorde ett sådant arbetssätt. Förbudet bleve så mycket mera ingripande i det industriella arbetet som, jämlikt § 117 av stadgeutkastet, till nybyggnad även vore att hänföra sådan inom ett industriföretag ofta förekommande byggnadsverksamhet som »till-, på- eller ombyggnad av befintlig byggnad, dess inredning helt eller delvis till väsentligen annat ändamål än det, vartill byggnaden förut varit använd, så ock andra förändringar i avseende å byggnads inredning av den genomgripande beskaffenhet, att de kunna anses jämförliga med ombyggnad». För byggnadslovens erhållande skulle givetvis i regel erfordras tidskrävande utredningar, varjämte även med ett förnuftigt handläggningssätt inom byggnadsnämnden avsevärd tid kunde komma att förflyta, innan nämndens beslut förelåge.

Med hänsyn till att majoriteten av byggnadsnämndens ledamöter skola utses av stadsfullmäktige i stad och kommunalfullmäktige på landet, vore det givetvis icke heller uteslutet, att vid fattandet av byggnadsnämndens beslut de byggnadstekniska skälen understundom kunde bliva undanskymda av synpunkter och intressen, som rätteligen icke borde få öva inflytande på utgången av nämndens prövning. Särskilt för det fall att byggnadsnämnden komme att bestå av endast tre personer, i vilket fall för beslut erfordrades att samtliga ledamöter vore om beslutet ense, vore det lätt förståeligt att olägenheter uppkomme för industrien, om andra än rent sakliga synpunkter finge influera på någon av ledamöternas uppfattning i en till nämnden hänskjuten fråga. Visserligen kunde rättelse i byggnadsnämndens beslut vinnas genom överklagande hos Konungens befallningshavande, men under alla förhållanden ginge en dyrbar tid härunder förlorad.

Enligt industriförbundets bestämda uppfattning borde fördenskill genom bestämmelser i byggnadsordning kunna lämnas möjlighet att uppföra industriell nybyggnad utan inhämtande av byggnadsnämnds tillstånd.

AVDELNING II.

Kap. 6.

Bestämmelser angående stadsliknande samhällen å landet.

§ 82.

Vissa länsarkitekter hava framhållit, att, även om magistrat skulle tillerkännas rätt att utse två ledamöter i byggnadsnämnd, länsstyrelse dock icke beträffande samhälle å landet borde hava att utse mer än *en* ledamot.

Vissa länsstyrelser och *länsarkitekter* hava önskat uttrycklig föreskrift om den befogenhet, som tillkomme länsstyrelse i händelse av sådan anmälan som i sista att-satsen omnämnes.

AVDELNING III.

Bestämmelser angående den egentliga landsbygden.

Kap. 7.

Om byggnadsplan och utomplansbestämmelser.

§ 85.

Vissa länsstyrelser och *länsarkitekter* hava påyrkat förenkling av proceduren och särskilt ifrågasatt en hoparbetning av §§ 85 och 90. En länsstyrelse har ansett nuvarande bestämmelser vara att föredraga.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har framhållit, att det skäl, som föranlett bestämmelsen om underrättelse till vederbörande kommun m. fl., torde i lika hög grad föreligga, även om planen endast anses böra omfatta mark, som äges av sökanden.

Vissa länsarkitekter hava uttryckt farhågor för att länsarkitekts närvaro vid sammanträde, som här avses, skulle göra honom förhindrad att mottaga uppdrag att upprätta byggnadsplan för området i fråga.

Vissa länsstyrelser hava anmärkt, att paragrafen borde så formuleras, att den icke lade hinder i vägen för Konungens befallningshavande att själv leda sammanträde, som här avses.

§ 86.

Två länsarkitekter hava ifrågasatt, huruvida rätt till klagan över Konungens befallningshavandes beslut om områdets bestämmande må anses förefinnas.

§ 87.

Vissa länsstyrelser och *länsarkitekter* hava framhållit önskvärdheten av föreskrifter, huru kostnaden för planens upprättande och särskilt för anlåtande av sakkunnigt biträde skola gäldas.

Styrelsen för svenska landskommunernas förbund har uttalat betänkligheter mot förslaget om att åt länsstyrelse uppdraga att besörja upprättandet av byggnadsplan. Ett dylikt förfaringssätt, att låta en statlig myndighet ombesörja verkställighet av en enskild eller kommunal angelägenhet, torde vara en principiell nyhet, som förut icke funnes använd inom det kommunala verksamhetsområdet eller mot enskilda. Det måste vara deras sak, som hade intresse av att en byggnadsplan komme till stånd, att ombesörja planens uppgörande, allrahelst som de själva jämlikt 60 § stadsplanelagen skulle bekosta densamma. Utom det principiellt betänkliga i en sådan anordning vore det också mycket sannolikt, att kostnaderna för en under dylika omständigheter upprättad byggnadsplan bleve betydligt större än om intressenten eller intressenterna själva finge skaffa sig sakkunnig hjälp för planens uppgörande. Det vore otvivelaktigt också till fördel att icke, såsom fallet torde bli om Konungens befallningshavande skulle ombesörja byggnadsplans uppgörande, en och samma person anlätades att uppgöra plan för samtliga eller flertalet samhällen i länet. En viss ensidighet kunde då lätt göra sig märkbar till men för ett rätt utnyttjande av terräng- och ortsförhållandena. När det slutliga godkännandet av byggnadsplanen vilade hos Konungens befallningshavande, syntes även det allmännas intresse av att en tillfredsställande plan blir upprättad vara tillgodosett.

§ 88.

Länsstyrelsen i Uppsala län, vissa *länsarkitekter* samt *överlantmätaren i Skaraborgs län* hava framhållit, att en tillämpning av §§ 15—17 i huvudsakliga delar å byggnadsplan icke torde vara lämplig.

Vissa *länsarkitekter* hava framhållit, att hänsyn till belysningsledningar i regel icke torde behöva tagas vid uppgörande av byggnadsplan.

§ 89.

Byggnadsstyrelsen och vissa *länsarkitekter* hava framhållit behovet av en föreskrift, att byggnadsplan skall upprättas av sakkunnig person.

Jämför även under § 18 anmärkta yttranden.

§ 90.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har framställt motsvarande anmärkning som under § 85.

Jämför även i övrigt vad som yttrats under nämnda paragraf.

§ 91.

Styrelsen för svenska landskommunernas förbund: Då det icke uttalades, på vems bekostnad kungörelse om fastställd byggnadsplan skulle i tidning införas, finge det väl anses, att detta skulle ske med av länsstyrelsen disponerade allmänna medel. Vore icke detta mening, borde det utsägas, att kostnaderna skulle inräknas i byggnadsplanens kostnader.

Liknande anmärkning har gjorts av *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*.

Länsarkitekten i Stockholms län: Originalexemplaret av byggnadsplanen borde alltid förvaras hos Konungens befallningshavande. Bestyrkt kopia och avskrift erfordrades även för byggnadsnämnd eller annan myndighet, som skulle handhava tillsyn över områdets bebyggande.

§ 92.

En *länsarkitekt* har uttalat sig för enklare förfaringssätt vid ändring i byggnadsplan, därom markägarna äro ense.

§ 94.

Vissa *länsarkitekter* hava uttalat önskan om förenkling av proceduren.

Kap. 8.

Om byggnadsordning.

§ 95.

En *länsarkitekt* har ansett byggnadsordning inom ifrågavarande områden böra göras obligatorisk.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har anfört: Såsom också i motiven erinrats, hade icke någon föreskrift meddelats om kungörande av byggnadsordning, som fastställts. Emellertid hade i motiven uttalats, att det torde få anses självfallet, att fastställd byggnadsordning komme att av länsstyrelsen införas i länskungörelserna. Därest länsstyrelse, utan att någon föreskrift härom meddelats i författningen, intoge byggnadsordningen i länskungörelserna, torde kostnaderna härför böra drabba statsverket. Det torde emellertid starkt kunna ifrågasättas, huruvida sådan kostnad borde påvila statsverket. Det förefölle därför länsstyrelsen lämpligast, att i förevarande paragraf föreskrift meddelades, dels att fastställd byggnadsordning skall intagas i länskungörelserna och dels vem som har att gälda kostnaden härför.

Liknande anmärkning har framställts av *vissa andra länsstyrelser*.

Kap. 9.

Om byggnadsnämnd.

§ 96.

Vissa *länsarkitekter* hava ifrågasatt införande i byggnadsstadgan, efter mönster av ett flertal jämlikt 1 kap. 42 § fastighetsbildningslagen fastställda byggnadsföreskrifter, av föreskrift om upprättande av en allmän plan över område för tillämpning av utomplansbestämmelser.

§ 97.

Styrelsen för svenska landskommunernas förbund: Att föreskriva att en byggnadsnämnd för dylikt område skall sammanträda minst en gång i månaden syntes vara att ställa för stora krav. Där byggnadsverksamheten vore livlig, kunde det nog behövas sammanträden varje månad och oftare, men å tider och orter, där verksamheten icke hade behov av sammanträden så ofta, borde stadgan icke påbjuda sådana, som måste hållas blott för att följa författningen.

I förslaget inginge, att Konungens befallningshavande skulle tillsätta en ledamot i byggnadsnämnden. Styrelsen vore icke övertygad om att en sådan ordning vore nödvändig eller lämplig. I och med att kommunerna blivit intresserade i byggnadsverksamheten inom områden på landet, där bestämmelserna

i stadsplanelagen för stad icke ägde tillämpning men behov av byggnadsplan och utomplansbestämmelser föreläge, hade en fastare form för organiserandet av byggnadskontrollen erhållits. Att på dylikt sätt överlämna till Konungens befallningshavande att utse ledamöter eller ordförande i kommunala nämnder förekomme endast i fråga om sådana nämnder, som hade att i egentlig mening tillgodose statsändamål, såsom förhållandet vore med valnämnd, pensionsnämnd, taxeringsnämnd etc. Men att låta denna princip utvecklas till att omfatta nämnder, som hade rent kommunala uppgifter, innebure ett onödigt intrång på kommunernas självbestänningsrätt. Det kunde heller icke göras gällande, att i detta fall något egentligt behov härav föreläge. Det vore fråga om att få sakkunskapen representerad inom nämnden. Men detta intresse omfattades nog också av kommunen, och byggnadsstadgan gäve ju för övrigt direkt anvisningar härom. Kommunen vore heller icke vid valet bunden vid personer, som tillhörde kommunen, alldenstund något bostadsband icke existerade för ledamotskap i byggnadsnämnd. Den relativt enkla uppgift, som tillkomme en byggnadsnämnd för område, där byggnadsplan vore fastställd, borde icke betungas med en vidlyftig organisation, som då samtidigt bleve kostsam. En av Konungens befallningshavande utsedd ledamot torde ofta väljas utom kommunen, kanske bleve det en person, som samtidigt vore ledamot i flera nämnder i orten. En sådan ledamot måste givetvis ha reseersättning och dagtraktamente och kunde heller icke gärna deltaga i sammanträden å tid, som övriga ledamöter kunde disponera, utan åsidosättande av sitt dagliga arbete. Visserligen vore ersättningen beroende på kommunens eget beslut, men om det skapades ett sådant tillstånd, att arbetet i nämnden bringade ledamöterna ekonomiska förluster, kunde kommunen icke gärna neka att lämna ersättning.

Det kunde för övrigt beträffande Konungens befallningshavandes inflytande på byggnadsnämnden erinras om, att länsarkitekten vore behörig att närvara vid nämndens sammanträden och att deltaga i överläggningarna.

Ovannämnda styrelse samt *länsstyrelser* och *länsarkitekter* hava ansett det böra möjliggöras att bestämma antalet ledamöter i byggnadsnämnden till fem, varjämte framhållits, att det i vissa fall kunde vara önskvärt att låta någon ledamot utses av markägare eller egnahemsförening eller dylik korporation.

§ 98.

En *länsstyrelse* har ansett anställande av byggnadstekniskt utbildad person böra göras obligatoriskt, särskilt som frågan kunde lösas på mycket billiga villkor genom att flera samhällen enade sig om gemensam byggnadskonsulent.

Svenska landskommunernas förbund har däremot ansett det böra komma till klarare uttryck i stadgan, att stadgandet icke hade karaktär av tvång utan endast vore att betrakta såsom ett önskemål.

§ 99.

En *länsstyrelse* har framhållit, att bestämmelsen om att vad i § 14 sägs om stadsfullmäktige skall gälla om kommunalfullmäktige, icke vore under alla förhållanden lämplig, enär det icke vore säkert, att samhället och kommunen hade sammanfallande intressen.

§ 100.

Här har i tillämpliga delar åberopats vad som anförts under § 82.

§ 101.

Sveriges industriförbund: I fråga om den egentliga landsbygden hade här möjlighet skapats att i stället för byggnadsnämnd få utsedd en sakkunnig person, som hade att utöva samma befogenheter, som eljest tillkomme nämnden. Då allt talade för att en dylik sakkunnig tjänsteman skulle bliva i stånd att handlägga hithörande ärenden under betydligt enklare former än byggnadsnämnd, ville förbundet uttrycka sin tillfredsställelse med förslaget på denna punkt. Samtidigt ansåge sig förbundet böra uttala den förhoppningen, att framställningar om utseende av dylika sakkunniga personer måtte röna största möjliga förståelse från myndigheternas sida.

Länsstyrelsen i Jämtlands län: Anställandet av en sakkunnig person i stället för byggnadsnämnd torde kunna förorsaka kostnader, vilka icke kunde täckas annat än av kommunen eller enskilda markägare. Förordnande om dylik persons anställande syntes därför icke böra meddelas annat än efter beslut av kommunalfullmäktige eller frivilligt åtagande, som av Konungens befallningshavande kunde godkännas, att ansvara för kostnaderna.

Vissa andra myndigheter hava ifrågasatt bestämmelser om sådan sakkunnigs anställnings- och avlöningsförhållanden.

Kap. 10.

Om byggande.

Om byggnad.

§ 102.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län: Länsstyrelsen funne det icke tillrädligt att anförtro åt vederbörande byggnadsnämnd att för område, för vilket fastställt byggnadsplan eller utomplansbestämmelser, men där byggnadsordning icke funnes, meddela de föreskrifter, som eljest skolat meddelas i byggnadsordning. I de små samhällen, varom här vore fråga, torde byggnadsnämnden i allmänhet icke besitta de kvalifikationer, som krävdes för ett behörigt handhavande av dessa uppdrag. Utfärdandet av erforderliga föreskrifter torde fördenskull böra ankomma på vederbörande länsstyrelse efter förslag av byggnadsnämnden.

Vissa andra myndigheter hava framställt liknande erinran.

§ 103.

Byggnadsstyrelsen har påyrkat utbytande av ordet »byggnadsplats» mot »tomtplats».

Länsarkitekten i Göteborgs och Bohus samt Hallands län med instämmande av *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län:* Det syntes vara mindre lämpligt att stadga att byggnadsplats *skall* vara inhägnad med stängsel. Det torde förekomma fall där det såväl från praktisk synpunkt som ock från utseende- och trevnadssynpunkt kunde vara till fördel att icke inhägna byggnadsplats med stängsel.

Särskilda föreskrifter till förekommande av hälsofara, eldfara m. m.

§ 108 (motsvarar § 106 i propositionen).

Förste stadsarkitekten samt *förste* och *andre stadsingenjörerna i Malmö*: Ordet *dagen* borde utbytas mot *dygnet*. God dagerbelysning borde nämligen ha lika stor betydelse för sovrum, även om man endast tillbringade natten där.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län: § 108 borde kompletteras med en erinran om byggnadsnämnds skyldighet att beträffande fabriks- och samlingslokaler tillse, att åtgärder till förebyggande av eldfara vidtagas.

Liknande anmärkning har framställts av *svenska brandskyddsföreningen*, som dessutom anförde, att vad förut påpekats angående lämpligheten av att byggnadsnämnden vid ny- eller ombyggnad av vissa slags byggnader inhämtade yttrande av brandchefen gällde icke minst i sådana samhällen, varom här vore fråga.

Om byggnadslov.

§ 111.

Vissa länsarkitekter m. fl. hava önskat utbytande av ordet »byggnadsplats» mot »tomtplats» eller dylikt.

§ 114.

Styrelsen för svenska landskommunernas förbund: Enligt § 114, jämförd med § 69, skulle anmälan göras till byggnadsnämnden, om arbete avstannat och ej inom tre månader ånyo börjat utföras. Då emellertid många egna hem eller mindre byggnader uppfördes av enskilda själva på fritid, ginge arbetet mera etappvis och kunde därför ofta ligga nere mer än tre månader i följd. Då det vore önskvärt, att byggnadsföreskriften ej gjordes onödigt betungande för den enskilde byggherren eller byggnadsnämnden, torde ifrågavarande tid utan skada kunna förlängas.

§ 115.

Här har i tillämpliga delar åberopats vad som anförts under § 70.

Om tillsyn över byggandet.

§ 116.

Vissa länsarkitekter hava ifrågasatt meddelande av utförligare bestämmelser i ämnet.

AVDELNING IV.

Kap. 11.

Allmänna bestämmelser.

§ 117.

Styrelsen för svenska kommunaltekniska föreningen har, med åberopande av vad föreningen anförde i sitt yttrande över 1928 års förslag till stadsbyggnadslag, hemställt om ändring i syfte att framhäva, att det avgörande

i fråga om, huruvida ändringsarbete skulle hänföras till nybyggnad, ej borde vara dess rent tekniska omfattning utan dess inverkan å byggnadens värde.

Vissa andra myndigheter hava framfört liknande synpunkter.

§ 118.

Byggnadsstyrelsen: Styrelsen hade icke något att erinra mot att byggnadsnämnden medgäves rätt att meddela tillstånd till uppförande av byggnad, avsedd att kvarstå endast viss kort tid, ändå att företaget strider mot stadsplan, stomplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser. Däremot kunde styrelsen icke finna det önskvärt, att en motsvarande rätt gives byggnadsnämnden med avseende å vidtagandet av anordningar och uppförandet av mindre byggnader, som avse att tillgodose den allmänna trevnaden, men icke äro av provisorisk karaktär. I detta fall ansåge byggnadsstyrelsen det påkallat, att avgörandet lägges hos Konungens befallningshavande, som givetvis skulle hava att före ärendets avgörande inhämta yttrande från vederbörande byggnadsnämnd.

Överståthållarämbetet har förordat stadsplanelagskommitténs förslag om rätt för länsstyrelse att meddela förbud mot anordning av ifrågavarande slag eller förordna om dess borttagande.

Vissa länsstyrelser och länsarkitekter hava likaledes uttalat betänkligheter mot att i förevarande avseende lägga så stor befogenhet i byggnadsnämndens hand, som enligt utkastet skulle bliva fallet.

Stadsarkitekten i Stockholm samt *vissa andra myndigheter* hava avstyrkt förslaget om befogenhet för byggnadsnämnd att medgiva provisoriska byggnader i strid mot fastställda planer eller bestämmelser.

Jämför även ovan under § 43.

§ 119.

Vissa länsarkitekter hava framhållit, att vederbörande samhälles eller kommuns beslutande myndighet torde böra höras i ärende rörande taxa, samt att bestämmelse borde meddelas om vem som äger uppbära och disponera medlen.

§ 122.

Länsstyrelsen i Malmöhus län: För att stadgandet skulle bereda möjlighet att omedelbart stoppa ett olagligt bygge syntes det nödvändigt att föreskriva, att byggnadsnämndens beslut ländes till efterrättelse utan hinder av besvär, därest ej högre myndighet annorlunda förordnar.

§ 123.

Överlantmätaren i Skaraborgs län: Enligt nuvarande rättspraxis vore behörighet att föra talan emot byggnadsnämnds beslut inskränkt allenast till den, som kan styrka, att beslutet kränker hans enskilda rätt. Även i det fall att, såsom helt nyligen i Mariestad inträffat, en byggnadsnämnds beslut kunde påvisas stå i strid med gällande byggnadsstadga och byggnadsordning, tillkomme klagorätt allenast den, vars enskilda rätt beslutet kränkte. En stadsplan, stomplan eller byggnadsplan finge hava hur detaljerade planbestämmelser som helst och en byggnadsstadga med därpå grundad byggnadsordning finge innehålla hur detaljerade föreskrifter som helst, så komme dessa bestämmelser att stanna på papperet, om det icke tillsåges, att byggnadsnämnden följde desamma. Ett mot bestämmelserna meddelat beslut av bygg-

nadsnämnden kunde medföra ekonomiska konsekvenser av stor räckvidd för hela samhället och därmed även för den enskilde skattedragaren, utan att dennes rätt i annan mån kränktes, och det syntes då icke vara mer än rätt och billigt, att varje samhällsmedlem, som funne ett av byggnadsnämnden fattat beslut strida emot lag och förordning, ägde rätt att klagovägen söka ändring.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län: Enligt vad länsstyrelsen hade sig bekant, hade det icke saknats exempel på, att byggnadsnämnd i frågor av stort allmänt intresse fattat uppenbart oriktiga beslut, vilka på den grund att de icke ansetts förnärma enskild rätt icke blivit vederbörligen överklagade och förty vunnit laga kraft. Att det med byggnadsstadgan och byggnadsordningar avsedda syftet vid sådant förhållande kunde förfuskas eller rentav helt äventyras, torde vara uppenbart. Länsstyrelsen funne sig med hänsyn härtill böra föreslå, att det för tillvaratagandet av det allmännas intressen måtte medgivas vederbörande länsarkitekt att mot beslut av byggnadsnämnd föra den talan, vartill han ur berörda synpunkt kunde finna anledning.

Liknande önskemål har framställts av *länsarkitekten i Älvsborgs och Skaraborgs län.*

§ 124.

Byggnadsstyrelsen har erinrat, att byggnadsstyrelsen icke tillhandahölle ortsmyndigheterna »modeller», d. v. s. plastiska framställningar av ett planförslag, varför detta ord lämpligen borde utgå.

Länsarkitekten i Stockholms län har ifrågasatt att om länsarkitektens ställning såsom länsstyrelsens biträde borde införas bestämmelse i stadgan.

Byggnadsnämnden i Östersund har ansett byggnadsstyrelsen icke böra äga att med bindande verkan meddela föreskrifter, utan borde dess befogenhet inskränkas till meddelande av råd och anvisningar.

Liknande synpunkter hava uttalats av *länsstyrelsen i Jämtlands län.*

Övergångsbestämmelser.

Byggnadsstyrelsen har funnit dessa i huvudsak lämpliga, men har framhållit, att föreskriften, att förslag till ny byggnadsordning för stad och stadsliknande samhälle skall hava upprättats och underställts Kungl. Maj:ts prövning sist inom en förhållandevis så kort tid som två år efter stadgans ikraftträdande, givetvis komme att ställa stora krav på vederbörande myndigheter och icke minst byggnadsstyrelsen, som enligt vad i stadgeförslaget förutsattes skulle bistå ortsmyndigheterna med råd och anvisningar m. m. I detta sammanhang har styrelsen även framhållit, att arbetsbördan å styrelsens stadsplanebyrå givetvis komme att avsevärt ökas genom den nya lagstiftningen, som ju avsåge en reglering av förhållandena på samhällsbildningens och stadsplaneväsendets område i långt större utsträckning än som hittills varit fallet.

Länsstyrelsen i Malmöhus län: Det ville synas, som om den föreslagna ordningen för övergången skulle bliva rätt så invecklad. Det torde vara att förutse, att under övergångstiden varken byggnadsnämnder, deras tjänstemän eller en på området erfaren jurist skulle kunna bemästra de tolkningssvårigheter, som bleve förbundna med ett avgörande, huruvida och i vad mån bestämmelserna i en för kanske 50 år sedan fastställd byggnadsordning stode i strid med den nya stadsplanelagen eller byggnadsstadgan. Följden bleve säkerligen, att knappast någon skulle kunna överblicka, vilka särskilda regler för bygg-

nadsverksamheten vore gällande. Enligt länsstyrelsens mening vore den föreslagna ordningen för övergången icke tillfredsställande. Länsstyrelsen skulle vilja till övervägande framlägga det förslag, att någon viss dag för ikraftträdandet av den nya lagstiftningen (stadsplanelagen och byggnadsstadgan) i dess helhet icke omedelbart bestämdes utan gjordes beroende av Kungl. Maj:ts förordnande, samt att övergångstiden användes till nya byggnadsordningars utarbetande. Sedan sådana antagits och överlämnats för prövning inom tid, som torde i övergångsbestämmelserna böra angivas, hade Kungl. Maj:t i sin hand att fastställa de nya byggnadsordningarna att tillämpas från och med den dag, då den nya lagstiftningen i dess helhet ansåges böra träda i kraft. Genom en sådan ordning skulle undgås de svårigheter, som måste bliva förbundna med en tillämpning av den äldre byggnadsstadgan och äldre byggnadsordningar, i den mån de icke strede mot den nya lagstiftningen.

I detta sammanhang ville länsstyrelsen erinra därom, att för närvarande tillgången på personer, som ägde nödig erfarenhet och kompetens för uppgörande av stadsplaner och planbestämmelser, vore synnerligen begränsad. De mindre städerna samt köpingar och municipalsamhällen hade i allmänhet icke egna skolade tjänstemän, åt vilka uppdrag av sådan art kunde anförtros. På grund härav torde svårigheter vid den nya lagstiftningens tillämpning vara att förutse, om icke statsmakterna ginge i förlattning om, att erforderligt antal i stadsplanekonst utbildade och erfarna förrättningsmän funnes att tillgå. Även frågan om kostnaderna för anlåtande av sådana förrättningsmän torde vara förtjänt av övervägande. Det nuvarande systemet med anbud vore ej tillfredsställande. De nu berörda frågorna torde höra till dem, som krävde sin lösning i samband med den nya lagstiftningen, och borde beaktas, då det gällde att bestämma den tid, inom vilken denna lagstiftning skulle träda i kraft.

Länsarkitekten i Stockholms län: Om man i byggnadsstadgan kunde införa vissa grundbestämmelser i de ämnen, vilka berördes i § 127 andra stycket, skulle den nuvarande stadgan definitivt kunna upphävas, samtidigt med att den nya trädde i kraft, och sålunda den parallella tillämpningen enligt § 128 undgås, med alla dess olägenheter. De gällande byggnadsordningarna skulle provisoriskt kunna tillämpas i den mån de icke strede mot stadsplanelagen och den nya byggnadsstadgan. Skillnaden mellan nya och gamla byggnadsstadgan bleve ej större än att den nya utan väsentliga luckor kunde tjäna som underlag i materiellt avseende även för de befintliga byggnadsordningarna.

De senares begränsning i giltighet till endast stadsplanlagt område syntes böra bibehållas under övergångstiden. Bäst vore då att begränsa även den nya byggnadsstadgans giltighet under samma tid, d. v. s. intill dess ny byggnadsordning tillkommit, så att §§ 80 och 81 icke ägde tillämpning beträffande område, där utomplansföreskrifter meddelats, se nedan. Där i gällande byggnadsordningar särskilda föreskrifter vore meddelade angående gammal stadsdels bebyggande, syntes dessa böra fortfarande vara i kraft under övergångstiden, även om de strede mot den nya byggnadsstadgan. Det torde annars stöta på mycket stora svårigheter att finna en skäligen metod för bringande i tillämpning av byggnadsstadgans nya bestämmelser, utan att i byggnadsordningen funnes några närmare regler härför, vad gällde dessa äldre stadsdelar. I de fall, där helt enkelt stadgades, att gällande byggnadsstadgas föreskrifter beträffande ny stadsdel även skulle helt eller i vissa avseenden tillämpas ifråga om äldre stadsdel, borde givetvis den nya byggnadsstadgan i motsvarande mån automatiskt träda i den gamlas ställe. — Vidkommande slutligen de nu gällande utomplansföreskrifterna och deras motsvarighet å landet, syntes det lämpligast, att desamma fortfarande finge gälla intill dess ny byggnadsordning tillkommit. I och med dennas tillkomst skulle utomplansföreskrifter-

na upphävas och den nya byggnadsstadgans bestämmelser i §§ 80 och 81 träda i kraft såsom ovan ifrågasatts.

Anmärkingar rörande övergångstidens korthet och svårigheterna att inom densamma åstadkomma erforderliga nya bestämmelser, ävensom rörande de tolkningssvårigheter, som under nämnda tid kunde förväntas uppstå, hava framställts av *ett flertal andra myndigheter*.

Vissa *länsarkitekter* hava ifrågasatt, att den nya stadgans och eventuellt även den föreslagna stadsplanelagens ikraftträdande skulle framskjutas till den 1 januari 1933.

Jämför även ovan under kap. 5.

§ 130.

Sveriges fastighetsägareförbund: Det föreskrevs i denna paragraf, att byggnad skall vid mera genomgripande reparation bringas i överensstämmelse med byggnadsstadgan och byggnadsordningen. Då enligt § 61 och gängse språkbruk med reparationsåtgärder avsåges även vanliga underhållsarbeten, och då uttrycket reparation dessutom vore i och för sig synnerligen tänjbart, kunde förslaget i denna del icke av förbundet godtagas. Ordet reparation borde utgå. Endast för det fall, att reparationen vore så genomgripande, att den kunde likställas med onbyggnad, d. v. s. innefattade väsentliga och kostsamma ändringar i byggnads utseende och konstruktion, torde det skäligen kunna ifrågasättas, att byggnaden samtidigt borde bringas i överensstämmelse med bestämmelserna i den nya byggnadsstadgan och den nya byggnadsordningen.

Liknande anmärkning har framställts av *Stockholms fastighetsägareförening*.